

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 856.

Handwritten text in cursive script, possibly a signature or name, located at the top of the page.

Handwritten text in cursive script, possibly a signature or name, located in the middle of the page.

Handwritten text in cursive script, possibly a signature or name, located at the bottom right of the page.

ספר

שמן הקיק

שחצר האלוף הראש והקלין גובה
 הקבלה התורני כש'ת כמהור' ר' יאקב בן
 המנוח האלוף הראש והקלין פ'ו כש'ת
 כהר' ר' ישכר בער קליף זל"ל • על
 גפ'ת ושל תנ"ך :

נרפס פה קק

אלטונא

סכי בשמן הטוב

הזו לפ"ק

חחת ממשלת אדוכינו המלך הגדול
 האדיר פרידריך החמישי מלך דעני
 מוארק וכאר וועגין השס יר"ה ויתכשא
 מלכותו מעלה מעלה לו ולגבירתו
 ולזרעו עד עולם אמן :

בדפוס הנעלה כ' אהרן בן' אלי' כץ ז"ל

18

DEI

...
...
...
...

DEI

...
...
...
...

הסכמת

הגאון הגדול המפוסס בדורו כ"י עה"פ הכבוד מוהר"ר יהונתן כר"ן יא"ר אב"ד דור"מ
דש"ש קהלות אלמוכא המבורג וואכוזיבסק
יע"א :

הו

הקריצו לפני האלופים התורנים וקלינים יל"ו אפרופסים יחמי המכות
הקנין התורני המופלא מהור"ר יאקב קליף זל"ל מחברת שחיבר המכות
הכ"ל צימי עלומיו א"א שמעת א"א מילי דאגדתא וזוה קודם מותו לדפוס
אותו לזכרון בהיכל ה' קרא שמושמן הקיק • צמת יחיד • להיות כי מזה
לקיים דברי המת ואין שלטון ציוס המת לחשוד אותו ח"ו שגבה לבו ורמוע יכוזבה כי
מה יתרון לאדם בכל עמלו • וזלי ספק שנעשה לש"ש שלא יהיה עמלו
לריק • ועיימתיו וראיתי כי אחד המרצה ואחד הממעיש צממות ואיכות רק שיכוון
לבו לש"ש לעבו' עבודת ה' ומתוקה שנת לעבוד עבוד מקוד' העוב' ונס כלילה הכשרה
צצמת יחיד אם מעט אם הרבה יאכל חלת מצות משוחים צצמן הקי' קו"ש צו מהכי מילי
מעליותא הראוי' לאומן צרבים • וגם יש צו ליקר דאורייתא אשר יאמרו ראו
מה צין צבי תורה ומדע לבן חמור רוצץ על משאו לאסוף הון מהכל צו זה הכיח צרכה
אשר שמו יזכר ציעקב לצרכה וזה ציעקר כל ילין כמשל צבמה • גלל כן אמרתי
להסכים להדפסה הכ"ל לחלקס ציעקב ושס עולם יתנו לו להעלות על צמתיו עב טוב שס
משמן כתבו צשוקא ומתמו צצרא וחכמה צחוץ תרוכה רכי ושמתו ליעקב • ואין
צורך להחריס לצל ידפסו צמת ככתובי מי יפור הוכו על ספק אס"מ אלו קוכים
וצל"ה שארית ישראל לא יעשה עול לגרוס פסידא גם מי נח כיחא ליה להמכות
אס יוסי פול הדפים כי לא על עסקי ממון צא • ודי דברי החותס י"ג סיון
שם יעקב לפ"ק :

יהונתן חפג' קאה' ויע"א :

התנצלות בעל המחבר

י' ו' ה' ה' ל' י' י' י' • מחשבות • הוא יודע ועד שהימים כביר
 כסגתי ידיו אחור מלכתוב מה שחדשתי תהלה לאל •
 ואמרתי דברים שבעלפה אי אתה ראוי לאומרם
 ככתב • פנת עבור על לפני עור לא תתן מכשול • שיחדוך במה
 שאין בך • שכוונתך להיות בכלל חוברי חצר • ומה לתבן את
 הבר • אבל כעת רוח אחרת בי • מחמת שתי סיבות •
 הסיבה האחת שמחדש מקרוב בא ההרגש בעלמי ששכחו איזה דברים במקל
 ממני • ואז לבי אמר לי • אל תראי תולעת יעקב • יהי
 חלקי ממי שחודרין אותו ואין בו • ואליהי חלקי ממי ששוכח דבר אחד
 ממשכתו • לכן אזור כגבר חלילך • וקום קח לך קסת הסופר אשר
 במתריך • וכתוב זאת זכרון בספר למען יעמדו ימים רבים •
 והסיבה השנייה שאמת אגיד ולא אכחד • שברוב עיתים למדתין ביחידות
 וישבתי בצד • אשר בשביל זה לא יכולתי לבררו וללבונו עד אשר אתנהלה
 לעמי • והוא היה איש אתי • במקום שאין איש • ובעת
 אשר לא היה עזר כנגדי • ואם תשיבני • מעיקרא דדינא פרכא •
 למה למדת ביחידות • לא טוב היות האדם לבדו • וכבר אמרנו
 וכאלו וכו' • וגם אמרו קנה לך חבר וכו' • והפליגו במעלת החבר
 יותר מן הרב • עד שהכריחו גביה קנין • אף אני אומר לך ידוע
 תדע • ששמשתי אומרים בשם חכם אחד • ושמו פלאי כעת
 ממני • שכל זה אינו אלא בזמניהם שכל מגמותיהם היו לשם שמים •
 ואיש את אחיו יעזרו • להעמידו על האמת ועל השלום • אבל
 עתה בעונותינו הרבים הרוב פלפול הוא לקבצר • ודוקרין זה את זה
 בחרבות שבלשונם • והוא מלוי בעונותינו הרבים כל כך • עד
 שבאם אחד ממני אלק ידבר לשלום • המה למלחמה • ומוציאים
 דבריו חוץ מגדר כוונתו למשמעות • אשר לא עלה על לבו לעולם •
 ובשביל זה אדרת ממלכה • לארץ הושלכה • וחמתם לא שבכה •
 מלומר אעשה ככה • אף שהוא שלא כהלכה • על כן אמר חכם
 הכל שבזמן הזה מן הראוי • שאל תקרי קנה לך חבר • אלא קנה
 לך חבר ורצה לומר שקן קולמסא יהיה לך לחבר ככל • וגם אני כנכם על
 גבי ענף אומר שעל ידי זה יחדיו יודבקו מה שאמרו שם קנה לך חבר והיו דן את כל
 האדם לכף זכות • שלכאורה לא קרב זה אלזה כלל • אבל השתא
 אתי

התנצלות בעל המחבר

* אחי שפיר * והכי קאמר קנה לך חבר * ואם תעשה כן
 * הוי דן את כל אדם לכף זכות * דאם לא כן בודאי תתפרדה החבילה
 * בהא שתואיר דברי חבירך לכף חוב אשר
 * לא היה בכוונתו ככ"ל
 * וק"ל :

ואחר

שהלעתי מה שהביאני לרשום בכתב יושר דברי אמת
 אליגה כא מה שהובא בספר זיקוקין דכורא בשם רבינו אליעזר
 ז"ר יהודא בעל המחבר ספר רוקח * שכתב שראוי לכל
 בר כשלייחד שמו על חידושו בהכתבנות * אודרך רמז * כמו
 שהוא קרא ספרו ר"ח בגמטריא שמו אלעזר * או לקרות חידושו בהדיא
 על שמו כמו חידושי אלעזר עד כאן לשונו * והנה אחרי שעיני ראו כל
 זאת * לבי אמר לי ולא אתה קראת יעקב * ועל כל פנים מן הראוי
 לקרותם ולהעמינם ברמז * הרומז על הארץ * לדריס
 עליה * שממך ילאו * אז פתחיהו יע"ק בלעזיכה לומר יעקב ז"ר
 ש"ס ספרו לקוראו * צפורת אשר ששמות צאריך * האחד משלש אלה
שמו הקיק * משלשה עמים * הוא דמלת הקיק רומז על שמי ושם משפחתי בית יעקב
 מעם לוטז * והוא כשתצטרף הראשי תיבות ממילות הק"טו"י"א קב"קל"ף *
 יהיו צידך לאחד והוא מלת הקיק * והשני טעמים אחרים * הם
 דמלת שמן מורה על שתי סבות הכ"ל שהכריחו לכתב חידושי * ודלוגי לומר
 על דרך שאמרו חכמינו ז"ל במסכת הוריות * שאחד המיוחד מן החמשה
 דברים המשיבים את התלמוד * הוא שמן וכו' * וזהו סיבה ראשונה
 הכ"ל כשישנו בשמירת כתיבה ישנו בזכירה * ועוד דהוא השמן היוצא
 מנתיבי בית הבד * שיצתו בד צד ככ"ל בסיבה השנייה * ובהא
 בחתיכה ובהא סליקא * שמאודת בקשתי פרוסה לכל רואי כותב *
 לכל יבא ויכנס את עצמו בעונש מלקות בגומו * בכלל החוטאים כנפשות
 צעון חושד בכשרים * ולחדשי שיהיו מגמות להיות מהכי גברי דספר"א
 כרכ"ו * כי סהדי במרומים ועידי בשחק * שלא כתבתיים רק מחמת
 לחץ ודוחק * וככותב דרך לימודו בעת שהוא יושב לבדו * והוא
 אשר הואלתי לדבר * את האזון לשבר * והדן אותי לכף טוב *
 זואו

(:) (:) (:)

התנצלות בעל המחבר

יבואו עליו ברכות לרוב • וישמרהו מראש ועד עקב :
ויברך חילו מגורו ומי'קב • אלה
הברכות אשר צדק יעקב
הקטן בקראי
: שמו

יאקב בלא א הקצין התורני כהרה
יששכר בער קליף נרו יאיה
כברק :

התנצלות מאפוסרופסים של יחמי

בעל המחבר זל

ידיד עליון קודש ב שמים ותהלתו מלאה הארץ האלה המלך הכבוד וחלק

מכבודו לחכמים וליראיו יראו אתה קשיו וגלה לעמו סוד דתו

דעת ותצוה חכמה ומדע ובינה זאת התורה להבין ולהורות

באר היטב חקוקה יקרים מפניכים ומפוזשוקה כופת לופים

מדבש מתוקה דרך כוכב מעקב בדעת ללולה רחב מכים

בשכל הקודש ותכונה ודברי חכמים בדרבנות וכמסורות נעושה

וכשתלמיד ותיק כותב שום דברי תורה מתקן פולט העשייה וילא יעקב

מבאר של תורה הוא יהיו המחבר ספר **שמן הקיב**

ובמת יחיד פנה הודו וזיוו

בעפר חכמתו בחן תרונה בלי חקר

יראו ועיינו בספר טרם ויגע אינו וחיקר וחומר ביראת אלקים

מישרים דובר דורש המקרא קל וחומר במשנה ובגמרא

במדינות ובקראות במיר וסביר יקר בפנייה המותה לחסידיו

היה האלוף הראש והקלין המפורסם גובה הקהלה התורני כשת כמהורר

יאקב קליף זל לבן המכות האלוף הראש והקלין פ' וכהר'ר בער

קליף זל' מהטובו אהליך יעקב אשר כיבד

את ה' מהוכוללומדי תורה ללמוד באהלו שלא ימושו מביתו לזרע ארעו עד כי יבא

שילה ותנא דמסייע לעביים וליתומים לשמחם בהכנסת כלה בסך מסויים

בכל שנה ושנה :

יצוה

עלינו אפוסרופסים בצוואת שכיב מרע

אם יפקוד עליו אלהי הרוחות לכל בשר להביא מחידושיו

של תורה לרפוש חרות על הרוחות לבדר מתוכם ע' שני מופלגי תורה ומלוה

לקיים דברי חכמים והמת כי לוכח ביעקב באנו כנפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי

ספר ומר' ד' ילא מלפני המלך מלכי רבן בחודי' רות ותמימות

ולקיים הפסוק כפש אדוכיו ישיב אם הוא בקבר כפש אדוכיו ישיב כשאו מרים

דברי תורה משמו שמישיב הקב' כפש רבול רבו ודובנות בקבר שפתותיו

ומי שגילה לו ה' דבר ואינו כותב ויכול לכתוב הרי הוא גזול וכו' ובדאי המכות

מסכת שבת בסדר

בגמרא

דף י"ח ע"א ודילמא מאי אפר עפר וכו' ע"ש • ויש להקשות א"כ
 אפלוגי בתרתי דהיינו בקמח ועפר למה לי • כיון ששניהם
 שווין • דבשלמא אם הוא אפר ממש תני קמח דבר גיבול הוא
 לרבותא דרבי • ואפר דלאו בר גיבול לרבותא דרבי יוסי • ואמרתי
 אם לא הווי פליגי רק פעם אחת הוי אמינא דאפילו בדבר דלאו בר גיבול כמי סדר ר' יוסי
 עד שיגבול • וליכא להקשות אסכין מאי חזית לפלוגי בצר גיבול ולהודיע כח דרבי •
 לפלוגי בלאו בר גיבול ולהודיע כח דר' יוסי דכח דהיתירא עדיף • דזה אינו דבשלמא
 בשאר מילי כח דהיתירא עדיף דלריך לתת טעם לדבריו • משא"כ המחמיר כידוע •
 אבל גבי שבת מי שמחייב חטאת דהיינו רבי לריך לתת טעם לדבריו • דאם לא כן מביא
 חולין לעזרה • משא"כ ר' יוסי דאינו מחייב חטאת עד שיגבול ופטור אבל אסור איכא לא
 לריך לתת טעם לדבריו כלל • אבל לעולם אפילו בדבר דלאו בר גיבול כמי פליגי ר' יוסי
 וסדר עד שיגבול • להכי תני פלוגתייהו בתרתי מילי דבר גיבול הס לאשמועינן בזה
 דדוקא בהכי דבר גיבול פליגי ר' יוסי • אבל במידי דלאו בר גיבול מודה • דאי לא תימא
 הכי למה לי לפלוגי תרי זימנא בחד גוונא • טפי הו"ל למכט פלוגתייהו חד בצר
 גיבול וחד בלאו בר גיבול לאשמועינן דבתרווייהו גוויכ פליגי ודוק • וכל זה בתתי
 רק למקשה והתניא אפר ועפר • דאליבא דמסקנא יש לומר דהכי פירוש • מידי
 גבי הדדי תניא ר"ל הא בלא זה צריך אתה להבין למה להוילא פלוגי בתרתי ככ"ל דהיינו
 בקמח ועפר • ועל כרחק ז"ל שלא גבי הדדי תניא ברייתא דקמח והך דעפר • ואם כן ה"ס
 ברייתא דאפר ועפר לא גבי הדדי תניא • ולפי זה שפיר מדוקדק מידי גבי הדדי תניא ודוק •
 אבל להמקשה והתניא וכו' על כרחק צריך לומר דלמד תירוך אחר וכ"ל דאל"כ למה לא
 הקשה בלא זה למה להוילא פלוגי בתרתי ככ"ל • ואם תאמר למד מידי וכו' לא מקשה
 גם כן והתניא וכו' • ואין להקשות לפי מה שכתבתי ש"כ הך ג' ברייתות מי ששנה
 זו לא שנה זו • ולכאורה לפירוש רש"י ליכא למימר הכי • שהרי כתב צד"ה מידי
 גבי הדדי וכו' חדא תני ר' חייא וחדא תני ר' אושעיא וכו' דמשמע מיניה שאין שום ברייתא
 אלא מה ששנה ר' חומה ששנה ר' א • וא"כ ברייתא שלישית אמאן תרמי • דיש
 לומר דרש"י לאו דדוקא נקט • דיש עוד ברייתות שסידר לוי ובר קפרא ואחרים כדאיתא
 בכמה דוכתא בש"ס • רק לפי שר' חייא ור' אושעיא שנו רוב הברייתות שש"ס לכך נקטינן
 רש"י לדונמא ודו"ק :

בגמרא

דף כ"ב ע"א אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מכי • משמיה דרבי
 תנחום בר של חוכה שהניח למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה
 וכמנזר

שמון הקיה

וכמזוי • ואמר רב כהנא דרש ר' כ"צ ממשמי' דר' ת והבזר רק אין צו מים ממשמע
שכאמר והבזר רק • איני יודע שאין צו מים אלא מה תלמוד לומר אין צו מים • מים
אין צו אבל נחשים ועקרבים ישבו • עכ"ל • ויש להקשות מה שייכות ודיקות יש
לשתי דרשות הללו דר' תנחום • ואמרת דבתחילה כצו ליישב מה שכתבו תוספת
ד"ה כר חנוכה שהביחה וכו' • שהקשו דהוי לי' לומר ימעט כמו ג' צו מזוי דאמר התם
מזוי דרבנן תני תקנתא ור' לומר וכו' חנוכה נמי דרבנן • ותירצו דנקט פסולה משום
דבעי למימר בסוכה שהיא מן התורה ע"ש • ולכאורה קשה היא גופא קשיא למה לי'
למיתני כסוכה ולמיתני פסולה הוי לי' למתני רק כמזוי לחוד שהוא נמי דרבנן כמו נר
חנוכה ולמתי ימעט כדתנן ג' צו מזוי • ויוצן על פי מה דאיתא במס' עירובין דף ג'
ע"א אפלוני בתרתי למה לי • זריכא דאי אשמועינן ג' צו סוכה הוי אמיכא בהא קאמר
ד' יהודה כיון דלישיבה עבדה שלטה ביה עינא • אבל מזוי דלהילוך עבדה אימא
מודה לרבנן • ואי אשמועינן מזוי הוי אמיכא בהא קאמרי רבנן דלהילוך עבדיא מה
שאין כן סוכה דלישיבה עבדיא אימא מודו לר' יהודא קמשמע לן ע"ש • והשתא
אחי שפיר דר' לומר כר חנוכה שהביח למעלה מעשרים פסול בכל ענין • בין שהכחו
צחוץ כמוותו מעלייתא • ובין במקום סכנה שהכחו צבית מצפנים • ולכן אי
אמר רק כמזוי לחוד הוי אמיכא דוקא אם מניחו צחוץ דומיא דמזוי הוא דפסול למעלה
מעשרים • אבל כשמניחו מצפנים אפילו למעלה מעשרים כשר לכן אמר נמי כסוכה
דלישיבה מצפנים עבדיה ואעפ"כ למעלה מעשרים פסולה והכא נמי ודוק • ובשביל
שלא יאמרו אפ' כן דבכל מירי שויה לסוכה • ומה סוכה אם דפכותיה מגיעות להסכך
אפילו למעלה מעשרים כשר • הכי נמי כאן • וכדסבירא לי' למהר"ל בצאת
במו שכתב העור א"ח סימן תרע"א • לכן חזר ואמר רב כהנא וכו' אבל נחשים ועקרבים
ישבו • וקשה קושיות המפרשים אם כן מה היתה ההצלה של ראובן • ותירץ
הרמב"ן שהבזר היה עמוק ולא ראה ראובן נחשים ועקרבים שהיו צוע"ל • והקשיתי
והכתב ויש ר' ראובן אל הבזר והנה אין יוסף בבזר • משמע דהיה יכול לראות קרקעית
הבזר • דאם לא כן מבא ידע תיכף דאין יוסף בבזר דלא הוזכר בפסוק שירד • ואם
תאמר דקרא אליו ולא ענה • זה אינו דאם כן למה אמר אין בבזר • דלמא יש
בבזר רקמת • אלא על כרחך צריך לומר אף על פי דלא היה יכול לראות קרקעית
הבזר לענין נחשים ועקרבים דקטנים • היה יוכל לראותו לענין יוסף גדול •
אם כן כר חנוכה נמי אין לדמותו לסוכה דיהי' כשר אפילו למעלה מעשרים אם הדפכות
מגיעות להסכך • דהסכך רחב עובא ויכול לראותו • מה שאין כן כר חנוכה
דקטן • וכמו שכתבו תוספת בסוכה דף צ"ג ע"ב ד' הוכיון וכו' וזה לשונו ולא דמי למר
מטבה וקורת מזוי ע"ש ודוק :

בגמרא

דף כ"ג ע' בולא בשמן שריפה וכו' עד כ"ד ע' א' איציעיא וכו' ותוספ'
 ד"ה גזירה י"ט וכו' ע"ש * ואמרתיה הא דגזר רבה מתוך
 שמאזה עליו לבערו וכו' אעפ"י שהיא גזירה רחוקה וכדסבירא לי'
 באמת לרב חסדא * משום דאם יטה יבוא לשני עצירות * א' שמבעיר בשבת
 ב' ששורף קדשים בשבת ופריך לי' אביי אלא מעתה ביום טוב לישתרי אלמה תנן אין
 מדליקין בשמן שריפה ביום טוב * ופירושו מערביוס טוב * כמו גבי שבת
 כדאיתא בצעל המאור ע"ש * אף על גב דלא יכול לבוא אלא לחד עצירה אף שיטה
 דהיינו ששורף קדשים ביום טוב * ומשני גזירה י"ט אטו שבת * ורבה לומר
 בשלמא שאר שמנים מותרים ב' ט' דמהיכי תיתי לגזור * אבל בשמן שריפה מימר
 אמרי על כרחך גזירת שמא יטה אינו דאס כן הוה ליה לאסור כמי צי"ט כ"ל * וחילוק
 דשני עצירות לא יסקי אדעתא ודוק * ולפי זה לא קשה מידי כל הקושיות תוספת
 הכ"ל * דהראשונה ממילא כפרת כ"ל לוק"ל * וקושיות הר"ר אליעזר כמי אינו
 דמעט דאמרי אביי ורבה לקמן אינו כי אס איום טוב גופיה * אבל על מצעוד יוס על
 כרחך כריך לומר טעם דהכא גזירה וכו' כ"ל * וגם קושיות וא"ת דהכא גזר רבה
 וכו' ובריב פירקין וכו' לא קשה מידי * דהכא יש ביום טוב גופיה חדא עצירה וק"ל *
 דק"ש לומר דמשום הכי לא הקשה הר"ר אליעזר בלא זה * אבל השתא דתוספת
 מקשים וא"ת בכל השמנים וכו' ועל כרחך ליכא למימר דסבירא לי' כ"ל * מקשה שפיר
 ודוק :

דף מב ע"ב

במתניתין ואין כמותין וכו' עד מ"ג ע' א' ר' יצחק וכו' *
 ותוספת ד"ה ואין וכו' * ומהרש"א שעליו *
 ותוספת ד"ה הללה וכו' וד"ה מבטלוכו' * וד"ה בעודן
 עליו אבל וכו' ומהרש"א שעליו * ע"ש ודוק * ובדף מ"ד ע"א למעלה אין כמותין
 וכו' עד למטה אמר ר' זירא פמוט וכו' ומהרש"א שעל ראש"י ד"ה מן הכר הכבה וכו' עיי'ן גם
 כן ודוק :

ומקשים

העולם לשיטת רש"י דמפרש דהא דהללה שאינה מצויה לא התייר
 הוא דוקא לדבר שאינו בטל * למה לא תירץ הגמרא כמי
 אליבא דרבה אהאי דכותבין תחת הדלף וכו' בדלף הראוי * ועיין
 בשבע שיטות להרשב"א * וגם למה לא הקשות תוספת זה על ראש"י כאן כמו שכתבו
 לקמן גביר' יצחק בד"ה השני לי' וכו' ע"ש * ולעניות דעתי נראה לומר דלא קשה
 מידי * רק נקדים לרקדק למה כתב ראש"י גבי הללה מצויה התייר אע"פ דבר שאינו
 בטל * וגבי הללה שאינו מצויה לא כתב דבר שאינו בטל רק מבגירס צברייתא
 מצברה וכו' * אלא ודאי להכי לא כתב כ"ל דיש לומר כמו שכתבו תוספת בד"ה הללה
 וכו'

שמו הקיק

וכו' ע"ש • רק צברייתא כשברה וכו' דמינה מותיב אביי לרבה כתב רש"י על כרחק
גרסינן טבל • דאם לא כן ומכא לי' לאביי להקשות דלמא הא דאמר רבה הללה שאינו
מנויה לא התירו הוא דוקא לגבי דבר שאינו טבל • אלא על כרחק לריך לומר דגרס
אביי טבל צברייתא ומקשה ממה כפך דדוק • ואם פן דרש"י מפרש ג' כצבנה כמו
תוספת ממילא כפרכת קושי' הכ' לוק' ל' • ותוספת דלא גרסי טבל סבירא להו דקושיות
מכא לי' להמקשה להקשות • לא שיך להקשות אלא היכי דסתם גמרא מקשה •
אבל הכא דאביי מקשה לרבה צפניו צודאי ידע והבין היכי קאמר דדוק • והנה
העולם משתומם מאי בעי תוספת בד"ה דמבטלוכו' דכתבו צפרק צ' פירוש צקונטרס
דאסור משום דמיחזי כסותר ופירושו כיון דלא יכול לאישימושי צ' הוי כסותר ושובר את
הכלי ע"ש • ולעניות דעתי נראה לומר דתוספת אזלי לשימתייהו דבד"ה צעודן עליו
אבל וכו' כתבו דמחמרינן לאכול יותר מטלטל ע"ש • וא' כקשה למה אמרה מתכיתין
ואין ביאותין וכו' ואין מטלטלין הוי לי' למימר דהיא רבותא טפי לפי זה • אלא על כרחק
צריך לומר דמתכיתין לא אתיא כר' יהודה אלא כר' שמעון דמתיר טלטול • וכמו שכתב
מהרש"א בתום ד' והאין וכו' ע"ש • ומשום זה כתב רש"י קושיות מהרש"א בתום
ד' ה צעודן עליו אבל וכו' • והוא כיון שמתיר לטלטל לא הוי כמחזרו בטעי מאי ביטול
כלי מהיכנו איכא הכא • אלא צריך לומר כתיירונו והוא דעל כל פנים מיתחזי כסותר
ושובר הכלי דלא יכול לאישימתיש צו דברים אחרים מפני שאין ביאותין וממנו צריך ליתן שמן
על כל פנים בכלי אחד ודוק וזהו דכתבו צפרק צ' פירש צקונטרס דמיתחזי כסותר וק' ל'
אמנם רש"י לומר דלא סבירא לי' סברת התוספת דאיכא לחלק בין אכילה לטלטול
ואם כן אין לדקדק דמתכיתין אתיא כר' שמעון כמו שכתבו תוספת ד' והאין ביאותין וכו' •
אלא יש לומר דאתיא כר' יהודה והא דקתני ואין ביאותין וכו' ולא קתני אין מטלטלין
היינו משום דליכא רבותא טפי בזה • דכיון דאסור באכילה ודאי אסור נמי בטלטול •
ותדע שהרי התוספת עצמם כתבו בד"ה ושני לי' צריך למקומו וכו' דיש סברא לומר דנרב
יוסף לא אתיא רישא דמתכיתין כר' שמעון ע"ש • א' כודאי גס היפאל לא אתיא
כר' ש"ש • דאין סברא לומר דרישא ר' יוסיפא ר"ש כדפריך הגמרא בכל דוכתא כהן
גוואל • ועל כרחק צריך לומר דלסברא זו שכתבו בדבור הכ"ל • סבירא להו
דלא כתיירונו דאיכא מי הא דיש מוקה וכו' היינו לאכילה וכו' אלא דאין לחלק בין טלטול
לאכילה • ומשום הכי אין לדקדק מדקתני אין ביאותין וכו' דאתיא כר' ש"ש • ומה
שכתבו לעיל בד"ה והאין ביאותין וכו' דמתכיתין אתיא כר' שמעון דקדוק זה כמו שכתב
מהרש"א • היינו להך תירוץ דאיכא מי וכו' דסבירא להו חילוק בין טלטול לאכילה •
אבל לתירוץ ראשון דלא מחלק בהכ"ש לומר דמתכיתין אתיא שפיר כר' י • ולפי זה
מקושר קושיות וא' ת רב יוסף דמפרש וכו' לא אתיא מתכיתין כר' ש"ש וכו' צתירוץ הקודם
דמחלק

דמחלק בין אכילה למלטול • דלפי זה על כרחך סיפא דמתניתין אתיא כד"ש
 ואם כן גם רישא צריך לאוקמי כר' שמעון • ולרב יוסף לא אתיא כר' ש • אצל
 לתירוץ ראשון לא קשה מידי דיש לומר דבאמת לא אתיא מתניתין כר' ש והכי סבירא
 ליה כמי לרש"י ודוק • ומשום הכי כתב רש"י במתניתין דאין כותבין
 וכו' דאיסור דביטול כלי מהיכנו הוא משום דהוי כמחברו צטיע • דהשתא דמתניתין
 אתיא כר' י • לא קשה קושיות מהרש"א הנ"ל • ואין אכזר לריבין לתירוץ דעכ"פ
 סותר הוא ככ' לודוק • והוכמי דכתב רש"י ד"ה מן הגר הכזה וכו' דכזה והולך
 וכו' ע"ש • דבלא מה שכתבתי קשה מנא ליה דלמא כזה פירושו כמשמעו כזה
 לגמרי • ותירוץ דמהרש"א מדאמר עלה אפילו בשעה שהגר דולק • אינו מספיק
 דלמא קאירק אשמן המטפטף דמניה קסליק • ולא קשה א"כ במאי פליג אאזבה •
 דהא קשה למה אמר ואין כיוותין וכו' ולא ואין מטלטלין וכו' אלא צריך לומר דמתניתין
 אתיא כר' שמעון • וא"כ מוכח דאזבה סבר דאפילו שמן המטפטף אסור בשעה
 שהגר דולק כמו שכתבו תוספת ד"ה ואין וכו' ע"ש ושפיר פליג אאזבה כזה • דאיהו
 סבר שמן המטפטף אפילו בשעה שהגר דולק מותר • אצל לפי מה שכתבתי לשיטת
 רש"י דמתניתין אתיא כר' י כנ"ל מוכח דסבירא ליה לר' שמעון דשמן המטפטף
 אסור בשעה שהגר דולק • שפיר כתבו ומוכח דפירושו דמן הגר הכזה וכו' • הוא
 הכזה והולך ולא כזה ממש • דאם לא כן במאי פליג אאזבה ודוק :

דף מ"ו ע"ב

כבתה אין לא וכו' אלא הנחו וכו' צמים וכו' ע"ש •
 קצת קשה במאי אסור ר' שמעון דוקא דולק בגר
 זומי • ומשום דדעתיה עלויה להשתמש בגר
 בשבת לאחר שכזה כדאיתא לעיל דף מ"ד ע"א • ואם כן היכי אמר משום צמים •
 הא איתא שם בתוספת ד"ה דכ"ע וכו' דכל דבר שדעתו ליטלו בשבת ולא להניחו כל
 שבת לא הוי צמים לדבר איסור ע"ש ודוק וכו' ע"ש ליישב בדוחק דוק
 ותשכח :

דף ס"ח ע"א

מאי טעמא תנא וכו' עד אלא לאו היינו טעמא וכו'
 וג' תוספת הראשונים צעמוד • ומה שכתב
 מהר"ם ומהרש"א עליהם עיין ודוק • ויש
 להקשות למה ליה להמקשה להביא שביעית • וגם למה לא אמר ר' יצחק כמי לישנא
 אלא לאו היינו טעמא כדלקמן • ונראה לעניות דעתי דהכי פריך הש"ס מאי
 טעמא תנא כלל גדול וכו' אילימא וכו' קשה ממעשר • ואם תאמר למה אין אבי
 אומר טעם דאבות ותולדות ולא קשה ממעשר • וגבי שביעית כמי על כרחך משום
 דקבעי

שמו הקי"ק

דקצט' וכו' ולא משום אבות ותולדות • דבשלמא אם אני אומר טעם דכלל אחר
 אתי שפיר דהדר ותני כלל גדול בפרק ח' משום דתני כלל קטן קמיה כמו שכתבו תוספ'
 ד'ה וגזי' וכו' אבל אי טעמו משום אבות ותולדות • וצריך לומר דלהכי לא תני כלל גדול
 בפרק ז' דאכלל אחד קאי כמו שכתבו תוספת ד'ה דאית וכו' • קשה למה חזר ותני
 כלל גדול בפרק ח' דהמקשה לא חילק אס כלל אחד מפסיק אולא • דלא כמהרש"א
 וק"ל • ואס כן אתי גמי שפיר דלא אמר ר' יוסי בר אבין ליטכא אלא לאו היינו טעמא
 דבאמת סבירא ליה לר' יוסי בר אבין גמי טעם דכלל אחר • אלא אמר דגם טעם
 דאבות ותולדות צריך לומר דהיינו כל מקום דתני כלל אחר מלפניו או מלאחריו וגם
 אית ביה אבות ותולדות תני כלל גדול ואתי שפיר דתני כלל גדול גבי שבת ושביעית
 בפרק ז' לחוד גבי הראשון ולא בשני אעפ"י דאית ביה אבות ותולדות לית ביה כלל קטן
 מלפניו או מלאחריו • ולהכי בפרק ח' חזר ותני כלל גדול דאית ביה כלל קטן מלפניו
 וגם אבות ותולדות וק"ל • ואס כן לא קשה קושיות תוספת ד'ה דאית וכו' וא"ת
 ובכלל אחר וכו' ודוק • וזהו מה שדייק רש"י ד'ה אלא לאו היינו טעמא משום אבות
 ותולדות וכו' • דלכאורה שפתי יתר המה דר"ה לומר שאל תטעה לומר הא דקאמר
 לאו היינו וכו' ר"ה לומר דרוחה שני טעמים הכ"ל • ואס כן יקשי לך קושיות תוספת
 ד'ה דאית וכו' וא"ת ובכלל אחר וכו' לכן פירש דוקא טעם דאבות ותולדות דוחה •
 אבל טעם דכלל אחר ברקאי קאי • ולא קשה קושית תוספת הכ"ל וכ"ל לוק"ל •
 אבל זה שאר לתמיה בעיני האידן צא המקשה לכאן ופריך אמעשר הא משבת לחוד
 ליכא להקשות ככ"ל אלא משביעית ואס כן אין לו שייכות כלל במסכת שבת • וצריך

עיון היטב :

בסוגיא

דריש פרק אמר ר' עקיבא במסכת שבת עיין שם בגמרא עד
 פ"ג ע"ב במתניתין מנין לספיכה וכו' • ועיין כל התוספת
 בדף פ"ב ע"ב חוץ מד'ה באבן מסמא וכו' ועיין במהרש"א מה
 שכתב בתוספת ד'ה ולרבי עקיבא וכו' • ובד'ה ולוקשה רחמא לכבילה וכו' •
 ובדף פ"ג ע"א עיין בתוספת ד'ה מיתבי וכו' ומה שכתב מהרש"א עליו

ודוק :

ויש

להקשות • א' למה לא פריך גמי אא יבעיא דרב אחדנוי עבודה זרה
 פחותה מכזית מהו דמפרש רב יוסף דקאי לענין טומאה • אליבא
 דמאן בעי הכי • כמו דפריך אליבא דרב חמא בר גוריון עבודה
 זרה ישנה לאיברים וכו' • דאין לומר דבעי לרבנן אליבא דרבה • דאליביה
 ארבנן קשה קושיות תוספת ד'ה אמר רבה וכו' דאי"ל דלחומרא ילפינן הוי ליה
 לטמוי גמי באבן מסמא • ואי דרשינן לקולא לא הוי ליה לטמוי אפילו במשא •
 ועל

ועל כרחק צריך לומר כתיב דאחא קרא דתזרס לומר אף על גב דשאר קראי
 כדרשות לקולא • מכדה ילפינן חומרא • ואס כן היכי סלקא דעתך לילף
 משרץ לחומרא לטמא כדעדה • אס אפשר למילף לקולא ממת דלא לטמא רק
 בכזית וכן לרבי עקיבא אליבא דרבי אליעזר כמי ליבא למימר דבעי הכי • מטעם
 הלז • דגם עליו קשה קושיות תוספת הכל • וכן לרובן אליבא דרבי אליעזר
 ליבא למימר דבעי • דהא סבירא להו דראוי למילף הכל לקולא כמו שאמרו סוף
 שמעתין • ב' • אף לפי תירץ תוספת ד"ה ורובן וכו' עדיין במקומה
 עומדת • לא לכתוב חומרא דתזרס • ואס כן אין צריך לכתוב כמי שרץ •
 רק כדה ומת • ואס כן משא ילפינן מתרווייהו אף שהוא חומרא מפכי שאין לנו
 קולא כגדו • וכמו שכתב המהר"ם בתוספת ד"ה ולרבי עקיבא וכו' עיין שם •
 ומסמא ממעטין ממת • ואוהל ממעטין מכדה • וגם דאינה לאיברים ממעטין
 מכדה • וכדעדה לא מצינו בתרווייהו • רק לכאורה לא קשה מידי דיש לומר
 דתוספת תירצו לקושיא הכ"ל במה שסמכו אליו מלאחריו ד"ה ולרבי עקיבא וכו' תימא
 לר"י וכו' וי"ל דלא דמי וכו' • ורצו לומר לא תיקשילך ככל דלא לכתוב תזרס
 ושרץ • דהא תימא לר"י וכו' ועל כרחק דלא דמי וכו' ואס כן אי לא כתב רחמנא
 שרץ רק מת וכדה • וצריך לכתוב כדה למעט אוהל • לא הוי ממעטין מינה
 איברים דלא דמי וכו' • מה שאין כן השתא דכתב רחמנא שרץ • וקשה למה לי
 להקיש לשרץ שלא יטמא במסמא כדה • לוקשיה לנבילה ולא לכה ולא יאטרך
 היקש דשרץ • כדמקשה הגמרא • וצריך לומר כתיב וכו' מה כדה אינה לאיברים
 וכו' • מה שאין כן אי לא הוי כתב היקש דשרץ אז לא הוי קשה ולוקשיה לנבילה •
 דמאי שכא כבילה או כדה • כיון דלא מיייתרינן מידי מכחזה • ואין לומר
 דמכל מקום מיייתרינן דלא הוי צריך היקש דמת לענין כזית ושלא יטמא במסמא •
 דנבילה כמי הוי בכזית ואינה מטמא במסמא • דזה אינו דהיקש דמת בלאו הכי
 איצטרך להא דפרק כגמר הדין • אצל זה אינו דעל כל פנים על המקשה דפריך
 ולוקשיה לנבילה קשה למה לא פריך ככל דלא לכתוב תזרס ושרץ ודוק • ועוד לשיטת
 תוספת דמפרשים דקושיא ולוקשיה איבא למיפריך אף אס צריך הכל רק יש לדמותו
 לדבר היותר דומה לו • קושיית הכ"ל במקומה עומדת דעל כרחק צריך למילף גם
 מכדה דאינה לאיברים דאין לומר דלא הכל לחוד קאתי • לוקשיה לנבילה ולא לכה
 דאינו דומה לו במסמא ודוק • ג' • קושיות ורובן וכו' אימא לחומרא וכו'
 דפריך בסוף שמעתין • הוי ליה להקשות מיד ארבי אליעזר ולמה לו להפסיק בכל
 זה • ד' • שני קושיות דמהרש"א בתוספת ד"ה ולרבי עקיבא וכו' דהניחם
 צ"ע • ה' • דתוספת כתוב בשלשון תימא צד' הולרבי עקיבא וכו' דמשמע

ראין

שמן הקיק

דאין לותירוך • ואף על פי כן כתבנו ויש לומר וכו' • ו' • למה לא מקשים
 תוספת ד"ה ולמשמיה וכו' בקיבור • דהיינו למה להו להקשות מרב אשי דלקמן
 ולרבן • הא למשמיה הלז קאי לרבי עקיבא • והו להו להקשות לר"ע דהיינו
 לפירש הקוטרס דקושיית ולקושיה אינה אלא אם אינו צריך אם כן לחד קרא • ואם כן
 לא גרסינן למטה ברבי אליעזר • ור"ע למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמיה •
 וכמו שכתבו תוספת בד"ה הור"א וכו' דהא צהא תליא ודוק • וא"כ קשה מאי אמר
 המקשה מתיבי ע"א וכו' רבי עקיבא אומר וכו' ומשמיה כשרץ וכו' בשלמא לר"א
 ניחא וכו' • הא אם כן לרבי אליעזר לא ניחא מילתא דרבי עקיבא דאמר צברייתא
 זו ומשמיה כשרץ • והוא אמר דסבירא ליה לרבי עקיבא דמשמיה הם כעבודה
 זרה עממה לפירש רש"י ודוק :

ונראה

לפי עניות דעתי ליישב קושיות הכ"ל לחדא צריך חצירתה •
 ועל פי זה יהיו לאחדים כל דיבורי תוספת הכ"ל ראשון שלזה
 בעיקרו שלזה • והוא דקושיית ראשונה כראה ליתרץ
 ולומר דלעולם ר' אחדוני דבעי עבודה זרה פחותה מכזית לעיני טומאה מהו
 בעירצה אליבא דרבן • דעליהם כתקשה לוקושיית שכייה הכ"ל • והיה לו
 שני תירוצים עלזה • א' • דיש לומר דהסברא חיטונה היא אף לא היה כתוב
 תזרס למילף הכל לחומרא כדסלקא דעתיה לקמן • רק מדכתיב תזרס להורות
 דמכדה כילף לחומרא • שמעינן דאיכך ילפינן לקולא • ולפי זה לא קשה מידי
 דלכתוב רק מת וכדה • ולא שרץ ותזרס דהוי יליף הכל לחומרא וק"ל • אבל אם
 זה אינו רק דהסברא חיטונה היא לקולא ותזרס קאתי לשבר הסברא חיטונה כדה
 לילף מינה לחומרא קושיית הכ"ל במקומה עומדת לא לכתוב שרץ ותזרס ועל כרחק
 צריך לומר דכתב רחמנא שרץ למילף מיניה כעדשה כמי • ואם כן צריך לכתוב כמי
 תזרס • דאם לא כן הוי יליף הכל לקולא כהסברא חיטונה וק"ל • וזה היה
 אצבעית וכימא דהסברא חיטונה היא לקולא וא"כ על כרחק צריך למילף משרץ כעדשה •
 או כימא דהסברא חיטונה היא לחומרא • וא"כ יש למילף ממת צכזית דוקא •
 ואין להקשות הוי ליה להוכיח דהסברא חיטונה היא לחומרא וככ"ל • דאם לא כן
 אלא כעדשה כתוב א"כ קשה מנא להו לרבן למעט אבן מסמא משרץ הא צריך לכתוב
 שרץ כעדשה • ואם אין לנו פסוק שהוא ללא צורך כלל • לא ממעיטין חומרא
 דאיכא למילף בעבודה זרה מכדה כמו שכתבו תוספת ד"ה ולרבן וכו' ע"ש • זה
 אינו דאפשר לומר הא צהא תליא • דהיינו אי אמרינן דהסברא חיטונה היא לקולא
 ותזרס לא אתי אלא להורות דיש למילף מכדה חומרא • די לנו אם ילפינן מיניה חד
 חומרא דהיינו משא מכח תזרס • ואבן מסמא ממועט ממת או משרץ אף על פי

שאין כן אי הסברה חיצונה היא לחומר יש לומר כן • דאין למעט חומר כי אם
 מפסוק שהוא ללא צורך לגמרי • ודוח כי ככון הוא ודברים של טעם הם :
 כתיב רבאויא תא שמע וכו' • ואם כן על כרחך צריך לומר דהסברה חיצונה
 היא לחומר ככ' לודוק • ואם כן קושיא שלישיית נמי מתורגת • בלא זה לא
 רצה לפרוך ורבנן וכו' • דסבירא ליה סברה חיצונה היא לקולא • ואם כן
 רבנן נמי סבירא להו הכי רק תורס לא דרשי • אבל השתא דתירץ סברה חיצונה
 היא לחומר לא סלקא דעתיה דיפלגו ר'ע ורבנן בסברה חיצונה פריך שפיר ורבנן
 וכו' אימא לחומר וכו' והתרנן משני ליה אין דפליגי בסברה חיצונה וק"ל • וכעין
 זה מצינו כמה פעמים בגמרא דהמקשה פריך רישא רבי וסיפא רבנן • דלא כהירא
 ליה לומר כן • והתרנן משני ליה אף על פי כן אין רישא רבי וכו'
 ודוק :

ולפי

זה שפיר מקושר סוף תוספת ד' האמר רבה וכו' ולרבנן נמי הוית מטמא
 באבן מסמא אי לאו דממעטין משרץ • לתחלת תוספת ד' ולרבנן
 וכו' • ואם תאמר למה באמת כן אמאי איצטרך שרץ לאבן מסמא
 חיפוק ליה ממת • אע"ג דכבר צריך לכתוב ללימוד אחר • והיך הא המסקנא
 היה דסברה חיצונה היא לחומר • ואם כן יש לומר כיון דגלינן קרא וכו' וככ"ל
 ודוק • ואם כן מחובר נמי שפיר תוספת ד' ולרבי עקיבא וכו' ורצה לומר
 האיך יש לומר דמסקנא היא דסברה חיצונה היא לחומר בשביל דפירוש של איבעית
 רב אחד רבי היא ככ"ל • דאם כן מאי קמבעיא ליה כו' • הא איצטרך שרץ שלא
 יטמא באוהל וכו' ולא על כרחך צריך לומר קושיית מהרש"א בתוספת זה לתירוץ •
 דהיינו אם כן לוקשיה לכבילה דדמיא ליה יותר • ואם כן הכי נמי הכי סלקא
 דעתיה דסברה חיצונה היא לחומר • ולעולם אין צריך שרץ רק לאבן מסמא •
 אם כן לוקשיה לכבילה דדמיא ליה יותר כקושיא שניה דמהרש"א הכ"ל • ויש לומר
 וכו' רצה לומר לעולם שפיר סלקא דעתך דסברה חיצונה היא לחומר • ודאמרת
 אם כן לוקשיה לכבילה זה אינו דאין להקשות ולוקשיה אלא אם כן אין צריך חד קרא
 כפירוש הקוטרס • ואין להקשות אם כן מאי פריך הכא ורבי עקיבא למאי הלכתא
 כו' • דילמא אתי למעט אוהל • זה אינו דמכדיהו שללמוד אוהל אע"פ שהיא
 קולא • והא דאין ממעטין איברים • דלא דמי וכו' ודוק ואם כן קושיית
 מהרש"א הכ"ל ממילא מיושבת ודוק • והשתא אתי שפיר קושיית ה' ו' חדא ביך
 חבירתה • דהכי פירושן דתוספת • תימא לר' מאי קמבעיא ליה וכו' אף שיש
 לומר דלענין אוהל וכו' • ומתורגת תימהו • וכמו שפירשנו כוונתם • מכל

מקום

שמן הקיק

מקום לפי זה דלריך לומר דקושיא ולוקשיה לכבילה הוא כפירוש רש"י כנ"ל • אסן כן
 תהחדש לכותמיה אחרת דהיינו קושיהו' הג' לדהאריך קאמר המקשה לקמן לר"א
 ביחא • הא לדידיה קשה למה אמר ר' עומשמה כשרץ וכמו שכתבתי לעיל
 בקושיא ו' הג' • ולפי זה יש לנו לדבק תוספת ד' להמשימה כמי לזה • והיינו
 דהשתא רצו התוספת לייש בקושיא זו שכתבנו • דלעולם יש לומר כפירוש רש"י
 בקושיא ולוקשיה לכבילה • ומכל מקום לא תקשה על המקשה כנ"ל דהרי בלאו הכי
 תימא דלרבנן וכו' • ועל כרחק צריך לומר כתירון ר' ידאי לאו דאיתקושו וכו'
 ואס כנגס לרבי עקיבא אליבא דרבי אליעזר יש לומר כן דבאמת לא גרסינן ורבי
 עקיבא למאי הלכתא וכו' דאי לאו הכי לא הוי פריך ולוקשיה לכבילה וכו' ומכל מקום
 קאמר שפיר לקמן לר"א ביחא • דמשמיה כשרץ נפקא ליה לרבי עקיבא כמי מבי
 חרס הוא כמו לרבנן אליבא דרבה ודוק :

ולפי

זה יש לומר דהיינו כמי מה שכתבו התוספת ד' והלוקשיה וכו' ורצה
 לומר דהשתא יש לומר ב' פירושים בקושיא זו • דהיינו משום
 דמי טפי לכבילה • או כפירוש רש"י • מה שאין כן בלא
 זה על כרחק צריך לומר דלא כפירוש רש"י דלפירוש רש"י על כרחק צריך לומר דלא
 גרסינן בדר"א ורבי עקיבא למאי הלכתא וכו' • דאי גרסינן ליה וכמו שכתבו
 ריבזר שאחר זה • אסן על כרחק הוי צריך לומר דקושיה ולוקשיה לכבילה הוא
 משום דמי ליה טפי ודלא כפירוש רש"י וכמו שכתבו דבור הסמוך • ואסן כן דלא
 גרסינן ליה קשה על המקשה מיתיבי כנ"ל • אבל לפי מה שכתבתי לפני זה דלרבנן
 נפקא להו משמיה מבי חרס הוא שפיר יש לומר כפירוש רש"י • ולא קשיא מידי על
 המקשה מיתיבי כנ"ל • וזהו שכתבו ובקונטרס פירש וכו' ורצו לומר דהשתא יש
 לקיים גס פירוש רש"י • ולדידיה לא קשיא קושיא זו אמאי דהוקשה למת דלוקשיה
 לכבילה כלל ואין צריך לתירוטס בזה ודוק :

בנמרא

דף ק"א ע"א בתוספת ד' עמוקה וכו' פ"ין שס • ויש
 להקשות לכאורה לא מקשים אלא הכי • דהיינו למאן דאמר
 מארעא משחינן • למה לא יהיה מותר מן היס לתוכה
 אפילו טלטול גמור • הא היס הוא מקום פטור • ואסן קשה דהציון דתוספת
 הוא מוקדם ומאוחר • דלכאורה דכבר היה להס להקשות כן אהנא קמא דר'
 יהודה דאסר טלטול גמור בין מן היס לתוכה ובין איפכא • למה הא הוי מקום
 פטור • דאף דסבירא ליה לתנא קמא דמכרמלית לרשות היחיד דרך מקום פטור
 אסור כמון שכתבו תוספת ד' ד' יהודא אומר • מכל מקום באן לא קא מטלטל
 כלל

כלל מברמלית • רק ממקום פטור לרשות היחיד דשפת מיא שהוא כוטל ממנו הוא
 גבוה י"ד מקרקעיתו • וכיון דמארעא משחיכו הוי מקום פטור • וגם השתא
 דליינו תוספת ארבי יהודא • הוי ליה לניין על תיבות אכל לא מן היס לתוכה •
 ולא על תיבות עמוקה י"ד ואינו גבוה י"ד • ועוד יש להקשות מאי מקשים דילמא
 איירי הכא בספינה העומדת ברקק היס ובספינה קטנה • וכמו שכתבותוספת
 בעצמא ד'ה גמירי וכו' עיין סס • וכראה לי דחדא על ידי אידיך יהא מתורץ דהיינו
 עלתנא קמא דר' יהודה לא הוי מלי להקשות • דיש לומר דמיירי ברקק וכו' וכ"ל •
 אכל אר' יהודא הכי מקשים • מאי שנא בגובה י"ד דמתיר הכל • כמו שכתבו
 תוספת ד'ה רי"א וכו' ע"ש משום דאזיל דרך מקום פטור • ומאי שנא עמוקה י"ד
 ואין גבוהה י"ד למאן דאמר מארעא משחיכו וכו' למעלה מיו"ד מקרקעית המים יהיה
 מה שיהיה הוי מקום פטור • כמו שכתב רש"י ד'ה ברמלית מארעא וכו' •
 וכיון דעמוקה י"ד • על כרחך יש מקרקעית המים עד שפת דופנותיה יותר מיו"ד •
 ואם כן הוי ליה גם כן למשרי למלטל מן היס לתוכה • ודוק כי נכון הוא לכל

מבין :

ע"ב ברשי דה

הא איכא בקיעת גדיס וכו' • וכתבמהרש"א
 וקלת קשה בעיני • רש"י דמקשה לרבותיו
 מפ"ק דעירובין בתרי דוכתי דבקיעת גדיים
 מעכבי • אמאי לא קשיא ליה בפשיטות מסוף סוגיא דשמעתין דאין מחיזה תלויה
 מתרת אלא במים • מוכח מזה אדרבה בקיעת גדיים מבטל מחיזה • ויש ליישב
 עכ"ל • ובדאי מוטל עלינו לומר מה שיש לתרץ על זה • כי רבותיו לא היו
 בודאי קטלי קבי שלא סלקא דעתייהו הכ"ל • וגם המכא תימרא לא אזיל לכלל
 לשיטתם • ועוד מאי שנא חורבה משאר מחילות דאית בהם בקיעת גדיים •
 וכמ"ש מהרש"ל • וכראה לי לומר דרש"י סבירא ליה • דלרבותיו דסבירא להו
 דבמקום שאין בקיעת גדיים • כמו ספינה שאין לך עובר תחתיה • הוא גרע
 מלומר גוד אחית • ובקיעת גדיס אינו מיקרי בקיעה • הכי פירושו • מכא
 תימרא דבקיעת גדיס לא מיקרי בקיעה • דבעי מיכיהר' טבלא מרבין מחיזה
 תלויה מהו שתתיר בחורבה • שאין לך עובר תחתיה • כידוע שאין הולכין
 בחורבה • ואם כן לימא כיון שאין עובר תחתיה לא מיקרי בקיעת גדיים • או
 דלמא לימא הא על כל פנים ראויה לעבור תחתיה • אכל על מחיזה תלויה בעיר
 פשיטא ליה לומר בהם גוד אחית • דעוברים תחתיה ואית בה בקיעת גדיים ודאי •
 ואמר ליה אין מחיזה תלויה מתרת במקום שאין בקיעת גדיים אלא במים • דקל
 הוא שהקלו חכמים במים • ולכונן לומר בגזו ומרא ובבור שבין שתי חצרות וכיוצא •

בליטעם

שמן הקיץ

בלי טעם • רק על דרך הס' אמרו והס' אמרו כידוע • ופריך ואמאי אמר לוקל
 הוא שהקילו חכמים במים בלי טעם • האי שבה בקיעת דגים • ואס' כן יש
 לומר בה גוד אחית מן הדין בלי קולא • כמו בני שר מחילות דיבשה דאית בהם
 בקיעת גדיים • אלא שמע מיניה בקיעת דגים לא שמה בקיעה וק"ל :

רק

אס' כן דרש' בסו' ליה ככ"ל • קשה • אף לשיטתו דסבירא ליה
 דבקיעת גדיים מעכבי מלומר גוד אחית • למה לו לפרש דלכן תרי
 מורה משום שדרך להיות בה מחילה תלויה • דהיינו שפלו תחתיהן
 וקיימת מלמעלה • לימא נמי על דרך הכ"ל • דהיינו בעיר לא צבי • דפשיטא
 ליה דאין אומרים בה גוד אחית • דעובדים תחתיהו ובקיעת גדיים מעכב
 אבל בחורבה שאין לך עובר תחתיה וככ"ל • לימא בה גוד אחית או לא וככ"ל •
 ואמר ליה אין מחילה תלויה מתרת אלא במים דקל הוא שהקילו חכמים במים לומר גוד
 אחית לפי שאין ראויים לעבור תחתיה • ופריך ואמאי והא איכא בקיעת דגים אלא
 שמע מיניה וכו' וק"ל ול' ע' • ולפי זה על כרחך לריך לומר דתוספת ד"ה ומכא
 תימרא וכו' קאי לשיטת רש"י • דלרבותיו לא מקשים מידי • דאדרבה במתניתין
 הוי אמינא דלהכי מהני שם מחילה תלויה דאיכא בקיעת דגים • וק"ל • ואס' כן
 יכול המהרש"א ד"ה הורק וכו' להביא תוספת זה • להוכיח מיניה דקאי לשיטת
 רש"י • רק זה ללא קושיא • דהביא רביה מתוספת דקודם לזה • רק הא
 קשיא למה לייין המהרש"א בתוספת ד"ה הורק וכו' והקשה למה לא פריך לרבה הווא
 מתניתין דגוזזטרא • הו' ליה להקשות כן בגמרא בלי תוספת • ואדרבה דעל
 תוספת הכ"ל דקאי על כרחו בשיטת רבותיו • וכמו שכתב המהרש"א בעלמו •
 לא מקשה מידי • דבמים הקילו לומר גוד אחית בלי טעם וככ"ל ודוק כי נכון
 הוא :

בגמרא

דף קי"ז ע"ב תנו רבנן כמה סעודות וכו' עד קי"ח ע"א אמר
 רבי שמעון בן פיו וכו' • ותוספת ד"ה בגמחה וכו' וד"ה
 והא ופ' עיין ודוק :

ד"ש

להקשות למה לא פריך המקשה בלא זה • מתניתין דהכא מזילין מזון
 שלש סעודות • אמתניתין דפאה מי שיטלו ארבע עשר סעודות
 וכו' חמשה עשר הוי ליה לומר • ועוד מתניתין דפאה גופא קשיא •
 דתכי בה שבת כותבין לוג' סעודות • והמקשה הכי מפרש • דמכתבין לוג'
 סעודות לשבת לבד השתים שנותבין לו בערב שבת • וכמו שכתבו תוספת ד"ה והא
 וכו' • דמקשה יעד דהביא עמו סעודה וזו יאכל מיד בבואו בערב שבת • והחמשה
 הכ' ליאכל מהס'ג' סעודות בשבת ואחת במוצאי שבת • ואחת יוליך עמו שלא ילך

ריקן

שמן הקיף

ז

ריקן • ולכך לרצון כיחא • מה שאין כן לרבי חדקא • והתראן לא הבין
 כוונת המקשה לכן תירץ דאיכא סעודה וכו' ופריך וכי אזיל כו' וק"ל ע"ש • ואם
 כן דסבירא ליה להמקשה דג' סעודות נוהגין לו לשבת לבד • הוי ליה להקשות
 מתניתין גופא אהדרי • דתני דנותנין לו ג' סעודות לשבת • ואחר כך הנימי
 שיש לו מזון ארבע עשרה סעודות וכו' חמסרי הוי ליה למימר וק"ל • ועוד יש
 להקשות על תוספת ד"ה במנחה וכו' דכתבו אס הוה במנחה לאו דוקא • אין להוכיח
 מפסחים ע"ש • הוי להו להוכיח אעפ"כ מפסחים • ואם תאמר אע"פ דמחלק
 חשיב סעודה אחת • זה על כרחך אינו • דאם כן מאי פריך הכא אי רצון המכרי
 הוין • הא מחלקין סעודה שלישית מסעודת שחרית ולא נחשב אלא לסעודה אחת
 ושפיר קאמר ארבע עשרה וק"ל • וזו היא קושיא חזקה לכאורה על הרי"ף וסייעתו
 שפסקו כן שמחלקים סעודה שלישית מסעודת שחרית • וכצירא להו מלת במנחה
 לאו דוקא • ואם כן קשה להו ממה נפשך • דהיינו מפסחים • ואם תאמר
 כדחיית תוספת הכ"ל • קשה לא פריך הכא מידי לרצון חמסרי וכו' וכ"ל וק"ל •
 ועוד אפילו על תוספת וסייעתו דסבירא להו במנחה הוא דוקא • וזמן סעודה
 שלישית היא מן המנחה ולמעלה • קשה מאי פריך לרבי חדקא שיתכרי הוין דלמא
 סעודה רביעית דאמר ר' חדקא • רנה לומר דמחלקין סעודה שלישית במנחה •
 ואם כן אינו רק חמסרי • לסדרת תוספת דסעודה אחת שמחלקין • כעודה
 אחת יחשב • והוא דלא הקשיה כן כבר לעיל אמה דפריך מזילין ג' סעודות מאי לאו
 דלא אכל • מאי פריך דילמא סבירא ליה לר' חדקא דמחלקין סעודה א' ושפיר
 קאמר מתניתין ג' סעודות • דזה כבר מתורץ במה שכתב הדברי כצ"ל על
 קושיא כיוצא בה • והוא דבמתניתין דהכא לא שייך זה הואיל דלא הני עדיין בשום
 מקום דבעינן ארבע סעודות • והכא נמי יש לומר ג' סעודות כמשמעו צלי חלוקה
 הוי ליה למתני בהדיא ד' סעודות לאשמועינן הא דרבי חדקא • אלא דהאמת הכי
 הוא • מה שאין כן בפסחים שפיר תני משייר צ' סעודות דכבר השמיענו דבעינן
 ג' סעודות במקום אחר וק"ל ע"ש • ועוד מה דאמר מאי לאו דלא אכל • לא
 מוזן לכאורה • דמהיכתיבית לומר דאיירי בלא אכל • אלא נראה לפי עניות
 דעתי דכך יהיה ההמשך דגמרא הכ"ל • הנפלה דליקה בלי שבת מזילין ג'
 סעודות מאי לאו דלא אכל • דאם לא כן אלא דאכל • ואם לא אכל • באמת
 מזילין ד' סעודות • הוי ליה לומר גס את זאת • שלא חטעה לומר דאיירי בלא
 אכל • ואין מזילין לעולם אלא ג' סעודות • דהא עדיין לא השמיענו בשום
 מקום דחייב ד' סעודות • וכדברי כצ"ל הכ"ל • ומטעם זה נמי אין לומר
 דאיירי בלא אכל • והא דאמרת ג' סעודות • הוא משום דמחלקין סעודות

שחרית

ד א

שמו הקיק

שחית לשתיים • וכ"ל • דאס כן אף על פין הוי ליה לומר בפירוש ד' סעודות
דהא עדיין לא השמיענו הדין בשום מקום וכדברי כ"א הכ"ל • ומשני דאכל ולא
חייש דיש לטעות ככ"ל • ופריך שחית מזילין וכו' • במכחה מזילין וכו' מאי
לאו דלא אכל היינו כמי מטעם הכ"ל • דאי לאו הכי הוי ליה לומר בענין דלא כיחש
למטעי • ואף על גב דכבר תירץ לו דלא חייש תכא לזה • כן דרך הגמרא דמקשה
קושיות הרבה בזה אחר זה • אף על גב שכולם יש לתרץ בתירוץ הראשון •
ופריך הא מדקתני סיפא רבי יוסי אומר לעולם מזילין ג' סעודות מכלל וכו' דבהאי ללא
איפלגו וכו' אלא מחורתא וכו' • ופריך והא דתנן מי שיש לו ארבע עשרה סעודות
וכו' רצה לומר • בלא זה לא הוקשה ליה מתניתין דפאה גופא איהדיי וכ"ל •
דאי אומר דרשאי לחלקן • ואם כן כדי שלא יהא ניזון מן הכדקה אמרינן דרילו
בזוון ארבע עשרה סעודות • ויחלק סעודת שחרית • מה שאין כן מי שניזון
בלא זה מן הכדקה יעול שיהיה לו סעודה שלישית בפני עצמה וכמו שכתבו תוספ' סברא
הכ"ל בד"ה והא וכו' ע"ש • ולכן לא הקשיתי כמי בלא זה מתניתין דהכא •
אמתניתין דפאה וכ"ל • דפאה רצה לומר על ידי חלוקה וכ"ל • מה שאין כן
הכא אמר אף על פי כן ג' סעודות • להשמיענו הדין וכ"ל • אי כמי משום דעל
כל פנים מותר לאכול סעודה שלישית בפני עצמו • הקילו לענין הללא דהריר' וסי
מקיל להזילין ג' סעודות לעולם וק"ל • ולכן לא הקשיתי בלא זה ג' כמתניתין דאין
פוחתין וכו' דהוי אמינא דר' חדקא אומר ד' סעודות על ידי חלוקה ודוק • אבל
עתה מוכח מתירוץ דלא סבירא לך כלל הא דמחלקין כסדרת התוספת • דאל"כ
עשה למה לך דמתרצת דאכל • הוי לך לתרץ כמי דלא אכל • והא דאמרת ג'
סעודות הוא משום דמחלקין • ותירוץ דדברי כ"א הכ"ל • על כרחך השתא
כמי דמתרצת דאכל לא סבירא לך וכ"ל • ועוד למה הסכמת לומר דמחורתא
מתניהין דלא כר"ח • הוי לך לומר דאמינא כר' חדקא • והא דאמר רבי יוסי
לעולם מזילין ג' סעודות • איירי כמי על ידי חלוקה • ולא התייר רק מה
שמחויב היומא • אלא ודאי צריך לומר דלא סבירא לך כלל הא דמחלקין • ואם
כן קשה הא דתנן מי שיש לו ארבע עשרה סעודות וכו' אי רצון חמסרי איר' חדקא
שיתסרי וכו' וכן הא דתנן אין פוחתין וכו' שבת כותבין לוג' סעודות וכו' לא כיחא לר'
חדקא • ואם כן ממילא מתורצים כל הקושיות הכ' לודוק • אך מכל מקום קשה
על הר"ף וסייעתו שפסקו דמחלקין סעודה אחת • הרי מוכח דהגמרא הכא לא
סבירא לה הכי • דאם כן למה ליה למימר מחורתא דלא כר' חדקא ככ"ל ע"ע •
אבל לפי זה קשה למה לא מליינו תוספת להוכיח דאין מחלקין ממלת במכחה כבר
במתניתין • ורובי לומר בשלמא בלימה שכתבתי הוי אמינא דבמתניתין אין
להוכיח

להוכיחן • דיש לומר דמתניתין אתיא כר' חדקא • ונדאכל • וזמנחה
 קאי אסעודה רביעית וכ"ל • מה שאין כן השתא דמסיק דמתניתין אתיא כרזבן •
 וזריך לומר דזמנחה קאי אסעודה שלישיית ספיר הוכיחוק"ל • אבל לפי מה
 שכתבתי זה התירוץ על כרחך אינו • וזריך לומר תירוץ אחר למה אין להוכיח כלל
 ממלת זמנחה הכתוב בזמניתין • דאם לא כן אלא תירוץ הכל • ואם כן אף
 על פי כן מוכח בזמניתין דזריך להיות ג' סעודות ממש על כל פנים בין דאתי כר'
 חדקא ובין כרזבן ודוק • והדרא קושיא לדוכתיה • למה לא מקשה בלא זה
 מתניתין דהכא אמתניתין דפאה דתני מי שיש לו ד' סעודות וכו' דהשתא אין לומר
 ככ"ל ודוק :

ואגב

דאתא לידון לא אוכל להתאפק מלכתוב כוונת תוספת יום טוב צפאה
 פרק ח' ד"ה מזון וכו' ע"ש • דלכאורה קשה להולמו לאנוש כערכי
 דשם כתב דרמב"ם הביא קושיות הגמרא דהכא חמסרי הויין • ותירץ
 דגמרא דליכול סמוך למוצאי שבת • עיין ברמב"ם • גם כתבמה שכתב רש"י
 הכא דהא דאמרינן לעולם יסדר אדם שולחנו במוצאי שבת הוא למאן דאפשר ליה •
 ואחר כך כתב על זה דתוספת הכא מפרשים בענין אחר עכ"ל שם ע"ש • ולכאורה
 לא מצאתי שתוספת כתבון הבא מידי על זה • אבל יש לומר דכוונתו למה שכתב תוספת
 ד"ה והא וכו' • וליכא למימר כדאמרינן לעיל מה דהוה לך וכו' דהתם אמרינן כן
 כדי שלא יהא ביזון מן הכדקה אבל הכא הוא ביזון וכו' ע"ש • ואם כן סבירא להו
 אפילו מאן דלא אפשר ליה אלא דזריך לזון מן הכדקה יאכל גם כן במוצאי שבת •
 ורש"י סבירא ליה דוקא למאן דאפשר לו משלו • אבל אם אין לו • אף דיזון מן
 הכדקה לא ליכול במוצאי שבת מידי • ואם כן קושיות תוספת במקומה עומדת
 לדידיה ועל כרחך זריך לומר בענין אחר ודוק :

בגמרא

דף קכ"ב ע"א במשנה בכרי וכו' עד סוף הפרק ותוספות ד"ה
 משתמש וכו' • וד"ה משקה וכו' אומר רבינו תם עד והר"ר
 אליהו וכו' • והנה מה שכתב רש"י ודייק בזמניתין ד"ה
 מילא מיס מבזר צרשות הרבים • לפי פשוטו בלא לפרש מהו המלאכה שעשה הנכרי
 בזה • לכן כתב מבזר • דסתם צור עמוק עשרה ורצד' והוירשות היחיד •
 ומילא ממנו והוליא לרשות הרבים • אמנם יש לומר כמי שכוונתו למה שכתבו
 תוספות ד"ה משקה וכו' בשם רבינו תם דדוקא נקט בהמתו שלא היה יכול להביאה
 לתוך הבזר • אבל הוא עצמו דיכול למפס ולירד מותר ע"ש • ואם כן בנהר
 רצד' שיוכל להביא שם הבהמה • גם הבהמה מותר להשקות מיס שמילא נכרי מן
 הנהר

שמו הקיק

הכהר וכמו שכתב נמי הרשב"א בהדיא בשבע שיטות שלו עיין שם • ואם כן שפיר
דייק רש"י מצור • אבל מכהר גם בהמתו מותרת וכ"ל וק"ל • ולא קשה לדירה
אמאי צריך לומר צריכא וכו' אבל מים לגזור וכו' הא אילת הוא תני בבא דמיס הוי
אמיכא דיאסר גם כן לעצמו כמו לבהמתו • ואם תאמר אם כן לימא מים דאסור
אף לעצמו ויהא כ"ש כר • דאי אפשר למיעבד בעצמו • זה איכו דהא בלא זה
יש לדקדק אף למסקנא כר למה לי • בשלמא כבש תני משום מעשה דרצון גמלא •
אבל כר למה לי הא תני כבר מים וכבש • וליכא למיעבי מידי בכר • אף שיש
לומר לא זו אף זו וקתני הוא דוחק • ועוד דכר וכבש שוים ולא שייך בהו לא זו אף זו
אלא על כרחך צריך לומר דזה בודאי ליתא דלא לכתוב כר • דאם כן יש לומר
דיאסור אפילו שלא בשביל ישראל • דהוא יותר דבר קל משאיבת מים ועשיית
כבש כידוע לכל ואם כן הוי אמיכא דדמיא לפירות שזבו וכו' וכמו שכתבו תוספת ד"ה
משתמש וכו' ע"ש וק"ל • רק אף על פי כן לא קשה מידי הכ"ל • דאם כן הוי
ליה למימר בהדיא היתר דלעצמו לבד • דהאיך יתכן שיאמר האיסור דבהמתו
דאין צריך ליה דכבר שמע מכר • וישמיענו אגב אורחא היתר דהוא באמת
העיקר טעם למה תכא בבא זו כלל • ואיכא הוי ליה לומר דהיינו היתר דלעצמו
ואגב אורחא אשמועינן דלבהמתו אסור וק"ל • ולכן משני באמת דל"גס בהמתו
ואגב אורחא קמשמע לן היתר דלעצמו וק"ל • רק על רבינו עובדיה מזכורא
קשה לי דהוא כתב אי לא כתב כר • הוי אמיכא שיהא מותר אפילו כשהדליק בשבילו
ע"ש • דמיניה משמע דהוא לא סבירא ליה מה שכתבתי לעיל דאי לא כתב כר הוי
אמיכא דיאסור אפילו כשהדליק לעצמו כ"ל • דאם לא כן הוי ליה לומר כן
ולמה לו לדחוק כולי האי ולומר דהוי אמיכא דמותר כשהדליק בשבילו • דזה לאו
סברא היא כלל שיהא מותר כשהדליקו בשבילו • וכמו שמעתי באמת מאדמו"ן
מהרי"ח כר"ו שהקשה כן • והלך עלידי זה לשיטה אחרת • ואם כן קשה עליו
האיך הבין במסקנא דכתב מים דאית בהם סברת לאפוזי • וכבש דדומיא לכל
דאחד סגי למאה למה לי כר • וק"ל וצריך עיון :

בגמרא

דף קכ"ה ע"א במתניתין האבן שבקרויה וכו' עד סוף הפרק
עיין שם עם תוספת ומפרשים שעליהם ודוק • והנה ראיתי
במגניני שלמה שרצה לתרץ שיטת רש"י מקושיות תוספת
לשיטתו • ומתמיה עליהם לומר מיכתן חורה כלי לענין איסור בבין להקשות על
ידי זה דלא פריך הגמרא מידי בקושיות וכי תימא הכי נמי וכו' ע"ש • ותמיה
לתמיהתו • דבלא זה צריכין אנו לדקדק למה לא כתבו תוספת בהדיא בשום מקום
שכתקשה

שנתקשה להו כן לרש"י הלא דבר הוא • ללא כתוב בד"ה בין קשור וכו' • דלשיטת רש"י
 דמפרש משום צנין • מה ראיה מגמר וכו' • וגם בד"ה והמוכח וכו' ד"ה ר' יהודה אומר
 וכו' אינם מזכירים רק דשמואל יסתור את עצמו • אבל לא דיתקשה קושיא זאת
 מאי פריך וכי תימא הכי כמי וכו' מחריות של דקל וכו' שהוא רק מלטול • איכה שאף
 משום צנין לשיטת רש"י • ואף שכשמע ממילא לא כן דרכס אלא בהיפוך לכתוב בהדיא
 כך פירוש הקובטרוס וקשה לפירוש • אלא כראיה לי דתוספת ורש"י לא פליגי בזה אי
 תורת כלי מהכי לצנין • אלא דתורת כלי כדפירש רש"י שראוי לשום תשמיש אחר
 ודאי לא מהכי לאיסור צנין • אלא דהגמרא דקאמר וכי תימא הכי כמי דאיכא
 תורת כלי וכו' מיירי לענין מלטול • וכמו שכתב בספר מגיבי שלמה בזה לשיטת
 רש"י ע"ש ותורת כלי כדפירש התוספת דהיינו שתקבוהו ועשו בו מעשה והכינהו לכך
 מהכי לצנין וכמו שכתב טעמו לקמן • ורש"י אזיל לשיטתו ותוספת לשיטתו •
 רק נקדים מה שהקשה המהרש"ל • והוא לפירוש ר"י דלעיל (בתוספת ד"ה
 ואדווכו' • דאף שאין כתוב שם לפיכך ר"י • כתב מהרש"ל שם לפני זה שהוא
 פירוש ר"י) שפירש חריות של דקל ראויים טפי לשיצה (דחריות הם לולבים ונוחים
 ורכים ליטב עליהם) משאר דברים ולכן לא צעו תיקון מערב שבת כשאר דברים •
 מאי פריך הגמרא וכי תימא הכי כמי וכו' ומי צעי וכו' • הא חריות שאני •
 ותירץ דהכי פירוש וכי תימא הכי כמי דאיכא תורת כלי עליו אף שהוא דוחק לומר כן
 דהא סתם קנה קאמר רש"י ג' • ומי צעי וכו' רצה לומר התיכח אס לא מליכו
 שמיקל רש"י ג' במקום אחר היה אפשר לדחוק ולומר כן • אבל השתא דמליכו
 שמיקל בחריות אס שיהיה שמחמיר צקנה להצריך תורת כלי • הוי ליה למרש ולא
 לסתום כדי שלא לטעות ללמוד הסתם מן המפורש • עד כאן קושיות מהרש"ל ע"ס
 תירוטו בתוספת ביאור משלי • והארכתי בו וצביאורו מפני שראיתי רבים נכזבים
 בו • ובאמת צמה שכתוב לפיכך לשומו קשה להלמו • אבל אעפ"כ זה תוכן
 דבריו וכוכתו לדעתי • ואס כן אומר אני דגם לרש"י הוקשה זה מאי קאמר וכי
 תימא הכי כמי דאיכא תורת כלי וכו' הא סתמא קאמר ככ"ל לכן קאמר דהכי פירוש
 וכי תימא הכי כמי קאמר רש"י ג' דוקא בתורת כלי ולא תקשה הא סתמא קאמר •
 דאיכא תורת כלי עליו • רצה לומר סתם כל קנה איכא תורת כלי עליו שראוי
 להפך צותים ולפגע בו אגוים • דלזה אין צריך תיקון אלא כל חתיכה עץ קשה
 ראוי להפך ולפגע כידוע • ומי צעי וכו' והתיכח חריות וכו' דהס רכים ככ"ל
 ואיכס ראויים להפך ולפגע ואפילו הכי אמר רש"י ג' אין צריך לקשרם ודוק • מה
 שאין כן לשיטת תוספת דמפרשים תורת כלי שכתקן לכך מערב שבת • על זה בודאי
 קשה הא כתיב סתמא • ואין להקשות אס כן למה לא מפרשים תוספת ברש"י

דלדדה

ה א

שמן הקיף

דלדידהו דהיינו לר' קשה קושיות מהרש"ל הכל • ועל כרחק זריך לומר כתיירו
הכל דלפריך האיד קאמר סתם • ואם כן על כרחק מוכח דזה אינו דסתם כל קנה
ראויה להפך ולפסוע • רק פריך וכי תימא הכי כמי שתקין לכך מערב שבת האיד
קאמר סתם • הא יש לפסוע ובכל וק"ל • אבל רש"י סבירא ליה כתרין הראשון
של תוספת לעיל ד' הוא דו לטעמייהו וכו' דגביות של דקל צפרק צמה טומנין
גרסינן רב אסי ואין מחלקין בין חריות של דקל לכיסוי כלים כלל • ולא קשיא קושיות
מהרש"ל כלל ואין זריבין לתירושו וספיר יש לפרש כפירושו בתורת כלי כ"ל • והשתא
אתי שפיר דאומר אני דתוספת מודים לרש"י דהכי שלא תקנהו ועשה צו מעשה
כיכר לכך מאתמול • רק הוא כלי להשתמש צו דבר מה כגון להפך ולפסוע •
זה לא מהני לבנין • ומי נתן תורת כלי זה לבנין • דאין לומר משום דלא מצטל
ליה שם • הא תוספת בעצמם כתצו צד"ה ומדצריהן וכו' • שזה אינו כי אם
צסרין עיין שם • ואם כן תולא קשה לרש"י מאי פריך ומי צעי וכו' • דילמא
הא דצעי תורת כלי צקה הוא משום בנין כ"ל • הא תורת כלי דרש"ל לא מהני
בלל לבנין לכולי עלמא • ועל כרחק זריך לומר משום טלטול וק"ל • אבל לר' י
דהוכרח לפרש מאי דפריך וכי תימא הכי כמי דאיבא תורת בלי עליו וכו' • צתיקון
מעשה ויכיר שמתוקן לכך מערב שבת כ"ל מכח קושיות מהרש"ל שכתקשה עליו •
וזה מהני צודאי לבנין דמהו בנין • שכראה כשאר כוועץ יתד צכותל והצונה כל
שהוא חייב כמו שכתב רש"י צעיר צבין דף ק"צ ע"א ד"ה הלכה כר"י וכו' ע"ש •
והתיבא אם אינו כראה שמתוקן לצריח אבל אם נתקן מערב שבת לצריח צמעשה •
חזותו מוכיח עליו • דאינו ככוועץ יתד צכותל • רק הוא צריח להכניס ולהוציא
לפתוח ולכעול על ידי זה וק"ל • ואם כן שפיר דייק תוספת מיהו אומר ר"י וכו' •
לא הוי אתי שפיר וכו' • אבל באיסור בנין הוי צעיר שיתקנהו ויכיוונו •
על כן כראה לר' י וכו' עיין שם • דנה לומר לרש"י צאמת כל זה לא קשיא דהוא מפרש
משום בנין ותורת כלי צלי תיקון כ"ל • ואם כן שפיר פריך הגמרא מחריות כ"ל
וגם שמואל אשמואל לא קשה • אבל לר' מוכח דאיירי רק מטלטול • דאם לא כן
לא פריך הגמרא מידי מחריות כ"ל • וקשה שמואל אדשמואל • על כן כראה
לר' י וכו' ודוק וזה כמי לא קשה האיד הוכיח ר' דאיירי רק משום טלטול דאם לא כן לא
פריך מידי מחריות • הא לדידיה כמי קשה דלא פריך מידי מחריות כקושיות
מהרש"ל • זריך לומר כתיירו הכל • ואם כן יש לומר כמי דאיירי משום
צנין • והכי פירושו אם כן דהריך תורת כלי הויליה לפרש דיש לפסוע כ"ל •
דזה ליתא אי אמרינן דאיירי תרתי קנה ומחיות מחד איסור אומשום צנין אן משום
טלטול • שפיר קאמר האיד סתם הא יש לפסוע דהמו דחריות מותרים בכל ענין

שמן הקיק

כן כמי קנה • דהאיסור דשייך בזה שייך בזה • אבל השתא דקנה משום צנין
וחריות משום טלטול אין להקשות כן דהא לא דמיין להדדי אלא כי אונאל לדכא
דבשלמא חריות לא שייך גביה כלל איסור צנין מה שאין כן בקנה ומהיכי תיתי לרמות
זללמוד זה מזה וק"ל • אלא אי קשיא הא קשיא מאי מקשה ר"י שמואל אדשמואל הא
יש לומר כמו שחילק הוא בעצמו ככ"ל דחריות קילי • וכמו שכתב מהרש"ל הכ"ל
בהגמרא • והבא ליבא לתרוצי כמהרש"ל הכ"ל וק"ל • ועוד קשה הא יש לחלק
ולומר דבשלמא כבר הוא תשמיש בית לכן פסק כר"י דבעיקר קשירה מה שאין כן חריות
דאין תשמישי בית • וכמו שכתב תוספת בעצמם חילוק זה בדבור שלפני זה • ואם
כן ר"י סבירא ליה כמי בר"ת דאיידי כאן בטלטול כדמסקי מיהוכו • על כרחק
סבירא ליה כמי חילוק זה • ובעל המאור באמת כן מתרץ שמואל אדשמואל עיין
שם • וכמו שכתב הרשב"א בשבע שיטות שלו על הראש"ד דכתב חילוק הכ"ל בין
תשמישי בית וכו' מאי פריך הגמרא מחריות אקנה • הא קנה הוא תשמיש בית
והכיח בצריך עיון עיין שם • רק לדעתי ובמחילה מכבודו לא קשה מידי בגמרא
דיש לומר כמו שתירץ מהרש"ל קושיתו דעיקר הקושיא מדקאמר קנה סתם ודוק
אבל על תוספות וככ"ל שפיר יש להקשות • (אמנם זהו דוקא לתירוץ דמהרש"ל
הכ"ל • אבל לפי מה שתירץ המהרש"א קושיות מהרש"ל הכ"ל • דהיינו על כל
פנים דבר מה צריך להיות גביה • לא קשה מידי גם בתוספת • דהן אמת
שכתבו בדבור שלפני זה • דאף בשאר כלי תשמיש די בתיקונם דהיינו קישור לחוד •
הבא בתשמישי בית ההמיר כמי להצריך כמי הלוי • אבל שיהיה חריות מותר בלי
מה • זה לייבא סברא כללוק"ל) • ולהרץ כקדים לדקדק מה זה דסיים תוספת
להביא וקאמר התם דשמואל סבירא ליה כרשב"ג וכו' • מה יחן לנו מה יוסיף לנו
לשון זה • הא בלא זה כמי יש לומר דשמואל סבירא ליה בחריות די בחושב
ובגמר פסק כר"י דצריך להיות קשירה • אלא נראה לעניות דעתי דחדא באידך
יתורץ • דהיינו אס לא דסיימו כן • יש להקשות מאי מקשים הא יש לומר
דמצריך להכי בגמר קשירה משום דהוא תשמיש בית • לכן סיימו להביא דקאמר
התם דשמואל כרשב"ג סבירא ליה • ורשב"ג על כרחק לא סבירא ליה הכי דלכן די
בחריות בחושב משום דאין תשמיש בית אבל בתשמישי בית באמת צריך להיות קשירה •
דאם כן אמאי לא מצריך רשב"ג בקנה מקושר • וכי תימא לעולם דמצריך רשב"ג
בתשמישי בית מקושר • ופסק כמי בגמר כר"י והא דצריך הבא רק מתוקן בקנה •
יש לומר דבשלמא כבר לא איירי בתורת כלי עליו לכן צריך לעשות קשירה • מה שאין
כן קשה איירי דאיבא תורת כלי עליו ולכן לא מצריך קשירה • זה אינו דאם כן האין
סותם הא יש לעשות כמו גבי חריות וככ"ל בגמרא ודוק • ועל דרך זה מתורץ
כמי

שמן הקיף

נמי קושיות מהרש"ל בתוספת הכל • דהיינו על כרחך רש"ג לא סבירא ליה חילוק
הפ"ל דאס כן אמאי לא מצריך גבי קנה קשירה • ואם תאמר דאיכא תורת כלי עליו
ככ"ל והתיא חרות ככ"ל ודוק גם בתוספת ד"ה בין קשור וכו' נמי אתי שפיר מה
שיעדיתי לך לתרץ למה לא כתבו דקשה לפירוש הקונטרס • דמפרש משום בין מה
דאיה מאגר לפקא • ופשוט הוא דלא קשה מידי דהרי כתב מהרש"א דהתוספת
לא סבירא להו דזהו ראייה גמורה • אלא שכתבו זה לתרץ מנא ליה למקשה לקמן
וכי תימא הכי נמי וכו' דאין הטעם משום זכין • עיין עליו • ואם כן לרש"י
דסבירא ליה הטעם משום זכין ומכל מקום פריך שפיר
כמו שכתבתי לעיל • אס כן אין
כאן קושיא כלל ודוק :

סליק מסכת שבת

מסכת פסחים

ברי"ש פרק מי שהי' טמא וכו' עד ושלשתן מקרא אחד דרשו וכו'
ותוספת ד"ה ואלו פטורין ומה שהקשה המהרש"א
בתוספת זה ע"ש • ויש להקשות למה לא
מקשה המהרש"א קושיותו לעיל בגמרא על רבי יצחק דאמר טמאי מת מלוה בשביעי
היו • ואמר להם משה דידחו • הו' ליה לומר דחייבים כרת אס לא יטבלו
דתיניא והאיך לרבות טמא שרץ וכו' והאיך תליא בתוספת • לתרץ כקדים הפלוגתא
דרבי ורבי נתן סברי דחייב אס הו' דבראשון אפילו עשה את השני • ורבי חנניא בן
עקיבא סבר דאיכו חייב אלא אס כן לא עשה גם השני • ואמרת דיכול להיות דלא
סברי רבי ורבי נתן דחייב אלא שהניח בחנם דהיה טהור ולא עשה • אבל אס לא
הניח בחנם כגון טמא שרץ ולא רצה לטבול מודו לרבי חנניא ב"ע • והשתא אתי
שפיר בלי תוספות לא קשה מידי דשפיר אמר להם דידחו דאיכס חייבים כרת אלא אס
כן לא עשו גם את השני • אבל אתוספות דעל כרחם לא סבירא להו סברא זו •
דאס לא כן מנא להו למידק שוחטין וכו' דילמא אין שוחטין וכו' והא דקתני פטורין
היינו אס עשו את השני • מה שאין כן מו' דקתני בהדייהו כדאמרינן בגמרא
דחייב אפילו עשה את השני כרבי ור' נתן • אלא על כרחך דלא סבירא להו לתוספת
לחלק בזהי מקשה שפיר ודוק :

אמנם

יש לומר דתוספות כמי סבירא להו סברא זו • ומכל מקום
 הוכיחו שפיר דתנא דמתניתין סבירא ליה שוחטין על טמא
 שרץ • דאם לא כן אמאי קתני פטורין מכרת ואין לומר
 דהיינו אם עשו את השני • דיש לומר דתוספת אזלי לשיטתם דכתבנו ד"ה הכא
 כמי אוקנו וכו' ואם תאמר מה בין אוקנו למזיד • ויש לומר דתנא תריגווכי מזיד חד
 שהכיח בחכס • ואוקנו שכתעלל אגב מרריה וכו' עיין שם • ואם כן אין לומר
 דהא דקתני פטורין היינו אם עשו את השני • דהרי לפי זה ע"כ הא דקתני ואלו
 חייבין דקאי לרב ששת ולרב אשי כמי אוקנו • היינו כמי אפילו עשו את השני •
 והא ליתא • דמאי שכל אוקנו מטמא • דהרי אוקנו כמי לא הכיח בחכס מלעשות •
 אלא ודאי דחייבין היינו אם לא עשו את השני • אס כנגס פטורין דתני היינו
 אפילו לא עשו את השני • והקשו שפיר למה יהיה טמא פטור הא מרבינן ליה
 מוהאיש • אבל קושיות מהרש"א מכל מקום לאו קושיא היא • דלמאן דאמר
 אין שוחטין על טמא שרץ • מכל מקום כיון שאם עשה את השני פטור מכרת לא
 הוי מצינו דרבינו לומר להם שיטבלו ויעשו פסח שאם לא כן יחייבו כרת •
 שהרי היו יכולין לעשות השני ופטורו דוק :

בתוספות

ד"ה דאי צעי למיעבד וכו' תימא וכו' • ונריך עיין
 מאי מקסים תוספת דילמא הכי פירושו דאי צעי
 למיעבד לא מצי עביר • דלפי אכלו כתיב והאי לא חזי
 למיכל ואם כן הוי לא חזי בראשון והוי אמינא לא ליעביר צעי כר' כתן • להכי
 אי נטריך למכתב טמא כדאיתא בתוספת ד"ה אלא למה כאמר וכו' ע"ש
 ודוק :

נדרשתי

לאשר שאלוני לומר מה שכתבה לי בכוונת הרמב"ם בפירושו
 על המשניות במסכת פסחים פרק ט' במהניתין הפסח
 שכתעבד בזבחים וכו' שכתב והלשוננו המשל צזה כ"י אם
 כתעבד פסח עם שתי עולות מניחין השלשה כבשים עד שיפסלו ומוכרם אחד אחד •
 וידע איזה מהם דמיו יותר • וכאמר על דרך הדמיון שישה האחד דיכר •
 והשני דיכר וחלי • והשלישי שני דיכרים • כמלאו בידיו מן השלשה כבשים ד'
 דיכרין וחלי • אזיתחייב להביאג' בהמות • צ' מהם צבנים שנים דיכרים
 ואחד צבנים דיכרים וחלי • וזהו אמרם ויפסיד המותר מציתו • יקריב מהם
 שנים לעולה • ואחת שהיתה צבנים דיכרים שלמים עכ"ל ע"ש עיין מה שכתב
 רש"י

שמן הקיה

רש"י בפירוש מתני' זו ודוק • והנה כל רואיו מתמיהים להקשות • א' למה
 שינה לכתוב תוך שתי עולות • ולא כתב כרש"י תוך עולה ואס' • ז' מה
 שכתב ואחד בשנים דיכרין וחאי • אין לו שחר כלל והאי חאי מאי עבידתיה •
 דלכאורה כל השלשה בהמות אין צריכין להיות שוין רק שני דיכרין כהיפה שבהם •
 ג' • מאי בעי בסיומו ואחת שהיתה בשנים שלמים • הלא דבר הוא • והנה
 אף אמנם שידעתי גס ידעתי שכתב הרב בעל תוספת יום טוב בחיבורו על משניות •
 שדברי הרמב"ם הכ' לאיכס מוציאים לו ע"ש • (והדין עמו אם נכחי דברים ככתבן
 לפיכתינו) • לא אוכל להתאפק מלחוות דעתי ולומר שטעות סופר יש כאן באמצע
 דבריו בלי ספק • וכן צריך להיות ואחד דיכר וחאי זהו אמרם וכו' • כי בלא
 זה נראה שקולמוס זה נתערבה כאן לכתוב בשנים דיכרין וחאי שאין זה לשון מדוקדק
 אלא מוכרת במקום דבוק • והויליה לומר בשני דיכרין וחאי • וכמו שכתב
 צפתיחה והשלישי שני דיכרין • אלא ודאי שאין זה לישנא דהרמב"ם אלא איהו
 תלמיד הוסיף וגורע • וגירסא הנכונה היא כמו שכתבתי לעיל ז' מהם בשנים
 שנים דיכרין ואחד דיכר וחאי זהו וכו' • ובאם כן הוא הכל יבא על מכוני באומרי
 נתקשה להרמב"ם לפרש כרש"י שיש כאן שלשה מינים פסח עולה אס' למה לא שילש
 המתיתין לאמור יבא בדמי היפה שבהן ממין זה • ג' פעמים • ולא רק ז'
 פעמים כמו שאמרה באמת • ועוד מה שדייק ממין זה ולא אמר בפירוש עולה
 וכו' • אלא על כרחך צריך לומר דבאמת אין כאן רק ז' מינים פסח ועולה • ואם
 כן הוא שפיר דייק המתיתין רק ז' פעמים שיבא בדמי היפה שבהן ממין זה וכו' •
 ושפיר דייק ממין זה ור"ל לומר אף שיש כאן יותר אין צריך לקנות רק חד מכל מין
 ומין • דעם היות שהיפה היתה עולה אחת • על כל פנים השכייה על כרחך
 לא היתה שוה לכל היותר אלא דיכר וחאי • על כן אין צריך לקנות בהמה שלישית
 אלא בשוה דיכר וחאי • ואותה יבא גס כן לעולה • ואחת שהיתה בשנים יבא
 שלמים • דלמא היפה שלמים היה ודוק כי כגון הוא לכל מצין :

לסיומא

דמסכת הכל' • לנעוץ בחתילתה סופה דמסיים • רבי
 שמלאי איקלע לפדיון הבן • בעו מיניה פשיטא על פדיון
 הבן אבי הבן מברך • שהחייב וכהן מברך דקמטי
 הגאה לידיה • אואבי הבן מברך דקעביד מזוה עד כאן • ועיין עוד מתכיתין
 שלפניו צידך ברכת הפסח • ויש לדקדק ולשים לב בצמאי פליגי רש"י ורשב"ם •
 דרש"י גרס גירסת ברכת הפסח על אכילת פסחים • ורשב"ם גרס לאכול הפסח עיין
 שם • ועוד יש להקשות על מה דאמר ליה פשיטא וכו' • למה להו שפת יתר

מאי דכיחא להו כיחא • ולא הוי להו ליבעי אלא מאי דמספקא להו כגון שהחיינו • ועוד יש להקשות למה להו להאריך ולומר על פדיון הבן אשר קדשנו במצותיו וזכנו על פדיון הבן • הו להו לומר בקיצור פשיטא ברכת פדיון הבן אבי הבן מצדד ומה להם לפרש הנוסח של הברכה • ונקדים מה דאיתא דף ז' ע"א אמר רב יהודה הצדוק וכו' והלכתא על ביעור • עיין שם • והקשה הרא"ש למה לנו להכניס ראשנו בספק • לימא לצער דכולי עלמא מודים ביה • ותיריך שזריך להשמיענו חידוש בצרכותיו כדאמרינן במסכת ברכות עיין שם • ופסק הרמב"ם לומר על ביעור ובאבי הבן פסק לומר למול • והנה כולי עלמא מקשים עליו • השתא דמסקינן לפסוק לומר על ביעור להשמיענו חידוש ככ"ל אין לחלק בין אבי הבן לאחר ויאמר גם כן על המילה כדאיתא גם כן ברש"י עיין שם :

ולבאורה

אמרתי דמשה שפיר קאמר בהקדים מה שמצינו בפוסקים • והוא יש מאן דסבירא ליה בכל מצות מצדד עובר לעשייתן • ויש מאן דסבירא ליה היכא דחיישין לקלקול כגון מילה ושחיטה ותהא ברכה לבטלה מצדד אחר כך • ואמרתי מי חכם ויודע לעשות פשר דבר ומי לבו גדול יותר ממה • וכאן עשה פשר והכריע גבי אבי הבן דסתם אב מרחם על בנו כדאיתא במסכת הכ"ל דף ז' ע"ב בתוספת ד"ה אי פשיטא לך וכו' ע"ש • חייש דילמא מחמת גודל אהבתו אליו וחמלתו עליו יתעלף ויקלקל • הילכך מצדד אחר כך ויצדק למול דזה חידוש דלמול יותר להבא משמע אבל לשעבר כמי משמע קצת כדאיתא בשבת דף קל"ז ע"ב בתוספת ד"ה אבי בן וכו' גבילהכיסו דהוא אחר המילה עיין שם • מה שאין כן איכס דעלמא לא חייש גביה לקלקול ומצדד קודם המילה על המילה • דזה חידוש יותר דהוא יותר לשעבר משמע מלהבא • אבל להבא כמי משמע כדאיתא בתוספת דפסחי' דף ז' ע"ב ד"ה כי פליגי וכו' עיין שם • ואפילו בלי טעם זה כמי אתי שפיר דאחר לא מצי למימר למול דלא סגי דלאו איהו מהילוק"ל • רק הרמב"ם פסק כמי גבי פדיון הבן דאבי הבן יאמר על פדיון הבן • וכשפודה הוא את עצמו יאמר לפדות • ועל זה ליכא למימר ככ"ל • ועל זה כמי אמרתי בחפזי דמשה אמת ותורתו אמת • והוא דסבירא ליה דברכת פדיון הבן אינו אלא לאחר כתיבת מעות להכהן • דאיתא בשיילטי גבורים היכא דאחד עושה מצוה ואחר מצדד עליו כגון גבי מילה דהמל עושה מצוה והאב מצדד להכניסו אין זה ראוי לצדד קודם לזה שעשה מצוה • דדילמא לאחר שצריך זה לא ירצה זה לעשות המצוה ותהא הברכה לבטלה עכ"ל • ולפי זה גבי פדיון הבן כמי לא ראוי האב לצדד על פדיון הבן עד שלקח הכהן המעות דדילמא לאחר שצריך לא ירצה

כהן

שמן הקיץ

הכהן לקבלם ותהא ברכתו לבטלה * דלא יא יד ידי פדיה אף שהפריש המעות לפדיה
עד דמטי ליד כהן כדאיתא בש"ע י"ד סימן ש"ה עיין שם * ושפיר פסק דוקא
אזי הבן יאמר על פדיון הבן אף על גב דלא השמיענו שום חידוש דעל יותר לשעבר
משמע כ"ל דלא יכול לומר לפדות דלא סגי דלאו איהו פודה דיכול להניח המאזה על
בנו שיפדה את עצמו כשיגדל כמו שכתב הר"ב ע"ש * אבל כשפודה הוא את עלמו
יכול לומר לפדות יאמר הו להשמיענו חידוש ככ"ל דוק * ואחר כותבי זאת מלאתי
שפסק בהדיא קודם כתיבה מברך עיין שם * גם מלאתי בפרק א' מהלכות מילה
שמשמע מלשונו דגם אזי הבן מברך קודם המילה למול * ולא מחלק שם בין אב
לאחר * אלא בנוסח הברכה לחוד עיין שם ואם כן כנסת כל מה שכתבתי *
וכפלאי על מה שכתוב בספר ליקוטי שו"תים בפרשת בא בשם הגאון מוה"ר ראב"ה
ברודא ז"ל וז"ל לישב על פסק הרמב"ם הכ"ל דאזי הבן יאמר למול * וזה לשונו כדי
ליישב קושיא מה שמקשים העולם על הרמב"ם כתרץ תחלה מה שיש לדקדק מאי פריך
הגמרא אמאן דאמר על ביעור לשעבר היכי מברכין על המילה דהוא משמע לשעבר *
דילמא באמת מברכין אחר המילה * וגם בשחיטה כמי כן שמאיכו דעות דהיכא
דחיישינן לקלקול * מברך לאחר עשיית המאזה * וא"כ בשיחיטה ומילה
חיישינן דילמא נקלקל לה ושפיר מברך על המילה לאחר המילה * לתרץ כגון
מהו הוכחת תוספת דרזו להוכיח מכח האי ברייתא דפרק רבי אליעזר דמילה דתניא
המלוכו' אומר וכו' ואחר כך אזי הבן אומר וכו' * דאזי הבן מברך להכניסו אחר
המילה מה הוכחה יש בזו דלמא המל ואב שניהם מברכין קודם המילה * אלא יש
לומר דאם כן קשה הוי לאב לברך תחלה ואחר כך המל כדי שלא יפסיק * אלא ודאי
האב מברך לאחר המילה * אבל איתא בשלמי הגבורים היכא דאחד עושה מאזה
ואחד מברך עליו כגון גבי מילה דהמל עושה מאזה והאב מברך להכניסו * אינו
רשאי לברך קודם לזה שעשה המאזה * משום דלמא לאחר שצריך לאיראה זה
לעשות המאזה והוי ברכה לבטלה * ולפי זה הוכחת תוספות אינו * ואי קשה
הוי ליה לאב לברך תחלה ואחר כך המל כדי שלא יפסיק * זה אינו דהא אסור לברך
תחלה כדאיתא בשלמי גבורים * ולפי זה יתורץ מה שדקדקנו דשפיר מקשה הגמרא
מיתיבי והא גבי מילה מברך על המילה * ומאי קאמרת דלמא באמת מברך אחר
המילה הא אזי הבן מברך להכניסו וקשה קושיות תוספת האיך מברך להכניסו הא
להבא משמע * ואם כן משקר בברכותיו אלא צריך לומר כבשרת הרשב"א *
דצריך לברך להכניסו לפני המילה * ואין לומר דאזי הבן מברך לפני המילה אבל
המל מברך לאחר המילה הא זה אינו כדאיתא בשלמי הגבורים וא"כ שפיר מקשה הגמרא
מיתיבי * והשחא אומר הגאון הכ"ל * דלא קשה על הרמב"ם כלום דאיתא

צבית יוסף דמצרכין על ציעור חמץ אף דלשעבר משמע דצאמת הצרכה הוא לאחר עשיית המצוה דהא אף כשאינו מוצא כלום כעשית המצוה הצרכה שלו שהכין עמו לבדוק דהכנה עושה מצוה ואם כן הוי הצרכה לאחר עשיית המצוה ושפיר מצריך על ציעור דמשמע לעבר כן הוא צבית יוסף • והעולם משתחוסם עליו דהוא כגד תלמודא דריך הא קמן גמרא ערוכה לבער כולי עלמא לא פליגי דלהבא משמע ושפיר דמ"כ פליגי בעל ציעור ולפי בית יוסף הכ"ל הוא יותר טוב בעל ציעור מלבער • ואמר הגאון הכ"ל דסוגיות הגמרא קאי לפי שיטת צ"ה הכ"ל דצרכה הוי לאחר עשיית המצוה ולפי שיטת הרא"ש הכ"ל דצריך להשמיענו חידוש בצרכותיו והכי פירושו ולבער כולי עלמא לא פליגי דלהבא משמע יותר מלשעבר ושפיר דמי דהא השמיע חידוש בצרכה זו דהא הצרכה זו לאחר עשיית המצוה וצריך לצרך בלשון שמשמע לשעבר ושמעינן חידוש לבער לעבר כמי משמע • כי פליגי בעל ציעור מרסר מעיקרא משמע יותר מלהבא ואסור לומר משום דליכא חידוש • ומרסר להבא משמע יותר מלשעבר ושפיר דמי דשמעינן חידוש לבער כמי משמע • ופריך הגמרא מיתבי אמתן דאמר על ציעור להבא משמע ומותר לומר על ציעור לאשמעינן חידוש הא גבי מילה מצריך על המילה והצרכה ודאי לפני המילה היא כדהוכחנו לעיל ואם איתא דקאמרת דעל ציעור להבא משמע ואם כן על המילה כמי להבא ולא מצי לאשמעינן שום חידוש גבי מילה דהא מצריך עובר לעשייתן וכשמצריך לישאא דמשמע יותר להבא לית ביה שום חידוש למה מצריך על המילה • ליצרך למול שהוא בלא פלוגתא • אלא צריך לומר על המילה לשעבר משמע טפיוקא כמי להבא ולכן מצריך על המילה לאשמעינן חידוש דאף על פי דעל המילה משמע לשעבר מיהו משמע קצת כמי להבא • ואם כן על ציעור כמי משמע לשעבר ואין לצרך על ציעור דלאו חידוש • ומשני הגמרא לעולם על ציעור להבא משמע ואשמעינן חידוש כדאמרינן מעיקרא ולכן מצריך על ציעור ומאי קשיא לך למה מצריך על המילה ליצרך למול לא סגי דלאו איהו מהיל • ופריך הגמרא אבי הון מאי איכא למימר ליצרך למול ומשני אין הכי כמי ולעולם על ציעור להבא משמע והן דברי הרמב"ם השתא דהלכתא על ציעור • וצריך לומר דלהבא משמע יותר מלשעבר • דאי לאו הכי ליכא חידוש • ואם כן לפי זה גבי מילה לא מצי לאשמעינן שום חידוש • ואם כן גבי אבי הון שפיר פסק הרמב"ם לומר למול דאין צו פלוגתא כדאמר הגמרא אין הכי כמי ודוק • עד כאן לשונו • ולפי פירושו לצי"ה הכ"ל דידע המקשה מסברת חידוש וגם דלמול וכיוצא משמע כמי קצת לשעבר ע"ש הוכחות שמוצא על המילה וקודם המילה • מכח צרכת להכניסו שצריך לצרך קודם • לאו הוכחה היא ושפיר מצינו למימר דמצריך אחר המילה ולא פריך המקשה מידו גם הרמב"ם לא

מ'שכ

שמן הקיק

ובאמת

מיושב דוק ותשכח :

לא אוכל לייחס שגיאה גדולה כזו לגברא רבא כזה י ואין זה אלא חלמיד טועה העתיק דבר זה • והעיקר חיסר מן הספר • והנה אענה חלקי גס אני כנכס על גבי ענק •

דלבי הכ"ל הכי פירושו דש"ס הכ"ל רב פפי אמר לבער • רב פפא אמר על ביעור בלבער כולי עלמא לא פליגי דלהבא יותר משמע מלשעבר • ואס יש לכו לומר לשון אחר דטפי לשעבר משמע יאמרו • ואל יאמר לבער • כי פליגי בעל ביעור • רב פפי אמר על ביעור כמי להבא יותר משמע מלשעבר • ואס כן דלבער ועל ביעור שוין הם יש לומר לבער דלשתמע כל איש ואיש בודק בביתו בדאיתא ברש"י ד"ה וכי לא סגי וכו' ע"ס • (ורש"י לא סבירא ליה כשיטת ב"י כמו שאכתוב לקמן לכן לא הביאו אלא בתרנן) • ורב פפא סבר על ביעור מעיקרא משמע יותר מלהבא ויאמר על ביעור ככ"ל • ופריך הגמרא על מאן דאמר על ביעור מעיקרא משמע מיתבי על המילה וכו' וכימא למול ומשני לא סגי וכו' • אבי הבן מאי איבא למימר אין הכי כמי וכו' וכן כל קושיות הגמרא קאים על מאן דאמר הכ"ל ודוק • ומסיק והילכתא על ביעור כלומר על ביעור מעיקרא משמע ויאמר על ביעור ושפיר פסק ב"י הכ"ל ודוק • והרמב"ם פסק כמי שפיר דאבי הבן יאמר למול דהוא מפרש ש"ס הכ"ל כמי ככ"ל • ומשום הכי אבי הבן דיכול לומר למול לימא דזה משמע להבא יותר מלשעבר • מה שאין כן איביש דעלמא דאין יכול לומר למול דלא סגי וכו' • לימא על המילה דזה כמי קצת להבא משמע ודוק :

וכן

גבי פדיון הבן פסק שפיר דהוא בעלמא יאמר לפדות דלהבא משמע יותר ויכול לאמרו • מה שאין כן אבי הבן דאין יכול לומר לפדות דלא סגי וכו' ככ"ל • יאמר על הפדיון דזה כמי קצת להבא משמע ודוק וכשלאמדי בטור"ד הלכות מילה ופדיון הבן • מלאתי כמה וכמה סברות ממך ככ"ל שהובא בב"ש ע"ש ע"ן שם ודוק :

רק

אי קשיא הא קשיא על הרמב"ם דהוה ליה לחלק מניה וביה והוא דאבי הבן כמי צריך לומר לפדות לפעמים • כגון אם מת בצולאחר שלשים יום דצריך לפדותו כדאיתא משנה ערוכה במסכת בכורות פרק יש בכור ע"ן שם י והכא ליכא למימר לא סגי וכו' הכ"ל • ואפשר יש לדחוק ולומר דזה הוי כמי מניה וביה דחילק בצבו חי וק"ל • ולפי זה רש"י שכתב ברכת הפסח בעל • סבירא ליה כהרא"ש הכ"ל דצריך להשמיע חידוש • והרשב"ם דכתב לאכול סבירא ליה ככ"י

כ"י והרמז'ס הכ"ל דלרריך לומר מאי דמשמע יותר להבא בצרכה שצריך מקודם ומה דמשמע יותר לשעבר בצרכה שצריך לאחריו

ודוק :

ולפי

הצעה זו הכי פירושו רבי שמלאי איקלע לפדיון הבן צעי מיניה פשיטא על פדיון הבן וכו' רזכס לומר משום דזה פשיטא לן •

לכך הא מספקא לן • דהנהאס כאמר דכהן נמי קעביד מצוה כמו האב שהרי בלעדו לא היה יכול האב לקיים המצוה דעד דמטי הממון ליד כהן אין צכודיו • ואס כן צקבלתו הממון נגמרת המצוה ולכך גס הוא יכול לצרך צרכת המצוה וגס מצוה צתורה צפרש' קרח שנאמר אל אהרן אך פדה תפדה את בכור האדם וגומר דמשמע שהוא מצוה אל הכהן אס כן פשיטא דכהן מצרך שהחיינו דליכא ציה חרתי למעליזתא דעביד מצוה ומטי הכאה לידו • וגבי אב ליכא אלא חדא דעביד מצוה • אבל השתא דפשיטא לן הא וראינו המנהג דצרכת המצוה אבי' הבן מצרך ולא כהן • ואס כן לריך לומר דצאמת לא עביד מצוה דאך פדה תפדה לאומצוה היא • אלא שהכתוב אומר דמה שאמר מקודם כל פטר רחס לך • לא שיתכולו הבכור אדם ענמו רק יקבל פדיונו • רק על ידוכעשית המצוה והרי הוא כמו העני שמקבל צדקה שאע"פ שעל ידוכעשית המצוה • מכל מקום אין הוא קרא עושה מצוה • ולכך איבעיא לן שהחיינו מי מצרך • כדמפרש אחר כך מהו ספיקו • ולכך פירושו נמי כוסח הצרכה שהיא על פדיון הבן דהשתא ודאי מוכח דכהן לאו מצוה עביד דאס לא כן למה מצרך האב דוקא ולא הכהן • מה שאין כן אי הוה מצרכינן לפדות הוא מצוה למימר דצאמת גס הכהן עביד מצוה • והא דהאב מצרך היינו משום דכל המצות מצרך עליהן עובר לעשייתן ולריך לומר לשון דמשמע להבא • (והיינו לשיטת הרמז'ס הכ"ל) דהיינו לפדות דמשמע טפי להבא מלשעבר וכהן לא מצוי למימר לפדות משום דלא סגי דלאו איהו עביד • לכך תקנו הצרכה לאבי הבן דמצי למימר לפדות • אבל השתא דאמר דצאמת כוסח הצרכה היא גס לאבי הבן בעל דמשמע טפי לשעבר משום טעמו דהריב"ש דגביה נמי שייך לא סגי דלאו איהו עביד אס כן למה לא מצרך צרכה זו הכהן • על כרחך משום דליכא מצוה גביה • ולכך שפיר איבעיא לן צרכת שהחיינו ככ"ל ודוק • וצוה יש ליישב הדרן עלך ככהוג • דרזנו לתרץ הא דמפרש כוסח הצרכה כמו שדקדקו בתחילת דבריו • לזה קאמר הדרן עלך מסכת פסחים ותמלא דאיתא לעיל דף ז' דכל המצות מצרך עליהן עובר לעשייתן • וגם דהלכתא על ציעור חמץ • משום דעל ציעור מעיקרא משמע ואס כן לכך מפרש כוסח הצרכה על פדיון הבן דעל ידי זה מוכח שפיר דכהן לא עביד מצוה • מה שאין כן אי הוה כוסח הצרכה לפדות אכת"ל הוה מוכח מידי •

שמו הקיק

דהוה מליכו למימר דתקנו הצרכה לאצי הצן משום דלריך עובר לעשייתן • ולריך
 לומר לפדות לשון להבא וזה לא מלי הכהן למימר • והיה לריך לומר על פדיון הצן
 ועל מעיקרא משמע טפי כדפסקינן הלכתא על ציעור חמץ מהאי
 טעמא • וכאן איכו לשון טוב דהרי מצרך
 קודם עשיית המנוה
 ודוק :

סליק מסכת פסחים

מסכת יומא

בגמרא

דף ל"א ע"א אמר ליה אביי לרבי יוסף ציאה במקלח וכו' און
 דילמא אתי לאימשוכי וכו' עיין גם ודוק • ואמרתי דעל
 כרחק אביי צעי אפילו היכא דליכא למיחש דאתי לאימשוכי
 כגון דהכניס ידו דרך חור שבמחיצה • אי שמיה ציאה אולא • ואס כן מאי פשיט
 ממזורע דלמא הא דמזורע צעי טבילה הו' משום דאיכא למיחש דאתי לאימשוכי דהוא
 עומד בתוך שער הבקור • ואין לומר דהכי פשיט על כרחק ציאה במקלח שמיה
 ציאה דאס לא בן למה לו למזורע לטבול פעם אחרת ביום השמיני • יכניס בהכותיו
 צבובי דליכא למיחש דאתי לאימשוכי וכ"ל • דזה איכו דבעינן לפי ה' בדאיתא
 צמסכת סוטה דף ח' ע"א ע"ש • ויש לדחוק ולתרוץ דבעל הבאי הלז לית ליה כלל
 סברת אתי לאימשוכי • רק לפי זה תמיה ליעל המסדר הגמרא דסידר צעיית
 אביי לרבי יוסף • ואחר כך צעיא דסכין ארוכה • וצעי אי איכא למיחש דאתי
 לאימשוכי • מכל שכן הכא דאינו מכניס אבר כלל אלא הסכין דליכא למיחש דאתי
 לאימשוכי • והאיך יהיה פלוגתא רחוקה ככ"ל ביניהם ודוק • ואולי יש ליישב •
 אצל לא דמי לדלקמן דף מ"ט ע"א דסידר כמי צעיר צפא חסן חבירו לתוך וכו'
 ואחר כך צעי רבי יהושע בן לוי חסן ומת וכו' • אף על פי דלכאורה כל שכן הוא דלא
 יכנס בו בצעיא שכייה דליתא גביה לא ולקח ולא בחפניו • דיש לומר דהתורה לא
 דקדקה אלא שיהיו כל עבודות צבאן גדול ביום הכיפורים וזה היה בצעיא שניה מה שאין
 כן בראשונה ודוק :

בגמרא

דף כ"ח ע"ב בתכור צבן וכו' אמר ר' כהמיה לפי שמליכו וכו' עיין
 גם • ועל כרחק לריך לומר הא דאמר לפי שמליכו הוא לאון
 דוקא

דוקא • כי בלאו הכי דמצינו הויפוך באידך • ודאי איצטריך הקרא הכא
 אלא ודאי דאי לא דמצינו התם מדי • הוי אמנא די עשה כמו שירלה • ויכול לעמוד
 לפנים ממזבח או חוץ למזבח • אבל השתא דמצינו התם הכי • הוי אמנא דגם
 הכא לריך לעשות כן דוקא כי התם דילמוד סתום מן המפורש • דאס לא כן קשה לא
 לכתוב חד מהם • ומדאיצטריך באידך ללמד הויפוך ממילא ידעין דבזה אין
 עושה כן דוק :

בגמרא

דף ס"ט ע"א הניחא למאן דאמר אבננו של כהן גדול
 בשאר ימות השנה וכו' עיין שם • ולפי גירסא זו קשה
 להולמו דאיפכא הוא הניחא לאידך • ולפי גירסת
 רש"י דהניחא אתי שפיר • ורש"י לא כתב כאן הכי גרסינן כמו שדרכו
 בכל המקומות שהיה גירסא אחרת לפניו • אלא נראה לי דטעות כזדקר לפני
 המדפיסים שמלאו כתוב הכי הניחא למאן דאמר אבננו של כהן גדול צ"ה וכו' וסברו
 דהוא ראשי תיבות של "בשאר ימות השנה" וכתבו הכי • ועליהם נאמר
 והמוסיף גורע • דבאמת הוא ראשי תיבות של צ"ו"ס הכיפורים וכדמפרש רש"י
 וק"ל • וטעות המדפיסים בא מסוגיא דף י"ד שם נאמר כמי הניחא למאן דאמר
 אבננו של כהן גדול וכו' והתם באמת פירושו אשאר ימות השנה כדכתב רש"י שם •
 אבל באמת הא כדאיתא והא כדאיתא דוק :

בגמרא

דף פ"ה ע"א למטה • ושפיכות דמים מטמא את הארץ
 וגורם לשכינה שתסתלק מירשאל • ע"כ • ועיין ברש"י
 בחומש פרשת מסעי על פסוק ולא תטמאו וכו' ועיין לעיל דף
 כ"ו ע"ב למטה השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בשעה שהם טמאים שכינה עמהם
 ודוק ותשכח שיש להקשות על זה דרש"י בחומש פירש כגד מה שפירש כאן בגמרא •
 ועלי הגמרא ה"ל דף כ"ו י"ש בדברי ישמעאל סבר כסדרת הדוקים • ורש"י
 בחומש כסדרת רבי חנינא התם בתשובתו עיין שם

דף פ"ו ע"ב

בגמרא רב רמי כתיב מכסה פשעיו לא ילחין
 וכתוב אשרי כשוי כשע כסוי חטאה • ומשני לא
 קשיא כאן בעצירות שצין אדם למקום נאמר אשרי
 וכו' דאם יגלה יתמעט כבוד המקום • וכאן בעצירות שצין אדם לחצרו נאמר
 מכסה וכו' דהיינו שיגלה לרבים שיבקשו מחנו שימחול לנו עכ"ל שם עם פירושו
 ואמרת?

נאמרתי דעל פי זה יזכר קישור שני כתובים צתהילים כ"א כי פשעי אני ארדע
מז' לך לבדך חטאתי וכו' והכי פירושו הא דאמרתי כי פשעי אני ארדע ולא אחר זה וממסע
שלך לבדך חטאתי וכנ"ל אבל אם הריעותי לאדם גליתי פטא'י
וכנ"ל וק"ל :

סליק מסכת יומא

מסכת סוכה

בגמרא

דף ט' ע"א צמתכיתין סוכה ישיבה וכו' גמרא מאי טעמא
דבית שמאי וכו' ובית הלל לית ליה דרבי יהודה אמר רב וכו'
ע"כ ע"ש דוק * וקשה הוי ליה להקשות מיד על המתכיתין
ובית הלל וכו' דהלכתא כוותיה * ואמרתי דזה אינו דבלא זה סבר המקשה שאינו
התם דאמר קרא גדילים תעשה לך כתירוף הגמרא * ואין להקשות הכא כמי וכו'
דלך דכתיב גבי סוכה מנרך לריכי דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים הוי
אמינא להקיש סוכה לחג שיהיו עמי סוכה אסורין כתב רחמנא לך שלך תהא * וקרא
דחג הסוכות שבעת ימים לה' איצטרך להא דלקמן מקיש סוכה לחגיגה מה חגיגה
דבר שאין מקבל טומאה וכו' וחג איצטרך לעושין סוכה בחג דהיינו בחול המועד
כדאמרינן לקמן דף כ"ז ע"ב אבל השתא דאמר עמי סוכה צאמת אסורין פריך שפיר
הכא כמי וכו' ומשני * ההוא מיבעי ליה למעוטי גזולה * ואין להקשות מאי חזית
דלמא לך לחובך מצעי * דמסתבר למעוטי גזולה משום דהוי מלוה הבאה
צעירה כדאיתא בתוספת ד"ה ההוא מיבעי וכו' יע"ש

דוק :

ולפי

זה אחי שפיר מה שיש להקשות דגמרא פריך מאי טעמא דבית שמאי
למה לא פריך מאי טעמא דבית הלל * אלא ע"כ כריך לומר
דסברת חוץ הוא כבית הלל דלא צעין לשמה אי לאו קרא *
ובמקשה דבסמוך לא ידע מדרשה דלך * ואם כן ליכא קרא גבי ציית ומכל מקום
צעי למימר דבעין לשמה והוא נגד סברת עצמו דלעיל * אבל לפי מה שכתבתי
דהמקשה ידע מדרשה דלך רק פריך הכא כמי וכו' כנ"ל כיחא

דוק :

דף ל"ז ע"ב

ואמר רבה לולב צימין וכו' מאי טעמא הכי ג' מצות וכו'
 אמר ליה ר' ירמיה לר' זריקה מאי טעמא לא מצרכין
 אלא על כטילת לולב וכו' אמר לו הואיל ובמינוגבוה
 מכוין עכ"ל • ויש לדקדק על רש"י ד' הולגזיה וכו' למה הביא דוקא שדרו וכו'
 צריך וכו' דהוא ליטא דרבי פרכך אמר רבי יוחנן לעיל דף ל"ז ע"ב • ולא הביא הא
 דרבי יהודא אמר שמואל דמקודס לו ולכאורה אע"ג דהלכתא כר"י כמו שכתב הרא"ש
 שם • הכא לא כפקא מינה בהא • וגם על תוספת ד' הולגזיה וכו' קשה למה
 לא זיינו בהתראן • ונראה לי דהכל הולך למקום אחד והוא דקשה להם למה פריך דוקא
 ולגזיה לאתרוג • ולא פריך אהדס וערבה • דהא דקיימא לן הדם וערבה
 ג' • ולולב ד' • הוא לפחות • אבל למעלה אין להם שיעור ושרי להיות הדם
 וערבה שוין ואפילו ארוכים מלולב • כדסבירא להו באתת להר"ף והרמב"ם
 שהובאו באורח חיים סימן תר"ן ע"ן שם • לכן הביא רש"י מימרא דרבי פרכך
 אמר רבי יוחנן וכו' שדרו וכו' צריך וכו' מלשון זה וגם מדלא הזכיר גזיה שיעור הדם
 וערבה • משמע יהיו הדם וערבה ארוכים כמו שהיו צריך הלולב ונא מהם למעלה
 טפח • וכמו שהובא בא"ח סימן הכל בשם הר"ן ע"ן שם

ודוק :

ואם כן

היה לנו לפסוק ברה"ן • דמאחר דרבי יוחנן מסייעיה
 ככ"ל • וקיימא לן כרבי יוחנן לגבי שמואל כדאיתא
 בהרא"ש שכ"לוק"ל • אבל בש"ע משמע אפיכא דפסק כר"ף ורמב"ם • דהביא
 תחילה דעת הר"ף והרמב"ם בסתם ואחר כך דעת הר"ן בשם ישימי שאומר • וזה כלל
 ידוע דאם כתבן • דדיעה ראשונה כראיה לן עיקר ודוק • ולש"ע הכ"ל צריך
 לומר דלא למד חילוק הכ"ל בין רבי יוחנן ושמואל • אלא די ש' לומר דגם ר"י סבירא
 ליה למעלה אין להם שיעור ואין צריך לזאת הלולב למעלה מהם ולא קשיא אהבן שפסק
 כר"ף ורמב"ם וק"ל :

ובמו כן

נראה לי דלמדו תוספות הכ"ל • ואם כן קושייתו הכ"ל למה
 לא פריך אהדס וערבה במקומה עומדת • ולכן מקשים
 בהמקשה • דעל התראן ליכא להקשות למה תירץ ובמינו •
 לישני ובשיעורו • דאם תירץ ובשיעורו הוי מליהקשות בהיפך למה לא תירץ
 ובמינו • אבל השתא דזיינו על המקשה ודייקי בצחות לשונם הוי ליה למימר וכו'
 ולא כתבו קשה למה לא תירץ ובשיעורו • הכי מקשים ולגזיה לאתרוג •
 וקשה למה לא פריך מהדס וערבה ככ"ל • אלא צריך לומר דהמקשה סלקא דעתיה
 ופ"ח האיל וכו' בשיעורו • רק חילק • בשלמא גבי הדם וערבה דשיעורו
 בגובה

שמן הקיף

22

• צבחה • איכא למיחשב הא דלולב גבוה בשיעורו יותר מהם למעלה וחשיבות
 מה שאין כן לגבי אחרוהו בשיעורו ליכא גבוהה כלל ואם כן דגם המקשה סלקא דעתיה
 סברת וצשיעורו רק חילוק ככ"ל • קשה למה תירץ תירוץ חדש לישני וצשיעורו
 ולגביה אחרוהו כמי חשיב גובהו דלולב מעלה וחשיבות וק"ל • ואם כן שפיר מדוקדק
 הוי ליה למיתר • ורזאס לומר בשלמא לאחר ליכא להקשות לישני וצשיעורו ככ"ל
 משא"כ ליה דסלקא דעתיה סברת וצשיעורו וככ"ל ודוק • וצבזיל דיט לומר
 דיותר כיחא להתרין לתרץ אף לסברת המקשה דיט חילוק • כראה לי דלא כתבו
 תוספות בלשון ותימא כי אס בלשון קשה וק"ל :
אבל
 לי הקטן והפעוט וככס על גבי ענק • כראה על ידי מה שכתקשה
 לי בגמרא אף לפי פירושו • פירושו אחר בגמרא ועל ידי זה
 ממילא כפרך מה שכתבו • דצריך לתת לבה הא לכאורה על
 כרחק רבה כמי סבירא ליה סברת הואיל וכו' דאס לא כן למה מצרכין על כטילת לולב
 ואם כן למה לו לחדש סברת הכיג' וכו' הוי ליה לומר כמי משום דגבוה מכולן חשיב
 מכולן וצדין הוא דטולין לולב בימין הואיל דחשיב • על כן כראה לי דהכי פירושו
 מאי טעמא כוטלין לולב בימין וכו' אדרבה איפכא הוי ליה לומר דטולין אחרוהו בימין
 דאף על פי דלולב גבוה מכולן על כרחק צריך לומר דאחרוהו חשיב יותר ממנו • דאס
 לא כן למה כתוב אחרוהו קודם לו בפסוק • ואף על גב דאין מוקדם ומאוחר בתורה
 הכי מילי בתרי עבייני אבל בחד עין מה דמוקדם מוקדם ומה דמאוחר מאוחר
 כדאיתא במסכת פסחים דף ו' ע"ב • וכדאיתא במסכת ברכות כל מה דמוקדם
 בפסוק קודם לברכה וכו' עיין שם • לכן משני תירוץ אחר הכיג' וכו' וק"ל •
 והשתא דמוכרח לטול בימין הלולב • ראוי גם כן לצרף עליו כידוע דצד שמצרכין
 עליו צריך להיות בימין המצרך • וכמו שאנו כוהנין בהבדלה חזי מאי עמא צד
 ודוק • אמר רבי ירמיה לר' זריקא מאי טעמא לא מצרכין אלא על כטילת לולב
 הואיל וגבוה מכולן זה ליכא חשיבות דלגביה כמי לאחרוהו • ורצה לומר בשלמא
 אס יש לנו מעלה בלולב דליתא גבי אחרוהו • אתי שפיר דמצרכין אלולב דהוא חשיב
 והא דכתוב אחרוהו ראשון בפסוק על כרחק צריך לומר דשלא כסדר פתוב אף בעיני אחד
 אבל השתא דתוכל למלווא גם מעלה זו גם באחרוהו • מהיכי תיתי לומר דלולב
 חשיב יותר • ואם כן צודאי לא קשיא למה לא פריך מהדס וערבה דהס צודאי
 גרועים מלולב דכתיב אחריו בפסוק וק"ל • ואם כן אין צריך לפירושו ש' ותוספות
 וגם לא קשה קושיות תוספת כלל לפי מה שפירשנו קושייתם לעיל ודוק • ומשני ליה
 ר' זריקא הואיל ובמינו כו' ומעלה זו ליתא באחרוהו ולכן אמרינן דלולב חשיב טפי •
 וכתוב שלא כסדר אף בעיני אחד • והכי איתא במסכת פסחים דף ו' ע"ב בתוספות

ד'ה אצל בחד וכו' היינו דוקא דליכא דרשה וטעם וכו' ע"ש דוק • וסהדי צמרומים
שכולה יומא חדאי כפשא שאחר כותבי כל הכ' למאסאי צימן אברהם וצמהרי"ל הלכות
לולב כמה וכמה סברות מהכ' לעיין שם דוק • ואפשר לומר דר' זריקה לא
סבירא ליה גמרות הכ' ל' אלא סבירא ליה דאף בעיני אחד יש לומר אין מוקדם ומאוחר
אף בלי טעם וק"ל • ולשון המדרש שהוצא צספר לפנת פענח חדש ערך תחיית
המתים הכי משמע דכתב כל התורה כתוב שלא כסדר דאל"כ היה כל אחד ואחד יודע
להחיות מתים • ובהיות שלא ראיתי מדרש זה רק בצפנת פענח לא ידעתי פירושו
איך תליא סדר התורה לתחיית המתים • ואפשר לומר דאם כאמרה כסדר היה
אפשר לזרף לרופי שמות היואלים שעל ידי זה היה אפשר להחיות מתים וק"ל •
ואם כן הקב"ה שכתב לנו התורה יודע סידרה הנכון • צודאי יכול להחיות מתים עד
כאן • ומדדייק וכתב כל התורה וכו' משמע אפילו בחד עיני דוק • וכן
רש"י בחומש כתי סבירא ליה הן כמו שכתב הש"ח בפרשת חיי שרה ע"ש • ועל פי
זה אפשר כמי לומר דר' זריקה סבירא ליה באמת טעם דנוטלין לולב צימין משום
דגבויה וכו' וכך לוק"ל • ולפי מה שכתבתי יש ליישב ילקוט הראובני ששמעתי שכן
כתוב צו רשעים הללו כופרין בתחיית המתים ונוטלין לולב צימין ואחרוג צשמאל עד
כאן • ומיום שמעי זאת המומעי עליו ליישבו • לפי מה שכתבתי הכי פירושו •
רשעים הללו כופרין בתחיית המתים ועל כרחק צריך לומר דלא סבירא להו דכל
התורה כתוב שלא כסדר דאם כן מוכח תחיית המתים וככ"ל • אצל צתרי
עבייני גם הם סבירא להו שכתוב שלא כסדר דאם לא כן פרשת פסח שכי הוי לכתוב
בראש הספר וכמו שכתב רש"י שם דוק • ונוטלין לולב צימין ואחרוג צשמאל •
וקשה למה אלא על כרחק משום דגבוה צמינו חשיב • וקשה הא אחרוג כתוב קודם
לוצפסוק • אלא על כרחק צריך לומר דסבירא להו כל התורה כתוב שלא כסדר
אף בעיני אחד וככ"ל • ואם כן הויתרתי מילי דסתרי אהרדי
דוק •

דף ל"ט במתניתין

הלוקח לולב וכו' וסוגיא שעליה עיין
שם דוק • ועיין בצרמנורא דכתוב
טעם דדמי ללולב יכול ליתן לו מפני
שהוא כפץ צעלמא • ודרך צנתי צ הרמז"ס רביה שכתבן צפירוש המשניות שלו
עיין שם • אצל על שניהם כאחד יש לכאורה להשתומם • שזה כראה שאינו
עולה יפה עם הסוגיא שעליה • דמשם משמע דיש צלולב קדושת צביעית אלא
משום דהאי לולב צרשיית הנכנסת לצביעית הוא מותר ליתן לו דמיו •
וכראה

שמו הקיק

וכראת לעביות דעתי לומר דסבירא להו כמו שגרס רש"י בצבא קמא שהוצא בתוספת
 כאן ד' הועלים וכו' ע"ש : דסבירא ליה דכי אתינן לומר וסתם עמים להסקה
 תנאי היא • תואין צריך לומר דיש ללולב דין פירות אילן • דזה דוסק •
 אלא האמת דמתניתין אתיא כר"י כדאמרינן במסכת עירובין דף מ"ו ע"ב הלכה כר"י
 אפילו מחציריו ע"ש • ואס כן להכי יכול ליתן לו דמי לולב כשמכוין לקנותו להסקה
 בעמים בעלמא • אע"ג דהעיקר עשוי לכבד בזהבית • והנאותו וציעורו שוין
 כדאיתא ברש"י ד"ה יאלו ע"ז וכו' • מהכי מחשבתו • כמו שמהכי צפירות
 שעומדים לאכילה לאפקועי לכבוסה • וכמו שמהכי בעמים דמשחן לחול ביה קדושת
 שביעית כשמכוין להאיר אע"ג דסתם עמים להסקה ולא חיילה עליהם קדושת שביעית
 : ודוק :

דף מה ע"א

• בתוספת ד' הפוחת וכו' ותימא וכו' עיין שם ודוק
 • וכראת לעביות דעתי להליל כבשה מן הארי
 ויסתלק תמיהת תוספת מעל רש"י בהא דאני אומר
 דיש לומר דרוב חייה ברוב סבירא ליה כרש"י דסבירא ליה לבדוד בכל דוכתא בארבעה
 כדאיתא ברש"י ד"ה פחות וכו' דף כ"ב ע"א למטה • ואס כן לדרידיה כמי אויר
 אינו פוסל אלא בארבעה כמו דאינו פוסל לדין אלא בשלשה דבפחות מזה אמרינן לבדוד
 כדאיתא בדף י"ט ע"א ודוק :

ולפי

מה שכתבתי צריך להיות דוקא ארבעה • ואס אפילו משהו חסר
 לא מהני לפסול • אבל לפי מה שכתב בספר בית לוי שמחדש
 מקרוב הודפס וצא • דקאי על הדפכות • וצסוכה קטנה
 דהיינו ז' ומשהו על ז' ומשהו איירי • וכדי שיהא פרוץ מרובה על העומד עיין שם •
 אין צריך להיות ארבעה דוקא אלא עד שיהא פרוץ מרובה על העומד ודוק • ועיין
 צא"ח סימן תרס"ו במגן אברהם סק"א ישו אחר על תמיהת תוספת הכ"ל עיין שם
 : ודוק :

סליק מסכת סוכת

מסכת ביצה

דף י"א ע"ב

בגמרא מתניתין דלא כי האי תנא וכו' מר סבר גזלין
 וכו' עיין שם • ויש להקשות למה הביא הגמרא
 צמה דברים אמורים ביש להם ציר • הא בלא זה
 נמי מוכח דלא אתיא מתניתין כוותיה • ואמרתי דבלא צמה דברים אמורים הכ"ל
 הו' אמיתא האי דאמר דמודים בסילוק הוא בשאין להם ציר • אבל בחזרה פליגי
 צין שיש להם ציר ובין צאין להם ציר • ומתניתין דנחלקו נמי בסילוק איירי ביש
 להם ציר • ואתיא כוותיה • לכך מייתי צמה דברים אמורים וכו' דאמר רבי
 שמעון צמה דברים אמורים דנחלקו בחזרה ביש להם ציר ובהא אמר דמודים בסילוק •
 ואמר שפיר דמתניתין אתיא דלא כוותיה • ואין להקשות למסקנא דמחלק צין ציר
 באמצע למן הגד • וברייתא דרבי שמעון בן אלעזר מיירי בציר באמצע אס כן אכתי
 כימא דמתניתין דפליגי אף בסילוק מיירי ביש להם ציר מן הגד • ושפיר אתיא
 כהך תנא • דיש לתרץ דביש להם ציר מן הגד הא תני באידך ברייתא דדברי הכל
 אסור ובמתניתין הרי מתיר בית הלל אפילו החזרה : ואס כן ליכא לאוקמי מתניתין
 בהכי • אס לא נאמר דפליגי באידך ברייתא • והגמרא לא רצה לעשות
 פלוגתא בזה • ועל פי זה מיושב הא דמייתי הך קושיא והתניא כו' הכא •
 דרצה לתרץ בזה אמאי לא מוקמינן מתניתין כרבי שמעון בן אלעזר ומיירי בציר מן
 הגד • ומייתי מדחזינן דאביי מתרץ להכי ברייתות דלא פליגי ואס מוקמינן
 מתניתין ככ"ל הו' צריך לומר דפליגי

ודוק :

דף ט"ו ע"ב

במתניתין יוס טו וכו' ושזין וכו' עיין שם • ויש
 להקשות הו' ליה לומר ומודה בית שמאי וכו' מה לשון
 ושזין וכו' מאי נפקא מינה לבית הלל ביה • ואמרתי
 דאס לולה ככרי דג מלוח ומח ציכה עליו • אס אמרינן דתבשיל אחד הוא וצ"ה
 טפילה לדג מערבין בו כמו בכסא דהרסנא אי הו' הרסנא עיקר תבשילי אמרינן שהס
 שני תבשילין • וא"כ דג וצ"ה שזין • אין מערבין בו משום הביצה דיש בו צישול ככרי
 ואוסר גס הדג משום שבולע מומכו • כדאי צ"ד סי' ס' קי"ס וועיין ס' קי"ג ג"ע
 דהו' ככסא דהרסנא בדרך ט"ז ע"א למטה ע"ש • וזו הנפקא מינה היא לכולי עלמא
 ויש טור למלא נפקא מינה דוק ותשכח :

דף יח ע"א

ברש"ד"ה בדלי טמא וכו' והא לא דמיוכו' ועמא
דטבילה אסורה דנראה כמתקן וכו' ע"ש • וכבר
זווחו ביה המהרש"א ומהרש"ל • ואני בתומי
נראה לי דהוקשה לרש"י לפרוך הגמרא מברייתא זו מיד קודם שאמר הטעם דטבילה
אסורה על המתני' דאמרה אבל לא מטבילין וכו' לכך כת' רש"י והא לא דמיוכו' דבלא
זה סבר המקשה דטעמיה משום מתקן וכו' לא יכול להקשות • אבל השתא דשמע
מרבה דטעמא משום גזירה פריך שפיר ואם איתא לגזור וכו'
: דוק

דף כ"א ע"א

בגמרא והא חזי לכלבים תנאי היא וכו' עיין מה
שהקשה מהרש"א בזה ולפי עניות דעתי לא קשה
מיד • דהמקשה מוקי למתניתין דמסכת
חלה כרוב חסדא דאית ליה כבילה צודאי לפייסן • ומשום הכי דוקא בזמן שהרועים
אוכלים ממכושרי • דאם לא כן לא מטרחינן לאפות בשבילם לחוד כיון דאפשר
לפייסן בכבילה הוי ליה טרחא שלא לצורך • אבל אי לית ליה כבילה לפייסן מותר
לאפות אפילו בשבילם לחוד דלא דריש לכס ולא לכלבים ואין להקשות אס כן מאי פריך
הכא והא חזי לכלבים דילמא מיירינמישיש לו כבילה או דבר אחר לפייסן • דיש
לומר דקושייתו היא על ר' יהודה בן בבא שאמר תמה אני וכו' דמכא דיע ששהיה להם
דבר לפייס הכלבים שמא לא היה להם כלום ולא עשו שלא בהוגן • כיון דחזי לכלבים
: דוק

ולפי

זה תוספת ד"ה לכס ולא לכלבים דבריר' יוסי הגלילי וכו' אומר הר"ר
שמואל מאי"י ברא וכו' דהלכה כרבי יוסי הגלילי וכו' דמתניתין דחלה
איתא כוותיה עיין שם • לאו הכרח היא ככ' לדוק • דזיל בתר
טעמא למה מרבה רבי עקיבא כלבים שמוכתן עליך • ואם יש להם מזונות בגון
כבילה • הוי ככררים שאין מזונותן עליך ואסור לאפות בשבילם פת
: דוק

בריש

פרא אין לדין דף כ"ג ע"ב עד מתניתין מנודות וכו' רש"ד"ה אין
דין וכו' עיין שם • ויש לדקדק רש"י פתח להקשות משחיטה
ואפיה ובישול וסיים לתרץ רק שחיטה • וכראה לומר השתא
דמתרץ רש"י אשחיטה דרשאי לשחוט ביום טוב משום שמה יסריח • אם כן כלשכן
אפיה ובישול דודאי יותר טוב פת חמה ובישול ביום טוב כדאיתא בתוספות ד"ה אין
דין וכו' עיין שם דרשאי לאפות ולבשל ביום טוב וכו' ל'
: דוק

שם

בגמרא ורמינהו ציבורים וכו' • ויש להקשות ממה כפשך אי קסבר
המקשה דרבי שמעון בן גמליאל אחי לאפרושי • מאי פריך דילמא
האי ברייתא ורמינהו איירי במחוסר זידה • ואי קסבר דלכלוגי אחי קשה דילמא האי
ברייתא ורמינהו • אחי כרבי שמעון בן גמליאל ובמחוסר זידה •
וכראה לי לעולם קסבר לפלוגי אחת ואכולה מתניתין דהיינו גס כן אדגיס פליג •
והשתא ליכא למימר דברייתא אחת כרבי שמעון • דאם כן ליתני נמי דגיס אין
דרין כיון דלרבי שמעון בן גמליאל כולן שוין דבמחוסר זידה אסור ואין מחוסר זידה
מותר • ואין לומר דתני חיה ועופות ומכלשכן דגיס דאם כן ליתני חיה ומכלשכן
עופות • דחיה כירוד ועומד יותר מעופות • דחיה לא צעי מקורה ועוף צעי
מקורה ואפילו הכי אין דרין מכלשכן עוף • אבל אחי אחי כח"ק לא קשיא הא •
דלדידה דגיס בכל ענין אסורין • וחיה ועופות פעמים שמתרין כדמסיק בגמרא
הא צביב קטן כו' • ואע"ג דהמקשה לא ידע לחלק בהכי מכל מקום ידע דחיה
ועוף אין שוין עם דגיס דהא מחלק ביניהן במתניתין ותיב צחיה ועוף מותר וגבי דגיס
קתני אסור ולא שייך למיתני להו בהדדי וק"ל • ולפי עניות דעתי זהו מה שהעלה
הרמב"ם בפרק ב' מהלכות יום טוב וזה לשונו דגיס שצביצרים גדולים וכן היה ועוף
שצביצרים גדולים כל שהוא מחוסר זידה עד שאומרים הבא מצודה ונלודנו הרי זה
מוקף ואין דרין אותם ציוס טוב עד כאן לשונו • ויש לדקדק דעל כרחך
סבר הרמב"ם דרשב"ג לאפלוגי אחי • דאם לא כן דלפרושי אחי על כרחך לא אדגיס
קאי • דאי לא תימא הכי למה חילקן • אלא על כרחך דגיס לעולם אין דרין
כדאיתא בתוספות יום טוב ד"ה רשב"ג באומר וכו' עיינן שם • ואם כן היכי קרא
לגדולים ומחוסר זידה אחת • רצוני לומר שכתב שצביצרים גדולים כל שהוא
מחוסר זידה וכו' דאם אמרינן לפלוגי אחי לאו אחת היא כדאיתא ברש"י ד"ה השתא
דאיתא להכריכו' • ועוד מנא ליה דרשב"ג פליג אכולה מתניתין • ולפי מה
שכתבתי לעיל דהמקשה סבר דרשב"ג פליג אכולה מתניתין • אמרתי דמשום
הכי כתב הרמב"ם כ"ל • דנתקשה למש"ה למה לא תירץ התרין דרשב"ג לאפלוגי
אחיה ועופות לחוד אחי כ"ל ולא יצטרך לחלק לתבא קמא כלל בין ציב גדול לקטן
אלא דברייתא אחת כרשב"ג • אלא על כרחך דהאמת הוא כבשרת המקשה
דאדגיס נמי פליג • ואם כן אפילו דלפלוגי אחי ציב גדול ומחוסר זידה אחת
היא • ופליג לענין דגיס דתבא קמא לא חילק בין ציב גדול וכו' אלא לענין חיה
ועופות • דבשלמא לרש"י דלא סבירא ליה דרשב"ג קאי נמי אדגיס • ואם כן
צריך לדחוק עצמו ולומר ציב גדול לאו היינו מחוסר זידה • דאם לא כן במאי
פליגי • מה שאין כן לשיטת הרמב"ם ה"ל וכו' ודוק

בתוספות

י

שמן הקיה

בתוספות

ד' הואין כותבין וכו' ותימא וכו' ומשני הא צבינר גדול
 וכו' עיין שם • ויש להקשות למה נקט תוספות דוקא
 תירוך דחיה ולא עופות דהוא צבינר מקורה וכו' נזכר בגמרא
 מקודם לתירוך צבינר גדול וכו' ולכאורה יש ליישב דאעופות לא קשיא קושיות תוספות
 דהשתא דתירוך הגמרא דמתניתין דחיי צדין עופות איירי במקורה ובחורף • או בקיץ
 במקום דריסה • כדאיתא ב' ד' ה' וכו' למה שם עיין שם • ומשם
 הכי נותנים דאין להם מה לאכול • והברייתא דתני אין צדין דאוקמי בשאינו
 מקורה הילכך אין נותנים דאעפ"י שבתוך צבינר אין להם מה שיאכלו • יכולים
 לפרוח לחוץ ולאכול במקום שאין שם דריסת בני אדם כמו שכתבנמי המגן אברהם
 סימן תל"ז עיין שם • מה שאין כן גבי חיה • רק לפי זה לא
 מקשים תוספ' מידי! בשבת דף ק"ע"ב ד' הואין כותבין וכו' וזה לשונם ועוד דבסמוך
 צעי לאוקמי הא מקורה וכו' וכי בשביל שאין מקורה מזוין להם מזכות יותר
 עד כאן לשונם • ולפי מה שכתבתי קשה הא שפיר מזוין להם מזכות
 יותר בשאינו מקורה שיכולים לפרוח לחוץ ככ"ל • אלא על כרחך צריך לומר
 דתוספות לא סבירא להו סברא ככ"ל • והדרא קושיית קמיתא לדוכתה •
 ונראה לי לתרץ דתוספות נקטי תירוך צבינר גדול דוקא • דהשתא לפי המסקנא
 דמשני גמרא אחיה הא צבינר גדול • יכולאני לתרץ אעופות נמי הכי דהיינו מתניתין
 וברייתא ורמינהו וכו' איירי במקורה והא צבינר גדול וכו' כדאיתא במפרשים דוק
 ותשכח :

ולפי

זה מיושב נמי מה שכתב החכם מהרש"א על קושיות תוספתא הכ"ל
 בשבת דף ה"ל וזה לשונו כראה מלשונם דתירוך הא במקורה וכו'
 לא קאי דלמאי דקאמר וכו' הך ברייתא וכו' עיין שם • ויש לדקדק
 הא קתני צבינר צבינר וכו' ולא בית • ועופות ולא ציפור • כמו שכתב
 מהרש"א בעצמו במסכת צבינר שם עיין שם • ולפי מה שכתבתי ביחא •
 דדייקא צעי לאוקמי דלפי האמת לא קאי הא מקורה וכו' רק צבינר גדול וכו' ולשיטתם
 אזלי ככ"ל • אמנם נראה לי דמהרש"א נזהר מזה צמה שכתב וזה לשונו ומיהו לפי
 המסקנא דתירוך הא צבינר גדול וכו' הוי מלי לאקשוני עיין שם • רצה לומר בזה
 דעל כרחך הפירוש אינו כמו שכתבתי אדם בן ליקשי מהאמת ולא לפי מאי דסלקא
 דעתיה מעיקרא הא צבינר מקורה וכו' :
 דוק :

דף כ"ז ע"א

צרש' ד'הואס לאו לא ישחוט אפילו כפל צומוס לאחר
 העלאה וקנסא הוא משום דעבר ואסקיה עד כאן לשונו
 משמע מפירושו שדייק לאחר העלאה דקנסין ליה משום
 שראה צעודו צבור דחם הוא ואפילו הכי אסקיה * וקשה למה לא פירש רש"י
 עבר ואסקיה היינו קודם שירד החכם לראות ואפילו היה צומוס צעודו צבור לא ישחוט
 דקנסין ליה * רק זה לבד ולא קשה דאני אומר דרש"י לא סבירא ליה דיקום
 בשביל דצבן אמועט כזה דאני אומר דסבר המעלה בשביל צער בעל חיים רשאי לערים
 ולסקיה * רק דקשה בלא זה למה לא פירש רש"י פירוש זה דלאחר העלאה וכו'
 לעיל ד'הקמ"ל וכו' אי כמי עבר ואסקיה וכתובמה שכתב בגמרא והשתא הוי ליה
 מוס רצה לומר לאחר העלאה * אלא על כרחך צריך לומר דרש"י לא צריך
 לפירוש זה דיכול אני לפרש כדהקסית ומוכח דרש"י סבירא ליה האי סברא והדרת
 קושיא קמיתא לדוכתיה * וקל וחומר הוא * מה דמתביתין קנסין ליה
 על שלא שאל אף על גב דמתביתין איירי צומוס עובר מערב יום טוב ויש לומר דסבר
 המעלה משום צער בעל חיים רשאי לערים ולומר האי מוס ודאי מוס קבוע הוא *
 לא כל שכן הברייתא דאיירי בתם דקנסין ליה דכולי האי ערמה דודאי יתאם צומוס
 ויהא מוס קבוע לא אמרינן בשביל צער בעל חיים * וכראה לי לעולם רש"י לא
 סבירא ליה סברא הכ"ל * והא דלא פירש זה למעלה ככ"ל דרש"י לא צריך לזה *
 דאי לא תימא הכי ופירושו ככ"ל * קשה לוקמי שיהי לו מוס קבוע מערב יום טוב
 ואיהו לא ידע דקבוע הוא ואסקיה קודם ששאל לחכם דמוס קבוע וקנסין ליה *
 אלא על כרחך פירוש דעבר ואסקיה היינו לאחר שראה צבור דמוס עובר הוא ואפילו
 כפל צומוס קבוע לאחר העלאה קנסין ליה ולא ישחוט * ולא מצי לאוקמי צומוס
 קבוע דוק והתכח * מה שאין כן למטה דלא מוכח ממילא דפירושו לאחר העלאה
 וכו' ומדלעיל לא מצי ג' כלמילף דהיינו כי היכי דלעיל לא קנסין ליה על שלא שאל
 הכא נמי * דהכא שאני דכולי האי ערמה לא אמרינן ככ"ל * על כן מוכרח
 רש"י לכתוב לאחר העלאה דוקא דוק * רק מנא ליה לרש"י דלא קנסין ליה על
 שלא שאל ועבר ספק עבירה * לתרץ נקדים ליישב צמאי פליגי הרמב"ם
 והראב"ד צמרקב' מהלכות יום טוב * דהרמב"ם שכתב דטעם דאין רואין
 משום גזירה דישחוט צבור שכל צומוס ציום טוב דהוא מוקפה * סבירא ליה
 האי דאמר ר' יהודה ואם לאולא ישחוט איירי בעבר ואסקיה וקנסין ליה בדאיתא
 צרש"י ד'הואס לאו וכו' * רק הוא סבירא ליה דעבר ואסקיה היינו קודם
 ששאל לחכם * אם כן על כרחך צריך לומר דטעם דאין רואין דלא כהראב"ד דכתב
 דאי אפשר שלא יטלטלנה ושמה מוס עובר הוא ונמא מטלטל מה שאינו ראוי לו עד כאן
 לשנו

שמן הקי

לשוכו • והוא עבר • ואסקיה דוק ותשכח • ואם העעם כהראב"ד למה
 קיימא לן אליבא דאמת ושון ר"י ור"ש צבור שכולד הוא ומומזיוס טוב דאין רואין
 לכתחילה אבל בדיעבד שרי • לקנסיה כמו בעבר ואסקיה • אלא עלכרחי
 פעמו משום גזירה ורואין עצמו ליתא איסור לגמרי עלכן לא קנסינן ליה בדיעבד •
 ושרי לשוחטו • והראב"ד סבירא ליה פירוש שני דרש"י דהיינו לא יעלה בהערמת
 שחיטה ולא משום דעבר ואסקיה דלא קנסינן ליה ושפיר הוא הא בדיעבד מותר
 לשוחטו ואפילו לטעמיה דדוק :

ועוד

יש לומר דהראב"ד סבירא ליה גם פירוש ראשון דרש"י דהיינו עבר
 ואסקיה וכו' • רק עבר ואסקיה היינו לאחר שירד לצבור וראה
 דתם הוא ואפילו הכי אסקיה דעבר עזירה הוא דקנסינן ליה •
 לאפוקי אם עבר וראה דעבר עבירת ספק דהיינו שמתאמוס עובר הוא ואי אפשר שלא
 טלעול ללא קנסינן ליה • וזה הוכחה סבירא ליה גמי לרש"י דעל כרחיך פירוש
 דעבר ואסקיה היינו לאחר שראה צבור דתם הוא ואפילו ככל צומוס לאחר העלאת
 קנסינן ליה דדוק :

דף ל"ד ע"א

למטה במתניתין ועוד אמר רבי אליעזר וכו' עד
 סוף הפרק עיין שם • ויש להקשות אמר זוטרא
 דסבר דסבירא ליה לרבי אליעזר דשבת קצעה •
 תקשה ליה רבי אליעזר אדרבי אליעזר כדמקשה הגמרא לקמן ורמינהו היה אוכל
 באשכול וכו' עיין שם • ואם תאמר דמר זוטרא סבר הא דאמר רבי אליעזר
 דשבת קצעה • לא אמר אלא ביחדום • כבמתניתין שאמר מכאן אני אוכל
 למחר וכו' • ולכך לא קשיא ליה מתניתין דהיה אוכל באשכול וכו' • דאמר צה
 רבי אליעזר יגמור • דהתם לא יחדום • זה אינו דאם כן קשה מאי מסייע מר
 זוטרא לרבי כחמן מרבי אליעזר דלמא אבעיא דרבא קאי אפילו לא יחדום • ואם
 תאמר דיע דירוח הגמרא התם כדקתני טעמא וכו' • ורבי אליעזר סבר דיגמור
 למוצאי שבת ולא בשבת • והא דאמר ר"א במתניתין דקצעה גמי בשבת • זה
 גם כן אינו • דאם כן קשה מאי מסייע דלמא אבעיא דרבא קאי אש קצעה אפילו
 למוצאי שבת כדאיתא ברש"י דהשבת קובעת וכו' עיין שם • ור"א לא מוכח
 דסבירא ליה דקצעה אלא בשבת לחוד • ועוד הוי ליה למייתי סיוע מר' יהושע
 דהלכתא כוותיה וסבר גם במוצאי שבת לא יגמור • ואמרת דמר זוטרא לעולם
 להכי לא קשיא ליה קושיות ורמינהו וכו' דסבר חילוק דיחדום ככ"ל • אבל הא דר' נתן
 דמייתי המתירן לקמן לא הוי ידע כלל • ואין להקשות מכל שכן מאי מסייע ככ"ל :

דמר

דמר זוטרא סבירא ליה על כרחך אבעיא דרבא קאי אס יחדום • דאס לא כן למה
 היה לו זה סברא דשבת עדיף מחצר ובודאי לא גרוע ממנו • הרי בפלוגתא דר"א
 ור"י לקמן חזינן דלתרווייהו שבת וחצר שוין הן • אלא על כרחך לריך לומר דאיכה מיירי
 בלא יחדום לשבת ולכך שוה שבת לחצר • ורבא מיירי ביחדום • שפיר מצי לומר
 דשבת עדיף מחצר כיון דגבי שבת איכא עוד טעם למעלותא דהיינו יחדום • דליכא
 גבי חצר ושפיר מסייע ליה ודוק • והשתא אתי שפיר דלא מסייע ליה מרבי
 יהושע דעל כרחך בעיא דרבא לא אזלא אליבא דר"י דהא רבי יהושע אפילו בלא יחדום
 סבירא ליה דלא יגמור בשבת ומכל שכן ביחדום • אלא אליבא דרבי אליעזר דהלכתא
 כוותיה ביה • דסתם מתניתין דמעביר תאכיס בחצרו כו' על כרחך סבירא לה
 כוותיה • דסבירא ליה דחצר אינה קובעת בדבר שלא נגמרה מלאכתו ושבת
 בלא יחדום שוה ודאי לחצר • כדחזינן דר"אור"י משוו להו ודוק • אבל
 מכל מקום קשה דילמא אבעיא דרבא קאי אס יקבע למוצאי שבת ואס כן מאי מסייע
 מרבי אליעזר דליכא לדייק מיכיה דסבירא ליה דקבעה אלא בשבת ואמרתי דמר
 זוטרא סבר על כרחך אבעיא דרבא לא קאי אמוצאי שבת דזה הוי ליה להוכיח דלא
 קבעה דאס לא כן למה תני מתניתין תנוקות שטמנו תאכיס וכו' שהם דברים שנגמר
 מלאכתן • ליתני דבר שלא נגמרה מלאכתו דהוא רבותא טפי אבל בשבת יכול
 אפי' לומר דקבעה • ולא קשה ליתני דבר שלא נגמרה מלאכתו דקובע בשבת •
 דזה אינו דאס כן הוי אמיכא דנגמרה מלאכתו גמי אינו קובע אלא בשבת • ולא
 קשה ליתני דבר שנגמרה מלאכתו • דהוי אמיכא דאינו נגמרה מלאכתו אינו קובע
 כלל ודוק :

ולפי

מה שכתבתי ביחא מה שכתב הרמז"ס פרק ה' מהלכות מעשר •
 דדבר שלא נגמרה מלאכתו ולא יחדו לשבת בשבת אסור אבל לא
 למוצאי שבת • עד כאן • והקשה הכסף משנה עליו
 וקשה לי דהוא פסק כרבי יהושע גב' לחצר סוף פ"ד ור"י סבר דשאינו נגמרה מלאכתו
 קבעה אפילו למוצאי שבת במתניתין דהיה אוכל אשכול וכו' עיין שם • ותירך
 דהוא גרס הכי לא כשאתר רבי אליעזר יגמור רצה לומר למוצאי שבת אלא אפילו
 שבת • ועליו קאמר רבי יהושע לא יגמור בשבת • אבל למוצאי שבת
 יגמור ושפיר פסק עד כאן לשונו עיין שם • ויש להקשות לפי גירסת כסף משנה
 הכ"ל • מיקל רבי אליעזר וגם רבי יהושע גבי שבת יותר מגבין חצר • וזה
 ליכא סברא בכל סוגיא דידן • ולפי מה שכתבתי ביחא דהכא איירי בלא
 יחדום • וגביה איכא למימר דגרוע מחצר ככ' לודוק • ולפי מה שכתבתי
 כמי

שמו הקי

כמיניחא מה שמקשים העולם על גירסת כסף משנה הכל • דנשאר קושיות
 ורמיזה וכו' בלא תירוץ ודוק • דהכי פירושו התם כדקתני טעמא כו' וקשה
 קושיא הכל היכי מקילים רבי אליעזר ורבי יהושע וכו' • ולריך לומר דהכל
 איירי בלא יחדום ככל • ואם כן משום הכי מחמיר נמי בממיתין ואמר דבשבת
 קבעה דמתניתין איירי ביחדום ככל ודוק • ואפשר נמי לומר דמשום הכי
 תפס הרמב"ם גירסא זו לעיקר דקשה ליה למה לא משני חילוק דיחדום ככל • לכן
 גרס הכי והיא היא ככל

ודוק :

דף לה ע"א

למטה כי סליק רבי אבא וכו' עד ל' ס' א הגחלת
 כרגלי בצעלים וכו' עיין שם ודוק היטב •
 ויש להקשות לפרוך אביי קושיתו ולא שני ליה
 למר בין ממון שיטלו תובעין וכו' תיכף על רבי אבא דאמר הרי שכתערב לו קב חיטים
 בעשרה קבין של חברו יאכל הלה וחד • ועוד יש לדקדק למה אמר יאכל הלה
 וחד • למה לא אמר יפסיד זה קב שלו • ועוד היכי סלקא דעתך דרבי
 אבא לא ידע דרבנן אמרו אפילו מין במינו בטיל • ואמרת דהכי פירושו דגמרא
 הרי שכתערב לו קב חיטין של איסור בעשרה קבין חיטים היתר של חברו אעפ"י שקב
 חיטים איסור בטל ונעשה היתר כרבנן דסבירא להו אפילו מין במינו בטל • בודאי
 משום בטול לא פקע שום צעלים מיניה דיאכל הלה וחד • ולריך להחזיר קב
 חיטים למי שהוא שלו • הכא נמי במתניתין אעפ"י דבטל מים ומלח דזוטרא לגבי
 עיסה • דכפישא משום בטול לא פקע שם צעלים מיניה • וקנו מים ומלח
 שביתה אכל צעלים ולא בטיל • ולפי זה לא קשה לפרוך אביי על רבי אבא ככל •
 דזה אינו דאיחור נמי ממון שאין לו תובעים הוא דסתם איסור צעלים מפקירים אותן
 כמו שכתב החפס המהרש"א עיין שם

ודוק :

והשתא

אחי נמי שפיר דלא אמר למה יפסיד זה קב שלו • דאין לו
 הפסד דמסתמא הפקיר אותו ככל • אבל יאכל הלה והדי
 איכא ודוק :

סליק מסכת ביצה

מסכת

מסכת ראש השנה

דף ה ע"א

ברש"י ד' הותכא קמא וכו' דאלו לרבי אלעזר צרבי שמעון
 וכו' לייף כל תאחר מחג הסוכות לחודיה • זאייתר לי
 חג השבועות וחג המצות לתשלומין פכ"ל • ויש
 להקשות ממה כפסך אם כן מה פריך לעיל בדף ד' ע"ב ורבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב
 ולא פריך גם כן לרבי אליעזר ב"ר שמעון חג השבועות וחג המצות
 מאי דריש ביה • ויש ליישב קצת בדוחק
 וק"ל :

סליק מסכת ראש השנה

מסכת נדרים

בגמרא

ארבעה חשובים כמתים סומא דכתיב צמחשים הושצני כמתו
 עולם • מזרוע דכתיב אלכא תהי כמת • עני דכתיב
 כי מתו כל האנשים וגומר • עיין ססצדקס"ד ע"ב • ובדף ז' פ"ע בהקשה
 הר"ן דלמא מזרעים היו ותיירץ הא מליכו שהיו במחנה לאחר מתן תורה ואם היו
 מזרעים קודם מתן תורה אף שכתרפאו בשעת מ"ת חזרו למומס בשעת חטא העגל ע"ש
 וכראה לפי עניות דעתי דקושיות הר"ן מעיקרא ליתא בהקדים מה שכתב רש"י בפרשת
 צהלותך על פסוק אל כא תהי כמת שהמזרוע חשוב כמת מטעם דמה מת מטמא
 צביאה אף מזרוע מטמא צביאה עיין שם • אם כן אף דהיו מזרעים לא היו
 מטמאים צביאה קודם מתן תורה ולה חשובים כמתים וא"כ קראן מתים כמו שאמר
 כי מתו כל האנשים וכו' ודוק • וקצת קשה למה לא מיייתר לרייה שסומא חשיב
 כמת מן התורה דהיינו מריש פרשת וילא דכתיב אלקי ילחק וגומר • וקשה קושיות
 רש"י שם הא לא מליכו שהקב"ה מייחד שמו על הנדיקים בחייהם לומר אלקי פלוני •
 אלא על כרחך צריך לומר כתיב וילא דכתיב סומא היה שילחק היה סומא דכתיב ותכהין עיניו וגומר
 חשוב כמת כגמרא הכל' ודוק וצריך עיין :

סליק מסכת נדרים

שמן הקיק

מסכת סוטה

בריש

מסכת סוטה אמר רבי יהודה אמר רב ארבעים יום קודם יצירת
הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני • וכתבו
תוספות כראה לר' קודם יצירת הזכר בין אם בולדה הנקיבה כבר
ובין אם לא בולדה עד כאן עינין שם • ובעין יעקב גדול ראיתי כתוב במסכת
מועד קטן בשם תוספות ארבעים יום קודם היינו ביום הריון ע"כ ע"ש • ומקשים
אעולם למה לא כתבו התם כמו הכא או הכא כמו התם • ולי כראה דאידי ואידי חד
הוא ורזוכי לומר דתוספת רזוכי לכתוב שם טעם למה דוקא ארבעים יום קודם •
ולכן כתבו דמכריזין קודם הזכר : וגבי זכר כולי עלמא מודים דלאחר ארבעים
יום הוי יצירתו • ואם כן הכרזה הוא ביום הריון • והוא מה שכתבו במועד
קטן כמי ביום הריון ודוק :

ולא

קשיא מכא להו לתוספו' דמכריזין קודם הזכר כדי שיהא יום הכרזה
יום הריון • דילמא סבירא ליה לרב כמאן דאמר במסכת
נדה דגם יצירת נקבה היא אחר ארבעים יום • ואם כן אם
מכריזין אפילו בגבי נקיבה כמי יהא יום הכרזה ביום הריון • זה אינו דתוספות ראו
במה שסתם רב ולא פירש אלל מי מכריזין • שמע מינה דסבירא ליה כמאן דאמר
לנקיבה שמכים יום • ואם כן שמע מינה דגבי זכר מכריזין ומטעם הכל • מה
שאין כן בגבי נקיבה ככל • ותדע דדעת רב היה כן דכדע אלל מי מכריזין •
דאם לא כן הוי לימ לומר בקצרה ביום הריון בת קול וכו' דלעולם ישנה אדם לתלמידיו
וכו' אלל שמע מינה ככל ודוק :

ועם

כלוה יותר כראה לי הקטן לומר דמכריזין רק בגבי נקיבה • ולכן אין
יכול לומר ביום הריון • דיש לומר דסבירא ליה באמת כמאן דאמר
לנקבה שמכים יום ככל • ואם כן ארבעים יום קודם יצירה לא ביום הריון
הוא • כדי שכולל ליישב ביה מילתא דתמיה לי טובא והוא דתוספת בסכה דרין
דף כ"ב ע"א כתבו דזה לשון אע"ג דאמר רב ארבעים יום קודם יצירת וכו' • מכל
מקום מועיל החפלה הודך ארבעים יום להפכו לזכר או לנקבה כדאמר' במסכת זרכות
דף ס' ע"א וזה לשונו שם היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שחלד אשתי וזכר הריון
תפלת שוא • מחיבר' א ואמר ילדה בת וכו' אם זה יהא זכר וכו' • התם תוך
ארבעים יום הוי כדתיבא עד שלשה ימים יבקש שלא יסריח ומשלשה ועד ארבעים יבקש
שיהיה זכר וכו' עיין שם ודוק • והאקשה לי דכל זה אינו שוה דעל כל פנים

קשה

קשה איה איפוא הם גזירותיו שגזר ארבעים יום קודם שיהא זכר וכן זוג לפלכות
 או נקבה וזת זוג לפלכוי • אף על גב דתוספת מייתי ר'איה ממועד קטן
 דאמרו שספן יקדמו אחר ברחמים • זה אריכו דהתם כתבו ות' המפרשים
 והוא דלסוף ימות וישאנה בן זוג הראוי לה ויקויים גזרתו מה שאין בן כאן
 ודוק :

אבן

לשיטת הכ' דמכריון קודם הנקיבה והיינו לאחר ארבעים יום
 הראשונים ככ"ל שפיר קאמר רב דיבסק תוך ארבעים יום הראשונים
 דלא ככרו עדיין מידי שיהיה זכר • ובאמת דיכול לבקש נמי
 שתהא נקיבה אם הוא זכר • כמו גבי דינה • דגבי זכר לא מכריון
 לשיטתי ודילמא באותן ימים הנקיבה לא כולדה עדיין • והא דבקש בבדייתא
 לישנא דשיהא זכר באמת לאו דוקא • רק דצרו חכמים צהוה דדרכו של אדם
 לבקש זכר ולא נקיבה ודוק • מה שאין כן לשיטת תוספת הכ"ל דמכריון
 קודם הזכר אתי שפיר הבדייתא דעד ארבעים יום יבקש שיהא זכר דוקא • דהיינו
 אם הוא נקיבה דלא מכריון גבה ודילמא לא כולד באותו זמן הזכר בן זוגה עדיין •
 מה שאין כן אם הוא זכר לא יבקש על הנקיבה דכבר ככרו ודוק • אבל על דיבה
 הקושיא במקומה עומדת ככ"ל ודוק :

ומשום

הכי דייקא תוספות צסנהדרין להפכו לזכר או לנקיבה
 אף על פי דלא היה להם לומר אלא סתם להפכו • אלא כמו
 שכתבתי דלהפכו לזכר אתי שפיר כפשוטו לפירושם ככ"ל •
 רק על להפכו לנקיבה קשה לכאורה • לזה כתב דמכל מקום מועיל התפלה
 להפכו תוך ארבעים יום
 ודוק :

סיום על מסכת קידושין

במשנה אחרונה

רבי מאיר אוכר לעולם ילמוד אדם את בנו
 אומנות נקיה וקלה • רבי כהוראי אומר
 מכיח אכי כל אומנות שבעולם ואיני מלמד
 את

יב א

שמון הקיק

אח צני אלא תורה • שאדם אוכל משכרה צעולם הזה • והקרן קיימת
 לו לעולם הבא • ומשמרתו מכל רע צנערותו שאמר וקויה' יחליפו כח
 ובזקכותו שכאמר עוד יכובון בשיבה • וכן הוא אומר באברהם אבינו
 ואברהם זקוה' בירך את אברהם בכל • מלינו שקיים אברהם אבינו כל
 התורה כולה עד שלא נתנה • עד כאן לשון המשנה • ובגמרא מביא מאמר
 דרבי כהוראי הכ' לעוד פעם • רק בלי ראייה מאברהם אבינו • וסליק
 המסכתא בראיות עוד יכובון הכ' לע"ש
 ודוק :

והנה

חדושי אגדות דמהרש"א וגם שארי מפרשים ראיתי מקשים
 ומיישבים דאמר רבי כהוראי מביח אני כל אומנות שבעולם וכו' •
 כגדמה שכתב צפרק צ' דמסכת אבות משנה צ' • כל תורה
 שאין עמה מלאכה סופה בטילה • אבל באמת כשתוממת על המראה לומר מה
 זה ועל מה זה מקשים מרבי כהוראי אר' גבנו של רבי יהודא הגשיא דאמר הבי' שם •
 ובגמרא אנברא קא' רמית • ויתר הוי ליה להקשות מרבי מאיר גופיה דהוא
 רבי כהוראי כדאמרינן במסכת עירובין דף י"ג בלי חולק תבא לא רבי מאיר שמו אלא
 רבי כהוראי וכו' ע"ש • והוא אמר שם צפרק ד' משנה י"ד הוי מתעש בעסק
 ועסוק בתורה • אלמא דעל כל פנים אומנות קצת צריך להיות לו
 והכא אמר מביח אני כל אומנות שבעולם וכו' • ואף אי
 אמרינן דאישתמיט להו מה שאמר רבי מאיר במסכת אבות • כל זה איכר
 שוה לי • דמתניתין דהכא גופא קשיא דפתח ותני רבי מאיר דהוא רבי
 כהוראי ככ' לאומר לעולם ילמוד אדם וכו' אלמא דמלאכה קצת צריך להיות • והדר
 תני רבי כהוראי אומר מביח אני כל אומנות שבעולם וכו' וזו היא קושיא עצומה •
 ועוד יש להקשות מה שאמר רבי כהוראי שאדם אוכל משכרה צעולם הזה הוא שפת
 יתר • דהוא אמר דשמרתו מכל רע צנערותו ובזקכותו • ובגמרא
 זה בכלל שלא ימות ברעב ח"ו • הוי ליה לומר רק והקרן קיימת לו לעולם הבא •
 ועוד יש להקשות למה הביא פסוק ואברהם זקו וכו' דהוא ראייה מן התורה • אחר
 ראייה עוד יכובון וכו' דהוא מן הכתובים • ואיכא הוי ליה למימר וכו' ש
 מן התורה ומן הכתובים ומן הכתובים • ועוד יש להקשות מה שאמר מלינו
 שקיים אברהם אבינו וכו' הוא רק למותר • וכך הקשה רבי שלמה אלגאזי בצפרו
 תאנה לעינים ומיישבנו בדוחק עיין שם • ועוד מה חידש לנו בעל מסדר הגמרא
 בהא דביא מאמר דרבי כהוראי • דלכאורה לא מלינו ולא ראינו ביה דבר

אחד יותר ממתניתין ואדרבה גורע ראייה דהוזכרה במתניתין וסליק בראיית עוד
יכוון וכו' ככ"ל והלא דבר
הוא :

על כן

כראה לי ליישב כל הנ"ל בסוגיות הדרן עלך כנהוג • וזפרע
דקרוק בתרא הנ"ל • והכי נאמר הדרן עלך מסכת
קידושין ושם תמצא דבר דעל ידי כן אתי שפיר • דסליקא
לה מסכת קידושין בראיה עוד יכוון וכו' ולא הביא כמי ראייה דאברהם ככ"ל •
ונקדים מה דכראה לי לומר דפליגי התנאים אם יש להניח כל אומנות שבעולם ולעסוק
בתורה • או כל התורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה • בסדרת
אם יש שטר מצוה בהאי עלמא • אולא • דהיינו מאן דאמר כל תורה שאין
עמה מלאכה סופה בטילה • סבירא ליה שטר מצוה בעוה"ז ליכא • ואם כן
מאין יבא טרף לביתו • אם לא יעסוק במלאכה עם התורה • ומאן דאמר
דיש להניח כל אומנות שבעולם ולעסוק בתורה סבירא ליה שטר מצוה בהאי עלמא
איכא • ומאן דהייב חיי יהיב מזוכי על ידי מציאה וכהאי גוונא ודוק •
ולעיל דף ל"ט ע"ב איתא במתני' כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו וכוהל
את הארץ • ושקיל וטרי בגמרא שם ומותיב ומפרק עד דמסיק דמתניתין
הנ"ל סבירא ליה שטר מצוה בעולם הזה איכא • ולפירושי חכמאל שם
בתוספת ד"ה מתניתין כו' אוקמינן כן דמתניתין סבירא ליה שטר מצוה בעולם הזה
איכא לכולי עלמא • ואף לפירוש רש"י שם על כל פנים רבא דהוא תירוצא
בתרא בגמרא שם דנחשב בכל מקום לעיקר כידוע אוקמי למתניתין הכי ע"ש
ודוק :

וזה

ידוע דסתם מתניתין רבי מאיר היא נמצא עולה מזה דרבי מאיר סבירא
ליה שטר מצוה בעולם הזה איכא וק"ל • גם איתא לעיל דף מ'
ע"ב פלוגתא בין רבי טרפון ורבי עקיבא אי תלמוד גדול ממעשה או
איכא עיין שם • ומסיק כענו כולם ואמרו תלמוד גדול שמביא לידי מעשה
פירש"י נמצאו שניהם צידועד כאן לשונו • משמע דמעט זה דוקא תלמוד
גדול אבל בעטם הדבר המעשה גדול מתלמוד ושכרו גדול מאוד • וכדפירש
רש"י במסכת בבא קמא דהוכיח התם הגמרא מהכא דמעשה גדול משום דמי בתלה
במי הקטן בגדול עיין שם וכאן בתוספות שהביאן • והשתא אתי שפיר רבי מאיר
אומר

שמן הקיץ

אומר לעולם וכו' רצה לומר אף שיהא אדם דסבירא ליה שכל מזוה בהאי עלמא ליכא ככ"ל וזריך להיזת לומלאכה ככ"ל • ילמוד על כל פנים רק מלאכה נקייה וקלה וכו' • אבל רבי נהוראיל עצמו אומר מניח אכי • דסבירא לי שכל מזוה בהאי עלמא איכא • כל לאומנות שבועולס ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל משכרה בעולס הזה וככ"ל והקין קיימת לו וכו' ובזקכותו שכאמר עוד יבובון בשיבה • וכן הוא אומר באברהם אבינו ואברהם זקן וכו' ואף על פי כן הוכרחתי להביא ראיה מהכתובים ולא ממנו דמנינו שקיים אברהם אבינו וכו' ואם כן אין להביא ראיה למה שאמרת איני מלמד את בני אלא תורה מאברהם שקיים גדול מעשה מתלמוד וק"ל אבל קרא דעוד יבובון בשיבה מיירי בלימוד משום דכתיב לעיל מיניה שתוליס בנית ה' וגו' כמו שכתב המהרש"א בחידושי אגדות כאן עיין עליו • ואם כן ממילא מתורץ למה סליק בראיות עוד יבובון וגו' ככ"ל • דראיה דאברהם באמת אינו ראיה ככ"ל • וזה שאמר הדרן עלך מסכת קידושין ותמלא דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה דמשמע מיניה דבעלמס המעשה גדול מתלמוד ככ"ל • ואם כן אין ראיה מאברהם שהוא קייסויש לומר דמשום הכי היה שכרו גדול • אבל על הלימוד אין השכר גדול כל כך ולכך שפיר סליקא לה מסכת קידושין :

ולפי זה

יובן שייכות ודביקות שני דברים הזכרים במשנה ראב"ז הכ"ל לתורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה • וכל העוסקים עם הציבור יהיו עוסקים עמהם לשם שמים דהיינו לא לומר שזכותם ושתדלותן עשה זה • דבאמת זכות אבותם של הציבור וזדקתם עומדת לעד • ולא של מי שמתדל עבורם עד כאן לשונה עם תוספת ביאור של ברטנורא עיין שם • ולכאורה לא קרב זה אל זה כלל • אבל לפי מה שכתבתי אתי שפיר בהקדים מה שכתב המהרש"א בחידושי אגדות במסכת קידושין דף ט"ע ב' וזה לשונו הרי שאמר לו אביו עלה לבירה וכו' ולא תקשה לך מכל היעודים בתורה שאי אפשר לפרשם רק בעולס הזה שאם תשמעו יבואו עליהם כל הברכות וישבו באדמתן • דיש לומר דמורה בזכות הרבים דמביא להם כל הטובות אפילו בעולס הזה • והוא לא מיירירק ביחיד המרובה בזכויות דאין שכרו בעולס הזה • רק בעולס הבא עד כאן לשונו • ואם כן יבאו שני דברים הללו כפתור ופרח • כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה • ולמה • ועל כרחק אריך לומר דשכר מזוה בהאי עלמא ליכא וככ"ל • ואם כן תקשה לך קושיות חידושי אגדות הכ"ל :

הרבי

הרבים שאני וככ"ל : לכן הנני אומר לך כלה עוסקים עם הציבור יהיו עוסקים
 עמהם לשם שמים • דהיינו לא לומר שזכותם עשה זאת ככ"ל • דבאמת
 זכותם אינו בעולם הזה ככ"ל • רק זכות הציבור
 ודקתם עשה זאת ושלחם איתא אפילו בזהאי
 עלמא וככ"ל ודוק :

מסכת בבא קמא ריש פרק

עשירי

במתניתין הגזול ומאכיל וכו' עד למטה אמר לך רמי בר חמא וכו' עיין ודוק עם תוספות ומפרשים • ולין המהרש"ך

דרש"י ד"ה לפני יאוש וכו' דלית ליה דר"ח • וכתב אין להקשות דילמא אית ליה דר"ח • ומיירי סיפא כמי דבא לדיהם לפני יאוש • רק אחר כך אכלו לאחר יאוש • ואם כן הוי רישא דומיא דסיפא דמיירי תרווייהו דבא לידם לפני יאוש • דיש לומר מכל מקום לא הוי דומיא דגזול ומאכיל וכו' דאיירי ע"כ לר"ח שבא לידם אחר יאוש עד כאן לשונו •

ואני בער ולא אדע מה זה ועלמה זה כתב כן על רש"י הכ"ל • שיש לסתור קושיתו ותירונו • יותר הוי ליה לכתוב כך על תוספות דקושיתו מעיקרא ליתא על רש"י • דיש לומר דרש"י חולק על תוספות ד"ה גזול וכו' • וסבירא ליה דר"ח אינו פוטר השני אלא אם כן דבא היאוש קודם שבא לידו • ואם כן אף אי אמרינן בקושיות מהר"ש שך הכ"ל • מכל מקום מוכח דלית ליה דר"ח וק"ל :

ואין להקשות מכא ליה לרש"י לחלוק על תוספות בזהא • דיש לומר דכתקשה ליה אם כן דר"ח פוטר גם בכהאי גוונא • לימא איפכא דהיינו גזול ובא אחר ואכלו ולא כתייאשו וכו' • דאי אמר הכי ליכא למיטעי במידי • מה שאין כן השתא דלא אמר הכי • וכדמקשה באמת הבית יהודא על תוספות הכ"ל לוק"ל • וגם תירונו אינו לשיטת רש"י • דהא הוא עצמו כתב לפני זה הכ"ל • דרש"י כתב להכיר דהתירובתא לרמי ב"ה חמא • כיון דלאחר יאוש אקימתא • לתרץ ביה למה לא פריך מתחילה על

שמן הקוק

על רמי צר חמא מרישא דברייתא עיין שם • ואם כן על כרחך מוכח דרש"י
 סבירא ליה לר' נוסיי עתו דכתבו דהמקשה דפריך לעיל לר"ח ממתניתין תנן הגזול
 ומאכיל וכו' • כמי לא פריך רק מוהיכח וכו' כמו למטה מזרייתא • אבל
 ממאכיל אין להקשות דיש חילוק בין אוכל ובין מאכיל • דכולי עלמא מודים
 ביה אפילו ר"ח דאינו גובה מהשכיף לפני יאוש • דאם לא כן אלא סבירא
 ליה כתוספות וסייעתם דממאכיל כמי פריך בלא זה לא קשה למה לא פריך תחילה לרמי
 צר חמא מרישא דגזילה קיימת • דלר"ח פריך מרישא דרישא דהיינו הגזול
 ומאכיל וכו' וכמו שכתב הקיקון דיוכה בתוספות ד"ה אין וכו' עיין שם

וק"ל :

ואם כן

דמוכח דרש"י סבירא ליה דממאכיל אין להקשות לר"ח •
 יש לומר דר"ח כמי אוקמא שבא לידם לפני יאוש •
 ואם כן תירונו הכ' לליתא ודוק • אבל על תוספות
 דסבירא להו דפוטר ר"ח להשגי כשאכלו אף שלא כתיי' אשו אלא לאחר שבא לידו וכ"ל •
 קשה מאי פריך המקשה תיובתא לרמי צר חמא דילמא אוקמיה שבא היאוש ביד השגי •
 ולכן חייב דשווי רשות ואחר כך יאוש אינו קובה • ואם תאמר באמת המתוך
 תירוץ ליה הכי • זה גמתי על כרחך אינו דאם כן דסבירא ליה הכי • מאי
 כתבו ד"ה הגזול וכו' לר"ח לאו דוקא מאכיל וכו' הא ר"ח יכול לאוקמי השתא מתניתין
 הניח וכו' בגזילה קיימת כרמי צר חמא • וברייתא דמחייבת בגזילה קיימת
 איירי דבא היאוש אחר שינוי רשות • ואם כן כמו דלא קשה מידי לרמי צר
 חמא • וכמו שכתב מהרש"א • כן כמי לא קשה מידי השתא לר"ח •
 דהיא היא • ואם תאמר דלא כתבו תוספות כן דלאו דוקא מאכיל אלא
 אברייתא • דשם כמי איירי הגזול ומאכיל וכו' : לשיטתם דפריך מכיה
 לר"ח • שבא לידם אחר יאוש • ואם כן לימא כותן דפטור גס כן בכהאי
 גוונא • וכמו שכתב המהדורא בתרא • אף על פי כן קשה הא בתוספות
 משמע דמתניתין כמי מאכיל לאו דוקא לר"ח • וכמו שכתב בהדיא המ"ב
 עיין שם • ועוד אם כן למה להו דכתבו לר"ח • למיעוטי רמי צר
 חמא • וכמו שכתב המ"ג דלרמי צר חמא מאכיל דוקא צברייתא עיין שם •
 דאם כן קיימין בסברא דאית ליה לר"ח • ולא דוקא הוא לדידיה כמו לר"ח
 וק"ל :

וכן

יש להקשות על תוספת ד"ה גזול וכו' דכתבו וכן משמע לקמן דאוקים ר"ח
 וכו' משום דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי וכו' • ועוד לר"ח
 ולרבא כיון דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי וכו' עיין שם • מכאן להו
 לתוספות

לתוספות אס כן דר' ח' לית ליה דרמי בר חמא • וכן איפכא • רק זה לא קשיא
 דבלא זה צריך להבין למה לא מקשים תוספות תימא וכו' על הברייתא • בלי
 אוקימתא דר' ח' דקתני גזילה קיימת חייבין • ואין קיימת פטורין • מאי שכל
 אלא ודאי צריך לומר דבלא זה איכא לאוקמי הברייתא דסבירא ליה יאוש כדי קני
 והא דחייבין בקיימת איירי בדבר מסוים • וכמו שכתב תוספות ד' ה' ר' ח' וכו'
 עיין שם מה שאין כן השתא הכי מקשים המקשה דפריך תיובתא לרמי בר חמא
 על כרחך לא מבין מה שתירץ לו התרנן לר' ח' כי תביא לאחר יאוש • דפירושו דסבירא
 ליה יאוש כדי קני • והא דחייבין בגזילה קיימת איירי בדבר מסוים • דאם
 כן קשה מאי פריך אחר כך לרמי בר חמא למה חייבין בגזילה קיימת • דילמא
 אי הו סבירא ליה נמי הכי דאיירי בדבר מסוים אלא על כרחך צריך לומר דהמקשה
 סבירא ליה דלאו סבירא הוא לאוקמי ברייתא דכי שנית סתם דוקא בדבר מסוים
 וכמו שכתוב בספר לחם אבירים דלא תירץ ר' ח' בגדולים איירי וברייתא בקטנים וכמו
 שכתוב בדף ק"ב ע"א חילוק ביניהם דברייתא מיתני סתם עיין שם וק"ל
 והא דחייבין בגזילה קיימת הוא משום דסבירא ליה יאוש כדי לא קני • וסבירא
 ליה נמי דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי • ומקשים שפיר ותימא וכו'
 ואם כן מתוספת ד' ג' גזולו' לא קשה מידי דיש לומר דסבירא ליה דהתרנן תירץ
 באמת בקושיות מהר"ש שך וככ"ל • רק הם כתבו כן בהמקשה וככ"ל לודוק
 ואף על תוספות ד' ה' הגזול וכו' אס כן נמי לא קשה הכ"ל • דיש לומר נמי דכתבו
 כן להמקשה • והוא על כרחך לא אסיק אדעתיה לאוקמה בנתייאש אחר
 שכל לידם קודם שאכלו • דאם לא כן לא קשה מידי נמי לרמי בר חמא וככ"ל
 וק"ל • אבל בודאי תירוץ דמהר"ש שך נמי אתי שפיר • לשיטת תוספת
 דסבירא ליה דהמקשה פריך נמי מגזול ומאכיל וכו' וככ"ל
 ודוק :

אכיל

נראה לי לסתור מה שכתבתי • וישאר קשה על תוספות
 ד' ה' גזולו' קי"נ אום סתירה • והוא למה לא מקשים
 תוספות תימא וכו' בלא זה ככ"ל • ואם תאמר ככ"ל
 אס כן לא מקשים נמי לר' ח' דדילמא אי הו ס"ל נמי הכי ואם תאמר זה אינו • דאם
 כן לא מקשה מידי גס לרמי בר חמא וככ"ל • זה ליתא • דבלא זה צריבין
 להבין • א' מנא ליה לתוספות דרבא אוקמי למתניתין לאחר יאוש כר' ח'
 דילמא אוקמיה לפני יאוש ומאכיל דוקא וכמו שכתב המהרש"א בתוספת ד' ה' הגזול
 ומ' : ב' קושיות העולם והוא המקשה דפריך תיובתא לרמי בר חמא
 האיד

שמו הקיק

האיך אוקמי לברייתא דר"א אליבא דרב על כרחך צריך לומר בדבר מסוים • וכמו
 שכתב תוספת ד' ה"ר חוכו' אס בן מאי פריך לרמי בר חמא דילמא איהו אוקמיה כתי
 בדבר מסוים • ג' על תוספות בעלמס נמי קשה הכי • דהיינו שסתרי
 שלא יכול לומר דפטורין באין גזילה קיימת משום גזירת הכתוב דוהשיב וגו' • דאס
 כן מאן דמיבעי פסוק זה לדבר אחר וסבירא ליה יאוש כדילא קני • מנא ליה
 דפטורין באין גזילה קיימת עד כאן לשונו • וקשה היכא מצינו דאין גזילה
 קיימת פטורין דלמא אוקמי' להברייתא ביאוש ושיכוו רשות דסבירא לה כרמי בר חמא •
 דרשות יורש כרשות לוקח דמי • ולכן שפיר קאמר אין גזילה קיימת פטורין •
 מאי אמרת אס כן למא גזילה קיימת חייבין • יש לומר דאיירי בדבר מסוים •
 והמתניתין כמי אוקמי בגזילה קיימת כרמי בר חמא ובשאינו מסוים • אן
 באכלוס כרבא ובמסוים • ד' קושיות קיקין דיוכא והוא המקשה דפריך והא
 מדקתני סיפא וכו' • על כרח דידע תירוצ • דאס לא כן קשה הא סתם
 מקשה חדא הוא כידוע • ומאי פריך לעיל לרב חסדא ממתניתין דחנן הגוזל
 ומאכיל פטורין וסלקא דעתיה דאיירי לפכי יאוש • לפרוך לדידיה למא פטורין
 בהכי לפניהם גזילה קיימת • אלא על כרחך צריך לומר דסבירא ליה דאיירי
 באכלוס כרבא וקשה הא מדקתני סיפא וכו' ועל כרחך צריך לומר דידע תירוצ •
 ה' קושיות בית יהודה והוא מאי פריך המקשה הא מדקתני סיפא וכו' דילמא הכי
 פירושו ואס היה מה שאכלו דבר מסוים חייבין לשלם מפני כבוד אביהם דאושא מלתא •
 וכמו שכתב תוספת סברא זו לסלקא דעתיה בגזיר ד' הרב חסדא וכו' • ואס כן
 דלמא רבא סבירא ליה לאמת הכי • ולכן כראה לי דחדא בירך חבירתה ההא
 מתורצת והוא דהמקשה דפריך לעיל ארב חסדא ממתניתין דגוזל ומאכיל וכו' סבירא
 ליה באמת דאיירי באכלוס • ומפרש הסיפא כבית יהודה הכל • מה
 שאין כן השתא דקאמר רמי בר חמא זאת אומרת וכו' וקשה מאי לישנא דזאת אמרת •
 דילמא איירי באכלוס ולא מוכח מידי • אלא הוכחתו בא הכי על כרחך מיירי
 בגזילה קיימת • ואס כן שפיר מאכיל דוקא וככ"ל • מה שאין כן אי
 מיירי באכלוס • קשה לי מאותן וככ"ל • ואס כן רבא רבא לסתור הוכחתו
 על כרחך צריך לומר דאיירי באכלוס וא עפ"כ מאכיל דוקא • ואס כן על כרחך אינו
 מפרש כבית יהודה הכל • דאס כן במקומה עומדת לימא כותן • ומטעם
 זה כראה לי דכתב הר"ן וזה לשונו כתב הר"ה בשם זקינו הר"ן ז"ל • דמסיפא
 דמתניתין הניח וכו' פריך • דסלקא דעתיה לפכי יאוש איירי ובגזילה קיימת
 ופריך גזילה קיימת פטורין כל שכן בא אחר ואכלו שאין גזילה קיימת • ולא ידעין
 מאי סלקא דעביה דלפכי יאוש ובגזילה קיימת פטורין עד כאן לשונו • דלכאורה

יש להקשות למה לא כתב ולא דעיין וכו' אהגמרא ובקושיות קיקיון דיוכה הב'ל
 אבל השתא אתי ספיר דהיינו אהגמרא אין להקשות דיש לתרץ ככ'ל • אבל
 אהרא'ה דלא כתב כן ספיר פריך וק'ל • אלא על כרחך צריך לומר דרצה לומר דאיירי
 בדבר מסוים • וכמו שכתב תוספת לרב דה'הגזלוכו' • ופריך ספיר
 הא מדקמי סיפא אס היה דבר שיש בו אחריות דהיינו דבר מסוים : על
 כרחך הרישא לא איירי בדבר מסוים • ואס כן למה לא אמר כותן • מכלל
 דרישא איירי בגזילה קיימת • וא"כ לא אמר כותן משום דכבר אמר הניח וכו' י
 וכמו שכתב מהרש"א וכ"ל לודוק :

ואם כן

ספיר מוכח דהמקשה סבירא ל' מדלא מפרש רבא דמתניתין
 מיירי לפני יאוש • דרבא אוקמימי למתניתין לאחר
 יאוש כרב חסדא • דאס לא כן הקושיא דבית יהודא
 הב'ל במקומה פומדת • מאי אמרת אס כן לימא כותן • הא השתא
 דאיירי לפני יאוש • קושיות כותן בלא זה לא קשה מידי וככ'ל וק'ל • ואס כן
 פריך המקשה תיובתא לרמי בר חמא כמי ספיר • והכי פריך מאי אמרת זאת
 אומרת וכו' דאס כן הויליה לומר כותן וככ'ל • דילמא איירי באכלוס ובדבר
 מסוים • וסיפא איירי באחריות ככסיס • ואס כן כותן כמי אתי ספיר וככ'ל •
 אלא על כרחך צריך לומר דרמי בר חמא סבירא ליה דבדבר מסוים אי אפשר לאוקמי
 גביה אפילו אינו קיימת חייבין מפני כבוד אביהם דאוושא מילתא וככ'ל • ואס כן
 פריך ספיר גזילה קיימת חייבין למה • ואס תאמר איירי בדבר מסוים • אין
 גזילה קיימת פטורין למה וק'ל :

אבל

אינו מוכרח דיש לומר דלעיל קאי בסבירא דרשות יורש לאו כרשות
 לוקח דמי ואס כן לא קבו צביו • לכן חייבים בדבר מסוים
 אפילו אכלו • מהא שאין כן עתה דקאי רשות יורש כרשות
 לוקח דמי ויאוש • ואס כן קנו צביו • יש לומר דסבירא ליה לרמי בר חמא
 פטורין באינו קיימת אפילו בדבר מסוים • וחילוק כזה יש לומר דסבירא ליה
 אפילו לרב • דתוספות לא כתבו דסבירא ליה דפטורין באין גזילה קיימת
 אפילו בדבר מסוים אלא משום דסבירא ליה יאוש כדי קני • אבל בגווי דלא
 קנו לגמרי יש לומר דאיהו כמי מודה דחייבים בדבר מסוים
 וק'ל :

ואם כן

זהו כמי מה שכתב תוספות דגזירת הכתוב על כרחך אינו וכו'
 דמאי אמרת דילמא אוקמיה להברייתא ביאוש וסיבוי רשות •
 וסבירא

שמן הקים

וסבירא ליה כרמי צר חמא דרשות יורש כרשות לוקח דמי • ולכן אין גזילה
 קיימת פטורין • והא דגזילה קיימת חייבין איירי בדבר מסוים וכ"ל •
 זה על כרחך אינו השתא בממה כפשך • דזה לומר השתא דסבירא ליה כרמי
 צר חמא דרשות יורש כרשות לוקח דמי • צריך לומר תכלין • אלא על
 כרחך צריך לומר זאת אומרת וכו' מתניתין וכו' שאמר כמי דמי צר חמא •
 ואם כן על כרחך צריך לומר דסבירא ליה כמי כרמי צר חמא דחייב בדבר מסוים אפילו
 אין גזילה קיימת וכ"ל • ואם כן על כרחך אי אפשר לאוקמי בדבר מסוים
 וכ"ל כמו שפריך כמי לרמי צר חמא
 וק"ל :

אבל

לפי זה הוקשה לי קיצור למה לא פריך תוספות בלא זה תימא וכו'
 על הצרייתא וכ"ל ואם תאמר כ"ל דיש לומר דסבירא ליה יאוש
 כדי קי ולכן שפיר קאמר אין גזילה קיימת פטורין • והא
 דחייבין בגזילה קיימת איירי בדבר מסוים • אם כן קשה סתירה • דהיינו
 על רב חסדא כמי לא מקשים תוספת דדילמא מה שאמר כי תביא לאחרי יאוש •
 פירושו כמי הכי וכ"ל • ואם תאמר אם כן מה מקשה לרמי צר חמא וכ"ל •
 דדילמא אף איהו אוקמיה בדבר מסוים • זה אינו דהשתא מוכח דאיהו לא
 סבירא ליה דפטור באינו קיימת בדבר מסוים וכ"ל • ואם כן ליכא למימר
 הכי :

ונראה

לי לישב בהקדים לומר דתוספות הוכיחו דלרב חסדא לא משני
 הכי • דהא יש לומר אף דקושיות עולם ה"ל מתורץ
 לרמי צר חמא וכ"ל • אף על פי כן במקומה עומדת
 לרב חסדא דהיינו מאי פריך אין גזילה קיימת פטורין תיובתא לרב חסדא •
 הא כבר תירץ לעיל כי תביא ההיא לאחר יאוש • ואם תימני לומר כמו
 שמתרץ בעל לחם אבירים והוא דהמקשה אביר דרב חסדא סבירא ליה כרמי צר חמא
 דרשות יורש כרשות לוקח דמי ואם כן אי אפשר לאוקמי הכא לאחר יאוש • דאם
 כן קשה למה גזילה קיימת חייבין • ומשכילו התרין לעולם לאחר יאוש
 וסבירא ליה כרבא עיין שם • זה אינו דא"כ עיקר קושיותו בא מכח דחייבין בגזילה
 קיימת לימא דאיירי בדבר מסוים כרב וכ"ל • אלא ודאי צריך לומר דהמקשה
 סבר מדלא משני רב חסדא לעיל רק כי תביא לאחר יאוש • משמע אבל
 בשאר

בשאר דברים אוקמיה בהמקשה • ואיהו על כרחך אוקמיה בצלום הרישא •
 וסיפא בקושיות בית יהודה וככ"ל מכח קושיות קיקיון דיונה • ואם כן רב
 חסדא נמי סבירא ליה הכי • ואם כן סבירא ליה דחייב בדבר מסוים אמילו
 אכלו • ואם כן אי אפשר לאוקמיה בצדבר מסוים וככ"ל לרמי בר חמא •
 ומקשה שפיר אין בגזילה קיימת פטורין למה • ואם תאמר לאחר יאוש איירי
 אם כן למה חייבין בגזילה קיימת • וכמו שכתב בעל לחם אבירים •
 ומשני לעולם לאחר יאוש • וסבירא ליה כרבא • ומסבירא מחלק • כמו
 שכתב תוספת ד' הגזל וכו' עיין שם
 וק"ל :

אם כן

מקשים תוספת נמי שפיר תימא וכו' לרב חסדא וק"ל •
 רק אי קשיא הא קשיא לשיטת תוספות דהמקשה לא פריך
 ממתיבתין מסיפא דוהכיח לחוד רק נמי מגזל ומאכיל וכו' •
 למה לו להביא כלל הסיפא דוהכיח וכו' •
 ונראה לי דמביאו להוכיח מביה דלפני יאוש איירי • והכי קאמר על כרחך
 הכיח וכו' פירוש אכלום • דאם לא כן למה פטורין • ואם תאמר
 משום דיאוש כדקני • זה על כרחך איכודאס כן ליתני פטורא באבוה ואם
 כן דעל כרחך פירוש דוהכיח וכו' הוא אכלום קשה למה לא תני כותן אלף ודאי דאיירי
 לפני יאוש • וזה לא קשיא אם כן דלא קשה מידי מגזל ומאכיל וכו' לחוד דיש
 לומר דאיירי לאחר יאוש • אבל מוהכיח וכו' לחוד שפיר קשה וככ"ל •
 אם כן למה לו להביא הגזל ומאכיל וכו' דיש לומר דהביאו להורות זה • דמזה
 נמי איבא להקשות השתא דלפני יאוש איירי כל המתניתין מכח דומיא • כדי
 שלא תאמר כר"ן וסייעתו דיש חילוק בין אוכל ומאכיל וככ"ל
 וק"ל :

ומשני

רב חסדא כי תניא לאחר יאוש • ומשמע בשאר דברים
 אוקמיה וסבירא ליה בהמקשה ואם כן אי אפשר לומר דאוקמיה
 לוהכיח וכו' בגזילה קיימת וככ"ל • ואם כן למה לא
 אמר כותן וככ"ל • אלף נריך לומר דסבירא ליה באמת מאכיל לאו דוקא אי
 נמי וכו' כמו שכתב תוספת ד' הגזל וכו' ואם כן איתי שפיר תוספת הכ"ל אף בלי
 [תירוך]

שמן הקים

תירון דמהרש"ך הכ"ל וק"ל • רק לפי זה מוכח דהמקשה סבירא ליה כרצא
 דרשות יורש לאו כרשות לוקחדמי • ללימוד ערוך בידו • דאס לא בן
 הא"ך מוכח דלפני יאוש איירי דילמא איירי לאחר יאוש • והא דלא אמרנותן
 דכבר אמר הכיחובי דפירושו גזילה קיימת • מאי אמרת אס כן למה פטור
 דליכא למימר מכח יאוש כד"ק די ליתני פטורא באביון • זה אינו די
 לומר דפטור מכח יאוש ושינוי רשות דרשות יורש כרשות לוקח
 דמיוק"ל :

ואם בן

קשה על תוספות ד' הגזל וכו' דכתבו כגון וכו' שנת יאוש
 אחר שבא ליד השני וכו' עיין שם • למה להולכתוב
 כן דאינו רק לדיעה • דסבירא ליה יאוש אחר
 שינוי רשות אין קונה • יותר הוי להולכתוב כמו שכתבו כל הפוסקים דזה
 לא מיקרי שינוי רשות כיון שבא ליד אחר בגזילה • ואין לומר דתוספת
 חולקים על סברא זו • דאס כן לא לישתמיטת מן הפוסקים דלא הביאו
 דתוספת חולקים על סברא זו • רק גלא מה שכתבתי הוי אמינא דכוונתם
 למה שכתב בעל המאור • והוא דכתב מאי פריך לרב חסדא ממחיתין דלמא
 מתניתין שאני • די שם שינוי רשות דרשות יורש כרשות לוקחדמי •
 אבל ברב חסדא ליכא שינוי רשות וככ"ל • ותיירץ זה אינו דרב חסדא אמר
 ובא אחר ואכלו וכו' ולא כתבובא אחר וגזלו וכו' משמע דרצה לומר דרך מכירה •
 ואס כןמי שינוי רשות יש בו עד כאן לשונו עיין שם • ואס כןיש לומר
 דתוספת כמי נתקשה להו קושיות בעל המאור הכ"ל והוכרחו לתירונו
 ואס כן הוכרחו כמי לכתוב כגון שתי יאוש אחר וכו' וק"ל • אבל השתא
 דהוכחתי בלא זה דהמקשה סבירא ליה על כרחך ללימוד ערוך בידו דרשות יורש
 לאו כרשות לוקחדמי דאס לא כן לא פריך מדי דילמא לאחר יאוש מיירי וככ"ל •
 ואס כן לא קשה מידי קושיות בעל המאור הכ"ל • ולא הוכרחו לתירונו דרצה
 לומר על ידי מכירה הקושיא במקומה עומדת דביותר הוי ליה לאוקמי כהר"ש
 וסייעתו דרצה לומר על ידי גזילה ודוק • אבל לפימה שכתבתי יבואר לנו
 תוספת בחולין דף קל"ד ע"א • דשם איתא בגמרא הלוקח מתנות כהונה מן
 הטבח פליגי ביה רבנן • חד אמר דכהן יחזור אחר הטבח • וחד
 אמר אחר הלוקח • וסלקא דעתא דפליגי בדרב חסדא דכאן • ומקשים
 תוספת שם תימא על כרחך מיירי הכא כשהן קיימים • דאס לא כן פטור
 דקיימא לן דהמזיק או אוכל מתנות כהונה פטור • ואס כן הא"ך סלקא
 דעתא

דעתא דפליגי בדבר חסדא • הא משמע בריש הגזל בתרא דק'א דאף
 החולקים על רב חסדא מודים לו בגזילה קיימת • דאם לא פו האריך פריך שם
 מזבייתא דר'א דהני גזילה קיימת חייבים • ואין גזילה קיימת פטורים לרב
 חסדא דוקא משמע דלמאן דפליגי עליו אתי שפיר • ואם כן הא תני גסם
 גזילה קיימת חייבים ולריך עיון עד כאן
 לשונם :

ולכאורה

כשתוממת על המראה • דהא יש לומר דחולקים
 עליו אף בגזילה קיימת • ואף על פי כן לא קשה
 מירידיש לומר בדבר מסוים וכרב • ומה זה
 שתוספת הכיחווה בלריך עיון • ובאמת מתורץ על פי סברה עצמא שכתבו
 כאן ד'רב חסדא וכו' וכ'ל • אבל לפי מה שכתבתי אדרבה אזלי לשיטתם
 דהכא • והכי קאמרי המקשה בעלמו דפריך לרב חסדא מזבייתא דר'א •
 וחולק על רב חסדא • האריך מבין הזבייתא למה יהיה חייב בגזילה קיימת •
 דאין לומר דהוא אוקמיה כמי בדבר מסוים • דכבר מוכח מכח קושיות קיקיון
 דיוכה דהמקשה אוקמיה למתכתיבין באכלוס • ואוקמיה סיפא בבית יהודא •
 ואם כן סבירא ליה דחייב בדבר מסוים אפילו אין גזילה קיימת • ואי אפשר
 לאוקמיה ר'א בדבר מסוים • אלא על כרחך צריך לומר דכולי עלמא מודים
 לרב חסדא בגזילה קיימת וק'ל :

ואין

להקשות הא משמע בתוספת הכ'ל • מדהוכרח להביא ראיה
 על זה דחולקים על רב חסדא מודים מיהו בגזילה קיימת • דסבירא
 להו דיש לומר כן דיש מאן דסבירא ליה דפטור לפני יאוש אף בגזילה
 קיימת • ואם כן הקושיא דקיקיון דיוכה הכ'ל מעיקרא ליתא • ואם כן
 אינו מוכח גסם כן דסבירא ליה להמקשה דחייב בדבר מסוים אפילו באין גזילה קיימת
 וק'ל :

ואם

כן הדרא קושייתי על תוספות הכ'ל לדוכתיה דדילמא אוקמיה בדבר
 מסוים • אבל זה אינו דאף על פי כן מוכח דאחייב בדבר
 מסוים אפילו אין גזילה קיימת • דהא קשה לשיטתם למה
 לי דמביא הגזל ומאכיל וגו' והביח וכו' וכ'ל • אלא על כרחך צריך לומר
 ככ'ל דהיינו להוכיח מיניה דאירי לפני יאוש • והכי קאמר אי הביח יהיה פירושו
 גזילה קיימת למה פטורין וכו' וכ'ל לדוק :

תירוצ

טו א

שמו הקיק

אבל

אם כן קשה קינור דהיינו למה לא הוכיחו תוספות עקודס
דהיינו מהא דמציא המקשה נסכה הכי וכו' ועוד
קושייתם כמי אינו ככל' אס לא מוהניח וכו' וק"ל :

סליק מסכת ביק

מסכת בבא מציעא

דף קז ע"א

בגמרא אמר ליה ר' לרבינן וכו' עד שורא ורתקא ע"ש
ויש לדקדק למה לו להמקשה דמקשה רב אדרב להביא
מה דאמר ר"א * ר"ל לא אמר הכי וכו' *
ונראה לפי עניות דעתי לתרץ בהקדים שבדאי מוטל עלינו ליתן טעם לשבח אכל
פלוגתא אחר שאין הגמרא מפרש רק למה חולק אמה שאמר רב צברוך אתה בעיר *
ובדאי מרוב פשיטתן להו בדעתם הרמה שלכם היה כפתח מושל אולם * לא
חשו לפרש עוד * אבל אכן שלבנו כנקב מחט סירקית * לא פשיט כולי
האי * אבל אחר עיון מעט כמלא שטעם שחולק אמה שאמר רב צברוך אתה צבואך וגו'
הוא משום שר"ל ראה לפרש הביאה והיציאה בענין אחד * כמו שאמר באמת
דקאי אביאה ויציאה מן עולם * מה שאין כן לרב קאי ביאה מדרכו ויציאה
מעמו וק"ל * והטעם שחולק אמה שאמר רב צברוך אתה בשדה כראה לי
בשתי דרכים דהיינו המקשה דסבר רב מיירי הכא כמי בלי היקף חומה * סבר
דר' פליג ארב ולא ראה לומר דקאי צרוך אתה בשדה אמי שיש לו נכסיו בלי היקף חומה
סמוך לעיר * דזה לקללה יחשב לר"י * דעיני אכשי העיר שולטת
צו תמיד ויש כאן עין הרע וק"ל * ובהתירן דסבר דרב מיירי הכא צמוקף
חומה ואס כן אין כאן היזק ראייה * וליכא למימר טעם הכ"ל * סבר
דפליג ר"י משום זה * דהוא ראה לפרש צרוך אתה בשדה צברכה שהיא בכל
ענין ציון מוקף ובין אינו מוקף * דמידי מוקף חומה כתיב בשדה סתם כתיב * ואס כן על
כרחק צריך לומר דלא קאי שיהיו נכסיו קרובים לעיר * דזה לא יתכן לומר רק
מוקף דבלי הקפה לקללה יחשב וככ"ל * לכן קאמר דקאי שיהיו משולשים *
והשתא אתי שפיר אס לא הביא המקשה הא דר' פליג ארב ידע דיתרץ לו דזה איירי
צמוקף חומה * לכן הביא דר' פליג ארב ולמה * ולריך לומר
דסבירא ליה דמשום עין הרע דאכשי עיר דשולטת בו * לא הוי צברכה וככ"ל
ואס

ואם כן על כרחך לומר דרב איירי צלי היקף חומה • דאם לא כן הדלא
 קושיא לדוכתיה למה פליג ר' ארז וככ"ל • ומשני לעולם בשורא וכו' •
 והא דאמרת אס כן למה פליג ר' • זה אינו דהא לטעמין אף דרב מיירי צלי
 היקף חומה אף על פני כן קשה למה אמר ר' דקאי שיהיו משולשים • לימא
 נמי דקאי אמי שיש לו ככסיו קרובים לעיר רק במוקף חומה • ולא כרב דאמר
 דאיירי כמי צלי היקף חומה • דאם כן יש עין הרע וככ"ל • אלא ודאי
 לריך לומר דר' רצה למרש ברוך אתה בשרה בכל ענין בין בהיקף ובין צלי היקף וככ"ל •
 נאס כן אומר אבי דלעולם רב איירי במוקף חומה והא דפליג ר' הוא משום דרצה למרש
 הפסוק בכל ענין ודוק :

ובררך

אחר יש לומר דהתראן גילה לו זאת דר' לא פליג אלא אזוה דבית
 הכנסת • אבל בשאר מילי לא פליגי רב ור' יוחנן •
 ומר אמר חדא ומר אמר חדא וכן מסתברא • דאם לא כן בארור
 אתה צבואך וגו' מה עשה רבי יוחנן • וכמו שכתב המורח על רש"י פרשת כי
 תבוא דאינו מביא רק הא דרבי יוחנן • אלא ודאי דסבר נמי דרשה דרב •
 ולדידיה אתי שפיר ארור אתה צבואך שיהא ההיפך דברוך וגו' דהיינו שתמצא אשתך
 ברה בשעת ביאתך מן הדרך וארור אתה בצאתך שלא יהיו לאצאי מעיד כמותך וק"ל •
 ועוד יש לאלוק מילין ולומר טעם דחולק אמה שאמר רב בברוך אתה בצאתך •
 משום דזה כבר ככלל במה שאמרש ברוך פרי בטן וק"ל • והא דאמר
 רב הכי אף על גב שצבר כתיב ברוך פרי בטן • יש לומר דסבירא ליה דברוך
 פרי בטן קאי שלא יהיו רשעים או חולים • וברוך אתה בצאתך קאי שיהיו
 צניזכרים וזהו דדייק כמותך ולכאורה אינו מדוקדק דכמה פעמים האב מעמי הארץ
 אינו רוצה שיהיו צניזכרותו אלא יהיו תלמידי חכמים • אלא דקאי שיהיו
 זכרים כמותו • וברוך פרי בטן קאי שיהיו תלמידי חכמים ובריאים וק"ל •
 ורב יוחנן סבירא ליה דהכל ככלל בברוך פרי בטן
 ודוק :

דף קיד ע"א

בגמרא איבעיא להו וכו' ע"ש עד ע"ב בשיתא
 מצינא • ותוספת ד"ה הקדש וכו' פ"ן
 שם ע"ש ל'ומהרש"א שעל דיבור תוספת זה ודוק •
 וראיתי מה שכתב המהרש"א ולא אבין מתחילה ועד סוף כימה שכתב דפרין ויסדרו
 צבעל חוב וכו' • דוקא למאן דאמר מסדרין בהקדש כדאלא קושיא ויחזרו
 בהקדש

שמו הקיק

צהקדש וכו' גסן אליביה • זה אינו ראייה לפי עניות דעתי דמידי אריא הא
 כדאיתא והא כדאיתא • ועוד מי הגיד לנו שצירא ליה אין מסדרין בצעל
 חוב דמדלא השיב בקינור דק' ומבעל חוב ליתא • דצעל חוב גופיה מסדרין •
 אין ראייה • דאס השיבון • עדיין לא נשמע דין דהקדש • דאף על
 גב דליכא קל וחומר • מכל מקום מנא לן דמסדרין בהקדש דמערבין ליכא
 למילף דקילי מהקדש כמו שכתבו התוספות • ע"כ הוכרח להביא ההיקש •
 ולכן נראה לי לומר איפכא דקושית ויסדרו בצעל חוב וכו' קאי למאן דאמר אין מסדרין
 בהקדש מק' ומבעל חוב אליביה פריך למה צירא ליה אין מסדרין בהקדש ותאמר
 ההיקש רק למחנה • משום דתוכל לילף גסן הקל וחומר וכומו שכתבו
 תוספות ד' הואידך וכו' עיין שם • צעל חוב גופיה מנא ליה דאין מסדרין
 צו • דמאי חזית לומר ההיקש רק למחנה מכח ק' ומבעל חוב • ותלית
 תכיא בדלא תכיא • ציותר הוי ליה לומר דמסדרין בצעל חוב גופיה מקל
 וחומר מערבין דכתיב בהדיא דמסדרין • ותילף ההיקש לגמרי • ומשכי
 דצעל חוב כתיב בהדיא דאין מסדרין דאמר קרא הוא ולא צעל חוב וק"ל •
 ואסן ממילא כסתר מה שכתב בסוף ובהכי ניחא מה וכו' דזה אינו אלא לשיטתו •
 אבל לפי מה שכתבתי קושיא זאת במקומה עומדת • השתא דתייך דמסדרין
 בצעל חוב מג' זירה שזה • ואסן לא סבירא ליה על כרחך לימוד דהוא •
 ציותר הוי ליה לומר דמסדרין מקל וחומר מערבין • ואס תאמר מה לערבין
 וכו' הקדש יוכיח • דמהיכי תיתי לומר ההיקש למחנה אס כוכל לילף הקל
 וחומר לאידך גיסא שיותר מסתבר מכמה טעמים וככ"ל
 וק"ל :

סליק מסכת בבא מציעא

מסכת סנהדרין

דף י"ט ע"א

מלך לא דון ולא דכין אותו אמר רב יוסף לא שנו אלא
 מלכי ישראל אבל מלכי בית דוד דין ודכין אותן
 דכתיב בית דוד כה אמר ה' דיכול לבקר משטט • ואי לא
 דייכיכן להו אינהו היכי דיינו והכתיב התקוששו וקשו וכו' אלא מלכי ישראל מאי טעמא
 לא משום מעפה שהיה דעבדיה דכאי מלכא וכו' באותנא שעה אמרו מלך לא דון ולא
 דכין

דכין אותו עד כאן • ויש להבין למה לא מקשה מיד אמתניתין מאי טעמא
 וכו' והאיך תליא הקושיא מאי טעמא זכו' למה שאמר רב יוסף לפני זה • וכן
 ליטא דאלא מלבי ישראל וכו' משמע כן דלשיטתו מקשה כן • ועוד קשה
 מאי קאמר רב יוסף דמלכי בית דוד דון דכין אותן מפסוק בית דוד כה אמרה וכו'
 הנאמר לדקיה שהיה כמה מאות שנים לפני יבאי תלכא שנימיו אמרו כן מלך לא דן
 וכו' • וכראה לי דהכי פירושו בלא זה היינו אומרים דהאי טעמא דלא דן ולא
 דכין אותו • דאין דכין אותו דלא לזלול למיתלבי דיכא כמו שכתב רש"י
 לעיל דף י"ח ע"א ד"ה דכין אותו איצטריכא וכו' ע"ש • ואם כן נמי לא דן
 דכתיב התקוששו וקשו • אבל השתא דרב יוסף אמר דמלכי בית דוד דון דכין
 אותן מפסוק בית דוד כה וכו' וחזיק דעל כבוד מלכי בית דוד עבד ה' לא חס הקדוש
 ברוך הוא • מכל שכן דעל כבוד מלכי בית ישראל לא חס ושפיר מקשה אלא
 מלכי ישראל מאי טעמא לא וכו' • ומשני משום מעשה שהיה וכו' ומעשה שהיה
 במלכי ישראל היה ואם כן אמרינן נמי מה שאמרו באתו שעה דמלך לא דון ולא דכין
 אותו רק במלכי ישראל אמרו • ובמלכי בית דוד הפסוק בית דוד כה אמר
 ה' דינו לבקר משפט וגו' במקומו עומד ודן דכין אותו
 : ודוק :

שם ע"ב

רבי יוחנן אמר מהכא ואשתו היהודית ילדה את ירד
 אביגדור וגו' אלה בני צתיה צת פרעה אשר לקח לו
 מרד • מרד זה כלב ולמה נקרא שמו מרד שמרד
 בעצת המרגלים וכי צתיה ילדה והלא יוכבד ילדה אלא יוכבד ילדה וצתיה גידלה
 ולפיכך נקרא על שמה ע"ב • ופרש"י ירדוא ציגדור כולן שמות דמשה בן
 ע"ש • והנה כל הנוגע פה יתמה ראה גס תמה להקשות מה זה ועל מה זה
 שהביא כאן שכלב נקרא מרד על שמרד בעצת המרגלים • שאין מן הנורף
 לכאורה ככל וכלל • להוכחתו שרונה להוכיח כאן שהמגדל בן חצירו שנקרא
 על שמו • וכראה לי הקטן ליישב על פי מה שכתב המהרש"א בחידושי אגדות
 שלו על מסכת מגילה דף י"ג ששם הוא עיקר הדרש דירד ואביגדור שמות משה בן
 וזה לשונם • וכראה דדרשו כן משום דאילו היה צניה ממשהו ליה
 לייחסו על שם משפחת צתיה אבולומר אלה בני מרד אשר ילדה לו צתיה צת פרעה וכו'
 עיין שם וק"ל • ואם כן אומר אני התיכח אם אנו מפרשינן מרד על כלב
 ושמרד בעצת המרגלים ואם כן שצח הוא לו ושפיר קשה הו"ל ליה לייחסו על אביהם
 המשונח • מה שאין כן אי אמרינן כפשוטו שקאי על מרד שזכר לפניו בקרא
 שם

שמן הקי

שם וכמו שכתב הר"ק ע"ש • יש לומר לעולם צנייה ממש היו • והא
 דלא ייחסום על אביהם משום שרשע היה וכשמוכן הוא שמרד באלקיו וכיוצא בזה
 מליכו כמה פעמים דוק ושכח • ואם כן זהו פירוש הגמרא שאנו עוסקין
 בה ולמה נקרא שמו מרד שמרד בעצת המרגלים • ואם כן על כרחך צריך
 לומר כמו שכתב מהרש"א הל"ל דירד ואביגדור שמות דמשה מן וקשה וכו' צתיה וכו'
 וק"ל :

דף נ"ב ע"א

בגמרא מאי פתילה וכו' עד אמר רב'נחמן וכו' ותוספות
 ד"ה שכן וכו' עיין שם ודוק • והעולם מקשין על
 תוספ' הנ"ל דילמא מעלה דאיתא גבי פריס לחוד חשיב
 מה שאין כן מכפר • דפירושו מיתת בית דין מכפר • ופריס
 מכפרים • איתא גמי בצני אהרן דודאי מיתתן היתה כפרתן • ולכאורה
 אמרתי לתרץ בהקדים להביא מה שכתב בעל תורת חיים וזה לשונו ואם אני אומר
 דאהרן חטא ובניו בחטאו מתו • כחשר לנו מידת חוטא • דפירושו
 דכלמד ומלמד שניהם בחטא עצמם מתו • והשתא לא מתו צני אהרן אלא
 בחטא אביהם עיין שם • ואם כן מה שמשיי מסתברא מאדס הוי ליה למילף שכן
 אדם חוטא וכו' תיירן על בני קרח דאלס בודאי שייך מידת חוטא • וגם מסתבר
 לומר דפריך וכו' על המאן דאמר מבני קרח דמיכיה סיים •
 ואם כן עליו פריך אדרבה וכו' • ושעיר מקשים תוספות למה לא חשיב מכפר
 דגבי בני קרח בודאי לא היה מיתתן כפרתן דעדת קרח אין להם חלק לעולם הבא לרבי
 עקיבא דהלכה כמותו מחבירו • וצ"ה מיושב מה דלכאורה לפי מה שכתב
 התורת חיים קשה • מאי פריך אמאן דאמר מבני קרח למה לא יליף מבני
 אהרן • הא גבי בני קרח כפישינן מעלות והוא מעלת חוטא וכנ"ל • אבל
 השתא אתי שפיר דהרי נגד זה יש בצני אהרן מעלת מכפר וכנ"ל
 ודוק :

ר"ק

זה אינו דלפי זה דגבי בני אהרן ובני קרח שוין המעלות במספר •
 מאי פריך לעיל ואידך רצה לומר מאן דיליף מבני אהרן למה לא יליף
 מבני קרח • הא צני אהרן כתובים קודם בני קרח בתורה
 ושוין במעלות אלא על כרחך צריך לומר דהבא לא אסיק הגמ' אדעתיה כלל מדת מכפר
 כדלא חשיב ליה כמי גבי פריס הנשרפים • ולהכי פריך דהוי ליה למילף עמי
 מעדת קרח דאית בהו גמי מדת חוטא מה שאין כן בצני אהרן • ואם כן
 הקושיא

הקושיא לעיל במקומה עומדת מאי פריך אמאן דליף מבני קרח למה לא יליף מבני
אחרן האגבי בני קרח כפישין מעלות ככ"ל

ודוק :

דף צד ויהד יתרו רב אמר שהעביר חרב חדה על צשו * ושמואל

אמר שנעשה צשו חידודין * אמר רב היינו דאמרי איכשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמאי קמיה עיין סס *

והקשה מהרש"א דרב מייתי מעשה לסתור עיין סס * ולעניות דעתי לק"מ *
וכי קאמר רב על כרחך שמואל דמפרש ויחד חידודין פירושו על תקומת ישראל דהכי

כתיב על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל וגו' * ואם כן בשלמא לדידי אתי
שפיר מה דאמרי איכשי ולא קשה מידי עליהם * אלא לדידך קשה למה קאמרי

איכשי לא תבזי וכו' לא תקלם ישראל הוי להו לומר נמי כגבי
יתרו ככ"ל ודוק :

ובזה יובן מה ששינה הכתוב במה שאמר ויספר משה לחותנו את כל אשר
עשה ה' לפרעה ולמצרים וגומר * ואחר כך כתב ויחד יתרו

על כל הטובה אשר עשה ה' לישראל וגו' * כדי להורות כרב
ולא כשמואל וככ"ל ודוק :

ואפשר יש לומר דהמהרש"א הקשה קושיאו הנ"ל לשיטת רש"י שם דקשה
להולמו אם מפרש כשיטתי הנ"ל * דבשלמא מה שכתב

מיהו יתרו לאו דור עשירי הוה יש לומר דהכי קאמר * מיהו
דבריו של רב מהיינו דאמרי איכשי וככ"ל אינו מוכרחים דיתרו לאו דור עשירי הוה *

ואם כן שפיר אמרי איכשי עד עשרה דרי לא תבזי ארמאי קמיה מה שאין כן תקומת
ישראל יכול לשמוע אפשר ח' וט' דרי ומיתרו אינו ראה דהוא היה דור ראשון משום

הכי לא היה יכול לשמוע אפשר ח' וט' דרי ומיתרו אינו ראה דהוא היה דור ראשון משום
הכי לא היה יכול לשמוע אפשר ח' וט' דרי ומיתרו אינו ראה דהוא היה דור ראשון משום

כד"ה חידודין היה מיער על מפלת מצרים עיין סס הוא בזהדיא דלא כוותי ודוק *
אבל באמת צריך עיון גם על רש"י דכתב הכי דהא בזהדיא כתיב
על כל הטובה וגומר

וק"ל :

סליק מסכת סנהדרין

מסכת חולין

בגמרא

דף י"ח ע"ב למטה אמר רב פפויכו' עד י"ט ע"א למעלה רב
 כחמן ותוספות ד"ה או וכו' עיין שם עם המהרש"א ומהר"ם
 שעליו ודוק • והנה מיד שהעלו רעיוני מה שכתב
 הרשב"א בת"ה הארוך והביאו הט"ז בש"ע י"ד סימן מ"ג סק"ז • והוא הטעם
 דאמרינן בטחול דחלי עביו הוא בודאי יותר מעובי דיכר • דבגמרא אמרינן
 אי משתייר כעובי דיכר כשירה וכל שיעור הוא פחות מחליו עד כאן לשונו • הקשיתי
 אם כן אי אפשר להעמיד הגמרא דכאן בין בשיטת רש"י ובין בשיטת תוספת
 דעל רש"י דקחשיב מלמטה למעלה • עיין בחידושי רשב"א • ופשיטת
 דאצטריא אחא ממר בר רב אשי וכמו שכתבו תוספת והמהרש"א עיין שם • יש
 להקשות דלמא לעולם פגע פירושו נגע • והכי קאמר רב רב אשי פגע
 ונגע בחיטי כשירה אבל שייר בחיטי רצה לומר דשחט למעלה כל כך עד ששייר ללד
 הראש פחות מחליים דחיטי וכמו שכתבתי לעיל פירוש דשייר • מריפה • וכן
 על שיטת תוספות דקחשיב מלמעלה למטה וכמו שכתבו המהר"ם והרשב"א בחידושי
 עיין שם • יש להקשות דלמא לעולם פגע פירושו נגע • והא דאמר רב
 פפא שייר בחיטי כשירה • רצה לומר אם שחט כל כך למטה עד שלא נשתייר
 למטה רק פחות מחליים כשירה : אבל אם נגע בהם למעלה מזה מריפה
 ובהכרח יירי רב פפוי וק"ל • והנה אף דרש"י ותוספות הכ"ל ודאילא סבירא
 להו סברת ת"ה הכ"ל וככ"ל • רק כרי שלא יהא נגד הגמרא יש ללמוד
 פירוש אחר בגמרא • רק אם כן כולד קושיא חדתא על כל הפוסקים ממש •
 והוא דלכאורה יש לומר דהכי פירוש • מדרב פפא אמר משמיה דרבא שייר
 בחיטי כשירה • על כרחך דריק לומר דודאי רבא לא מלמטה למעלה קחשיב •
 דאם כן אין ליישב כלל מה דאמר רב פפי משמיה דרבא כיון שנגע אולא וכמו שכתבו
 תוספות • אלא ודאי מלמעלה למטה קחשיב רבא • ואם כן שפיר
 מוכח דפירושו נגע דאם לא כן למה אמר דוקא שייר כשירה דמשמע דלריק לשחוט
 למטה כל כך עד שכאשר פחות מחליו למטה וככ"ל • הא לרב פפי דאמר
 דדוקא לא נגע למעלה מריפה • משמע נגע בכל מקום כשירה וק"ל •
 ואם כן מד בר רב אשי ע"כ איירי מלמטה למעלה והכי קאמר פגע ונגע בחיטי כשירה
 אבל שייר ששחט כל כך למעלה עד שלא נשאר המחצה מריפה

וק"ל :

ואם כן

למטה

ואם כן

הרוחתי שפרשתי צימית תוספות צלי הגהת תוספת רק
 אפילו לגירסת רש"י וככ"ל • וגם הרוחתי דלשימית
 תוספות אינו מיושב שפיר מה שאמר מר בר רב אשי אמר
 כמו שכתבו בעצמם ושם אכו' • ולדידי שפיר
 חולק אשלפניו דשם אמר שייר בחיטי כשירה • ורצה לומר אם בא מלמעלה
 צריך להוריד הסכין כל כך עד שגשאר רוב חיטי לצד הראש וככ"ל • והוא
 אמר אם בא מלמטה אינו מריפה אלא אם כן גשאר המיעוט לצד הראש • אבל
 במחצה על מחצה כמי כשר ודוק • רק אם כן לכולי עלמא מריפה בהמיעוט
 לצד הראש וככ"ל • והכי קאמר והלכתא משיפוי כובע ולמטה כשירה והיינו
 דשייר בחיטי גם כן מלמעלה למטה כמו שאמר בשיפוי כובע וק"ל • וזהו דלא
 כרמז'ס בפרק ג' מהלכות שחיטה ד"ב דהסכימו עמוכל הפוסקים והוא גם כן
 בשולחן ערוך יורה דעה סימן כ' ס"א • וזה לשונו שם ואם שחט בתוך החיטין
 ושייר מהם כל שהוא לצד הראש כשירה שהרי שחט משיפוי כובע ולמטה וכו' עיין שם •
 ואפשר יש לומר דבא להם זאת מדסיים הכא בגמרא והלכתא משיפוי כובע ולמטה
 כשירה והיינו דשייר בחיטי ולמלא אמר בהדיא והיינו כמאן דאמר שייר בחיטי כשירה
 אי הוי כפירש"ש עיין שם • אלא ודאי אף דפסקין הלכתא דכשירה
 משיפוי כובע ולמטה כשר בשייר אף כל שהוא לצד הראש והוי דלא כמאן וככ"ל •
 ולכן סתם ואמר והיינו דשייר בחיטי • דאמר מר בר רב אשי דמריפה •
 אבל הלכתא דכשירה • וגם יש לומר דזה ראינו דלמטה משיפוי כובע ובכשאר
 כל שהוא מחיטי לצד הראש שווין הן אבל צ' ראיות אינן מוכרחים בכ"ל ודוק •
 אחר כותבי כל זה מלאתי בבית יהודה דמקשה בלי סברת ת"ה הכ"ל על תוספות
 דמקשים לפשוט ממר בר רב רשי • דלמא פגע לעולם פירושו כגב ובכשר
 ושייר ר"ל רק מקצת מריפה וככ"ל והכיח בקושיא עיין שם • אבל לדעתי איין
 כאן קושיא כלל בלי סברת ת"ה הכ"ל • דהאיך סתם מר בר רב אשי •
 הא לא ידעינן שיעורא אימת הוא כשירה ואימת הוא מריפה • בשלמא עס
 ת"ה שפיר ידעינן דהיינו עד המחצה וכפי' מלת שייר וככ"ל

ודוק :

דף צ"א ע"א

ברש"י ד"ה מזה כוית וכו' עיין שם • קצת קשה
 דלקמן אמר ואי פשיטא ליה אמאי סופג ארבעים
 ותולא לילקי שמנים וכו' • ויש להקשות
 מצת אחת והתראה אחת וכמו שכתב רש"י הכ"ל דלשון
 מאי פריך דלמא תיירי דאכלום

זס

ין א

שמו הקיק

זה סובל פירוש זה • ולכן שפיר אמר דלקי ארבעים • אלא על כרחק
 צריך לומר זה אינו דאס כן כפשוטו בעיא דשני זתיס מכאן וכמו שכתבו תוספות לעיל •
 ואס כן כסת פירש רש"י הכ"ל להכא כתוב האי ליטכא ואעפ"כ פירשו זה אחר זה •
 ופירוש תוספות מוכח ככ"ל • ואס כן למה לא מפרש רש"י כדמפרשי תוספות
 הכ"ל וישלישב :

ואיירי

דאתא לידן כראה לי לכותבו אף שהוא דבר פשוט • והוא
 שיש לדקדק אמאי שאמר לעיל דף ג' ע"ב מתניתין דלא כר' יהודה
 דאמר אינו כוהג אלא באחת וכו' עיין שם • אמאי מסיים
 והדעת מרעית וכו' הא למה לי • דיהיה איזה שיהיה צין ימין צין שמאל על
 כל פנים סבירא ליה דאינו כוהג אלא באחת • ואס כן לא אתיא מתניתין
 דאמרה דכוהג בשתיס כוותיה • ועוד קשה לי על בעל האבעיא מאי כפקא
 מיכה בזה לידע כוונת רבי יהודה • הא מתניתין לא אתיא כוותיה ואס כן
 בודאי הלכתא דלא כוותיה וכמו שפסקו באמת כל הפוסקים עיין שם • ואס כן
 מאי כפקא מיכה אליבא דרביא אי רצה לומר דעת תורה או דעת כוהג • וכראה
 לעניות דעתי דחדא יתורץ על ידי אידך והוא דהכל בחדא מחתא מחתיכו והכ"ק אמר
 ממתניתין דלא כר"י דתייא רבי יהודה אומר אינו כוהג אלא באחת והדעת מרעית
 שלימין • ועליו איבעיא להו לבני ישיבה אי רצה לומר דעת תורה ואס כן
 שמאל בודאי מותר • או רצה לומר דעת כוהג ואעפ"כ אסרינן תרתי מספק
 ואס כן יש לומר דמתניתין אתיא כוותיה ולא אסרה שתיס אלא ג"כ משוס ספק
 ופשטינן דרצה לומר דעת תורה ואס כן ודאי מתניתין דלא כר"י
 ודוק :

דף קטו ע"א

אלא מעתה מעשה שבת וכו' עד אמר ריב לקיש
 מבין לבשר בחלב שאסור וכו' והוספות ד"ה היא
 קודש וכו' וד"ה חורש וכו' עיין ודוק • והנה
 אחר שמוטל עליו לתרץ קושיות מהרש"א בתוספות ד"ה היא וכו' לשיטת רש"י •
 וגם מהרש"א ותוספות גופייהו משמע דלא קשה מידי לפירוש הקונטרס
 דאס כן הוי להו להקשות כן כמו שדרכס הוא בכל מקום להקשות על פירוש הקונטרס •
 לכן כראה לי לדחוק עוד למה כתב רש"י בקושיא ראשונה ליתסרו באכילה • ובשניה
 כתב כל הקר וכו' באכילה ובהגהת קאמר דליתסרו • ועוד מאי צעיר רש"י
 לתרץ

לתרץ בזה שכתב כל הכדוכו • ועוד יש לדקדק למה כתב רש"י ד"ה כלאי
 זרעים הנעמן תועבה • הא לקמן גבי שילוח הקובץ רש"י הוא הדין דהוי
 מזל למימר בכל הכימה שבת וכו' ומיהו מדידמשכח פירוקא וכו' ואם כן הכי נמי גבי
 כלאי זרעים איכא למימר כן אפילו לא הוי תועבה מגופא • לכן נראה לי
 לומר דרש"י כתב כל זה לתרץ על ידי כן קושיות תיכפות ד"ה היא קודש וכו' וקושיות
 מהרש"א הכ"ל • ונקדים מה שכתב הבית יהודא בתוספות ד"ה היא קודש
 וכו' והוא למה להו לתוספות להביא כדפריך בסמוך גבי כלאי זרעים ותירץ דהוי
 אמרינן כיון דעל כל פנים מותר בהנאה • יהיה מותר באכילה גם כן •
 דמהיכי תיתי איסור אכילה מכלל שנתעבתי לך הרי הוא צבולתאכל • אם כן
 יהיה איסור בהנאה נמי כדרבי אבהו • והכא על כרחך מותר בהנאה •
 אם כן מוכח דכל שנתעבתי לך הרי הוא צבולתאכל לא קאי עליו • לכן צריך
 להביא ראיה דבסמוך פריך כן וק"ל עד כאן לשונו • רק נראה לי דזה אינו כי
 אם לשיטת תוספות ד"ה חורש וכו' דכתבו דכל מיילי דפריך הגמרא הכא מיניה •
 שוין הם • וכולם מיקרי תועבה עצמה • מה שאין כן לשיטת רש"י
 דקושיות חורש קאי אזרעים והדשה והם שוין עם שבת ולא מיקרי תועבה גופא •
 והסברה הוא דלא עליהם קאי כל שנתעבתי לך וכו' ופשוט שכתב רש"י ד"ה הכי לא כל
 שכן וכו' • ואם כן אם יש לנו לימוד להיתר הנאה צבהאי גופא •
 פשיטא איכא למימר דכל שנתעבתי לך וכו' לא קאי עליו • ואם כן מאי מייתי
 ראיה מזרעים מה לזרעים דמיקרי תועבה גופא • ואם כן אף דמותריס
 צבהאי יש לומר דכל שנתעבתי לך וכו' עליהם קאי • מה שאין כן בשול שבת •
 דכלל זה הסברה היא דלא עליהם קאי כל שנתעבתי לך וכו' צבול דאינו מיקרי תועבה
 גופא • מכל שכן השתא דאית לנו לימוד דמותר בהנאה • דיש
 לומר דלא עליו קאי כל שנתעבתי לך וכו' אלא ודאי דתוספות מקשים כן לשיטתם דד"ה
 חורש וכו' וככ"ל • ואם כן אתינמי שפיר שייכות מה שכתבו תוספות וקצת
 תימא כו' למה שכתבו לפניו ורובם לומר לשיטת רש"י קושיות תימא זה נמי לאקשה
 עידי וככ"ל • דהיינו לאחר דכתוב לכם להיתר הנאה • אם כן לא
 הוי אמרינן איסור אכילה מכל שנתעבתי לך וכו' גבי שבת • ולכן צריך למילף
 מקדש • מה שאין כן לשיטתם וככ"ל ודוק • ולפי זה אתינמי
 שפיר מה שדקדקתי לעיל ברש"י דהיינו צקושיא ראשונה כתב רש"י ליתסרו באכילה •
 דעל הנאה יש לומר סבירא ליה כרבי יוחנן הסנדלר מלכס • ולא פריך רק
 ליתסרו באכילה על כל פנים מכל שנתעבתי לך וכו' וליח לימדי דיכריחני לא לפרש
 כן • מה שאין כן אחר שתירץ היא קדש ואין מעשיה קדש פירושו הוא על

שמו הקיק

ברחק הכי • לעולם לא סבירא ליה לימוד דלכס רק היא • ואם
 תאמר ואימא למישרי בהנאה זה אינו דאם שרי בהנאה איכא למישרי כמי באכילה מכל
 שתעבתי לך וכו' וככ"ל • והוא הדין דהוי מצי למימר מלכס אלא חד מיכיהו
 בקט • דאין לומר דפירושו הוא דסבירא ליה היא ולכס וכמו שכתבו תוספות •
 דאם כן קשה למה לו לרבי יוחנן הסגדר לילף מקדש • לילף מכל מה שתעבתי
 לך וכו' וכמו שכתבו תוספות ודוק • ואם כן הוכרח רש"י לפרש בקושיא
 שניה • דגם כן אינו מיקרי תועבה גופא דקאי אזרעים ודישה כל הנך
 דקאמרי ליתסרי • באכילה ובהנאה קאמר • דאם לא כן אלא רק
 באכילה • ובהנאה אית ליה לימוד להתיר הא כבר אמרת אס בהנאה מותר •
 באכילה כמי לא אסיר צכהאי גוונא מכל שתעבתי לך וכו' ודוק • ומשני
 הגמרא השתא מה שבת וכו' רצה לומר מה שבת דחמירא מותר בהנאה על כל פנים
 ככ"ל • מכל שכן הכי דקיל דמותרים בהנאה • ואם מותרים בהנאה
 לא קאי כל שתעבתי לך וכו' עליהם כמי לענין אכילה וככ"ל • ואם כן ממילא
 מתורץ קושיות מהרש"א הכ"ל לרש"י • דיש לומר אחר דמותר בהנאה בישול
 שבת מלכס • ואיסור אכילה לא בא רק מקדש וככ"ל • ולא
 מכל שתעבתי לך ואכו ילפינן היתר הנאה בחורש מקלוחומר דשבת • תו
 לא בא איסור אכילה מכל מה שתעבתי לך וכו' גביה • והא דאיסור בשבת
 איתא מקדש וככ"ל ודוק • ואם כן מה שכתב רש"י דה' כלאי זרעים הן
 עצמן תועבה וליתסרו • לא כתב דל"ת לך למה לא תירץ מה שבת וכו' •
 דיש לומר דפירוקא מגופא עדיף וכמו שכתב רש"י ולקמן וככ"ל • אלא כתב
 כן דלא תקשה לך דעד השתא אמרינן אס' רק שרי בהנאה לא קאי כל שתעבתי לך וכו'
 עליו כמי לענין איסור אכילה • והכא פריך ואימא וכו' כלאי זרעים באכילה
 אסירי בהנאה שרי • לכן תירץ בהא שכתב הן עצמן תועבה ורצה לומר בשלמא
 דברים שאין הן עצמן תועבה כמו שבת וחורש • דבלא זה יש לומר דלא עליהם קאי
 כל שתעבתי לך וכו' אס' מותרים בהנאה פשיטא יש לומר דלא עליהם קאי כל שתעבתי
 לך וכו' לענין אכילה וככ"ל • מה שאין כן דברים שהם עצמם תועבה כמו
 כלאי זרעים • יש לאסור באכילה מכל וכו' אף שמותרים
 בהנאה ודוק

סליק מסכת חולין

מסכת תמורה

בגמרא

דף י"ד ע"א צעירמי בר חמא מקדיש עושה תמורה וכו' עד
המשנה עיין שם ודוק ויש להקשות מאי פריך
מאי הוי עלה הא מוכח דמתכפר עושה תמורה מפשיטת
הראשון דלא נסתת רק פשיטת השני • והוא תמורה במאוד מאוד
ועיין לעיל דף צ"ג ע"ב צ"ב ש"ד ה' התם הוא וכו' הכי קמבעי ל' מי בעינן דתיקו מתחלה
ועד סוף ברשות מאן דענד תמורה וכו' יש לתרץ דעל דרך זה קאמר כמי הבא ועוד
וכו' ראונו לומר אף תדחה פשיטת הלז על שלא קאי בתחלה וצ"ל צ"ד מאן דעביד
תמורה וכו' תפשוט מרב נחמן וכו' וק"ל • צ' למה לו להביא גמר מימרא
דרבי אבהו א"ר יוחנן דהיינו תורס משלו וכו' • ג' קושיות מאי טעמא
לאוגמר מימרא דר"א אר"י היא • ואין כאן מקומה • וכראה
לעניות דעתו ליישב • דבעיא דרמי בר חמא יש לפרש בשני פנים האחד
אם ראובן הקדיש ממעותיו קרבן לכפרת שמעון כדלקמן גבי כויר • והשני
אם ראובן נעשה רק שליח לשמעון והקרבן ממעות המתכפר • ועל כן בא
רבא לפשוט ממה נפשך • דהיינו אי נעשה ראובן שליח לשמעון צעית •
תפשוט ממתניתין דמתכפר הוי הבעלים דאם לא כן מצינו וכו' כגון דשוו שליח ליחיד
וכו' • ואי סבירא ליה בעושה שליח פשיטא דמתכפר עושה תמורה ממתניתין
ככ"ל • אלא אם הקדיש משלו צעית וזה ליכא למיפשט ממתניתין • דלא
מצינו שמקדיש יחיד קרבן לכפרת ליבור או שותפים שאיבורשאי לעשות כן דחיישינן
שלא ימסרנה יפה יפה כמו דמליכו כמה פעמים צ"ס דיחיד כוח לו ליקרב משלו קרבן
של ליבור או משותפים שכבוד הוא לו שליבור או שותפים לריבין ליחיד ומשום זה לא
מסר יפה יפה כנודע • תפשוט מרב נחמן דמתכפר עושה תמורה דהא
הוא מיידי בהדיא אם הקרבן הוא ממעות המקדיש • ומשני הבעיא קאי
בהקדיש משלו אף על פי כן ליכא למיפשט מרב נחמן דהוא איירי לענין כפרה וכו' •
וחדא בעיא מחברתה ליכא למיפשט דאף אם נאמר בשווי שליח מתכפר עושה תמורה
יש לומר בהקדיש משלו אעפ"כ מקדיש עושה תמורה דמעותיו הוא • ופריך
הגמרא מאי הוי עלה גבי הקדיש משלו • הא שמע דא"ר אבהו א"ר יוחנן
מקדיש מוסף חומש ומתכפר עושה תמורה ועל כרחק איירי בהקדיש משלו דאם לא כן
אלא בשווי שליח קשה מאי קמשמע לן בזה דמתכפר עושה תמורה הא זה כבר מוכח
ממתניתין כג' לודוק • ופריך הגמרא א"כ דרבי אבהו א"ר יוחנן בהקדיש
משלו

יח א

שמן הקיה

משלו איירי • קשה אם כן אימא סיפא תורם משלו וכו' מוצת הנאה שלו מאי
 פעמא • לימא כי היבא דהמקדיש משלו קרבן לכפרת חבירו • חבירו
 עושה תמורה • הכאמי חבירו יהיה לו מוצת הנאה ומאי שנא • בשלמא
 אי אמרינן דאיירי רק בשויה שליח אין לדמותם דבשלמא הכס התרומה שלו
 והתם קרבן דמתכפר הוי • מה שאין כן השתא קשה מאי שנא • ומשני
 אמר קרא וכו' וגזירת הכתוב הוא בתורם ודוק • ולפי זה יש לתרץ כמי
 למה לא יליף דעושה תמורה המקדיש כמו שמוסיף חומש • אלא ודאי משום
 דכתב רחמנא בתורם ובחומש הוי שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדיון ק"ל •
 ולפי זה מיושב כמי שינוי לשון בתוספות צמה שכתבו בצבא ראשונה כגון דשוו שליח
 וכו' ואחר כך כתבו כגון דאיתקדיש וכו' וגם יוצן למה לא אמרה הגמרא כגון דשוו שליח
 וכו' (דלכאורה רק פירוש דמקדיש ומתכפר הוא) תיכף ומיד • וגם יוצן
 מה שיש לדקדק על ועוד אמר רבנחמן וכו' • דלכאורה הוא יהודא ועוד
 לקרא דוק ותשכח הכל על מכונו הטוב
 בעצה י :

סליק מסכת תמורה וסליקו החדושים על גפית

עד מה באנו בפלפלא הכותן טעם לשבח בכתביו על חדושי הלכה תוספת וסליקא
 שמעתי ובענה אבתרי' מילתא דאגדתא לקושי שושנים שושנת יעקב שמאלאן בכתבי
 המנוח ז' ל' והס באים ללפת הפת לחמו של תורה כי אכל יעקב במיכה מתיקה ולשד השמן
 שמן קיק שמן כז' טהור טהור :

פרשת בראשית

איתא

צמדרש רבה פרשת בראשית וזה לשונו ויהי ערב ויהי צקר יום
 אחד • מאי אחד הוי ליה לומר ראשון • אלא
 אמר רבי ינאי מתחלת צרייתו של עולם כפה הקב"ה מעשיהו של
 דיקים ומעשיהו של רשעים וכו' • ויהי ערב זהו מעשי רשעים ויהי צקר
 זהו מעשי דיקים • יום אחד שנתן להם הקב"ה יום אחד ואיזה זה יום
 הכיפורים עד כאן לשונו : והנה כראיה לי פשוט דמדרש זה חולק עם
 גמרא שלנו במסכת ראש השנה דאיתא שם שלשה ספרים נפתחין בראש השנה ודיקים
 נחתמים לאלתר לחיים • ורשעים לאלתר למיתה • וציונים תלוים
 ועומדים עד יום הכיפורים עיין שם • ואס כן להגמרא הלזאין לומר הא
 דכתיב יום אחד דפירושו הוא שנתן להם ציחד יום אחד וזה יום הכיפורים ככ"ל •
 הא לדיקים ולרשעים אין שייכות ציום הכיפורים • דכבר נחתמים
 בראש השנה ככ"ל • ויהי כ"איו רק לציונים • אלא על כרחך צריך
 לומר דמדרש זה חולק על זה וסבירא ליה דכולן תלוין ועומדין עד יום הכיפורים וק"ל •
 ובה יובן דברי חכמים וחדושים שאמרו בגמרא שלנו דתרי יומא דראש השנה כיומא
 אריכתא דמיא • ואווחו ציה כולי עלמא למאן טעם לומר מה דאין על ככה
 ומאי דחקוס לכך • ולפימה שכתבתי אחי שפיר ורזוני לומר דהיה לימוד
 ערוך בידם • לדיקים ורשעים נחתמים בראש השנה וככ"ל • ואס כן
 אי אפשר לפרש יום אחד הכ"ל על יום כיפור וככ"ל רק על ראש השנה • וצאמת
 ראש השנה הוא תריומא לפעמים כידוע • וקב"ה מסכים עמהם ועושה גם
 כן הכי וכמו שאמר אני ואהם כלך לבית דין שלמטה • אלא על כרחך צריך
 לומר כיומא אריכתא דמיא וקדושה אחת הן
 ודוק :

ובמדרש

הכ"ל מציא עוד תירוץ אחד על הא דכתיב אחד • וזה
 לשונו אמר רבי שמעון בן אלעזר מתחלת צרייתו של עולם
 כתאוהו הקב"ה לעשות שותפות בתחתונים ולכך כתב כאן

שמן הקים

אחד * ומלת ראשון פרע להם בהקמת המשכן דכתיב ויהי המקריב את קרבנו ביום
 הראשון זה"א הידיעה * ראשון לצרייתו של עולם אמר הקב"ה כאלו באותו
 יום בראתי את עולמי עד כאן לשוכו שם * וכתיב הידי משה שם פירוש דמתחלת
 צרייתו של עולם כתאווה הקב"ה לעשות שותפות ולדור בתחתונים במשכן * ובשביל
 שלא היה עדיין המשכן * אמר אחד * והשאר מלת ראשון עד הקמת
 המשכן עד כאן לשוכו עיין שם * ואומר אבי דזהו פירוש מה שאמר המגיד
 אחד מי יודע אחד אני יודע אחד אלקיטו שבשמים ובארץ עד כאן לשוכו * ורצה
 לומר מי יודע למה כתב אחד ולא ראשון ומתוך אני יודע * והוא הא דכתיב אחד ולא
 ראשון * דאלוקינו רצה להיות בשמים ובארץ לעשות שותפות ולדור גם בארץ
 עם התחתונים ככ"ל דוק * ולפי מה שכתבתי לעיל ליישב מה שאמר דתרי
 יומא דראש השנה כיומא אריכתא דמיא * יוצן לנו כמי מה שאמר צירושלמי
 אמר ר"י מלאכי השרת מתכנסים לפני הקב"ה ושואלים אותו אימתי ראש השנה
 ואימתי יום הכיפורים וכו' עיין שם * ומקשים העולם אם ידענו אימתי ראש השנה
 למה להו לשאול עוד פעם על יום כיפור דמקרא מלא כתוב בתורה דהוא צערה לחדש
 אבל לפי מה שכתבתי הכי פירושו אימתי ראש השנה * ורצה לומר אם ציום
 השכי שלנו כמי הוא ראש השנה להקב"ה * ואם תימצי לומר כן * כתקפה
 לכו על מה שכתב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דזה ראש השנה ככ"ל * ואם כן
 הוא תרי יומא וככ"ל * ועל כרחק לריך לומר דכיומא אריכתא דמיא ולכן
 שואלים אותך אימתי יום הכיפורים * ורזו לומר כחשוב לעינין זה כמי ליום
 אחד ואיכס כחשבים רק ליום אחד תוך העשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים
 אולא * והקב"ה השיבם דאני ואהם כלך לבית דין של מטה והם חושבים שמי
 ימים דראש השנה לשני ימים תוך העשרה ימים הכ"ל * וכך אכחוכעשה *
 שכאמר אשר תקראו אתם וגו' אתם אפילו שוגגים אתם אפילו מזידים וכו' ורצה לומר
 כבר כתתי קביעות המועדים ביד בית דין של מטה * ואני
 אסכים אחר כך עם קביעתן
 ודוק :

לפרשת לך לך

ויזאל אותו החוזה וגו' מה שדימה הקב"ה לעיל זרע אברהם
 לעפר ארץ וקאמר אם יוכל איש וגו' בלשון כסתר * והכא
 דימם לכוכבים וקאמר לו אתם תוכלו וגו' לשון כוכח * כראה
 לפי

בפסוק

עז

לפי עניות דעתי ליישג צמה שפירש רש"י שהגביהו למעלה מהכוכבים עיין שם
 ורצה לומר לעיל עמד על הארץ והיה שוה לכל כפש' אדם והיה רחוק מן הכוכבים
 דימם לפפר הארץ ואמר אם יוכל איש וגו' • מה שאין כן הכא קאי למעלה
 מן הכוכבים וכנ' לזהיה רחוק מן הארץ • דימם לכוכבים ואמר אם תוכל וגו'
 כלומר ראה עתה • אתה סמוך וכראולך הכוכבים יותר מלשאר בני אדם •
 אם תוכל לספור וגו' • ויאמר לו כהייתה זרעך דאפילו למי שיהיו כולם לפניו ולא
 יוכל לספרם וק"ל •

לפרשת וירא

בפסוק

ויאמרו כן תעשה כאשר דברת וגו' • ויש לדקדק
 כעשה הוי' להו למימר • וכראה לי דמשום הכי אמרו
 לו כן דהא באמת מלאכים היו וכראו כמו שאכלו ולא
 על כן לא ראו לומר כעשה כד' שלא להוציא שקר מפייהם • ושפיר
 כלומר אתה יכול לעשות כן לאכול ולא אכחו שאין אכלו
 והא דלא הרגיש אברהם בזה יש לומר דהוא סבר דרך מוסר אמר
 לו כן וכמו שכתב הרב אבן עזרא עיין שם
 וק"ל =

ברשי

ד' האולי ימלאון שם ארבעים ויתלמו ארבעה כרכים
 וכן שלשים וכו' ע"ש • וכתב השפתי חכמים יש מקשים
 מי הכניסו לרוחק זה דלמא על כל חמשה כרכים התפלל עיין שם
 ולי כראה דלא קשה מידי דרש"י הוכיח פירושו על כרחך מדמחסר אברהם בג' פעמים
 אחרונים מיד עשרה • ובג' פעמים הראשונים רק חמשה לא וחשוב •
 והא דלא נקט על לו' כמו לעיל פלמ"ה זה כבר תירץ רש"י בד' האולי ימלאון שם עשרה
 וכו' ועל ט' וכו' עיין שם
 ודוק =

לפרשת חיי שרה

ברשי

ד' הלספוד לשרה ולבנותה וכו' עיין שם • וכל רואיו
 משתומם כעשה חדא לומר למה לא פירש רש"י האי ונסמכה וכו' בתחלת
 הפרשה

שמן הקיץ

הפרשה ועל כל פנים על פסוק ותמת שרה וגו' והאיך תליא במה שאמר מקודם ויצא
 אברהם מבאר שבע • עיין שפתי חכמים • ונראה לעניות דעתי
 דרש'י כתבן הכא להוכיח מה שאמר מקודם דלא היה אברהם במיתת שרה •
 דקבא אחר כך מבאר שבע לסופדה • ולא כפירוש הרשב"ם דכתב דאברהם
 היה במיתתה ואף על פי כן ראוי לומר כי בא לסופדה ורצה לומר זה היה מעשה
 דהספידה עיין שם ודוק • (ועיין במסכת סנהדרין דף מ'ו ע' ב' דשם פריך
 הגמרא מהא דהשהול שרה עד ביאת אברהם עיין שם ואם כן להדיא איתא נגד פירוש
 הרשב"ם הלז ולריך עיין) והכי קאמר רש"י על כרחך פירושי כוון דאם לא כן אלא
 כנ"ל • קשה הא מלינו דדרשו דלכן נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק שעל
 ידי ששמעה בשורת העקידה מתה • ואם כן אין לומר שאברהם
 בא לבית מקודם שמתה שרה דעל כרחך לא הביא עמו יצחק דלא הוזכר בפסוק שצא
 לסופדה • ועוד דאם כן המדרש הכ' למה נסמכה מיתת שרה וכו' אין
 לומר כן כלל דהא כבר ראתה ליצחק וק"ל • (וכן כתב המדרש דהכינוח לרפאותו
 וכו' עיין שם) • ואם כן דמוכח דלא בא יצחק עמו יש להקשות מנא להו למימר
 שעל ידי ששמעה שזדמן בנה וכו' עפיהו ליהו למימר שמתה מחמת שראתה אברהם
 בא לצד בלי בנו יצחק לכך פחדה שקרה ואסון בדרך ומתה וק"ל • אלא ששמע מיניה
 דבאמת אברהם בא לאחר מיתת שרה
 וק"ל :

רק

בשלמא לרשב"ם הכ' ללא קשה למה לא כתב שאברהם ספד לשרה כמו
 שכתב אחר כך שקבר אותה • דלדידיה ויצא וגו' הוא מעשה
 דהספידה וכו' • ואם כן נמי לא קשה לדידיה קושיות
 האלשיך למה לא כתב דבא כמי לקבורה • דזה לאו קושיא אלא אי אמרינן
 דזהו לאו מעשה דהספידה אלא טעם למה בא • מה שאין כן לרשב"ם דזהו
 מעשה דהספידה וכנ"ל זה לא קשה מידי • דהכא אומר מעשה דהספידה
 ואחר כך אמר מעשה דקבורתה וק"ל • אלא לרש"י שניהם במקומה עומדת •
 ונראה לי דהכתוב רוצה לרמז בזה (ודלא כמו שכתב בעל הטורים שמרמז זאת בזה
 דכתיב לבכותה בכ"ף קטנה עיין שם) דבאמת לא בכה והספידה אותה • דהיתה
 מוסרת דין לשמים ובעשה עלזה והוי כמאבד עצמו לדעת דאין מספידין אותו עיין
 שם • והכי פירושא דקרא ויצא אברהם לספוד לשרה ולבכותה • רצה
 לומר ביאתו לחוד היה משום זה מיד כששמע שמתה • אבל כשבא לביתו ושמע
 האיך שמתה וכנ"ל • והלאו כדרך כל הארץ רק מיתה משונה
 הרגיש

הרגיש דרך עונש מתה וזכר צמה שאמרה חמסי עליך וגומר ומסרה דין לשמים
 והיו כמאד עזמו לדעת ולא הספידה • ואם כן אתי שפיר דלא כתיב ההספדה
 דבאמת לא הוי הספד רק ביאה לחוד היה משום זה ולא בפועל ממש • וכן
 אתי שפיר הא דלא כתיב בפסוק ויבוא וגו' הקבורה ככ"ל • דבהכתוב זה לא
 רצה לכתוב רק דברים שלא היו בפועל ממשמה שאין כן הקבורה היתה לה כדכתיב אחר
 כך שקבר אותה וק"ל :

ועוד

יש לומר שבתחלה מיד שמע מיתתה לא מיתבא דעתיה לזכור צמה
 שאמרה חמסי עליך זה חמשים שנה לא וחשוב ועל כן ויבא לכתחלה
 לסופרה • מה שאין כן אחר כך כשבא לאתובי דעתיה
 בזכר ולא הספידה וככ"ל וק"ל :

ולפי

זה יבואר רש"י במסכת ראש השנה דף ט"ז ע"ב ד"ה ויבא אברהם
 וגומר הוא קבר אותה עד כאן לשונו עיין סודוק • וכלחכם
 לבי תפלא מאי צעי רש"י בזה • ולפי מה שכתבתי אתי שפיר
 דנתקשה לו מה שמקשים העולם והוא מנא ליה להוכיח דכל המוסר דין על חבירו הוא
 כענש תחלה דלמא לאו דרך עונש מתה • רק בלא זה אחד מהם הוכרח למות
 תחלה • על כן תריך דגמרא בזה צמה שאמר וגומר • דפירושו
 ידוע בכל מקום שכתוב דהלמוד צא ממה שכתב אחר כך • והכא נמי הכי
 קאמר שנאמר ויבא אברהם וגומר ואחר כך לא כתב אלא הוא קבר אותה • אף
 על גב דויבא לאו מעשה דהספידא הוא וככ"ל דאזיל לשיטתו בחומש • ואם כן הוי
 ליה לומר נמי מעשה דהספידא וככ"ל • אלא על כרחך צריך לומר דבאמת
 לא הספידה וכדין מוסר וכו' וככ"ל
 ודוק :

בפסוק

וישיב עי אדוכי לאמור לא תקח וכו' ולישב מלת לאמור
 המיותר בכתוב זה • כראה ליד אברהם מתיירא דלא
 יתכולו בזהם לזנו לאשה • באומרם אם יהיה האמת כדברי העבד
 שהקב"ה צרך את אברהם בכל האריך לא יוכל לשדך בזו מבנות הארץ אשר יושב שם
 על כן צוה לאמור להם הטעם • והוא דלא רצה לשדך זכו לבנות כנען כי
 אם למשפחתו וק"ל • והא דהוצרך אברהם להשיב עול זה • ולא
 צוה על זה בלי שבועה • כי מהיכי תיתי שיפבור בזה דבריו ציר כאמן לשולחו
 כה • כראה לי דירא אברהם דהעבד לא יאמר כן כדי שלא יתכולו בזהם
 ויהא

שמו הקיק

הח

ויהא מוכרח לשאת צמו • כידוע דזה היה בקשת אליעזר וכמו שכתב רש"י
 בחומש עיין שם ודוק • לאחר שכתבתי הכ"ל מצאתי גם באלשיך סברא הכ"ל
 הכ"ל דהיינו שכתב גם כן דמשום הכי אמר אליעזר דלא רצה אברהם בצנות כנען כדי
 שלא יסרבו מלידתן לוצתם וככ"ל עיין שם
 : ודוק :

במדרש

ובגמרא ר' עקיבא היה יושב ודורש והלבוש כתמכמו ציקש
 לעוררין אמר מה ראתה אסתר למלך על שבע ועשרי' ומאה
 מדינות • אלא אמר הקב"ה תבוא בת צתה של שרה
 שחיתה שבע ועשרים ומאה שנים ותמלך על שבע ועשרים ומאה מדינות עד כאן
 לשונו • ויש להקשות א"י מה לי צוה אי רבי עקיבא יושב או עומד •
 צ' וכי איכא זו אורח עראי שצבור הצאים לשמוע הדרשה ומכממו • ג' למה
 לא עורר בשמיעת קול פשוט • ד' למה לא אמר מה ראתה אסתר למלך
 על מאה ועשרים ושבע מדינות דהיינו משפר גדול צרישא כמו גבי שרה • ה'
 מאי כתיבת טעם בשביל שחיתה שרה ק"ז שנים וכו' בשלמא אי אמרינן בשביל שעתה
 שרה קב"ז ומאות ניחא • אלא אי אמרינן בשביל שחיתה וכו' איפכא מסתברא
 שהיא כבר אכלה זכותא בחייה :

ואמרתי

דהדקדוקים ד' וה' לא קשה מידי דהכי פירושו תבוא צת
 צתה של שרה שחיתה קב"ז וכדכתיב והיו שני חיי שרה מאה
 שנה ועשרים שנה ושבע שנים וקשה הוי ליה לומר איפכא מספר
 קטן צרישא כמו גבי אסתר • אלא צריך לומר כמאמר ז"ל בתק' כבת כ'
 לחטא וכו' ותמלך על קב"ז מדינות כמבין ימי חייה שלא חטאה
 : בהס ודוק :

ואיתא

בגמרא דמגילה אר"י מכין שלא ישב הרב על גבי מטה והתלמיד'
 על גבי קרקע שאלו רגו' והקשה צעין יעקב והא דמליכו בצבא
 מצינא דרבי ר' אב"ר שמעון היו יושבים על גבי קרקע לפני
 דש"צ ג' ע"ג ספסל • ותיירצו בסברא הרב יושב ותלמיד עומד ואם לאו כולם
 עומדים עד כאן עיין שם • ואיתא כמי בגמרא הכ"ל וצוה דוכתי היכי דמי
 מתמכנסים ולא כים כגון דקרי ליה ועבי ולא ידע לאהדורי סברא עיין שם •
 והשתא אתי שפיר רבי עקיבא יושב ודורש והלבוש כתמכמו ורלו לרמז בזה דמצינים
 הדרשה א"ע פ' שנתמכמו • ועל כרחו צריך לומר דלאן סברא הוא וככ"ל ואם ק'
 למה

למה אתה יושב • ורבי עקיבא הבין זה וביקש לעוררן אמר מה ראתה אסתך
 וכו' וזה בודאי סברא הוא וצא מבינת הלבו כמו שכתב רש"י על לאהדורי סברא ע"ש •
 דלפי פשוטו קשה עליו דקדוק ד' וס' הכל • ועל כרחק נריך לומר כמו
 סכתתי ודוק • וחילוק הכל לבין סברא דרבי יושב וכו' הובא בש"ך י"ד סימן
 רמ"ז סק"ט וי"א וכו' עיין שם
 ודוק :

לפרשת תולדות

בפסוק

והביאה לי ואוכלה בעבור תצרכך כפשי וגו' והקשו המפרשים
 ובראשם רבינו בחיי • דיש ליתן טעם לשבח •
 מה זה שלא רצה יחזק לצרך עשו אלא לאחר שיבוא לו ליד
 ולאורה כראיה כמזקשה צבטיל צרכתו ח"ו • ולי הקטן
 כראיה דהכתוב כזה מזה צהא דמסמיה להא פסוק ותהיין מורת רוח ליחזק ולרצקה
 דהיינו צהא דעבדו ע"ז כמו שכתוב והוא אע"פ דסבר יחזק שהוא לדיק כידוע השתא
 כשראה דכשיו עובדי עבודה זרה • ירא דכשיו הטואת לבבו שגם הוא עובד
 עבודה זרה עמהן ולא ראוי לצרכה • ע"כ הטיב אשר דיבר להביא לו ליד
 לאכלס וצאס יהיה בן יודע דאינו עובד עבודה זרה דאס לא כן שחיטתו הוי שחיטת
 מומר והוי כצילה כידוע • ואין הקצ"ה מזדמן תקלה לפיו של צדיקים כדאמרו
 חז"ל במסכת חולין השתא לצהמתן וכו' עיין שם וק"ל • וצאמת מקשה
 החזקו הכי האיך מביא הקצ"ה תקלה צפיו של יחזק דאכל ליד עשו וכו' עיין שם
 וק"ל • וזהו לדעתי שהכריח לרש"י לעיל ד' ה"ל צפיו וכו' להביא ומדרשם
 צפיו של עשו וכו' עיין שם • שלכאורה יש לדקדק מאי צפיו רש"י צזה •
 וכמו שכתב השפתי חכמים כמה פעמים דרש"י לא הביא מדרש אלא אס כן דיש להקשות
 דבר מה על הפשוט • אבל לפי מה שכתבתי אחי שפיר דהיינו על הפשוט
 יש להקשות הכל האיך הביא הקצ"ה תקלה לפיו דיחזק
 וק"ל :

בפסוק

וירא עשוכי צרך וגו' ויזע עליו לאמור וגו' מלת לאמור מיותר
 אבל לפי מה שכתבתי בפרשת חיי שרה בפסוק וישבי עבי וגו' ע"ש
 זהו כמי מיושב ודוק :

שמן הקיץ לפרשת ויצא

בפסוק

וידר יעקב כדר וגו' וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך • ויש
 להקשות מה זה דכל הכדר אמר יעקב בלשון נסתר ולבסוף אמר
 בלשון מוכח דהיינו מילת תתן לך לי • ובאמת שמעתי
 כמה וכמה יסובים על זה אבל בצולס לא מייחזא דעתאי • על כן אף אנו
 כאמר ואף שיהיה קצת דוחק כחזיק הרע במיעוטו • והוא דמיד שאמר יעקב
 והאבן הזאת אשר שמתי מלצה יהיה בית אלקים • כגלה לו הקב"ה ואמר לו
 מה נדרת על כמה טובות כהללו • והאבן הזאת וגו' מה נחסרת בזה מכיסך •
 והשיב יעקב למוכח שרצה לומר כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך • פירש
 אקריב לפניך עולות על אבן הזאת • וכברא מהרש"ב הכאומר ש'סוף
 הפרשה עיין שם ודוק • ובעין ישוב זה כתבנמי בספר עוללת אפרים על
 הפסוק מי האיש החפץ חיים וגומר • דאית ביה נמי כסתר וכוכל עיין שם
 מאמר תכ"ו ודוק • ואל תתמה על מה שכתבתי לעיל אס כן למה לא הזכר
 בהדיא בפסוק שכראה אליו ה' כשאמר והאבן הזאת וכו' • כן מצינו עוד
 פעם בפרשה זו שיעקב אמר לשויו ויאמר אלי מלאך וגו' וגם הוא האמת שכראה אליו
 בצחלום • וכמו שכתב הראב"ן עזרא ע"ס • וגם כן לא הזכר בפסוק
 וק"ל • וגם אל תתמה שאל הקב"ה כוונתו דיעקב • דיש לומר
 דעשה כן כדי ליתן שכר על כל דבור ודבור • וכמו שכתב
 רש"י גבי אברהם כידוע
 וק"ל :

לפרשת וישלח

ברשי

וישלח יעקב מלאכים • מלאכים ממש עיין שם • ויש
 לדקדק מכאן הא דלמא מעבדיו היו וכמו שכתב האבן עזרא
 באמת עיין שם • וכראה לעניות דעתי ליישב ולומר דהוקשה
 לרש"י מלת לאמור בפסוק וישבו המלאכים אל יעקב לאמור וגומר • ועל
 כרחק רריך לומר דהכי פירושו דלא חזרו ובאו אליו אלא לאמור באתו וגומר • ומאי
 השמיענו הכתוב בזה • אלא בודאי להשמיענו דמלאכים ממש היו
 דאם

דאס כן אחי שפיר מה שכתוב לעיל דלא באו אליו אלא לאמור באנו וגו' •
 שאין כן אי מעבדיו היו • כלל זה הוזכרו לבוא אליו
 וק"ל :

בפסוק

ואח חמור ואת שכס בנו הרגו לפי חרב וגומר • ויש לרדק
 דכך זה אך למותר • דכבר היו בכלל ויהרגו כל זכר
 שכתוב לפניה • ולמה ילאו אלו • ועוד יש לרדק
 ולמה לא אמר סתם הרגו • כמו שכתוב ויהרגו
 כל זכר סתם • וכראה לי דהתורה רמזה בזה הא דכתוב לעיל ולא אחר הכער
 לעשות וגומר • לא קאי אדבור לאנשי עירו לבד אלא אפילו על המילה דהיינו
 שכל עמנו מיד • ולא מיבעיא הוא אלא אפילו באביו הפליר עד שנמול
 מיד • כדי שאנשי עירם ישמעו להם יותר • וכמו שכתב האלשיך עין שם •
 ולכן ביום השלישי למילת המון עם בהיותם כואבים • חמור ושכס בנו כבר נתרפאו
 ככ"ל • ושפיר דייק ואמר ויהרגו כל זכר סתם ורצה לומר לפי שהיו כואבים
 ותשי כח לא היו שמעון ולוי לריבין להם חרב אלא בהכאה בעלמא הרגו כל זכר
 מה שאין כן חמור ושכס בנו • דכבר נתרפאו ככ"ל הרגו לפי
 חרב וק"ל :

לפרשת וישב

בפסוק

וימלאהו איש וגומר • ויאמר את אחי וגו' ויאמר האיש
 כסעו מזה וגו' • והקשה האלשיך האיך ישאל מה תבקש
 האם ממנו יכלא • אחרי דידוע דמלאך היה זה השואל •
 ועוד הקשה למה הודיעו מקום אחיו מבקשי כפשו • ולי כראה ליישב בהקדים
 לרדק מלת לאמור דהוא שלא לצורך לגמרי בפסוק וימלאהו איש וגו' אלא על כרחך
 לריך לומר דהכי פירושו וישאלהו האיש • וכדי שלא תקשה לך קושיות
 האלשיך הכ"ל מחרץ הכתוב ואומר דשאלתו היה דרך תימא • לאמר למה
 תבקש אחרי אחיך מבקשי כפשו • אבל יוסף לא הבינהו סבר דרך שאלה
 בעלמא ובניחותא שואל לו מה תבקש • ועל זה השיב את אחי אנכי מבקש וגו' וחזר
 המלאך ואמר לא הבנתני כי כסעו מזה וגו' ופירש רש"י מן האחוה ולבקש לך בכלי רדות
 לכן שאלתיך למה אתה מבקש מבקשי כפשו ככ"ל • ואף על פי כן הלך
 יוסף מפני כבוד אביו וק"ל :

ולפי

שמן הקיק

ולפי

מה שכתבתי ביחא יותר מה שכתב רש"י איתו עמו כלומר אליו
 ופירש השפתי חכמים דרצה לומר דגם היה בדעת יוסף שיהרגוהו
 עיין שם שלכאורה יש לדקדק מכא דע יוסף זאת • אבל לפי
 מה שכתבתי ביחא דשמע זאת מהמלאך וק"ל :

ובדרך

היותר פשוט • כראה לי ליישב מלת לאמור הכ"ל והכי פירושו
 וישאלהו האיש לאמור וגו' רצה לומר לפעמים אין אדם רוצה
 לנלות בקשתו לכל אדם דיכול לבוא על ידי זה להיזק כידוע •

אבל לאוהבו מגלהו • על כן אמר האיש הזה ליוסף לאמור לו בקשתו כי אין
 צריך לירא מפניו כי הוא אוהבו גמור • ועל זה השיבו את אחי אנכי מבקש
 ולך אחי מגלהו • רק הגידה כלי רצה לומר אמור לי תשובתך ולא בפומבי
 אלא לי לבדו בסוד • כדי שלא ישמעו אנשי שכם וקוס חנייתם וירדפו אחריהם
 דמזה המעש שלח יעקב לראות שלומם היום מיומים • והוא מפני שהיו רועים
 בשכם וכתירא שילחמו אנשי שכם אתם על עסקי חמור ושכם בנו כדאיתא בת"י
 ורש"י עיין שם • ואם כן כשצא יוסף לשכם וראה ששם עומס • סבר
 שבדאי הלכו משם מיראה ככ"ל • ולכן אינו רוצה שידעו אנשי שכם איפא
 הם רועים עתה ודוק :

ברשי

ד"ה למען הצילוכו אמר אחי צבור וכו' והקשה השפתי חכמים מכא

ליה לרש"י להוציא לעז בזה דלמא חסיד גמור היה ולא עשה כן
 אלא להציל כפשו • ועיין שם תירוטו • ואני לפרש
 הפשוטו קאיתנא ולומר כי הוא זה כוונת רש"י דכתב ככ"ל • דהקשה לו
 למען הציל אותו מידם הו' ליה למימרותו לא • להשיבו אל אביו למה לי אלא
 על כרחך צריך לומר דהשמיענו בזה דלא הצילו אלא מפני שהיה צריך להשיבו אל אביו •
 דאם לא ישיב אותו • יתלה החסרון בו ככ"ל • ולא להציל כפשו אס
 לא היתה זאת ודוק :

בפסוק

ויהי כשמוע אדוכיו וגו' וכתב רש"י בשעת תשמיש וכו' • ויש
 להקשות מכא ליה לרש"י דלמא פירושו כדצדים האלה הכתובים
 לפני זה • וכראה לי דרש"י מפרש על ידי הפסוק
 הכ"ל • והכי פירושו ויהי כשמוע אדוכיו את דברי אשתו רצה לומר האזין והקשיב
 והצין (כידוע דמלת שמיעה לפעמים פירושו כן וכמו שכתב רש"י פרשת מקץ על
 תשמע חלוס וגו' עיין שם) דדברי אשתו הם דברים קשים כגידים • ואעפ"כ

מיד לא אמרה לו אלא המתיכה' עד אשר דברה אליו בסוד (כידוע פירוש מלת אליו)
 והוא בשעת השמיש כרי שתוכל לאמר כדברים האלה עשה לי עבדך • סבר
 בודאי שקר הוא • ואיפכא מסתברא ולכן מפני יראה שלא יאמין לה :
 או יכחיש אותה אחד מצני ביתה • המתיכה עד שהיה עמה בסוד ובעת
 ריניו ופיתיו כזה לכן ויחר אפו • ורצה לומר על אשתו • ואף על פי
 כן הוכרח לתתיוסף צניית הסוהר מפני כבודו וכבודה וק"ל • אחר כותבי
 זאת מלאמי כתוב קצת מזה בהאלישיך עיינשם
 ותמלאהו :

לפרשת משפטים

ברשי פרשה הכ' לומה ראה און לרצע וכו' א' ר' יוחנן ב' ז' און ששמה על הר
 סיני לא תגוב והלך וגב תרצע עיינשם • ויש לדקדק הוה
 ליה לומר מאי שגא און לירצע וכו' ולמה דייק ואמר מה ראה און וכו'
 ובפרט שהוא דבר והפוכו ואינו מתקין הלשון לדבר אלל האון שהוא כלי שמיעה לישנא
 דראייה • עלכן כראה לי על דרך נחות לומר וליישב בהקדמת מה שכתב
 רש"י לעיל בפרשת יתרו וכל העס רואים את הקולות וגו' רואים את הכשמע דהיינו
 עשרת הדברות כנראה משפתי חכמים שסורשצ"ס פ' דקאי על קולות הברקים
 עיינשם • והשתא אתי שפיר דהמקשה ומה ראה און וכו' סבירא ליה כפירוש
 רש"י הכ"ל • עלכן פריך מאי שגא און וכו' אס תימלי לומר און ששמה וכו'
 זה אינו דהא בסיני היו רואים היו' ד דברות ככ' לודייק ומה ראה און לירצע וכו' אמר
 ריב' ז' און ששמה וכו' • ופסוק וכל העס רואים קאי על קולות וברקים
 ברשצ"ס הכ"ל דלמה לנו להגדיל הנס • אס אפשר
 לפרש דהכל היה דרך הטבע
 ודוק :

פרשת תצוה

לאשר שאלוני לאמור להם כוונת מדרש תנחומא פרשת
 תצוה וזה לשונו • כבוד חכמים יבחלי זה יהושע
 פירש

גדרשתי

שמן הקיב

שירש כל הכבוד שהיה למשה חוץ עשר שנים שפחתו לו שלא היה שכותיו כשנות משה
 צביל שאמר לפני משה רבו עשרה דברים שנאמרו ויען יהושע בן נון משרת משה
 מבחוריו ויאמר אדני משה כללם עד כאן לשונו • וכל רואי מדרש הכ' לבלאו
 למלא פתח לכנס דרך עליו לפרשו • כי לכאורה אין לו מוזן כלל •
 ובמה כפשך מאי קחשיב המדרש לכלל העשרה דברים שכל התיבות של הפסוק כולה
 בודאי אין לומר זה • זה אינו מדברי יהושע • רק התורה סיפרה לנו מעשה שהיה ודברי
 יהושע לא היה רקג' תיבות אדני משה כללם • ועוד אס חשיב כל תיבות
 הפסוק כמלאו אחד עשר • ואס חשיב רקג' תיבות הכ' ללאיך אמר עשרה
 דברים • ואס כוונתו לאותיות שנשלש תיבות אלו כמלאו אחד עשר •
 ואס כן במה כפשך אין לו מוזן • לכן חפשי בחיפוש אחר חיפוש עד שמלאתי
 את שאהבה בפשי בליקוט שמועבי פרשת צהעלוך אמרו משה מת ויהושע מכים ישראל
 לארץ • על זה אמר יהושע אדני משה כללם ומפרש מאי אדני משה כללם
 אמר לו • רבו כי כלם מן העו' לס לב' כי א' דס שבי' שרובי' שורה רעה
 זו • עד כאן לשונו עיין שם כמלא שאמר עשרה
 דברים היינו תיבות מן רבובי • עד • ז

פרשת ויקרא

בפסוק

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו' ופירש רש"י כי יקריב בקרבנות
 כדבה דבר הענין • אדם למה נאמר מה אדם הראשון
 לא הקריב מן הגזל • שהכל היה שלו אף אדם לא
 הקריב מן הגזל עד כאן לשונו • והקשה הגור אריה למה מהפך רש"י הסדר
 דקרא לפרש על אדם דכתיב ראשון בקרא אחר כי יקריב דכתיב אחריו • והנה
 ראיתי בשפתי חכמים דרשה ליישב קושיית גור אריה הכ' • וכתב בלא זה לא כתב
 רש"י אדם למה לי די שומר דבא למעט הגוי • וכמו שאמרו בעלמא אחס
 קרוים אדם ולא גוי • אבל השתא דכתב רש"י דבקרבנות כדבה דבר הענין
 ומקבלין באמת כדרים וכדנות מן הגויים ליכא למימר הכי • שפיר הקשה
 רש"י אדם למה לי ולריך לומר מה אדם הראשון וכו' עיין שם

ודוק :

ולכאורה

ולכאורה

דברים המתקבלים על הלכס אבל במחילה מכבודו כראיה לי
 דאישתמיט ליה תוספות בצבא קמא דף ל"ח ע"א ד"ה אלא
 האדם וכו' דשם כתב דזה הוא דלא כרבי שמעון בן יוחאי
 דסבירא ליה דאדם נמי ממעט גוי • ומקשים על רשב"י האידך יש לומר דאין
 קרוים אדם והכתיב לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם • ויש לומר במקום
 שמזכיר השם בכסוף מודה רבי שמעון דמזכיר לגויים נמי בלישא דאדם עיין שם •
 וא"כ הבא נמי כתיב אדם כייקריב מכס קרבן לה' וגו' וזיה כולי עלמא מודים דמזכיר
 אף גוי בשם אדם ככ"ל • ואם כן אף בלא זה דבקרבות כדנה דבר הענין
 אינו יכול למעט מהם גויים
 ודוק :

אבל

לעניות דעתי שפיר יתורץ קושיות גור אריה הכ"ל בהקדים להביא
 נמי מה שכתב המזרחי והוא אדם למה לי למעט גזל הא כברי יש לנו
 כמה וכמה לימודים עליו דהיינו מכס משלכס יהא • קרבנו
 משלו יהא • או מלוא הבאה בעצירה הוא עיין שם • אבל לי הקטן
 כראה דרעה לומר דאף גזל גוי לא יהא • והכי קאמר מה אדה"ר לא הקריב
 כלל מן הגזל של אדם שהכל היה שלו • אף אחס לא תקריבו מן הגזל
 אף שהיא של גוי • ואם כן צודאי קושיות מזרחי מעיקרא ליתא • דזה
 שפיר מיקרי שלו • וגם אינו מלוא הבאה בעצירה • והוי אמינא
 דיהא מותר לגבוה לכך צריך למיכתב אדם למעוטיה
 וק"ל :

רק

זה אינו אלא אי אמרינן גזל גוי מותר להדיוט והוי אמינא לגבוה נמי
 יהא מותר דמיקרי שלו • וגם אינה מלוא הבאה בעצירה
 צריך לכתוב אדם להכי • אבל אי אמרינן דגזל גוי אפילו
 להדיוט אסור אס כן הוי גזל גוי בשאר גזל • וקושיות מזרחי הכ"ל במקומה
 עומדת • לכן הקדים רש"י לפרש דצדכבה איירי ומיניה יהא מוכח דגזל גוי
 מותר להדיוט ושפיר צריך לכתוב אדם להכי • רק קקדים להביא מה שכתוב
 במסר אמרי שפר מעט למה לא לזות הקב"ה להביא חיה לקרבן • דריחם הקב"ה
 על הבריות להביא קרבנם מן המלוי להם דהיינו מן הבהמות ולא מן החיות דאיכס
 מלויים להם כל שעה ועיין בזבחים דף ל"ד ס"ל לריש לקיש אס הביא חיה כשר עד כאן
 לשונו

שמן הקי

לשוננו • רק הכיחא לקרבנות חובה דמה יעשה מי שמתחייב קרבן ואין לו חיה
 אבל בקרבנות כדבה יש לומר דיביא חיה דאי בעי לא מביאו כלל • אלא ודאי
 צריך לומר דטעם אמרי שפר הכ"ל אינו דמדת הקב"ה אינסא רחמים אלא גזירות שגזר
 כך וק"ל

ואם כן

מוכח דגזל גוי מותר • דהעולת תמיד פרשת כי תלא כתב
 דמתברא כמאן דאמר גזל גוי אסור • דמה על עופות
 שאינס בעלי נשמה ריחם הקב"ה עליהם על אדם שהוא בעל
 נשמה על אחת כמה וכמה שתרחם עליו שלא לגזול ממנו עד כאן לשוננו • רק
 זה הקל וחומר אינו • אלא אי אמרינן דמדות הקב"ה רחמים • והא
 דמשתקין אותו כשאומר על קן צפור יגיעו רחמיך הוא הטעם דמטיל קנאה במעשה
 בראשית • אבל השתא דהוכחנו דמדת הקב"ה גזירות • קל וחומר זה
 ליתא ודוק :

והשתא

אמי שפיר בלא זה לא היה יכול רש"י לכתוב מה אדם הראשון
 וכו' ללמוד מיכיה דאף גזל גוי אסור לקרבן וככ"ל •
 דיקשה לך הא גזל גוי אף להדיע אסור בקל וחומר משילוח
 הקן וככ"ל • ואם כן שוה לשאר גזל • וקשה קושיות המזרחי הכ"ל •
 לכן הקדים דבקרבנות כדבה דבר הענין ואף על פי כן כתיב מן הבקר ומן הצאן להוציא
 חיה • וצריך לומר אם כן דמדת הקב"ה גזירות ואינו רחמים כטעם דאמרי
 שפר הכ"ל • ואם כן קל וחומר הכ"ל ליתא וגזל גוי מותר ושפיר אמר דלגבוה
 אף על פי כן אסור דמה אדם הראשון לא הקריב כלל מן הגזל
 שהכל היה שלו וככ"ל
 ודוק :

לפרשת צו

ברשי

בחומש ריש פרשה חה לשוננו אין זו אלא לשון זירוז מיד ולדורות
 אמר רבי שמעון ביותר צריך הכחוב לזרז במקום שיש חיסרון כיום
 עד כאן לשוננו • והנה רבו הדעות ליישב מאי בעי רבי
 שמעון

שמעון בזה • דיחלוק אתגבא קמא אי אפשר לומר דאם כן רבי
 שמעון אומר הוי ליה לומר • וגם מה חיסרון כים איבא הכא • ואני
 אוסיף לדקרק למה לא כתב רחמנא מלת לו לזרז • כבר לעיל בפ' ויקרא דשם
 כתוב נמי פרשת קרבנות • וגם תיבת לאמור פה • לא את אהרן ואת
 בניו לאמור אין לו מובן כלל • אלא כראה לעניות דעתי ליישב בהקדים
 מה שכתבו במקום אחר דלרבי שמעון דסבירא ליה מקרא נדרש רק לאהרן
 ולא לבניו סבירא ליה תלמוד גדול ממעשה • ועל פיה יזבן דהכי פירושו וכו'
 את אהרן ואת בניו לאמר כלומר אף הם בעצמם דיש להם הנאה בהצאת קרבנות יאמרו
 זאת תורת העולה וגו' דפירושו כל הלומד תורת עולה כאלו הקריב עולה וכידוע וק"ל •
 וזהו שכתב רש"י דתקשה הלו למה לא כתב לעיל מלת לו וכ"ל • לכן כתב דאין
 לו אלא לשון זירוז מיד ולדורות • ואם כן לעיל דאיירי בקרבנות ממש אי
 אפשר לכתוב לו • דבאמת אינו חקת עולם לדורות יבס דאם יחרב בהמ"ק
 א"א להביאם מה שאין כן הבא דאיירי בלימוד פרשת קרבנות שפיר כתב לו •
 וק"ל :

רק זה אינו אלא אי אמרינן בעלמא מעשה גדול מתלמוד • ולכן
 כריך הבא לזרז לאמור זאת תורת העולה וגו' מה שאין כן אי אמרינן אף
 בעלמא תלמוד גדול ממעשה מאי בעי הכא לזרז לאמר זאת תורת
 העולה וגו' • ולכן ר"ש דסבירא ליה אף בעלמא תלמוד גדול וכ"ל בתקשה
 לוכן • משום זה פתח ואמר • אף דגם בכל מקום תלמוד גדול ממעשה
 ביותר כריך הכתוב לזרז במקום שיש חיסרון כים • רצה לומר דהבא יש לכהנים
 חיסרון כים ע"ז שאלו מרים כל הלומד הפרשה כאלו הקריב לכן ביותר כרי' לזרז לאמור
 זאת תורת העולה וגו'
 וק"ל :

לפרשת שמיני

איתא במדרש והוצא בספר מלכות דוד דף ע' ע"א וזה לשונו וידוע אהרן
 מאי הוי ליה לומר ביום השמיני ימול בשר ערלתו עד כאן לשונו •
 והמדרש הזה תמוה במאוד • ובאמת ראיתי רבים כבוכים
 בו והעמיקו שחתו וכלאו למלאו פתחו הכוכה • כי אין המדרש סובל פירושים •
 אצל

כב א

שמן הקיק

אבל אני הקטן לפרש הפשוט וקאתינא והניחו לילה גדול צמה שלא עלה על רעיונם
 בת"ר שנתעלם מן העין * מה דאמרו חכמינו ז"ל במסכת נדה ריש פרק
 המפלת וזה לשונם מפני מה אמרה תורה מילה לשמוכה שלא יהיו כולם שמחים ואביו
 ואמו עצבים עד כאן לשונו * וכבר אמרו במסכת מגילה דף י"ד * שהשמחת
 יום שמיני למילואים (שבו מתו בני אהרן כדבואביהו) היתה גדולה כל כך כיום
 שכבראו בו שמים וארץ גיין סם * והשתא אתי שפיר המדרש הכ"ל וידוס אהרן
 ונתקשה להמדרש מאי השמיטו הכתוב חידוש בשתיקותו מאי הו"ל לומר ה"א בחטא
 מתו (לכלמר כדאית ליה בש"ס) וצ"א כמתרץ ואומר דהו"ל לומר ביום השמיני
 ימולכו * ורצה לומר מפני מה בשמיני אלא ודאי צריך לומר שלא יהיו הכל
 שמחים ואביו ואמו עצבים ככ"ל * ואס"כ הבא נמי אע"פ שחטאו ואיש
 בחטאו יומת והדין דין אמת * כעת על כל פנים שהכל מתוקן לסעודה והוא
 לאכול את שעיר החטאת כדכתיב מדוע לא אכלתם וגו' והכל שמחים שמחה גדולה
 ככ"ל * והו"ל להקב"ה להמתין על כל פנים עד שיעבור שמחת מילואים
 שאהיה בכלל שמחה הכ"ל ולא אהי' עוב לבד תוך כל הקהל ודוק כי כן ופשוט

הוא : *והוא שנתעלם מן העין*

ועל פי

זה נתיישב במקצת מה שפירש רש"י בחומש פרשת שמיני ד' ה' וידוס
 אהרן קיבל שכר על שתיקותו שנתייחד עמו הדבור לבד פרשת שתויי
 יין עד כאן לשונו * והקושיא מפורסמת והוא אחרי שידוע שהקב"ה משלם שכר
 ועונש מדה כנגד מדה הכא מאי מדה כנגד מדה איכא * בשלמא למאן דאמר
 שחטאס היו שכנסו שתויי יין ניחא במקצת * אלא למאן דאמר חטא
 אחר מאי איכא למימר * אבל לפי מה שכתבתי ניחא והוא דשחק אע"פ דהו
 ל' להתרעם ככ"ל * דהקב"ה ציערו לבדו שלא נחערב בשמחת כל ישראל *
 לפיכך קיבל שכר שנתייחד הדבור לו לבדו שאינו אלא מתוך שמחה כידוע * ולכל
 ישראל אין חלק בו והו"ל שפיר מדה כנגד מדה כמו שאמר בסאסא וגו' * והו
 פירוש מדרש רבה ומינין שקבל שכר על שתיקותו שזכה ונתייחד אליו הדבור וכו' הר"א
 הוא דכתיב פקודיה ישרים משמחי לב עד כאן לשונו
 ודוק :

לפרשת תזריע

במדרש

דבה פ' תזריע וזה לשונו אשה כי תזריע * הלא הוא דכתיב
 אחר וקדם זרתי עד כאן לשונו * ואף שרבו כמו

רצו • על מדרש הכ"ל דברי חכמים וחדותם • לך אמרע מלחנות דעת
 גם אבי • בהקדים להביא גמרא דברכות פרק הרואה הוה לשונו • בשלמא
 למאן דאמר פרוקי היינו דכתיב אחר וקדם לרתי • אלא למאן דאמר זכ
 מאי איבא למימר • כד"א אחר למעשה בראשית וקדם לפורענות •
 ופריך פורענות דמאי אילימא דקללה והתביא ר"מ אומר בתחלה נתקללה כחש ואחר כך
 נתקללה חוה ואחר כך אדם • אלא פורענות דמבול • דכתיב
 וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד בהמה ברישא אדם והדר בהמה
 עד כאן לשון הגמרא • וכתב המהרש"א בחידושי הגדות שלו למה לי'
 לאתויי הברייתא והתביא רמ"א וכו' הא מקרא מלא הוא • פורענות דכחש
 תחלה • ויש לומר משום דנקרא איבא למימר אין מוקדם ומאחר בתורה •
 לכן מביאר ר"מ דלא סבירא לי' כן עד כאן לשונו • שוב כתב ומ"ש האיד מוכח
 דאדם הי' תחלה נפורענות דמבול • מדכתיב מאדם תחלה והדר עד בהמה
 הא אי אפשר לכתוב שני שמות כאחד עיין שם ודוק • ואם כן אומר אני
 דהמדרש הכ"ל סבר כמאן דאמר זכ ונתקשה לו מאי אחר וקדם לרתי ככ"ל •
 ותירוץ דגמרא הכ"ל לא סבירא לי' נכח קושיות מהרש"א הכ"ל שאי אפשר לכתוב שני
 שמות כאחת • ולא סבירא לי' תירוץ • ותחלה לפורענות דכחש נמי
 אין לומר דהא כבר בגופי' דקרא כתיב קללת בחש תחלה ככ"ל • לכן כד פתח אשה
 כי תזריע הוקשה לי' למה כאמר תורת אדם אחר תורה בהמה על כרחך משום שיצירתו
 של אדם הי' אחר כל בהמה בהא דרבי שמעון שהביא רש"י בחומש בפרש' הכ"ל •
 אם כן הוה לי' לקדם נמי פרשת מלורע שמדבר באיש • לפרשת תזריע
 שמדברת באשה דאדם כנרא קודם חוה שהיא דקאי לסדרת זכ • וכמו
 שכתב השפתי חכמים על רש"י הכ"ל • אלא על כרחך צריך לומר אין מוקדם
 ומאחר בתורה אם כן הדא הוא דכתיב אחר וקדם לרתי ופירושו אחר למעשה
 בראשית וקדם לפורענות דכחש • ולא הקשה לך מהא דכתיב קללת כחש

ברישא דאין מוקדם ומאחר בתורה
 ודוק :

לפרשת נשא

רבה פרשת נשא וזה לשונו כבשים ששים כנגד סוד שחשבונו
 ששים עד כאן לשונו • וכתב עליו המחכות כהונה

במדרש

שמו הקיף

יש לתרץ בדוחק שנחשוב הסמ"ך רק חמשים וכו' עיין שם • ובהשקפה ראשונה
כראה לומר בכוונת המדרש הכל • כנגד סוד שחשבונו גימטריא של סודם •
ובאמת גימטריא של סוד הוא ע' • ולכן כתב המתכות כהונה שנחשוב
הסמ"ך של מלת סוד חמשים • ואם כן הוא רקס' בצירוף ו' ד' • וזה אינו כלל
לדעתי • דלמה נחשוב הסמ"ך רק לחמשים • ועוד אם הפירושי' במדרש
הכל"ככל • לא ידעין מהו הסוד • ולמה אינו הולך כרכיל ומגלה הסוד
וכמו שמפרשו לעיל בקרבן ראובן כנגד הסוד שפי' בלבו להגיל על ידו ליוסף עיין שם •
על כן כראה לי הקטן לומר דהכי פירושו • כששים ששים כנגד סוד (ושלא
תקשילך כל"כ איזה סוד • לכן מתרץ ואומר אותו סוד) שחשבונו סמ"ך
וכשיתבאר בעזרת השם • ונקדים מה שהובא בסוף ספר לחם הפנים תוך כונה
אמיתית על דיני ששים • בשם הנאון מהור"ד מאניש חיות זלה"ה הוזה לשונו
שם ומלאנו בספר ליוני צפרשת בראשית בהגה"ה הוזה לשונו ואני ראיתי במדרש •
דמלקות דלמטה הוא ל"ט כנגד ג' עונשין כימנן ר' ג' שנה והלאה מענישין אותו •
ומלקות דלמעלה הוא שיתין פולסא דכורא כי אין עונשין למעלה עד בן כ' • והענין
ג' פעמים משום שאדם חוטא בג' דברים במחשבה בדבור במעשה • הרי
הסוד שיתין פולסא דכורא וסוד שאמרו רז"ל עד ששים ברכת • וזה שאמר
הכתוב תבוא בכלח אלי קצר • בכל"ח גימטריא ששים • ומלאתי
בציוני פרשת כח תבוא בכלח אלי קצר מובשח לו שהוא בן עולם הבא • והיודע
סוד רמזיה הללו יבין סוד תרחיב לעדי תחתי • תפתי מיבצי ליה • אלא
שהוא סוד כ' שערי בינה • ולפום ריהעא מה ענין זה לזה • וכראה
לפרש כי איש אלקי הדבוק באלקיו ויודע סודות התורה הוא יודע לבין החמשים שערי
בינה היוצאים מעשר ספירות על פי הקבלה וזה לומר אי אנו מזרפין
הכ' שערי בינה להי"ד ספירות שיוצאין מהן ודבוק דא בדא יוצא מהן מספרם •
ולכן ו' א' לא השיג בחייו שנאמר ותחסרהו מעט מאלהים כ חסר א' • רק
לאחריתו ובמותו ושיג הכל • וזה שאמר הכתוב תבוא בכלח אלי קצר •
וראה לומר בקצר ישיג להבין כל חמשים פערי בינה היוצאין מהן מספרם • גימטריא
בכל"ח עד כאן לשוכו שם • והרואה לעמוד על גוף הדבר יעיין שם • ואם
כן יש לומר דהכי קאמר כנגד הסוד שערי בינה שחשבונו היוצא

מהן הוא ס' ככ"ל

ודוק :

ויש

למדת עוד בהקדים להביא מה שכתב המדרש על פסוק את הכבש האחד
 תעשה בצקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים במקום אחר הוא אות'
 כשב והכא אמר כבש • שמכבסין עוונותיהם של ישראל •
 שהתמיד של שחר מכפר על עונות של לילה ותמיד של ערבית מכפר על עונות של יום •
 עכ"ל • ואם כן הכא שאמרנמי כבשים בני שנה ששים קשה נמי קושיה מדרש
 הלולכן קאמר כנגד סוד של כרת שחשבונו ששים שנה ככ"ל וכנגד מלקות דלמעלה
 שחשבונו שתין פולסא דנורא • ורצה לומר שסמ"ך כבשים הללו מכפרים
 ומכבסים עונות שחייב עליהם כרת ומלקות דלמעלה
 ודוק :

והפירוש

זה נראה ליעיקר כימה שכתבתי תחלה נראה לי דוחק
 שחשבו החמישים שערי ציבה לששים • ונלרף
 מולאם הלא הם העשר ספירות • כי זהו סברא
 חדשה אשר המציא ה"ה הגאון מהור"ר מאביש חיות הנ"ל מכח שנתקשה לו דברי ציוני
 הנ"ל שכתב והיודע סוד רמז בכלל וגו' בין נמי סוד תרחיב לעדי תחתיו וכו' ככ"ל
 שלכאורה אין ענין פוד זה לזה • ועל ידי זה כתב שכיון הציוני צמה שאמר
 תבוא בכלל וגו' מבטיח לו שהוא בן עולם הבא להחמישים שערי ציבה • והכי
 קאמר הבעיח הקב"ה לאיוב שיהי' בן עולם הבא וזכה סה להבין ולהשיג כל החמשים
 שערי ציבה • שחשבונו עם מולאם ככ"ל סמ"ך כגון בכל"ח • ואם
 כן שפיר כתב והיודע וכו' שגם זה קאי לחמשים שערי ציבה
 וק"ל :

אבל

במחילה מכבודו • לרעתי לא כיון לזה הציוני רק למה
 שכתב בספר שערי אדק • וזהו תוכן דבריו • אברהם
 ויחזק לא השיגו דירכונם בספירת ציבה • מכח המקטרגים
 שכלחזים בהם מכח ישמעאל ועשו שיצאו מהם על כן היו לנחלם גבול • מה
 שאין כן יעקב אבינו עליו השלום שהיה מיטתו שלימה • כחל כחלה בלי מזרים
 בזה והשיג בה יותר מהם • כי זהו הספירה נקרא נמי רחובות כלומר שהיא
 המקום שאין לו מזרים להשיג בעולם הזה תכליתה • ואם כן פקח עיניך בכל
 מקום אשר תמצא כתוב רחובות כמו ישבו זקנים ברחובות • רחובות הנחר עלן
 ספירה זו קאי שאין קץ לרחובותיו • וזהו סוד ויד את רחובות ואת כלל ואם כ
 שנקראה נמי כלל • זהו סוד תבוא בכלל אלי קצר • זכה לו מובטח לו
 שהוא בן עולם הבא • והיודע סוד רמזות האלף • בין סוד תרחיב למד?
 תחתני

שמן הקיק

תחתני • תחתי מצעי ליה • אלא שהוא סוד כ' שערי צינה • עד כאן
 דבריו שמה • ואם כן לכו נא וראו אם לא לזה כיון נמי הצינו שהיה מקובל
 גדול וסמך עצמו על המזין • לכן קצר המצע • ור"ל לומר שהקצ"ה
 הצינו לאיוב שהיה בן עולם הבא וזכה לצוא צינה שהיא קרא כלחכ"ל בלי גמטריא
 דאם כן מה נעשה בהא דכתיב לעיל כל"ח בלי צ' שאין גמטריא רק כ"ח • ושפיר
 כתבו היודע וכו' • כמו שכתב נמי השערי דק הק"ל בלי סדרת מהור"ר
 מאישי חיות הכל שחשוב החמישים שערי צינה לם' • ואם כן שגם הצינו
 לא סבירא ליה סברא הדין • בודאי הדין עם מתנות כהונה הכל שחשובו
 לדוחק להמליא סברא חדשה שלא הזכירו המקובלים ראשונים
 ודוק :

ואגב

דאחא לידן אימא זה מלתא והוא שמישב צה"ל גמרא דשבת פרק
 כל כתבי וזה לשונו אמר רבי יוחנן כל המענג השבת כותבין לו כחלה
 צלי מצרים שגאמר אז תתענג על ה' והאכלתיך כחלת יעקב אביך לא
 באברהם שכתב בו קום התהלך וגו' • ולא כיצחק שכתב בו כי לך וגו' אלא
 כי יעקב שכתב בו ופרלת וגו' עד כאן לשונו • והנה כבר נתעורר הבית יוסף
 באורח חיים בזה סימן רמ"ב להקשות מה מדה כנגד מדה הוא זה עיין שם מה שתיירץ
 אך לפי מה שכתבתי לעיל אתי שפיר בהקדים להביא מה שכתב עוד שערי אורה וזה
 לשונו שבת כיתן לנו כנגד ספירה יסוד שהיא ספירה הז' בעולם הזה • כמאלת
 אומר כל השומר שבת כהלכתה אז מתאחד בשביעית התחתונה • ומשם זוכה
 לשביעית העליונה שהיא צינה עד כאן לשונו שם • ובהכנה זו אתי שפיר והכי
 קאמר כל המענג את השבת ועל ידי זה מתאחד בשביעית התחתונה • זוכה
 למדה כנגד מדה שכותבין לו כחלה צלי מצרים והוא שזוכה לצינה שהיא גם כן שביעית
 עליונה ונקרא כחלה צלי מצרים ככ"ל שנקרא על שם זה רחובות שגאמר והאכלתיך
 כחלת יעקב אביך וגומר לא באברהם וכו' ככ"ל
 ודוק :

לפרשת בהעלותך

בספרי והביאו הילקוט פרשת בהעלותך זה לשונו ויקרבו לפני
 משה ולפני אהרן אם משה לא הי' יודע אהרן הי' יודע אלא סרס
 המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיהו • אבא חנן אומר משם
 רבי

איתא

רבי אליעזר בבית המדרש היו יושבין יחד וצאו ועמדו לפניהן • ויאמרו האנשים
ההמה אליו • מגיד שהיו בני אדם כשירים ולדיקים ע'ל לשוכו עיין שם •
והנה יש לך דקדק א' מאי נפקא מינה אי אבא חכן היה אומר לימוד זה בשביל עצמו •
או משום רבי אליעזר • ז' מאי שייכות יש לדרשת ויאמרו וכו' לשלפניו •
דהכי הוא המשמעות שזהו סיוס דרשת רבי אליעזר • ומשמע שר' יאשיהו
לא הי' יכול לדרוש כן • ג' מה שאמר מגיד שהיו וכו' לכאורה קשה להולמו האידך
נשמע זה מיניה • ואם תאמר ממלת האנשים וכמו שכתב רש"י בחומש ריש
פרשת שלח לך • זה אינו דהא כתב מהר"א שם והובא בשפת חכמים שם
דזהו דוקא כשבא במקום תואר וכו' עיין שם שהביא פסוק הכ' לודוק • ד'
דלמה לא אמר רבי יאשיהו כרבי אליעזר ולמה לו לסדרם המקרא • לתרך נקדים
לומר במאי קמפלגי הכי תנאי במסכת סוכה דף כ"ה אנשי' עמאי נפש מי היו ר' הגלילי
אומר כושאי ארוכו של יוסף היו • ר' עקיבא אומר מישאל ואללפן היו שהיו
עוסקין כדבד ואביהו עד כאן לשוכו • וכראה לי דהני תנאי הכני תנאי דהיינו
אבא חכן ור' א' שהובא ב' שפרשת שמיני והוא ר' א' אומר שמתו כדב ואביהו משום שהורו
הלכה בפני משה רבן • ואבא חכן סבירא לי' שמתו בשביל שלא היו להם נשים
עיין שם • ואם כן יש לומר דרבי יוסי הגלילי סבירא לי' כאבא חכן • וא"כ
על כרחך מישאל ואללפן שהיו עוסקין כדבד ואביהו • לא היו דאם כן האידך
אמרו הנחנו טמאים לנפש אדם גו' הא אמרינן במסכת יבמות כל מי שאין לו אשה אינו
נקרא אדם עיין שם • ור' עקיבא סבירא לי' כר' א' • ואם כן יש לומר
דמישאל ואללפן היו • רק מאי חזית • ולריך לומר כמו שכתבתי במקום אחר והוא
דדייק דמלת אליו דמשמע דמשה שמע וכל ישראל לא שמעו • וקפה למה
אמרו אליו לבד דוקא בלחש • ולריך לומר כיון שבאו כאן כשהי' אהרן יושב אצל
משה בבית המדרש ככ"ל • לא רצו לומר שאלתם בפומבי כדי שלא ישמע אותה
אהרן ויתעורר לערו מחדש דהיו טמאין מחמת כביו כדב ואביהו

ודוק :

רק

התינוח לר' א' הכ' ל אב לר' י' דאמר סרס המקרא וכו' נמצא לא שב אהרן
בגימשה • וגם שאלוהו לאהרן עצמו כל זה ליתא • וק"ל
ופשוט הוא • ואם כן מה מאוד יומתקו דברי ספריהכ"ל •
רבי יאשיהו סבירא ליה כרבי יוסי הגלילי הכ"ל • ואם כן לא היה צורך לאהרן
בשאלתם וככ"ל • ואם כן קשה מאי אליו אליהם מיבעיא לי' אלא על כרחך
סרס המקרא ולאחד לבד שאלו דהיינו למשה אחר שכבר שאלו לאהרן • אב לר' א'
סבירא

שמון הקיק

סבירא ליה כר"ע הג"ל ולכן לא מסתברא ליה כלל לומר דשאלוגם לאהרן וליעזרו ולכך
 אמר דפירושו שהיו יושבים יחד • ואעפ"כ כתוב ויאמרו האנשים ההמה אליו
 פירוש למשה ביחודות ובלחש • מגיד שהיו בני אדם כשרים ולידיקים • דלא
 מצביא שלא הלכו לאהרן אס היו יושבים לבדם • אלא השתא דיושבים יחד •
 אמרו בלחש שלא לצער אהרן וק"ל • והשתא אתי שפיר כמי מה שאמרו אבא
 חנן אמר משום ר' אליעזר • דאבא חנן דידיה דסבירא ליה שמתו בשביל שלא
 היו להם נשים ככ"ל על כרחך לא הי' יכול לומר דאנשים עמאי נפש מישאל ואלצפן היו
 ככ"ל • מה שאין כן ר"א דהוא סבירא לי' שמתו בשביל שהורו הלכה בפני רבן
 ככ"ל ולעולם היו להם נשים • ומיקרו אדם ככ"ל • יש לומר דמישאל ואלצפן
 היו וככ"ל לודוק היסב כיוון

הוא :

ועל פי

מה שכתבתי מלת אליו הכתוב הכא דמשמע דאמרו בלחש כדי
 שלא ישמעו שאלהם העומדים עליו • יותר מסייע
 למאן דאמר מישאל ואלצפן היו העמאים לכפש אדם ובאן
 כשהיו יושבין יחדיו ואמרו בלחש שלא ישמע אהרן ויעזר • דלא ידך דאמר
 סרס המקרא ובאן לפני כל אדם לבד • למה לא כתיב לנו • ולמה אמרו
 בלחש וק"ל • ובזה מתורץ מה שמקשים העולם והוא למה לא הביא רש"י בראש גס
 לימוד דר"י סרס המקרא וכו' כמו שהביאו בפרשת פנחס בפסוק ותעמוד ל' לפני משה
 ולפני אלעזר הכהן וגו' דיש לומר בשלמא הכא כתיב אליו דמשמע דאמרו בלחש כדי
 שלא ישמע אהרן ככ"ל • ואם כן נשמע דישבאל משה • מה שאין כן
 הכא בפנחס לא כתיב מלת אליו • יש לומר גס כן
 כר"י סרס המקרא וכו'
 ודוק :

לפרשת קרח

במסכת

בבא בתרא גבי בני קרח נאמר דכל שלשים יום מה דרע להו
 גיהנם כבשרא בקלחת • ואמרי הכי משה אמת ותורתו
 אמת עכ"ל • וכתב רש"י ז"ל כלל למ"ד יום כל ראש
 חודש עד כאן • ומקשים כולי עלמא התיבא אס הצליע' הית' מתחל' בר"ח
 ומכאן לן זהאין אלן אלא דברי' גביאות לכאור' וברא' לי דרש"י אפ"ל לשיטתו רש"י זקנו
 שכתב

שכתב בחומש ריש פרשת קרח וזה לשונו צביל שהיו דתן ואבירם שכניס לקרח
 צחכיית דגלים כשתפסו עמו במחלוקת • ומה ראה לקרח לחלוק על משה •
 כתקנא על כשיאותו של אליצפן בן עוזיאל עיין שם • ומקשה להשפתי חכמים
 למה לא פירש זה ומה ראה קרח וכו' על הקרא והאיך תליא צמה שאמר מקודם •
 ותירץ בלא זה הוי אמיכא כפשוטו שגם הוא רצה להיות כהן • אבל עתה שפירש
 מקודם ככ"ל שמע מינה שזה המחלוקת לא הי' רק צבנה שניה ללא צבני ישראל ממזרי'
 שהרי הדגלים לא התחילו רק בשנה השנית כמו שכתוב בריש פ' במדבר • שפיר
 מקשה רש"י ומה ראה עכשיו לחלוק יותר על משה מצבנה ראשון • ומתיר
 כתקנא על כשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שנתמנה גם כן בשעת סידור הדגלים עד כאן
 לשוכו • ואם כן אומר אני דמיד בראש חודש החיל לחלוק • דאם לא כן
 הדרא קושיות ומה ראה וכו' במקומה • דהרי סידור הדגלים הי' באחד לחודש
 ומקרא מלא הוא באחד לחודש השני בשנה השנית ללא צבני ישראל מארץ מצרים ריש
 פרשת במדבר • ואם כן שפיר כתב רש"י דכל שלשים יום חוזר חלילה בראש
 ודוק • ולא תקיילך ממה שאמר משה בקר ויודע וגו' וא"כ אע"פ דהמחלוקת הי'
 מיד בראש חודש • הבליעה משמע שעכ"פ לא היתה רק ביום של אחריו •
 דזה אינו דאדרבה המקרא מסייעני • דמשה אר"ל להם מחר קחו אשן מחתו וגו'
 ואם כן הוי ל' לומר ויהי למחרת ויקחו אשן מחתו וגו' ובאמה לא כתיב כן • רק
 ויקחו אשן מחתו וגו' סתם דמשמעו אע"פ שמה כיון להדחותם למחר • הס' לא
 המתכוון רק לקחו המחנות תיכף ומיד וכמו שכתב כמי האלשיך
 עיין שם ודוק ופשוט
 הוא :

לפרשת בלק

בפסוק

וירא בלק בן זפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויגד מואב
 מפני העם כי רב הוא וגו' ובלק בן זפור מלך מואב בעת ההיא
 וישלח מלאכים אל בלעם וגו' ועתה לכה כא ארה לי את העם הזה
 כי עלוס הוא ממני וגו' וכתב הר"ם ותימא אחרי שמלת ויגד דבוקה אדלעיל מיניה •
 מאי כי רב הוא דכתיב בתרי' דמשמע שמפני ריבוי פחדו • ולא מפני מה שעשו
 ישראל להאמורי • וליכא למימר שפירשו הוא ועוד מפני שרב הוא דאם כן
 הוילי' למימר וכי רב הוא בוי' והתוספת עיין שם מה שתיירץ • ועוד שפחח בבלק
 וירא בלק וכו' וסיים במואב ויגד מואב וגו' ועוד יש לדקדק טעם הסיכוי במאמר בלק
 לבלעם

כד א

שמן הקיה

לבלעם כי עזוס הוא ממני • ולא כירב הוא ממני כדלעיל • וציות ריש
 לתמוה על דברי הזוהר דפירש כי רב הוא • יעקב הוא הבכור כדאמרן בני
 בכורי ישראל וגו' ורב פירושן בכור כמו שאמר ורב יעבוד צעיר וגו' עד כאן לשונו והובא
 בספר ברכת שמואל ריש פרשת בלק עיין שם • דיש להקשות מה ענין בכורה
 לכאן בשלמא אם היו מצני בנים של עשו אתי שפיר שנאמר ורב יעבוד וגו' • אבל
 דהשתא המה מואביים בני בנים של לוא • בכורה מה עבדתא להו • והנה
 כל מצין ומשכיל יצין וישכיל • לעשות בגדי פרושים למדרש הקודש הכ"ל והלא
 לאלקים פתרוכים אענה חלקי גס אני בדרך היותר פשוט בהקדים להביא מה שכתב
 רש"י על פסוק מה אקוב וגו' והוא צמ"י באריכות וזה לשונו בשעה שכתב יעקב לקבל
 את הברכות אמר לו אבין מי אתה אמר לו אנכי עשו בכורך • והמוציא מפיו קר
 ראוי להתקלל • ואעפ"כ נתברך שנאמר גס ברוך יהי' • והאיך אני מקננו
 היינו לא קבה אל עד כאן לשונו • רק לכאורה זה אינו דהא כתב רש"י לעיל בפרשת
 תולדות דיעקב לא אמר שקר • רק הכי קאמר אנכי המציא לך • ועשו
 הוא בכורך • ועל כרחך לריך לומר דסבירא ל' כמו שכתב השפתי חכמים שם •
 דזה ליתא שעשו מכר לו הבכורה עיין שם מה שתיירץ • והשתא אתי רפיר
 דאומר אני דהוקשה להזוהר הכ"ל כל קושיות הכ"ל • ולכן בא כמתרץ לשיטתו והכי
 יהיה ההמשך וירא בלק וגו' ויגר מואב וגו' • ולריך להבין מה זה בלק ראה •
 ועל מואב כפלה חרדה • דמשמע ועל בלק לא • ואדרבה איפכא מסתברא
 לכן הכתוב כותן טעם פחדתם כירב הוא ורצה לומר שסבירא ל' יעקב הוא הבכור על
 ידי קנייה מעשו ככ"ל ואם כן בטל כל סדרם • דאף על בלעם לא יכלו לסמוך •
 דמה צומן שראוין להתקלל כתברך ככ"ל • מה שאין כן בלק ס"ל המכירה
 דבכורה לאו מכירה היא כמו שכתבו המפרשים כשיתבאר בעז"ה • ולכן מורא לא
 עלה על ראשו דסבר בלעם יכול לקללם • והיינו דמסיים ובלק בן צפור מלך למואב
 בעת ההיא • ורצה לומר אל תתמה אחר שהמואביי' בולם הסכימו שלא לשלוח
 אל בלעם כי לא יכול לעזור להם ככ"ל • האיך הלכו אחר כן כמו שאמר וילכו זקני
 מואב וגו' לכן אמר ובלק מלך היה בעת ההיא • והוא לא סבירא ליה כן ככ"ל •
 והכרחו לעשות רצון מלכס ככהוג • ואם כן ממילא אתי שפיר מה שמיים בשינוי
 כי עזוס הוא ממני • דכי רב הוא דפירושן בכור הוא לא למד
 בלק וק"ל :

וזה

לא קשה מידי על מדרש ילקוט הכ"ל האיך מביא ראיה שנתברך מינחם
 באומר גס ברוך יהיה אף לאחר שכודע שהוציא שקר מציון וראוי להתקלל
 ככ"ל

כ"ל הוא זה לכאורה אינו דלילמא יצחק פירש השתא דבריו כרש"י הכ"ל • וקושיות
 שפתי חכמים הכ"ל אינו דהא לפי פשוטת המקרא שם • לא ידע יצחק ממכירת
 הזכורה עד ששמע אותו מעשו ועשו אמר לו כן • אחר שאמר גם ברוך יהי •
 דזה אינו דהא שפתי חכמי' מביא שם הרש"ל שהוכיח שעשו כבר אמר לו מכירת הזכור'
 קודם שאמר גם ברוך יהי עיין שם • וגם הכי משמע בהדיא בתחומא שהביא
 רש"י שם ד"ה הכי קרא וכו' עיין שם • אלא אי קשיא הא קשיא • דילמא לעולם
 סבירא ליה ליצחק כרש"י הכ"ל • וסבר באמת דמכירת הזכורה לאו מכירה היא
 ככ"ל • לכן מסיים המדרש ילקוט הכ"ל היינו לא קצה אל רצה לומר דהוקשה למדרש
 ילקוט הכ"ל ללמלא מביא גם ראי' מיצחק ולמה מדרייק אל • אלא ככ"ל דמיצחק
 הראייה אינו • אלא הקב"ה דקראו בני זכורי ככ"ל • ואעפ"כ הודה לו על הזכרות
 כמ"ש רש"י בפרשת וישלח ד"ה הלא יעקב וכו' ועיין שם בהשפתי
 חכמי' ודוק שפיר מביא ראייה

וק"ל :

ועל פי זה

יבואר לנו מה שאמר עשו הכי קרא שמו יעקב ויעקבני
 זה פעמיים את זכורתי לקח ועתה לקח את זכרתי וגו'
 ומקשים העולם למה לו לעשו להזכיר כאן מכירת הזכורה
 ריבאת ריבך וגו' • ועוד הא מבר לו הזכור' • ומה כולד כאן בלקיחת הזכרות
 שורה על ביטול המכירה • אצל לפי מה שכתבתי לתי שפיר דהיינו עשו סבר
 שמכירת הזכורה אינו מכיר' מטעם שיתבאר • ועתה דיבר בממה נפשך • או
 אתה בעצמך צריך להודות דמכירת הזכור' לאו מכיר' כדי שתאמת דברך אנכי •
 עשו זכורך כרש"י הכ"ל : או הורה לי מיהת על הזכור' • דאס כן דאתה הזכור
 דברת שקר ואיך ראוי להתברך • וזה שאמר ויעקבני זה פעמיים ולא לדקו יחדיו
 וק"ל • היולא מזה דגם עשולא ערער על הזכרות אלא אס כן שרונהג' כלהחזיק
 בהזכור' ככ"ל • ואס כן כשאמר יעקב להמלאך דהוא שר של עשו בהאבדקו עמו •
 לא אשלחך בי אס זכרתי דפירושו הודה לי על הזכרות שזכרתי אזי שעשו מערער
 עליהן • כמ"ש רש"י שם • ועיין שם בשפתי חכמים שהביא הרש"י שם •
 על כרחך ר"ל דמכירת הזכורה מכירה היא וגם הזכרות ראויס לי דלא אמרתי שקר •
 וכמו שכתב השפתי חכמים שם דאעפ"כ עשו היה זכור ללידה ע"ס • ועל זה השיבו
 לא יעקב יאמר עוד שמך שמורה על מאמר עשו ויעקבני זה פעמיים וצמה נפשך ככ"ל •
 אלא ישראל שמורה שבשררה וצגילוי פנים באולך הזכרות וככ"ל ואס כן יולא מזה
 דהשם

שמן הקיק

דהשם יעקב מורה דהדין עם עשו שאחד מהם או הזכור או הנקרא באלו שלא כדון •
והשם ישראל מורה דהדין עם יעקב בשניהם וכמו רמי הכ"ל • ואם כן מה מאוד
יומתקו דברי פי חכם מהפרש ז"ל בנותבו בפירושו על דברי הימים א' ד' ח' כ' י' יח
עשו וישראל מפני כבודו של דוד אמר ישראל ולא יעקב עד כאן לשונו • וכל
הכונה בוימת' הלומר מה יתן ומה יוסיף לשון זה לרוד • וכמו שכתב בכל המפרשים
ז"ל שדוחקים את עצמם להלדיקו וכנס על גבי ענק לא א' רא מחוות דעי רק טרם כל
לקד' שאחז'ל בר'פ' האי' מקד' בו' ובשלוחו ומביא סלימוד מכאן דשלוחו של אדם
כמותו ופריך שם אלא מעתה דשלוחו של אדם כמותו אלא תני השולח את הנעירה ביד
פקח פקח חייב לחייב השולחו • ומשני שאני התם דאין שליח לדבר עבירה •
וכלמוד מדכתיב בשחטי חוץ הוא ולא שלוחו • שמאי הזקן אומר יש שליח לדבר
עבירה דכתיב אותו הרגת בחרב בני עמון • ואידך מאן דאמר אין שליח לדבר עבירה
פסוק אותו הרגת וגו' האידך מפרש • ומשני אדרבה הכי קאמר הרי לך כחרב בני
עמון • מה חרב בני עמון אין אתה כענש עליו • אף אוריה החתי אין אתה
כענש עליו • מאי טעמא מורד במלכות הוה דקאמר לו אדוכי יואב וגו' וקרא ליואב
אדון בפני המלך • ואידך מאן דאמר יש שליח לדבר עבירה הוא דכתיב בשחטי חוץ
מאי עבד לי' • ומשני הוא ולא אכוס עד כאן הגמרא שם בקיבור • ובזבחים דף
ק"ח מביא גס כן מאן דאמר דהוא מורה ולא אכוס • ומקשים תוספות שם ע"ב ד"ה
שוגג וכו' למה לי הוא למעט אכוס הא כבר כתב רחמנא ולנערה לא תעשה דבר דכשמע
מיניה דאכוס רחמנא פטריה • אלא לריך לומר דהתורה רוצה לומר דבכל מקום
יהי' אכוס חייב • ולהכי גלי רחמנא בשחטי חוץ הוא • כדי שיהיו נערה המאורס'
ושחטי חוץ שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדו • כן הוצא תוספת הכ"ל בספר
לפנת פענח חדש ערך גאלה ודוד מעלהו עיין שם • אבל בתוספת הכ"ל לא מצאתי
רק הקושיא עיין שם • אכן באמת הדין עמו דזהו הפירוש בתוספות הכ"ל •
דמקשים קושיא זו בלישנא דקל' קשה • ולכאורה הוא קושיא עצומה אלא לריך
לומר כדבריו • ומרוב פשיטתם להו' דלכס הי' כפתחון של אולם לא ביארוהו וסמכו
בשם על המצין • (ועיין בסוף דבור זה ישוב אחר) • ואם כן יואל מזה דמאן דאמר
יש שליח לדבר עבירה דוד חטא בהריגת אוריה על ידי יואב • והוא דכתיב בשחטי
חוץ מורה על האכוס • ובכל מקום חייב האכוס ככ"ל • אבל למאן דאמר אין
שליח לדבר עבירה דוד לא חטא ובכל מקום האכוס פטור דלימין מנערה המאורסה
במה מלינו • דאיכו שני כתובים הבאים כאחד • והוא דכתיב בשחטי חוץ
ממעט שליח וק"ל :

וכבר

ידוע מה שכתב בספר זמנת פענח חדש מה היתה מענת ערעור של עשו על מכירת הבכורה • והוא דבאופן הג' כתב הטעם דהית' מקח שנעשה באיסור וכמו שכתב המדרש כמה עבירות פשה אותו רשע בזה המכירה וכו' ע"ש • וכמה פוסקים סבירא להו דמקח שנעשה באיסור אין מקחו מקח • ובאופן הז' כתב הטעם שסם כלי חמדה דהית' מכירה שנעשה באונס • כי מפני רעב מכר אותה כדמפורש בהדיא בקרא עיין שם • ואני אומר אדרבה ממקום שצאו לנטל המקח שם אני הולך לקיימו • באומרי דע"י אופן הז' הכ"ל דעשו אכנס הי' • חס כן לא היו מקח שנעשה באיסור דאנוס רחמנא פטריה ככ"ל • וכסתר אופן הג' הכ"ל • רק אעפ"כ דאמרינן דאנוס הי' ומהני לנטל האיסור ככ"ל • לא מהני לנטל המכירה דזהו מוכס לכולי עלמא • דאין אנוס מנטל המקח אלא אם כן דלא עלה במחשבתו של המוכר למכור • רק האנוס צא עליו ומכריו למוכרו • אכל המוכר שנאכנס ודחוק למעות ללורך אכילה או שאר דברים ומוכרו על ידי זה • מכירתו מכירה מעליא היא וכמ"ש ט"ז בחושן משפט סוף סי' ר"ה עיין שם ודוק :

והשתא

אחי שפיר רש"י הכ"ל מפני כבודו של דוד אמר ישראל ולא יעקב ורצה לומר אי אמר יעקב הוי אמיכא דהדין עם עשו דמכירת הבכורה לאו מכירה היא דהוא מקח שנעשה באיסור דמאי אמרת דהיה אנוס מכל לן דאנוס רחמנא פטריה • ואדרבא דילמא הוא דכתב בשחוטפי חוץ מורה למעט אנוס והוי שכיכותוים הנאים כאחד ככ"ל • ואם כן אמרינן נמי יש שליח לדבר עבירה דהא בזה תליא ככ"ל ודוד חטא • לכן קאמר ישראל דמורה דהדין עם יעקב דמכירת בכורה היא מכיר ואריך לומר מטעם דאנוס רחמנא פטריה • ואם כן על כרחך הוא לא אחיא אלא להורות דאין שליח לדבר עבירה ככ"ל • ודוד לא חטא ודוק • והיינו דאמר בלעם לבלק בשאת משלומן ארס ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה ליעקב ולכה זו עמה ישראל • דכחך רש"י ליישב למה מזכירים בשני שמותיהם • ועיין מה שכתב הש פתי חכמים עליו • ולפי פירוש עדיין אנו צריכין למודע' דבא לאורייתא • למה משה לשוכו לומר אל יעקב ארה ואכל ישראל זו עמה • אצל לפי מה שכתבתי אחי שפיר • והוא דגם בלק ידע שלא יכול לקוב את ישראל אם שמו ישראל מורה

כה א

שמו הקיק

דמורה דראוי לזו הבכורה מן הדין • וגם הברכות • הסכים צהן הקצ'ה כפי' ר"ע כפ לא יעקב יאמר וגו' בודאי לא יוכל לקללו • דמה בזמן שראוי להתקלל פתצרכו ככ"ל • לכן קאמר ארה לי יעקב וכשימתו הנ' לדסצירא ליה דהבכורה איכו ראוי לו • ואס כן שמו יעקב ויוכל לקללו • ואף אס תימני לומר ששמו ישראל • ולא תוכל לקללו • אעפ"כ זועמה ישראל • ורצה לומר בזמן שהקצ'ה זועם • וכמו שכתב רש"י ד"ה לא זעם וכו' עיין שם דמתשובת בלעם כיכר שאלת בלק דהוא זמן שראוי להתקללו • ועל כל פנים ליכא קל וחומר שלא תוכל לקלל • וסן תוכל לקללס ואולי נכה בו • והשיבו בלעם מה אקצ לא קצה אל רצה לומר בכל זמן • ומיד פשיטא לא אוכל לקללס • דמה בזמן שראוי להתקלל כתב רבו מהקצ'ה אף דהוא קראס בני בכורי • מכ"ש בזמן שאינם ראויס להתקלל • ומה אזעוס בשעה שזעם ה' • לא זעם ה' ככל אותן הימים ודוק :

ולי הקטן

כראה ליישב תמיהת תוספות דזבחים הכוזר לעיל דהכיחו צתימא למה לי הוא למעט אכוס • הא כזר כתיב ולכערה לא תעשה דבר דמיביה ידעינן דאונס רחמנא פטריה • ולפנת פענח חדש מיישב תימא הלז ככוזר לעיל עיין שם וכראה לי ליישבו • באמרי • אי כתב רחמנא לכערה לא תעשה דבר לחוד הוי אמיקא דוקא אונס כזה דאיתא מאחרינא פטור אבל אונס דאיתא מכפשיה חייב • וכמו שיש חילוק זה לענין מכירה בחושן משפט סימן ר"ה ככוזר לעיל • לכן כתב הוא למעט אפילו אונס הבא מכפשיה שלא יהא נעבש עליו • כמו עבירות ששייך בהם יצריה תקפיה • וכקרא אונס הבא מכפשיה ולא מאחרינא • דהוי מצי למיכף יצריה וכמו שכתב הטור חושן משפט בסימן רמ' בזה הסמ"ע שם צ"ק אחרון עיין שם • אופצירה דלא שייך ביה יצריה תקפיה • רק האונס באלו מצד אחר • כמו עשו שמכר הבכורה באיסור • מצד הרעב שהיה לו כמו שכתבתי לעיל ודוק • ולא קשיא אס כן למה כתב רחמנא עבירות שיצרו חוקפו עליהן הא אי עבר ועבדה פטור מחמת אונס ככ"ל • די' ל' דהיינו לענוש למי שמקשה עלמו לדעת ומביא את עלמו לידי עבירה מדעתא דנפשיה שמייחד עלמו עם אשה • ועל ידי זה מצעיר גחלת אהבה העוממות • אבל לא למי שאירע לו איהו דבר שעל ידי זה נחשורר אללו התאוה • כמו משה דדוד וצח שבע • שדוד היה מתהלך על גגו וירא אשה רוחמת מעל הגג מובת מראה מאוד ועל ידי זה נחשורר

צו חוס המצעי דזהו מקרי אונס ומטור * ואס תאמר האידך שייך צוה לפוטרו
 מחמת אונס * הא גילוי ערוות הוא אחד מאלו שיהרג ואל יעבור כידוע *
 זה אינו דבאמת חטא אשת איש ליכא עליו כלל כמו שאמרו חז"ל כל היואל וכו' רק חטאון
 היה שלא המתין ג' חדשים משום הבחנה כדאיתא בשם הוזהר * ואס כן מה
 מאוד יומתקו דברי נתן הכביא שהוכיח לדוד על מעשה דאוריה וצת שבע בשמואל צ'
 י' צוה לשוכו שס את אוריה החתי הכית במרוב ואת אשתו לקחת וגו' ועתה לא תסור
 חרב מניתך עד עולם עקב וגו' עיין שם * והנה כולי עלמא מקשים דלישאל
 זה משמע דוקא עתה שעבר בשניהם נכש * אבל אי עבר רק על אחד לא נכש *
 ולמה * אבל לפי מה שכתבתי אחי שפיר והכי קאמר על אחת מהן היה לך
 תירוץ * אבל השאל שעברת על שניהם * ממה נפשך חטאת באחת
 מהן * והכי פירושו את אוריה החתי הכית ואס תאמר שלא אתה בעצמך
 הכית רק על ידי יואב ואין שליח לדבר עבירה * מנא לן הא * ונריך
 לומר מדכתב הוא בשחומי חוץ ככ"ל * ואס כן אין לנו לימוד לפטור האונס
 אלא פסוק ולנערה לא תעשה דבר * ואס כן לא פטרינן אלא אונס הבא
 מאחר יכא וככ"ל ולא אונס הבא מנפשיה ככ"ל * כראוי אתה לעונש מחמת את אשתו
 לקחת דאין לך תירוץ אונס דרחמנא פטריה וככ"ל דזהו אונס הבא
 מנפשיה וכזכר לעיל דדוק
 היטב :

שמואל א יז

ראיתי

צספר עיר בנימין סימן פ"ו שמתמה עד מאוד על מה שכתוב
 בשמואל א' יז גבי מלחמת גליות הפלשתי שנסו מפניו כל ישראל
 ושהעבירו קול במחכה והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך
 עושר גדול ואת צתו יתן לו לאשה ויאמר דוד אל האנשים העומדים עמו לאמר מה
 יעשה לאיש אשר יכא את הפלשתי וגו' כי חרף מערכות אלקים חיים * ויאמר
 לו העם כדבר הזה לאמור כה יעשה לאיש אשר יכנו וגו' ויסוב מאללו אל מול אחר
 ויאמר כדבר הזה וישיבהו העם כדבר הראשון וגו' ויאמר דוד וגו' עבדך ילך וכלחם עס
 הפלשתי הזה * ויאמר שאול לא חוכל ללכת וגו' ויאמר דוד אל שאול רועה
 היה עבדך לאציו בצלאל ובא הארי ואת הדוב ונשא זה מהעדד וינאחי אחריו והכתיב
 והללתי מפיו וגו' גם את הארי, גם את הדוב הנה עבדך והיה הפלשתי הערל הזה כאחד
 מהם

שמו הקים

מהם ויאמר דוד ה' אשר הילכני מיד הארי ומיד הדוב הוא יילכני מיד הפלשתים הזה
וכתב רש"ש יודע אני שלא להנס כחמון ליהדבר ההוא אללא שלעתיד אני בא לידי
כיוצא בה לתשועת ישראל ואסמוך עליה ואלא עך כאן לשונו וכל
הקורא ישתומם בהשקפה ראשונה על דוד עבד ה' לאמור מה זה שביקש
דוד דוקא לעבוד עלמכת לקבל פרס ושאל שני פעמים מה יעשה לאיש הזה
קודם שהלך ללחום ולא דעה לקבא קבאת ה' צבאות כי
הפלשתים חרף מערכות אלקים חיים ככל ועיין שם בספר עיר בנימין הכל מה שתיירץ
על זה רק במחילה מכבודו של דעתי כל מה שכתב ליתא דבראשון
גופל יסוד בנינו שם שנקשה לשיעח ח"א כתיבת גט כריתות במלחמה בית
דוד הוא ללא צורך כלל עיין שם דזה אינו דהא אעפ"כ צריך
לכתוב גט כריתות אף שלא ימות במלחמה פן אולי יפול ביד
האויבים ויוליכוהו על כמה וכמה אלפים פרסאות למדינת הים בשביה שכל ימיו לא
יחזור לביתו גם מה שכתב שם לתרץ את שאול באומרו וכל איש אשר
יכני ישיא בתולו לאשה ולא ירא פן יבא עבד או ממזר כמאמר ז"ל
שאין יוצאין למלחמה אללא מיוחסים ואם כן מה לעבד וממזר בתוך קשרי
המלחמה וזה אינו דאף שבת קשרי מלקמה אינו מזוילא
עבד ולא ממזר אף עפ"כ יש לחוש שיבוא עבד או ממזר שהוא נושא כלים
אללא אחד מהעומדים בתוך קשרי מלחמה וילחום עמו וכמו שהיה אחר כך
צאתת שבא דוד והרגו והוא לא עמד כלל בתוך קשרי מלחמה רק
הביא לאחיו מה שזריכים כרמפורש בהדיא שם בקרא עיין שם ודוק
ואם כן כאשר קושיא הכל על אותו צדיק בלי שוב ומוטל על כל בני ישראל
לישבו לכן אענה חלקי גם אני בהקדים להביאמה שכתב
החידושי אגדות על מה דאיתא במסכת תענית שאול עשה שלא כהוגן באומרו וכל איש
אשר יכני יעשרנו ויתן לו בתו לאשה דפן יהיה עבד או ממזר וכתב חידושי אגדות בודאי
שיעשה שלא כהוגן וזה שיוכל לבא לעבור על לאו דלא יבא ממזר בקהלה לא
אמרינן על אותו צדיק דאם יראה שיהיה ממזר לא יתן לו בתו מאי
אמרת שתתקדש לו מיד כשיהרגו גליות במעות שיהיה לו ביד שאול באומרו שיעשרנו
המלך ויעבור על לאו דלא יבא ממזר בקהלה זה אינו דגם לרוד לא היתה
מקודשת לריב"ק בסנהדרין דף ט' דהויליה מקדש במלוה דאינה מקודשת
רק מה שעשה שלא כהוגן היה רק דאם יהיה עבד או ממזר שאינו יכול לשמור מוצא
שפתיו עיין שם עולה מזה דליכא סברא כלל לומר על שאול שהיה בחירה
עשה שלא כהוגן כזה שיבוא לעבור על לאו דאורייתא אוק"ל ואם כן אומר
אני

אני דוד סבר באמת כר' יוסי שם • דקידושין שפיר הוי קידושין : ולא
 כתבטלו כלל משום זה דהוי ליה מקדש צמלוה ככ"ל • דאעפ"כ מקודשת
 בהנאת מחילת מלוה • כדקיימא לן במסכת קידושין ובמשנתו שכתב החידושי
 אנדות ע"ש • ואם כן לשיטת דוד הוקשה לו על שאלו הא"ך עשה שלא כהוגן
 כזה שיש לומר שיצוא לעצור על לאו דאורייתא ככ"ל וק"ל • והשתא אתי שפיר
 והוא דאומר חכי שלא היה כוונת דוד כלל בשאלתו לקבל פרס • רק איפכא
 מסתברא כשיתבאר בעז"ה • רק הא דשאל שכי פעמים מה יהיה השכר
 כאמור • הוה לעמוד ע"י זה על האמת אם בא לונס הכ"ל להציל השה מפיהם
 דארי ודוב להורות לו שלעתיד יצוא לידי כיוצא בזה לשתועת ישראל • ולכן
 ילך ללחוס עש הפלסתי אף שהוא נער והוא איש מלחמה מכעוריו • ויבטח
 בה' שכתן לוכד אות הכ"ל על הלחמו • אונס הכ"ל בא לורק שיציל הכבשה
 מהארי • דהקב"ה חס על ממונם של ישראל • ואין להקשות על כרחק זה
 אינו דא"כ בתחילה לא ישלח הקב"ה הארי ודוב ותו אין צריך לעשות כם בהלכה •
 דזה אינו דזה לא קשיא כלל למה שלח ה' ארי ודוב • דהעולם כמנהגו נוהג •
 שהטורפים טורפים מאכלם • רק אדרבה הקושיא הוא על ההלכה • ואי קשיא
 הא קשיא א"כ די בהלכת הכבשה מפיהם • ולמה לו להגדיל הכנס כל כך שאף הרגום •
 ואפשר י"ל אדרב' אם לא הרגם היה הכנס דהלכה יותר גדול והו' שלא חזרו וצאו עליו וכמו
 שאמ' באמת והלכתי מפיו ויקס עלי והחזקתי וגו' ע"ש ודוק • וא"כ אין לו שום דבר יותר
 מכל ישראל אנשי שם מרי כפש שלא ערצו לבס לגשת הכה • מכ"ש הוא שפדין
 נער ולא ניסה באלה • רק אי אמרינן שכבשה הכ"ל שהציל דוד ע"כ מארי
 ודוב אסור בהנאה • כדקיימא לן שמעשה ניסים אסור ליהנות מהם •
 מוכח שם הכ"ל בא לידורק להורות לו על התשועה שלעתיד וק"ל • ואם כן
 יש לומר דדוד נסתפק בדין זה אי מעשה ניסים אסורים בהנאה • או שידע הדין
 רק נסתפק אי זה נמי מיקרי מעשה ניסים או לא • דלריך להיות דוקא שיפשה
 כם בצאתו דבר עצמו כמו דאיתא בתענית שעשו המלאכים מחלל סמידא • ואתו
 כולי עלמא למזבן מינייהו • ואמר להם ר"מ לא תזכרו דמעשה ניסים הוא •
 ע"ש • אבל אם לא נעשה כם צגוף הדבר ההוא • רק הצילו או בא
 לו ע"י נס לא מיקרי מעשה ניסים וק"ל • ולכן שאל אם האמת כן הוא שהמלך
 העביר קול במחכה • וכשמעו כן בשנים או שלשה מקומות וראה שכנים
 דצריהם • הוקשה לו לשיטתו הכ"ל על שאלו בחיר' הא"ך יעשה דבר שיוכל
 לבא על ידו לעצור על לאו דאורייתא ככ"ל • ומשום זה הוכיח לעצמו שהמלך בחכמתו
 הטמין ברמז דבריו • והוא כשיהיה הלוחם עבד או ממזר • לא יתן לו בטי

באמר

כ"א

שמן הקיץ

צאומרו אליו צמה תתקדש לך במעוה שיש לך בידי כשיעדתי להעשירך • זמן
 מעשה ניסים שבאורך המעוה על ידי הכנס שהרגת לגליות שיראו וכסו מפניו כל ישראל
 ואם כן אסורין בהנאה ואין מקדשין בו כידוע וק"ל • וא"כ מוכח זה נמי איקרי
 מעשה ניסים ואסורים בהנאה • ולכן אמר עבדך יאל וכלחם וגו' וה' אשר
 הילכי מארי ודוב • ילכני מיד הפלשתי הזה דשלא לחכס כזדמן לי כס ההוא
 דאין לומר דמעשה הכנס רק להילכה כבשה • הא אסורה בהנאה ג"כ דאיקרי
 מעשה ניסים ודוק :

בתהילים לה

כי אכי לללע ככון ומכאובי כגדי תמיד כי עוני
 אגיד אדאג מחטאתי ע"כ • והנה בהיות
 דבריו כפשיס יפוצן סלע אף שקדמוני גדולי
 אמרשים אשר קטנס עצה ממתני • לא אמנע את ידי מלכתוב דעתי •
 לאמר שדוד המלך ע"ה רמו בנחות לשוכו על מה שאחז"ל על פסוק אעשה לו עזר כנגדו
 זכה עזר לא זכה כנגדו • והכי פירושו כאן כי אכי לללע ר"ל לאשה שכקראת
 ללע על שם ויקח אחת מללעותיו • ככון • ומכאובי כגדי תמיד • כגדי
 דייקא ככ"ל • ואם תאמר הא כתיב עזר ולא מכאוב וכנגדו • לזה אמר כי
 עוני אגיד אדאג מחטאתי וככ"ל לא זכה כנגדו וק"ל :

וברך

אחר יש לומר על דרך מוסר ותוכחה והוא בראותו אנשים שאינם
 מהוגנים • ויריאים לישא אשה ולעסוק בפריה ורביה •
 בשביל שאין יודעים להביא טרף לביתם • ואינם דואגים שלא
 קיימו מצו' עשה דפרי' ורבי' ולומר בהדי כבשי דרחמנך למה לך מאי דאפקד' איבעי לך
 למיעבד וכאלו בעו' המזויס ביותר אללכינו בזמנינו • פתח ואמר ממני תראו וכן
 תעשו כי אכי לללע ר"ל לאשה ככ"ל • הייתי ככון אע"פ ומכאובי כגדי תמיד •
 תמיד דייק' דר"ל שלא ידע לפרנס אשה וילדיה דהוא מכאוב תמיד • כי עוני ר"ל
 שלא קיימתי מצוה עשה דפריה ורביה ככ"ל אגיד ואדאג מחטאתי
 וק"ל :

תהילים קיט

בפסוק שרים רדפוני חכס ומדברך פחד לבי שש
 אנכי על אחרתיך כמוצא שלל רב עד כאן לשונו •
 ורבים תמהו ומקשים דלכאורה דבריו סותרים
 ואח"כ אמר דשש עליהם • ואני
 אומר

שמון הקיק נב

אומר להם דאין מקרא יולא מידי פשוטו • והכא נמי אתי שפיר בהקדים לדקדק
 עוד דבתחלה אמר לשון דבור ואח"כ לשון אמירה • אלא הוא הדבר אשר דבר
 חז"ל דבור קשה ואמירה רכה • וא"כ הכא נמי אמר דמדברך דהם קשים פחד
 לבי • ושם אכני על אמרותיך דהם רכים
 ודוק :

ברות ג

בפסוק ויאמר הגואל לא אוכל לגאול לימן אשחית את כחלתי
 גאללך אתה וגו' • וכתב רש"י לכת פנס בזרעי שנאמר
 לא יבא עמוכי ומואבי • וטעה בעמוכי ולא עמוכית עכ"ל
 ויש לדקדק א' למה אמר פן אשחית את זרעי משום לא יבא עמוכי ומואבי בקהלה' •
 ולא אמר כפשוטו שהוא בעלמו מזהר על זה • ב' לישא דפן אשחית וגו' בלשון
 ספק אינו מדוקדק כלל וכלל • ג' מה שכתב השפתי חכמים בזה מיושב וכו' ע"ש
 אין לו שחר לגמרי לכאורה • כי ההשחית הלז אינו קאי על בניו שהיו לו מאשה
 אחרת • כי אלו כבר עומדים בחזקת כשרות רק על הבנים שעתידים להיוולד לו
 קאי ובהללו הוא וצועז שוים • ד' הלשון וטעה בעמוכי וכו' שכתב רש"י אינו
 מדוקדק ולא ידע וכו' הוי ליה לכתוב • שלשון וטעה משמע שידע ממנו רק טעה
 ביה מידי • ולכאורה לא ידענומה היה הטעות שדוקדק לפניו • ואף
 ששלשה דקדוקים ראשונים יש ליישבם כפשוטו שהכי קאמר מה שכוונע בעלמי וצנני
 שיוולדו לי איני וצועז שוים • רק אצלי שיש לי עוד בנים מאשה אחרת שעומדים כבר
 בחזקת כשרות יש לחוש ג"כ • מלת פנס גם בהם כי לאו כולי עלמא מכירם •
 מי מאשה כשירה און מאשה פסולה וק"ל להבין • מ"מ עדיין לא כתקרה דעתי
 אפילו בישובם • ומכ"ש שעל הרביעי לא השבתי מאומה • ע"כ נראה
 לי לחתות כולה בחדא מחתא בהקדים להביא גמרא דיבמות דף ע"ז ע"ב • דוד
 כשר למלכות אע"פ דאתי מרות המואביה דדרשינן מואבי ולא מואבית • ופריך
 אלא מעתה תכרי ולא תכרי • ומשכי לעולם לא דרשינן ולא מואבית • רק
 מהכא אתא דכתיב גבי עמוון ומואב על דבר אשר לא קדמו וגו' ודרכו של איש לקדם וכו'
 ופריך הוי להו להקדים כשים לקראת כשים ומשני כל כבודיה בת מלך פנימה • דברי
 ר"ש ור"י סבירא ליה הדרוש עמוכי ולא עמוכית • וכתבו תוספות ולא קשיא ליה
 אלא מעתה תכרי ולא תכרי • דסבירא ליה בשלמא עמוון ומואב הוי לקרר ולכתוב •
 ומדהאריך לכתוב עמוכי ומואבי שמע מיכה לדרוש מיכה עמוכי ולא עמוכי' מואבי ולא
 מואבית • משא"כ הכא תכרי הוי ליה לומר וזהו ארוך יותר עד כאן לשונו •
 ובדף ע"ז ע"ב איתא לר"י דסבירא ליה קהל גרים איקרי קהל • על כרחך סבירא
 ליה

ליה כמי דמלרי ומלרית אסורים דאס לא כן דמנרית מותרת והוי כשאר גירות
 א"כ הא דכתיב גבי מזרי דור שלישי יבא וגו' היכי משכחת ליה האי מזרי ראשון ושני
 למאן נסב עד כאן הנמרא • ואס כן בהלעה וואתי שפיר בזומרי שהגואל הלז
 סבר עמוכי ולא עמוכית וליי שב קושיות אלא מעתה מזרי ולא מזרית סבר קהל גרים
 לא איקרי קהל • ואס כן לומר דהאמת כן הוא דמזרית מותרת לבוא בקהל
 ה' וק ל :

ובאמת

טעה בזה • דלר"ש הלימוד דנקיבות מותרות בעמון ומואב
 אחיה מאשר לא קדמונו ולר"י אף דסבירא לי דאחיה משמוכי
 ולא עמוכית תירץ קושיות אלא מעתה מזרי ולא מזרית דהתור
 דעתה לקצר ככ"ל וק"ל • ואס כן הכי קאמר הרוואה שאני נושא מואבית יתן
 פגם בבני מחמת עצמי שיאמר האיך אני נושא מואבית אלא על כרחך צריך לומר מואב
 ולא מואבית קשה אלא מעתה מזרי וכו' אלא על כרחך צריך לומר דאמת כן הוא וקהל
 גרים לא איקרי קהל ככ"ל ויתקשה לו למה כשאת אחת מאלו שלא איקרי קהל • והוא
 ממיוחסים שבישראל • אלא מסתמא שנתודע שאסור אכיל לבוא בקהל •
 ואס כן יתנו פגם אף בבני שכולדו מאשה אחרת • מה שאין כן מחמת בנים
 העתידים • הוא ובעושים
 בזה כנזכר לעיל
 ודוק :

סליק ספר שמן הקיק

ספר

במת יחיד

שחיבר האלוף הראש והקטין גובה
הקבלה התורנית כש"ת כמהור"ד יאקבצין
המנוח האלוף הראש והקטין פ"ו כש"ת
כהר"ד ישכר בער קליף יז"ל .
על תנ"ך :

נרפס פה קק

אלטונא

סכי בשמן הטוב

הזו לפק

תחת ממשלת אדוכינו המלך הגדול
האדיר פרידריך החמישי מלך דעני
מארק ונאר וועגין השס יר"ה ויתכסא
מלכותו מעלה מעלה לו ולגבירתו
ולזרעו עד עולם אמן :

בדפוס הכעלה כ' אהרן צן כ' אלי' כץ ז"ל

קצרה

היריעה והמנע מלהשתרע עליה כפי אשר בלצבי י
 חשבת לכתובמה שהעירכי ציותר למלאכת מלאכת ה'
 והוא שפעס א' דרך מקרה טהור חשבת בדר כפלא שחתימתי
 דהיינו יאקב בן כהר"ר בער קל"ף עולה במספר קטן מ"ז ומלת אליוג"כ
 ציממריא הכי הוי ומיזס ההוא והלאה חזקתי ואמלתי את עצמי אחר שכמדומה
 מחתימתי שזהו חלקי וגדלי לגומרומן השמים יסייעוכי לזה ת"ל ואחר
 שכבר הבאתי בהקדמתי לחיבורי **שמן הקיק** שכונן מן המחצר לככות
 חרושים בשמו קראתי **במת יחיד** על דרך מ"ש הזוהר שחידושי אדם

כחשבים במקום קרבן • וא"כ בהעלותם על הכייר הוא במקום מזבח • רק
 הא דבחרתי בשם במה הוא דמלה הלז עולה ג"כ מ"ז כשמי במספר קטן וכמלת אליו
 ליחיד • והוה במת יחיד אשר שם מלכה יעקב הקטן :

יעו

שראיתי שדרשמוז'ל על תיבת אליו איזה פעמים כגון בדרש מס' יומא
 קול לו קול אליו אשה שמע וכל ישראל לא שמעו • וידבר ה' אליו
 מאהל מועד לאמר למעט אהרן מן הדברות ועיין בהר"ן שם • ובאמת
 במלא תיבה זו כמה פעמים בתורה נבא'ים וכתובים עד איך מספר שלא כמלא
 עליו דרשמוז'ל והלא דבר הוא • ע"כ כתתי לבי לדרוש בכל מקום שכתלא מלת אליו
 ואף שיתורץ בליזה מקום בדוחק יהיה הפירה וישמע חכם וכו' במאמר החכם
 כידוע :

וזה החלי לעשות

בפר נח

ככתוב צ' פעמים מלת אליו ג' שליחות דיוכה • וכ"ל
 דבא'ים לתרץ מ"ש הש"ח בשם מהרש"ל והוא דאיך שלח הזכר
 מהיונה הלל יש לחוש שלא יחשדוהו על צת זוגו כמו שחשדו
 העורב • ולכן כתב רחמנא אליו • לומר דאליו לבד שב ולא אל צת זוגו דלא שימש
 בתיבה ולכן לא יחשדוהו • משא"כ העורב וכמ"ש הש"ח ע"ש דוק • אבל
 יותר כ"ל הקטן לומר דהכתוב תירץ קושיית הש"ח הכל בהכתבו אליו הכי • דהיינו
 אליו לבד שב כי לא היה לו צת זוג • דהא גס מן העופות המהורים ג' כלקח שבעה
 שבעה כמ"ש רש"י דלמדנו סתום מן המפורש ע"ש • והפירוש דשבעה הוא שבעה
 יחידים דהיינו שלשה נקיבות וד' זכרים כמ"ש הש"ח לעיל ולא ב"ל אותה הזכר הכשאר
 מצלי

מבלי בת זוג שלח • דגציה ליכא חשד ודוק • ותמיהבי עלהש'ח שלא תיריך כן
אחר שהוא בעלמו מניא פירוש זה על שבעה שבעה ככל • ועוד מ"ס אבל נח כוונתו
היה לגלות זה וכו' ע"ש כסתר במ"ס דאעפ"כ יאמרו אותו זכר הכשאר בלי בת זוג שלח
וככל דוק כי ככון הוא :

בפילך לך בפסוק וילך אברהם כאשר וגו' כ'ל ליישב תיבת אליו ולומר דהכא בא

למעט לומר ההולך עמו מן הדבור • וכדמפרש הפסוק בהדיא וה"פ
וילך אברהם כאשר דבר אליו לדור • אע"ג וילך עמו לומר • היה
מדבר עמו ולא עם לוט • ואע"ג דאברהם היה בן ע"ה שנים בלאתו מחורן • ומזה
מוכח דלא קיים מלות כיבוד אב ואם כמ"ס שרש"י סוף פרשה שלפניה ע"ש • אעפ"כ
דיבר עמו • דבאמת לא חטא כלום בזה כמ"ס שרש"י ע"ס ע"ד דוק • ואפשר שזה
כוונת סמיכות הפרשה וק"ל • וגם פסוק וירא ה' וגו' הנראה אליו • יש ליישב
דבא למעט לומר ההולך עמו וכך לוק'ל • רק מלות הכל הכתובים אחרי הפרד לומר
מעמו • כמו והכה דבר ה' אליו וגו' מהמעטין • ע"כ לומר בזה דבשביל
דלפני הקב"ה הכלגלו וידוע שעתיד יאערו מאבימלך כתעברה שרה • ע"כ דיבר
דברים האלה אליו לזכר בסוד שהוא שמו ואחרים לא שמעו • כדי שיאמר לברית
קודם העיבור שתתעברה שרה ממנו • וא"כ בראותם שנתאמנו דבריו בהעבור
יאמרו וגו' כשממנו כתעברה דוק • וא"כ מיושב נמי מלה לאמר בפסוק הכל דוק •
ולפ"ז יובן נמי פסוק והאמין בה' וגו' דלריבין לתת על לבבו וכי"ס שלא יאמין בה' •
וגם י"ל למה לא כתוב לעיל כשהבטיחו וכתתי זרעך כעפר הארץ וגו' והאמין בה' • אבל
לפי מה שכתתי א"ס דה"פ והאמין בה' אפילו בזה שלא גילה העיבור להבריות ככל •
ושם בטחו בזה הקב"ה שיסיר מעליו קול ביש'ה כל'ז • כאשר עשה הקב"ה באמת שאר
קלסתר פניו בדומה לו שצוה יסכר פי דוברי שקר ודוק • משא"כ לעיל דקאי עלי שמעאל
במ"ס המפרשים שם אחי שפיר דלא הווכר והאמין בה' וגו' וגם מלת לאמר דפירושו
ככל דוק • וא"כ דכתתי דדיבר עמו בסוד דיבור הלו אחי נמי שפיר פסוק ויאמר
אליו אחי וגו' וגם פסוק ויאמר אליו קחה וגו' דזה היה הכל דדיבור אחד הכל לוק'ל
וגם מלה הכל בפסוק ויהי אברהם בן ז"ט וגו' מיושבת דגם אמירה הלו היה מעיבור שרה
דוק :

בפ

וירא אליו וגו' כ'ל דבא למעט דאליו ושבילול לזכר צאלצקר ולא גם
בשביל ישמעאל אע"ג דהיה ג' שלישי למילת ישמעאל דשניהם ביום אחד
נימולו כרתיב בסוף פרשה שלפניה בעל"ס הי"ס הזה כימול אברהם
וישמעאל בנו והכידדיק לישנא דרש"י לצקר את החולה בלשון יחיד דוק • ואפשר שזה כוונת
סמיכות הפרשה ודוק • בפסוק ויאמר אליו איה שרה אשתך • כ'ל לצקר דלכן
אמר

במת יוד

אמרו זה אליו לצד בסוף כרי שלא תשמע זאת שרה שנס לה שאלו על אברהם וכדי לחבבה
על צעלה כח"ש רש"י • וא"כ אינו מן הדרך שתשמע דשאלו לשניהם וק"ל •
ואין להקשות א"כ למה לו ללקוד על איו שבאליו משום זה • דיש לומר דבארק להורות
דשאלו תחלה לו כח"ש הש"ח בש"ש א"ע ש' ודוק •

בפסוק

ויוסף עוד לדבר אליו וגו' כ"ל ליישב עפ"י ת"ש רש"י דלא בקש הכא רק על
ארבע עיירות ובודאי פודאן וא"כ י"ל לכן אמר זה בסוד כדי שלא
יכעסו עליו אנשי עיר שלא מנה אותה תוך הארבע • וא"ה הא
כולם יאבדו • זה אינו דבוראי היה להם קרובים שדרו בעיר אחרת וצמדינה אחרת
אלו יכעסו וק"ל •

פסוק

ויפארצם מאר ויסורו אליו וגו' כ"ל דפשוט הוא וא"ל יישוב דבוראי סרו
אליו ביחידית שלא ירגישו בם אנשי ארס כדמפורש בפסוק בהדריאנגס
רש"י עקמו את הדרך לצד ביתו וק"ל •

בפסוק

ויאמר אליו הנה נשאתי וכו' ב"ה הכתוב מתרץ בזה מה שיש להקשות על
בנות לוט דאמרה הבכירה אל הצעירה אבינו זקן וא"ש אין צורך וגו' ועין
ברש"י שם הא שמעה דאמר לבלתי הפכית את העיר אשר דברת •

אלא ודאי דאמר זאת ללוט בסוד והיא לא שמעה ודוק • ומעט דאמר זאת בסוד לא
ידעתי ואפשר כדי שלא יתגלה לאנשי עיר הזאת וישו וק"ל •

בפסוק

ויאמר אליו האלקים בחלום וגו' כ"ל ב"כ פשוט והוא דר"ל דאמירה הלו
שייך אליו לצד • דלו לא נתן כח לשמש אבל לא לכל בני ביתו משא"כ
לקמן עזרה' צעד כל רחם לבית אבימלך על דבר שרה • ועין בש"ח שם
אמרה לו דיעצר כל רחם וק"ל •

בפסוק

ויהי אחר הדברים האלה והאלקים נסה את אברהם ויאמר אליו אברהם
וגו' וכן פסוק ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם וגו' כ"ל
דא"ל שום יישובות ירוך • דעליהם ועל הדומה הקושיא מעיקרא ליתא דלעכ"ד אין
להקשות דלכתובלו במקום אליו אלא אם לא הזכיר אחריו בפירוש שם האיש שהדיב
ור שייך אליו • וא"כ י"ל שהדיבור קאי לכל מי שמעו • שפיר קשה לכתובלו
דאליו משמע שהדיבור מיוחד אליו דוקא • ואינו כן • משא"כ הכא וכה"ג
דמזכירג' כ בפירוש שם האיש שהדיבור שייך אליו מן הראוי הוא לכתוב אליו ולשלו
הדיבור מאפרים ודוק היטב •

כפ

חיי שרה בפסוק ויאמר אליו העבד אולי וגו' כ"ל ליישב מלת אליו ע"פמה
דאי' במדרש והובא לקמן ברש"י על פסוק ואומר אל אדני אליו וגו' דהכי
אמר לו אליעזר אולי לא תאבה וא"כ למה לך כל זאת בת ישרו וישאכה וכו'
ע"ש

ע"ש • וא"כ ללכן אמר לוכן בסוד כדי שלא יתבייש אם לא ירצה הצדקה וככוהג
 שבעולם וק"ל • וא"כ אחי כמי שפיר מלת אליו הכחוב אחר זה בשנות הצדקה •
 דבאמת תשובתו היתה לאמת ש"רש"י שסמ"ב לכן אמר לוכן בסוד כדי שלא יתבייש
 בכ"ל ודוק • ולפ"ז א"ש מ"ש ש"ח על רש"י דלקמן אלי כתיב וכו' למה לא כתיב כמי
 חולי דלעיל חסר וכו' ע"ש • דלעיל ידעינן זאת ממלת אליו בכ"ל ודוק :
 בפסוק והאמר אליו בה בתואל וגו' ובכסוק ותאמר אליו גם תצנ וגו' קדים
 לדקדק מפני מה אמר הגיד כי לי דתיבות הללו הם לכאורה ללא
 צורך כלל • ואף אם האמר שכך יתכן לדבר • הו"ל
 לומר כן כמי על שאלה שנייה • ועל כל פנים הו"ל לומר כן פעם אחת
 בסוף דהו"י משמע דקאי על כולם ולא באמצע • ועוד למה הכחוב תשובתה
 צב' אמירות • ועוד אין זה מתיקון הלשון להחיל מאמר במלה גם כמו הכאוב
 ותצנ וגו' • ועוד למה סדר לבן צדקות הכוס שהוא עשיר ורץ כמ"ש רש"י ד"ה וירץ •
 הא לא היה משקלו מופלג כל כך כמ"ש ש"ח על רש"י ד"ה בקע וכו' ע"ש • ועוד
 מלת לאמר בפסוק ויהי כראות וגו' אין לו מוזן לגמרי • ולכן לפרש הפשוטו קאיתנא
 ויתורץ הכל • והוא ככוהג שבעולם דבתו של עני אינה בוסה את עצמה מליקח אפילו
 מחנה מעוטת • משא"כ בת עשיר אם לא המחכה מזהב ומשקלו מופלג בוסה את
 עצמה מליקח כידוע • ולכן כאן מתיירא אליעזר בשואלו בת מי את שמא אביה הוא
 עשיר מפורסם • וע"כ לא תרצה לגלותו בפני אנשים אשר אתו מאחר שלקחה ממנו
 מתנה מעוטת יהיה לה זה חרפה למפרע וככ"ל • ע"כ הטיב אשר דבר ודייק הגידי
 בא"יור"ל ל"ל לבדי ובסוד אמרי בת מי את ולא יהיה לך לבוסה • משא"כ משאלת היש
 בית אביך מקום ללון דפירושו לינה אחת כמ"ש רש"י ליכא למשמע אף שתאמר כן דאביה
 הוא עשיר • דאפילו מי שהוא עני ביותר יכול ליתן עכ"פ לינה אחת • שפיר
 עבד דלא אמר עליה הגידי כא"י וככ"ל ודוק • והשתא אחי שפיר שכהוב
 ותאמר אליו דר"ל דעשה כמ"ש אליעזר ותאמר תשובת דהיא בת בתואל דהו"י מפורסם
 אליו לבד וככ"ל • ושיש לאביה לינה אחת בפומבי ככ"ל • ואליו לבד אמרה גם
 תצנ גם מספוא רב עמנו גם מקום ללון ליכות הרבה • דגם מזה כיכר שהוא איש
 אמיר • ולא אמרה בפומבי גם זה כמו שלא אמרה משום זה תשובת שאלה ראשונה
 ברבים ודוק • וא"כ מיושב כמי שכי אמירות חכ"ל וגם מלת גם • ור"ל דלכולי
 עלמא אמרה דיש לי מקום לינה אחת ואליו לבד אמרה גם תצנ וגו' וק"ל • אבל הכי
 אין לש"ש דגם תשובת שאלה שנייה אמרה אליו לבד • דא"כ מחובר מלה גם למעלה
 למלת אליו ולא לתצנ דוק ותשכח • ובאמת מחובר מלת גם לחבו במקף כזה גם תצנ
 ודוק • ולפ"ז אומר חכי דבאמת על ראיית הכוס והמירדס לחוד לא רץ לבן וככ"ל
 אלא

במת יהוד

אלא וכשמעו את דברי רבקה אחותו האריך אמר לה הגדי נאל לי וכנ"ל ומיניה נשמע
 דבאמת היה זה נחשב לו לדבר מועט וכנ"ל שפיר סבר דעשיר הוא ורץ לקראתו ודוק •
 וזהו כמי פירש דמלת לאמר הכ"ל ור"ל דבלא זה לא הלך לו לומר דהוא אחר רבקה לבוא •
 אתו הביתה דלא יאמין לו דהוא אחיה ואכל מי שאינו מתשפחת אברהם לא ילך אליעזר
 ואותו מופת שיאמין דבריו לא היה לו ללבן לאמר לאליעזר אבל וכשמעו את דברי רבקה
 אחותו • לאמר לאליעזר לאות ולמופת האריך שאמרה רבקה כה דבר אלי ביחודית
 הגדי נאל לי וכנ"ל למיד ויבא אל האיש וגו' ויאמר בא ברוך ה' וגו' וכנ"ל • אבל בלא
 מה שאמרה אין זה אות דהא כולם שמעו מה שדיברו ודוק • ולפי מה שכתבתי לעיל
 מיושב כמי מ"ה ש"ח על רש"י ד"ה ויאמר בת מי את לאחר שתתן לה שאלה וכו' הארש"י
 ס' ל"אפי' בחד עבין אין מוקדם ומאוחר בתורה וא"ל כימא שסיפורו ללבן היה דוקא
 והכא לאו דוקא וכו' ע"ש • דרש"י דייק כמי מלת הגדי נאל לי ומלת אליו ולכן צריך
 לומר כנ"ל • וא"כ ע"כ ל"ל שכבר נתן לה ודוק כי כן הוא • ועיין מה
 שכתבתי בחידושי למסכת סוכה גבי נוטלין לולב בימין • עי' ודאמריקן גס בענן
 אחד אין מוקדם ומאוחר בתורה ודוק :

בפ' תלודות

בפסוק וירא אליו ה' ויאמר אל תרד וגו' כראה לי
 ליישב בשני אופנים הא' למעט רבקה כי אינא דומה וכו'
 כמ' שלעיל על ויפתח לו וי' על מפני שתלה הכל
 באברהם לא ראה לבייטא ואמר לוכן בסוד ודוק :

בפסוק וירא אליו וגו' י' לדאמר לוכן בסוד כדי שלא יכעסו עליו אנשי
 שחדם בכך וק"ל • בפסוק וירא אליו ה' בליה ההוא וגו' י' לפי
 כמו וירא אליו וגו' דלעיל ודוק :

בפסוק ואבימלך הלך אליו מגרר וגו' כ"ל דבא למעט דלא הלך לרבקה ודוק :

בפסוק זיהי כי זקן יצחק וגו' ויאמר אליו בני ויאמר אליו הכני כ"ל נכן אמר לו
 בסוד שירא יצחק שיעקב ירמאוהו שכה עיניו וק"ל :

בפסוק ויאמר אליו יצחק אביו גשה וגו' וכן בפסוק ויען יצחק אביו ויאמר אליו
 וגו' כ"ל דא"ל שום יישוב דר"ל דדעת יצחק רק על אחד מיוהד או על
 יעקב או על עשו ודוק • וכן בפסוק ויגד לרבקה וכו' ותאמר
 אליו וגו' א"ל שום יישוב כי אמירה הלז היה בודאי בסוד כדי שלא ישמע עשו אחיו ודוק
 וצוה מיושב כמי מה שהפסוק הכתוב בפסוק וישמע יעקב וגו' בין פסוק וירא עשו כי בדרך
 וגו' ובין פסוק וירא עשו כי רעות וגו' כמ' שהלשיך • אלא שרעה לתרץ הא בודאי
 בסוד היה כנ"ל • והאריך שמע עשו כל זה • ומשום זה בא כמתרץ ואומר דכבר
 הלך יעקב פרה ארס ולאח' כגילה יצחק ורבקה כל זה לפעו ודוק :

כפ' ויצא

צפסוק ויהי צערב ויקח את לאה וגו' כל ליישב מלה
הכל ולומר דפשוט הוא דזהו צודאי ביחידות ונסוד פשה
מפכי רמאות וחילופ לאה ברחל וק"ל :

צפסוק ויאמר אליו לכן אסכא וגו' יש ליישב צפסי דרכים האחד שלא ישמעו
אחרים שנתברך בגללו • ויחנו לו שכר יותר ממה שהיא
רוצה ליתן לו וק"ל • ועי' ל דכוונתו היתה שיכול לטעון אח' כלל היו דברים מעולם
על משכורתו וק"ל • וכן' לכמי תיבות הגידה לימה משכרתך • וכמ' שלעיל
צפ' מיי שרה צפסוק ויאמר צת מ'את הגדי כאל לי וגו' ע"ש וליעקב אמר הטעם דחרפה
היא לו : דידעו דעובד אללו בשכר כעבד צעלמא ודוקומלת אליו בהשובת יעקב
ויאמר אליו אתה ידעת וגו' אין לריך טוס יישוב דאחר דלכן הלך לדבר אתו ביחידות •
ע"כ הוה' ל' יעקב תשובתו ביחידות וק"ל :

כפ' וישלח

פסוק ויאמר אליו מה שמך וגו' מתורץ ועומד הוא כמ' ש
הכתוב צעלמו ויותר יעקב לדו וגו' וק"ל :

צפסוק ויאמר אליו אדני יודע כיונו' כל' לי יש צעפת' שרשי' שלא היה דעתו ללכת
אלא עד סכת ע"ש • וא"כ י' ל' יעקב בגילה זאת להאכסיס אשר אתו •
ויוכל להיות שהסגילו זאת לאכסי עשו צבוקב שבועלס ע' כירא יעקב לומר זאת
צפומצ"י • רקלו לבדו צסוד וביחידות וק"ל :

ובררך

אחר י' ל' דהתורה רמזה בגס צוה דד' מאות איש אשר היו עם
עשו כשמו ממנו כדאי' צרש' י' ד'ה ויש צביוס הפוא וכו'
דמרכתי צביושב צלשון יחיד לא מוכח מידי כדמקשה הש"ח ע"ש
ואין להקשות ממה דכתיב אח' כ' אלצה נא וגו' די' ל' צאמת לא היו צאותו
פעם אתורק עשו סצר דעדיין לא כשמו ממנו ודוק :

צפסוק ויבן עם מצבא וגו' כי שם נגלו אליו האלקים וגו' יש ליישב לפי התרגום
דמפרש האלקים מלאכי אד' • ולומר דהכתוב צא הכא לתרץ
קושי' ש' ח' לעיל ריש' ויאל למה היה צריך לשמרו צאותו שעה ולא קודם לכן • ולכך
כתב רחמא נגלו אליו • דמשמע דצא' אליו כשהיה לבד צב' שמירת מלאכים
כמ' ש' ח' לעיל צבסר' א' וק"ל :

כפ' וישב

פסוק ותדבר אליו בדברים האלה וגו' ונס פסוק ויהי כשמוע
אדוכיו וגו' אשר דברה אליו וגו' מיושב ועומד צמ' שרש'
שדברה אליו לבד וביחידות כשהיה משמש עמה וק"ל •
צפסוק ויהיה' את יוסף ויט אליו חסד וגו' כל' ליישב ולומר דהכתוב צא לומר
דלא היה הללחת יוסף צבית הסוקר כמו צבית המצרי כי שם ברך ה' ציתו
בגלל

במת יחוד

בגלל יוסף כמ"ש שם ומשמע כלמה שהיו עושים אפי' בני ביתו ולא יוסף בעצמו
 ובבגד מל"ח * משא"כ הכא דלא כשהקב"ה חוטש לאחד והלחה רק אליו
 ר"ל יוסף לחוד וכלמה שעה הוא בעצמו מל"ח * ולא מה שהיו
 עושים אחרים כחברך בגללו ודוק * וא"כ מה מאד יומתקו פסוקים הכתובים אחר
 זה * ואת כל אשר עושים שם הוא היה עושה באשר ה' אתו ואשר הוא עושה ה' מל"ח
 ור"ל כל מה שהיו עושים שם שאר בני אדם הוא היה חוזר ועושה כדי שיל"ח בהשר
 שדוקא ה' אתו * ואשר הוא עושה וגו' כדאמרי אינשי כל מה שבא ליד פלוני מל"ח

דוק :

פסוק ויאמרו אליו חלום חלמנו וגו' א"ל ליישב ע"פמה שיש לדקדק בפסוק
 שלפניו וישאלונו למה לי מנת לאמר אלא כ"ל ליישב בהקדים מ"ש הרב
 אבן עזרא על מה שאמר יוסף הלא לחלקים פתרוני ע"ש *

ויש לדקדק לשיטתו הם סב דכלל החלומות הולכין אחר הפה * למה לא פתרו כל
 אחד לחבירו לעונה * וע"כ ל"ד כל אחד ירא מחבירו דלמא לאו אהבו ויפתור
 אותו לרעה * וא"כ יש להקשות מאי ראו ביוסף להאמינו בסברא כל דהו *
 דלמא החלומות הולכין אחר הפה ויפתר חלום לרעה * אלא ודאי ל"ל
 וישאל את סריסי כרעה אשר אתו במשמר * ושלא תקשי לך האיך מילא
 וערבו לבו לשאול לשני שררות הללו שיגידו מסתוריהם וסודיהם למה פניהם
 זועפים לכן בא הכתוב כמתרץ ואומר * שאמר להם שרואה בית ארובו
 לאמר בקשתם וישתדל עבורם * וכי חזו דהוא ביקש טובתם ואורב להם לא היה
 להם לירא מפניהם ככ' לושפיר אמרו לו חלום * אבל כל אחד ירא מחבירו ככ"ל
 לכן כשאמר החלום ליוסף אמר לוכן בסוד שלא ישמעו חבירו * וא"כ שפיר דייק
 חזיו ודוק :

בפ' מקץ

בפסוק ויאמרו אליו לא ארוני וגו' כ"ל דר"ל דבדק וחקר כל
 אחד נבדו וככוהב שבעולם לבדוק למי שחשוד על איזיה דבר
 וק"ל * ואתיבמי שפיר וכאמר אליו בכיסו וגו' דספרו
 כמו שהיה באמת וככ"ל * ובמ"ש בהדיא ויגידו לו את כל הקורות אותם
 דוק :

בפסוק ויאמר אליו יהודא לאמר וגו' כ"ל דכתוב בא הכא לתרץ מה שיש להקשות
 האיך דבר יהודא בפני אחיו הגדולים ממנו דהיינו ראובן ולוי ולכן כתב
 רחמנא אליו להורות דדבר עם יעקב לבדו כשלא היו אחיו אללו ויתכן שהיה ציוס
 שיימש אותו ודוק :

בפסוק

בפסוק ויגשו אל האיש אשר עלצית יוסף וידברו אליו פתח הבית ללומר מפני
 דדיבור הלז היה שמלאו כספם בשקס לכן הטינו אשר דברו זאת אליו לבד בסוד כדי
 שאם יראה לבוא בעליה עליהם לומר שנכבדו כספם * וגם הודו כבוד עליה
 בעצמם * יכפרו ויכחשו הודאתם מה שלא היו יוכלו לעשות אם ישמשו זאת
 ג' כ' אכשים אחרים ויעידון ויגידון מה שמעו מפי הם ודוק * וא"כ אחי כמי
 שפיר דדיברו הוה פתח הבית ולא בפנים כדי שלא ישמעו ג' כ' בני הבית וק"ל *
 ופ' דזה כ'ל ליישב מלת אליו בפסוק ויאמרו אליו למה ידברונו' ור' ל' צביל שהם
 נחשבו שבדאי לא ימצא הנביע אללם * ולכן פסקו על עצמם עונש
 חמור יותר מדאי * כמנהג העולם לדבר מי שחושדין אותו ואין צו * ואף עפ"כ
 לא ראו לדבר כן בזמני שאם ימצא שלא יבא עליהם לדונם * כמו שפסקו בעצמם *
 משא"כ עתה דאמרו כן אליו לבד ובסוד יכפרו בפסק דינם וק"ל :

בפ' ויגש

פסוק ראשון ויגש אליו הודא וגו' כ'ל דאין צריך ישוב
 למקלת מפרשים שדיבר אליו לבד בסוד ובאזניו ממש
 באופן שהוא שמע ואחרים לא שמעו ע"ש וק"ל :

פסוק

מכרו ועלו אל אבי וגו' כ'ל ליישב מלה הכ' לומר דיוסף אמר לאחיו
 ודייק שמכר אלקים לאדון לכל מצרים וגו' דהיה ר' לאפילו לפרעה
 ובאופן שאמרו חז"ל במס' סוטה דף ל' שמוכרת היה פרעה לעשות רגון יוסף בכל ענין
 כדי שלא יאמר שאינו מבין בלשון הקודש ע"ש * וא"כ הטיב יוסף אשר דבר זאת
 אל אחיו שיאמרו זאת אל אביהם בסוד כדי שלא יתגלה לפרעה ויכעוס עליו ודוק *
 וא"כ ממילא מיושב פסוק וידברו אליו את כל דברי יוסף וגו' ודוק כי כן הוא
 בפסוק ויאסור יוסף מרכבתו וגו' וירא אליו וגו' כ'ל ליישב מלה הכ' לבהקדים
 ליישב רש"י ד"ה וירא אליו יוסף אראה אל אביו עכ"ל * מאי בעי רש"י
 בזה ואף שהש"ס מביא מ"ש מהרש"ל בזה * עדיין לא נח דעתיה בה * ע"כ כ'ל לומר
 דכוונת רש"י הוא כמ"ש תרגום יונתן על פסוק זה וזה לשונו קדם דאשתמודעיה
 אביו סגיד ליה ואתחייבוכו' * רק טרם כלל אל ידי חובות ביאור במאירא ת"י
 לימוד זה בפסוק הכ"ל * אלא צריך לומר דהוקשה ליה מאי וירא אליו ר"ל בשלמא
 גבי הקב"ה שייך לומר וירא אליו ופירושו כשראה רואה ואינו נראה * אבל
 השתא וירא אליו * משא"כ אלל בני אדם מה שייך לומר דזה נראה לזה
 הא זה כזה ומי נראה למי * אלא ודאי כ'ל דאביו לא היה מכיר ליסוף
 ולכן וירא אליו ר' לכתודע ונראה יוסף אל אביו * וא"כ הכללתי
 שפיר * מלת אליו אחי שפיר דבא להורות דהכא לא היה כמו בזמנה
 דזה כזה ככ"ל * אלא וירא אליו יוסף אל אביו וככ"ל * אבל אביו אל יוסף אינו

כמה יחיד

צריך להיראות ולהתודע דהיה יוסף מכירו צ"ו • וא"כ שפיר כתב רש"י יוסף
כראה אל אביו וכ"ל • והוא ש'תרגום יוכתן וכ"ל • גם י"ל לכן כתב אליו
דלאחיו כבר כתודעוק"ל :

צפסוק ויאמר יוסף אל אחיו ואל בית אביו וגו' כראה לי ליישב ולומר דיוסף ירא
מלומר זאת לפרעה בפומבי שאינם כי אם רועי לאן ולא ילחמו לכל
מלאכת מלחמה וירחיקום משום זה מעצו • דזה היה כוונת יוסף במ' שאחר זה
ומקצה אחיו וגו' עיין מ"ש רש"י שם דאין לח' כי ישמע אחד מהשומעים דבריו לפרעה
שגבורים ומעולם אנשי השם המה • יאמר זאת לפרעה דהוא יודע שבשביל שיוסף
אמר לו הסיפוך הרחיקום • וגם פן ואולי ידע אחד מהשומעים דבריו גם לע"ע כל
זאת • לכן אמר לוכן צסוד • וא"כ כולי עלמא יסברו שפרעה ה' כי ידע שבבלי
מלחמה המה • אעפ"כ הרחיקם • ומשעם הכמוס אתו • ולא יאמרו לו
כלל אע"פ שידעו או ישמע ככ"ל ודוק • או על דרך יותר פשוט פ"ל לומר שאמר לו
צסוד שרועה לאן הם • שלא יתגנו בעיני העם כי תועבת מזרים הוא וק"ל •

צפסוק ותתום השנה וגו' כ"ל ליישב מלת אליו בהקדים ליישב מלת לאמר
צפסוק ויתום הכסף וגו' דמלת לאמר בעצמו ז"ל • וגם
מ' שדלא כתוב כמי צפסוק ותתום וגו' אלא כ"ל דחדא צירך
חזרתה מתורצת והוא דכל זמן שלא היו צריכין למכור ארצם צלחם • לא
היו בוזים ואמרו אל אשר על בית יוסף אל יוסף לאמר • ר"ל דהוא יאמר צקשתם
ליוסף • אבל כשהיו צריכין למכור אדמתם צסבר • לא רצו לגלותו
לאשר על בית יוסף ולא לשום בן אדם ואפילו זה בפני בוסה שהגיעו לכלל זה
רק באו אל יוסף בעצמו וצסוד וא"כ שפיר דייק ויבואו אליו
וגו' ודוק :

כפ

ויחי צפסוק ועיני ישראל וגו' וצפסוק ויח יוסף אותם וגו' כ"ל ליישב
מלת אליו ולומר שבביל שיוסף בהאי פחדא יתיב דיעקב ישית יד ימינו
על אפרים אף שהוא הצעיר מפני שלמד אללו כמ' שרש"י וש"ח לעיל •
לכן הלך אתם לצרכם כשהיה יעקב לבדו וביחודית כדי שלא יתצייש מכסה בפני
העומדים שם אם יעשה ככ"ל ודוק :

צפסוק

כה תאמרו ליוסף וגו' בדברים אליו כ"ל דא"ל ישוב כי בודאי לא אמרו חטאת
צפסוק וק"ל :

כפ

שמות צפסוק וירא מלאך ה' אליו וגו' כ"ל דבא מלה הב"ל לתרץ מה שיש
לדקדק לכאורה והוא הא"ך הלך אדם חשוב כמשה לבד וביחודית במדבר
דהוא מקום סכנה נגד דעת חז"ל כדוע • לכן כתב רחמא אליו
למעט

למעט דדוקא הוא ראה ואנשים אשר אתו לא ראו • וא"כ ע"כ ל"ל דהיו אתו וכנראה
שבעולם דהיינו שיתרו היה לו רועים אחרים רק לא רצה לעזוב חילו ביד אחרים זרים
לו • ולכן שלח משה עמהם • ואף אם תאמר שהיה לבד פשיטא מלת אליו שפיר
דבאמת היה לבד וק"ל :

צפסוק וירא ה' כי סרגו' כבר יישבתי מלה הכ'ל במה שכתבתי סוף פ' וירא
ע"ש :

צפסוק ושמעו לקולך וגו' כ' ליישב דמלת אליו דר"ל דיאמרו לפרעה ק
ביחידית כשלא היו שריו ויועזרו אללו • כדי שימאן • כמ"ש
ויאמר אל עמו הכה עס בני ישראל וגו' מיניה משמע דדעתו היה לעכות ישראל •
וא"כ לכן תלכו אליו לבד שיעמוד בדעתו הכ' לוראוי לעונשו • משא"כ אם יהיו
שריו ועבדיו אתופן ואולי ישמע לעצתם וק"ל :

צפסוק ויאמר אליו ה' מזה וגו' ובפסוק ויאמר אליו ה' מי סרגו' ל"ל בשביל
שהיו אמירות הללו דרך גערה וחלול פת"ש רש"י מזה אתה חייב ללקות וכו' ע"ש •
וגם בפסוק מי סרגו' לכן אמר באופן שהוא שמע ואחרים לא שמעו כדי שלא
יתבייש בתוכחתו וכדיכא ודוק :

צפסוק ודברת אליו ושמת וגו' א"ל לומר שום יישוב • דאריך משה לומר
הכי לאהרן צמוד שלא יתגלה הדברים לפרעה קודם בואם וק"ל :

כפ' וארא כ"ל ליישב מלת אליו הכתוב בפסוק ראשון פ"מ"ט
רש"י דבר אתו משפט וכו' ע"ש • וכמ"ש בפ' שמות
ועל פסוק מזה בידך וגו' ע"ש ודוק • ואפשר דמלת
אליו דייק רש"י דדיבר אתו משפט עיין בפ"ח וק"ל :

צפסוק ואמרת אליו ה' אלקי העברים וגו' כ"ל ליישב מלת אליו כמ"ש בפ'
שמות על פסוק ושמעו לקולך וגו' ע"ש • וכן משמע מפסוקים
הקודמים ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה וגו' • הנה יולא
המיימה וגו' עיין ברש"י ודוק • וכמו כן יש לי ליישב כל מלת הכתובים אלל עיין
כזה דאמר משה לפרעה לעשות דבר מה ודוק :

צפסוק ויאמר אליו משה כלאתי את העיר וגו' כ"ל ליישב במ"ש רש"י לעיל
בפסוק ויאסר אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים וגו' שר"ל שזווס לחלק לו כבוד
דבריהם ע"ש • וא"כ י"ל דלכך לא רצה לומר זאת בפומבי שאין זה כבוד המלכות
לומר לו בפני כל שאין מן הראוי להתפלל בעירו שהיא מלאה גלולים כמ"ש רש"י כאן
ע"ש • ותדע שכל זמן שלא היה מוכרח לאומרו לא היה אומר הכי כמ"ש הש"ע ע"ש

ודוק :

במת יחיד

בפ צא פסוק ויבא משה ואהרן וגו' א"ל יישוב כמ"ש כבר צפ' שמות וצפרשת וארא וק"ל :

צפסוק ויאמרו עבדי פרעה אליו וגו' אפסר דרוכס הי' לרמוז צמלת זה הכתוב כאן על פרעה עצמו • וכמו שאחז"ל נבי אסתר המלכה כידוע וא"כ א"ש דכתב רחמנא אליו דר' לעל הכ"ל דאליו לבד שב אמירס ודוק • ועוד דא"כ שפיר עשור דאמרון כי יחידית כדי שלא יבוא עליהם בעדות שמרדו בצמלכות כמ"ש כבר כמה פעמים ודוק :

צפסוק ויהי כי ישאלך בנך וגו' ואמרת אליו וגו' כ"ל הואיל דלעיל פסוק ויהנדה לבנך וגו' הוא תשובה לרשע ולשאינו יודע לשאל כמ"ש רש"י שם ח"ע"ש • כתב רחמנא הכא אליו להורות דאמירה הלז אליו לבד שב ודוק :

בפ יתרו צפסוק ויאמר חותן משה אליו לא טוב וגו' כ"ל דכדין עשה שאמר לו הכי ביחידית כידוע דכל מי שרואה בחצירו שעושה דבר שאינו הבון מכיחו ביחידית אבל לא צריכים שלא לביישו ודוק :

צפסוק ומשה עלה אל האלקים וגו' כ"ל פשוט לומר דלא בא מלת אליו אלא למעט אהרן מן הדבור והקריאה וכמ"ש חז"ל לודוק :

צפסוק ויאמר אליו ה' לך רד ועלית וגו' כ"ל דלכך אמר לו הקב"ה צמוד ובחשאי מפני המלאכים שהם רלו לקבל התורה כמו שאמרו חז"ל וכידוע ודוק :

בפ כי תשא וירא העם כי בשש וגו' כ"ל ליישב מלת אליו דהתורה דימזה לנו צוה דהרגנו חור • ולכן כתב רחמנא מלת אליו לשלול חור • אע"פ דהיה להם לבוא אל אהרן וחור כאשר צוה להם משה קודם שעלה בהר ס"פ משפטים והנה אהרן וחור עמכם וגו' ע"ש ודוק :

צפסוק ויעמוד משה בשער וגו' כ"ל ליישב מלת אליו ולומר דאפסר דצני לוי חשדו לאהרן דלא היה כוונתו לש"ש ולכן לא באספול אהרן כי אם אליו ר"ל למשה לבד ודוק :

צפסוק ויאמר אליו אם אין פניך הולכים וגו' כ"ל לבאר תיבת אליו ולומר דרצה להורות לנו דרך ארץ אם ביקש מאן דהוא מאדוכו ושהוא בעצמו ילך עמו והוא מסרב לילך בעצמו ורצה לשלוח עמו בכו"ף ונשרתו והוא ממאן בולא יאמר זאת לרבו בפני בכו"ף ומשרתו שהיה לו לילך עמו מפני צושה • ושפיר דייק אליו ביחידית וק"ל :

צפסוק וירא אהרן וגו' ויראו מגשת אליו ובפסוק ויקרא אליהם משה וישונו אליו

אליו וגו' כ' לדבא להורות שלא תטעה לומר שהיה אחד מהם שלא עלה מורא על ראשונגשת למשה * לכך כתב רחמנא אליו לומר דהוא עומד לבד וכולם יראו מגשת וגו' ודוק :

כפ ויקהל בפסוק ויקחו מלפני משה וגו' כ' לדבא מלת אליו להשמיענו דכחה יהיה כל הכדוה והדקות בסת רודוק :

כפ ויקרא בפסוק ראשון עיין רש"י שמביא דרשת חז"ל דאליו בא למעט אהרמן הדברות ע"ש ודוק :

בפסוק או הודע אליו חמאתו וגו' יש לומר דתורה דמזה לנו בזה מ"ש רש"י למיזה אשרי הדור שהכשיא שלו כותן לב להביא קרבן על שגגתו *

דהיינו אפי' שלא גודע לשום אדם שגג רק אליו לבד דוק"ל * רק הכיחא על מלת אליו הכתוב בנשיא * רק על מלת אליו הכתוב אחר זה ואם כפש אחת וגו' או הודע אליו וגו' דליכא למימר ככ' למאי איכא למימר * אלא ע"כ כ"ל מ"ש חז"ל שאליו דוקא לריך להיות גודע לאפוקי מי שהודיעוהו אחרים וכווא לא ידע כלום עיין כן בתם יבמות דפ"ז * ובמס' קידושין דם"ה ע"כ צ"ש יוהוס' ודוק :

כפ שמיני בענין זה דמילוחים כתוב צ' פעמים אליו * ולדעתו כולם המה למעט משה ששימש עד הכה כידוע וק"ל :

כפ אמור בפסוק כי אס לשארו הקרוב אליו וגו' כ' לדתורה דזכה לרמז דפירוש לשארו הכתוב הכא זו אשתו לכן כתוב אליו ור"ל דמדבר מקורבה דאינו שייך אלא לו לבד דזהו הכי ע"כ כ"ל זו אשתו דבשמה כל הקורבת שבעולם יש לומר בשני בני אדם כאחד שווי הקראוק"ל * וכמו כן למלת אליו בפסוק שלאחריו דהקרובה בא נמי לרבות ארוסה ואליו שב אל הארום וק"ל :

כפ צהר בפסוק כי ימוך אחיך ומכר וגו' כ' ללישב מלת אליו ולומר דבא להורות כמ"ש חז"ל קרוב קרוב קודם ועיין בר' במס' יומא מ"ש על מה דאיתא שם קוללו קול אליו וכו' ודוק ותשכח :

כפ כשא בפי' ואס אין לאיש גואל וגו' כ' ללישב מלת אליו ולומר דתרת קתני ר"ל אין לו גואל * וגם איירי בגוואל דלריך להשיב האשם אליו דוקא לאפוקי אס הגר הלום או גול ג' אחר * אע"פ דאין לו לגר גואל צריך להחזיר למי שגול או הלום הגר ממנו וכ"ש הש"ע על רש"י ד"ה לאשר אשם לו ע"ש ודוק : בפסוק אחרון עיין צ"ש שמביא דרשות חז"ל על מלת אליו הכתוב :

פסוק"ל :

בפ' ד' א

כפ

בהעלותך צפסוק דבר אל אהרן ואמר אליו וגו' כ' ליישב מלת אליו
בהקדים להביא המדדש והובא בכ"פ הכ' לזה לשונו היה אהרן מצטער
על שלא היה ג' ככשאר נשיאים בחוכת המוצח אמר לו הקב"ה ה' אתה
מוכן לגדולה מזוכי הקרבנות אינם כי אם בזמן הבית אבל הכרות הם לעולם שבאמר
אל מוזל פני המכורה יאירו • לעולם יאירו עכ"ל • וא"כ יש לומר לכן כתב רחמנא
אליו ור"ל שיאמר לגלגד יאירו שמשמע לעולם ככ' לשלא להטיל קנאה בשאר הנשיאים
ולמדך תורה דרך ארץ שינהג בה האדם וק"ל :

צפסוק

האנשים ההמה אליו וגו' כ' לדהכתוב מסייע צמלה זו • למ"ד
צט"ס מישאל ואלצטן היו הללו שהיו עוסקין בצדק ואביהו • ולכן
כאן שבאו לפני משה ואהרן כדתיב מקודם ויקרבו לפני משה ולפני אהרן וגו' ולא ראו
לומר שאלתם צפומבי שלא לעורר גבי אהרן זערו מחדש וק"ל :

צפסוק

ויאמר אליו לא אלקך וגו' כ' ליישב מלת אליו ע"פ פ' האלשיך לפסוק
זה והוא דטעם יתרו היה שאמר לא אלקך וגו' על דרך שאמר הכתוב
צאת אלי להזכיר עובי וגו' ע"ש • וא"כ יש לומר לכן אמר לו כן בסוד וביחידית כד
שלא ילכו יותר ממנו בהשמעם טעם הכ' לממכו ודוק :

צפסוק

וידה' בעקן וירבר אליו וגו' כ' למלה הלז ליישב צמ"ש האלשיך דאליו
לכד דיבר והס לא היו שומעין עד אחר כך שויאל וגו' ע"ש ודוק :

כפ קרח

מלת אליו שבפסוק וידבר אל קרח וגו' ובפסוק המעט מכס
וגו' כ' לדאין באות רק לומר דאכו דאין לכו אלא ה' אחד ולא
כדרכי גוים וכמו שכתב רש"י ה' זאת עשו וכו' וק"ל :

צפסוק

וידבר משה אל בני ישראל ויתכו אליו וגו' כ' ליישב מלה הכ' לבהקדים
לומר הא ע"כ מוכח אע"פ דעשה משה מעשה כורא כזה שאמר אם
כמות כל אדם וגו' ותגזר אומר ויקס • לא סר תלוכות בני ישראל מעליו • כמו
שכתוב א"כ • והשיכותו מעלי את תלוכות בני ישראל אשר הם מלינים עליכם • ונריך
לומר דלא האמינו באותותיו • וא"כ ללכן כתב רחמנא הכא כמי מלת אליו להורות
למדאף לאות זה שאמר להם איש אשר יבחר בו ה' מטוהו יפרח ג' כ' לא האמינו מיד כולם
ביחד אלא אחד אחד לכד באו אל משה והביאו מטיהם • וא"כ שפיר מדוקק מלת
אליו הכא כמו בכל דוכתא ור"ל שבא כל אחד למשה לכד וביחידית שלא בפני חבריו
וק"ל • והר"ה שלא האמינו גם לזה אות האחרון בכל לבבם • הוא ממה שכתב
רש"י על ומשה אהרן בתוך מטותם ע"ש ודוק :

כפ הקח

בפסוק ויאמר אליו ארום וגו' כ' ליישב מלה הכ' לבהקדים
לקדקמה זה שכתב כאן וישלח משה מלאכים ולא בני
ישראל

ישראל וכמ"ש האלשיך • אלא ע"כ ל'למשה ירא פן יאמר מלך אדום דרוזים
 להקהות שינהם דאדום וכמ"ש האלשיך ע"ש • לכן שלח משה מלאכים אל מלך אדום
 רק בשמו • וכלי ישראל לא ידעו מאומה להורות לו דלא עשה מטעם הכ'ל דא"כ הוי
 ליה לשלח בשם כלי ישראל שאם ג'כ'ל לא ימאן המלך לעבור בארלוא'עפ"כ יתוודע לעמו
 דדבר הידוע לכלי ישראל צודאי לא יאמר בסוד • וא'כשפיר דייק הכחוב ויאמר
 אליו מלך אדום וגו' ור'ל דהוא באמת לא רצה שיתגלה הדבר ע"כ השיב בסוד כפירושו
 דמלת אליו בכל מקום • והכי קאמר למשה כלום תקנת דבר בזה ששלחת לי בסוד •
 שאם אסכים עמך לעבור בארצי אעפ"כ יראו עמי לישראל עוברים לרשת א"י • ואמר
 דאחם עושים כן להקהות שיניהם ושפיר דייק ואמר פן בחרב וגו' דלישא דפן הוא
 ספק דר'ל אכי מסכים עמך לעבו'רק מפני עמי אכי ירא פן בחרב וגו' וככ"ל • וא'כאפי
 כמי שפיר פסוק שאמר זה ויאמרו אליו בני ישראל במסילה נעלה ור'ל שאמרו אליו כן
 בסוד וככ"ל • במסילה נעלה והמסילה רחוק מן העיר כמ"ש האלשיך וא'כ'ל לא
 יתוודע כמי לעמך עברכו לרשת א"י וק"ל • ואל תתמה למה כתוב בסוף
 ויאמרו אליו בני ישראל וגו' ובתחלה רק משה וככ"ל • דבלא זה על כרחך אנו
 מחוייבים לתרץ מה זה שכתוב ויאמר אליו מלך אדום בלשון יחיד הא היו המלאכים
 שנים • אלא ע"כ ל'שירא מלך אדום להשיב אפילו להמלאכים פן יתוודע הדבר
 לעמו • לכן עשה עצמו כנוסע לתאותו כנוהג במלכים ושל ידי זה הלך למשה לדבר
 עמו פה אל פה וא'כ שפיר דייק ואמר אליו בלשון יחיד דקאי על משהו ק"ל • וא'כ
 בשבא מלך אדום למחנה ישראל כתגלה לכל בני ישראל • ושפיר דייק ואמר בסוף
 ויאמרו בני ישראל וגו' • וזח לא קשה השתא דבא מלך אדום אכליהם למה אמרו כן
 אליו בסוד בשביל מי יראו את עצמם • תריץ צודאי לא כסע המלך ביחידית כדנ"ע
 וא'כ'ל דלא ראו שיתוודע לאנשים אשר היו אתו

וק"ל :

בפ בלק

בפסוק וילכו זקני וגו' כראה לי ליישב מלת אליו ולומר דאי
 זקנים הללו מקטני אמנה היו כמו בלעם עצמו שאמר אראה
 עת שאוכל לקללם ולא יבין כמ"ש רש"י לקמן בד"ה מי האנשי'
 תו'ע"ש • ולכן הלכו ואמרו דברי בלק בלעם בסוד ובחש כדי שלא יתוודע
 להקב"ה ויעבד שכן היא מדת קטני אמנה כמו שאחז"ל במסכת ברכות גבי הפלה
 בלחש ע"שוק"ל :

בפסוק ויאמר אליו מלאך ה' על מה וגו' וכך בפסוק ויקר אלוקים אל בלעם ויאמר
 אליו וגו' • כ'ל דר'ל כלל זמן לא כתגלה לו מלאך ה' או השכינה כ"ס
 בלילה וכמו שכתב רש"י בד"ה ויקר וגו' ע"ש ואף השתא דנגלה לזביוס

במת יחיד

לא היה לעין כל י דק אליו לבד וביחידית וק"ל :

צפסוק

וישב אליו והנה כלבנו' כ"ל דרמון בלעם היה לילך אל בלק דוקא כשהוא
לבד כי צוה לומר לפני כל השמים שלא הורשה לקלס וכמ"ש רש"י לקמן
וק"ל וא"כ דדיבור בלעם עם בלק ביחידית אתי כמי שפיר מילת אליו
המתזכר אחר זה דהיינו ויאמר אליו בלק כך בא וגו' ויבא אליו והנה כלב וגו'

ודוק

כפ' פנחס

צפסוק וא"ס אין אחיס וגו' ליישב מלה הנ"ל ע"פ מ"ש כבר
לעיל ריש פרשת אמור דה"כ קאי על אשתו וכמ"ש בעל
העורים ע"ש דוק * ואפשר רו"ה כתוב להורות דקרב
קרב קודם וכמ"ש ע"ש וק"ל * וזה פי' כיון אללי לפי מ"ש הר"ן במס' וימא
על דרשות קולו קול אליו ע"ש דוק *

כפ' מטות

וצפסוק ויגשו אליו ויאמרו גדרות לאן וגו' כ"ל מפני דהיו חסים
על ממונם יותר מעל צביהם וכשיהם וכמו שאמרו לצבות החלה
למקביהם וכמ"ש רש"י * לכן אמרו לו וצקשו ממנו כן בסוד
כדי שלא יודע לבניהם וכשיהם שהם צקשו ממנו כך וישאלו אותם על שהם חסים יותר
על ממונם מעליהם לכך אמרו לכן בסוד כדי שאף אם יסכים עמהם משה יסבנו
צביהם וכשיהם שאין האשם חלוי בהם דק משה צוה כך לעשות

ודוק :

כפ' ואתחנן

צפסוק כי מינוי גדול וגו' כ"ל דמלת אליו הסמוך
לקרובים בא לשלול שאר אומות וכמו שפתיח כי מינוי
גדול וגו' ומלת אליו הסמוך לקראיתו בא לומר דוקא
אם לבצבו בתפלה אליו לבד * ונת"ש ישיעיהו לא אוכל און ועזרה וגו' ע"ש פירושו

ודוק :

כפ' ראה

צפסוק לא תאבה וגו' כראיה ליישב מלת אליו ולומר דה"פ
פירוש ולא תשמע אליו דוקא דהיינו ביחידית לא תשמע
דוק ארס חסב בלו המיתה ע"ש שמכתיב לו עדים אחורי
הגדר שגם הם ישמעו קן ממנו ויתחייב מיתה וכמ"ש הראב"ע ד"ה לא תכסה וגו' ע"ש

וק"ל :

כפ' שופטים

צפסוק כביא מקרנך וגו' כ"ל ליישב דמלת אליו מורה
שקאי על כביא מיוחד כירמיה וכמ"ש במכילתא
שהביא הבעל העורים אופליהושע וכמ"ש הראב"ע
בדרך הראשון * ולשלול בדרך השני שקאי לכל כביא שיקים אחר משה וק"ל :

גם מורה דוקא אם הוא מוחזק לזדיק גמור כמשה תשמעון ולשלול זולתו ולא כהטועים שקאי על כביא פרטיי ודוק :

בפ' כי תצא בפסוק ביומו תחן שכרו וגו' אינו מן האורך ליישב מלת אליו הכתוב בו כי פשוט הוא דרנה לומר דאל שכר זה לבד כושא וגו' וק"ל :

בפסוק זקראו לו זקני עירו וגו' כראה לי ליישב מלת אליו באומרי דהוא הדבר אשר דברו חז' לצמם יבמות ו' לדברו אליו מלמד שמיאין לנו ענה ההוגנת לו וכו' אם היא ילדה והוא זקנו וכו' ע"ש * ולכאורה יש לדקדק לישבא דמלמד דקאמרו היכי למדנו זאת מפסוק זה * אלא דהוקשה להם גם כן מלת אליו הכתוב הכא * ולריך לומר פירושו דידברו אליו בסוד וקשה למה אלא דא"י דענה הוגנת משיאין לו אף דאינה הוגנת לה * ולכן יאמרו כן אליו ביחידית שלא יתוודע אליה וק"ל * ולפ' זאתי נמי שפיר מלת אליו הכתוב בפסוק שאחר זה ונגשה בימתו אליו וגו' דר' לשבא אתה בימתו לבד היה צריך היבס לעמוד לבד ולא סמוך לזקנים כדי שלא תרגיש אם יעמוד אללם שהם השיאו לו ענה זה קודם בואה עמה ביחידית וכמו שהיא באמת וק"ל :

בפ' כי תבוא בפסוק ובאת אל הכהן אשר יהיה צימים הפס וגו' כראה לי ליישב מלה הכ' לומר דהכתוב רוצה להורות דלפעמים מותר לך להביא זיבורים ביחידית ושלא בפומבי וכדין הכהן בצבורים המוזכר בפסוקים במסכת זיבורים * והוא דאחר דדיבא הכא לילך דוקא אל הכהן אשר יהיה צימים ההם יהיה מי שיהיה יפתח בדורו כשמואל בדורו * ואם לפעמים יהיה המביא זיבורים תלמיד חכם גדול שגנאי לו לילך אללו וכמ"ש בח"מ סימן כ"ח ס"ח ת"ח שידע עדות לחצירותו בעו שיעיד לפניו ב"ד הקטן ממכאין צריך לילך ולהעיד וכו' ע"ש * וא"כ השמיענו הכתוב תקנתו דא"ל לילך אללו בפומבי כדיבא ולשבחות ביותר אלא ביחידית והו' ואמרת אליו רק ללאת ידי חובתך שלא תהא כפוי טובה ודוק :

בפסוק יתקד' כנף לפני אויבך וגו' כראה לי ליישב מלה הכ' לומר דרבותא השמיענו הכתוב אף אם לא יהיה רק אויב אחד בשבחה דרכים תתום לפכווק"ל :

בפ' וילך בפסוק ויקרא משה ליהושע וגו' כראה לי ליישב מלת אליו ולומר מפני שמה אמר לו כי אתה תבוא וגו' דתשמע הכל לפי דעת הזקנים וכו' שכתב רש"י הכא ע"ש * לכן אמר לוכן בסוד וביחידית דאל' כלא יכדוהו הזקנים וק"ל * ולפ' פשיטא אתי שפיר למה כתב

רש"י

ה א

במת יחיד

רש"י לקמן ד' הוילו את יהושע בן נון מוסב כלפי שכינה כמו שפורש אל הארץ אשר
 כשבעתי להם עב"ל דלכאורה קש"י הויליה לרש"י להוכיח הכי דאל"כ אלא דקאי על משה
 היו דבריו סומרים זה את זה דלעיל אמר כי אתה תבוא דפירושו בדעת זקנים וכנ"ל
 והכא אמר כי אתה תבוא דפירושו בעל כרחם וכמ"ש רש"י הכא * אצל לפי מה
 שכתבתי לא היה מוכח מזה מידי * דיש לומר דאעפ"כ דקאי על משה והא דאמר
 לעיל תבוא זה היה ביחודית אליו שלא יבואו הזקנים וכנ"ל * והא דאמר הכא תבוא
 היה בפומבי ולעין כל כרי שיכבדוהו בעין מושלעליהם וק"ל * ואחר כותבי את זאת
 מלאתי דגם הש"ח הרגיש בזה למה לא מוכח מכי אתה תבוא וגו' הכ"ל ע"ש

וק"ל :

בפרשת

וזאת הברכה בפסוק ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר כשבעתי
 וגו' כ"ל לייש' מלת אליו הכתוב הכא ע"א מ"ש רש"י הכא הראיתיך
 כדי שתלך ותאמר לאברה' יחזק ויעקב שבועה שנשבע ללכס הקב"ה קיימה
 וזהו לאמור וכו' ע"ש * וא"כ יש לומר דלכן אמר לו כמי כן בסוד וביחודית פן
 יקדמנו אחר ויבשרם מה שמע שהקב"ה רוצה להראות למשה הארץ אשר כשבע לתת
 לזרעם ורוצה לקיים השבועה וק"ל :

בפסוק ויהושע בן נון מלא רוח וגו' כראה לי ליישב מלת אליו ולומר דהכי
 פירושו וישמעו אליו לבד דוקא ולא לזקנים כאשר אמר משה ליהושע
 כי אתה תבוא את העם וגו' הכל בעצת זקנים וכו' וכמ"ש רש"י בפרשת
 וילך על פסוק זה רק ויעשו כאשר צוה ה' את משה והוא כי אתה תבוא וגו' הכל תלוי בך
 וכמ"ש רש"י שם ע"ש דוק :

סליק במת יחיד על התורה

בספר יהושע קפיטל ג

אך רחוק יהיה ביניכם וגו' כראה לי ליישב מלת אליו ולומר דהכתוב בא
 לשלול ארון של יוסף דה"ל עס ארון השכינה כמ"ש נמי רש"י הכא *
 ולכן כתיב אל תקריבו אליו ור"ל משום ארון שכינה לבד אסור משום
 כבודו של שכינה כמ"ש נמי רש"י הכא ולא משום ארון יוסף דוק *
 ה בפסוק

במת יהוד

ה סי' **ה** צפסוק ויהי בהיות יהושע ציריחו וגו' כ'ל דמשום מלת אליו אמרו חכמינו ז'ל במסכת מגילה דלמא שד הוא • דלכאורה יש לתקדק מאי פריך הא היוכל ישראל שם ושנים רואים ואינם גיזוקים ושלשה אינם רואים כלל • אלא ע"כ ז'ל בצאותה שעה היה יהושע לבדו • כמו שדייק הכתוב בל' וירא וגו' וילך יהושע אליו וגו' דמלת אליו משמע דהוא היה לבד שם כידוע ודוק :

ז סי' **ז** צפסוק וישבו אל יהושע וגו' כ'ל ליישב מלת אליו ולומר דהטיבו אשר דברו דבריהם אל יעל כל העם וגו' ביחודית ולבד אל יהושע דלמאלא יסכים יהושע עמהם מטעם הכמוס אתו ועמו ואחר שישמעו ישראל זאת ממכס אל תיגע וגו' יכעסו וילכונו על יהושע שבחכם מיגע ומטריח כל העם והיה די לו ב'ל' או ב'ג' אלפים :

ט סי' **ט** צפסוק וילכו אליהושע אל וגו' כ'ל ליישב מלת אליו באומרי דמורא עלה על ראשם פן ואולי אם יאמרו דבריהם באסיפת ישראל עם מכהיגים יהושע יהיה אחד מסיק אדעתיה פרמה שלהם ויכבוס באזניהם ומאחר שאז יהיו כולם יחד יסכימו פה אחד שלא לקבלם • לכך רימו אותם גם כזה שהלכו ואמרו אליו אל יהושע לבד ואל איש ישראל לבד • וא"כ אף שסלקא דעתיהו כ'ל לא יוכלו לזאם להחליע שלא לקבלם בלי הסכמ' יהושע ומכל שכן לאחר ששמעו מאיש ישראל אומר אולי בקרבי וגו' שעשו שפיר שאמרו אליו וק"ל :

צפסוק ויהי מקצה שלשת ימים וגו' כ'ל ליישב מלה הכ'ל דבא לומר דהיו אליהם קרוב יותר מכל האומות כדכתיב צפסוק שאחריו ויבאו אל עריהם ביום השלישי וגו' ודוק :

י סי' **י** צפסוק ויעשו כן ויזיאו וגו' כ'ל ליישב מלת אליו ולומר דחרון אף עלה ביהושע על רמאות שעשו לו הנבעוכים בהא דאמרו אליו וככ"ל • ולכן עשה לאלו מדה זו להביא אליו לבד להמיתם בעצמו וצידו ממשי וכמ' ש' אחר זה ויכס יהושע אחרי כן וגו' ודוק :

יג סי' **יג** צפסוק ראשון כ'ל ליישב מלה הכ'ל ולומר דלכן א' להקב' הזה ביחודית שלא לביישו כי זה גנאי היה לו שאיחד בכיבוש הארץ כמ' ש' רש"י לעיל סימן י"ב על פסוק ימים רבים וגו' ע"ש וק"ל :

יד סי' **יד** צפסוק ויגשו בני יהודה וגו' כ'ל ליישב מלת אליו ולומר אחר שידע כלב שחילק הארץ חליו לבד ביהושע ואין אחר מעשיו כלום לכן אמר בקשתיו לולבד ואם הוא יסכים עמו אין להשיב משא"כ

במת יחיד

משא' כאם היה אמר בקשתו כשישבנו לפניו השרים וכל להיות אף שהוא רוצה להסכי'
בדעתו יפתוהו השרים שלא להסכים וככהג שבעולם
ודוק :

סדיק ספר יהושע

בספר שופטים קפיטל ג

בפסוק

ויאסוף אליו את בני עמון וגו' כ'ל דפשוט הוא וככהג
שבעולם שהמלך אוסף כל אנשי חיל בסוד כדי שלא ירגיש בס' לד
שכנגדו ויאסוף ג' כ'ודוק :

בפסוק

ואחור בא אליו וגו' פשיטא דפשוט הוא וכדמפרש בהכתוב בהדיא אשר
לו לבדו וק"ל :

סי' ד

בפסוק ותשלח ותקרא לברק וגו' כ'ל ליישב תיבה הלזכמ' ש
כבר לעיל סימן ז' בפסוק ויאסוף אליו את בני עמון וגו'
וק"ל :

בפסוק

ותאל יעל לקראת סיסרא וגו' כ'ל דמלה הכ'ל פשוט הוא וא"ש שום ישוב
וכדמפרש בהדיא בהכתוב דבא אליה בסוד ודוק * ומכ"ש בפסוק
ותקח יסל וגו' ודוק :

סי' ו

כתוב כמה פעמים מלת אליו בענין דגדעון וכולם אינ' לריכוס ישוב דהכל
היה ממדין וק"ל :

סי' ז

בפסוק ויהי בלילה ההוא ויאמר אליו ה' וגו' כתי הוא בסוד ממדין שיבוא
עליהם פתאום * ואף שאין יד' ה' קצר מלעשות שיכלח גדעון למדין
עם היות שידעו שיבוא גדעון * אעפ"כ כל מה שיכול להיות יותר דרך
המצע עושה כדי למעט הכס כידוע * ובלא זה היה חידוש ששלש מאות איש ילכרו
מחנה כזאת יעשה עוד גם זה שידעו שיבוא וק"ל :

סי' ח

ויאמרו אליו איש אפרים וגו' כראה לי לכן אמר לו זה בסוד כדי שלא
ידעו ישראל אחיהם שכבסו על זה וככהג שבעולם וק"ל :

בפסוק

וילכד כער וגו' כ'ל ליישב מלה הכ'ל כ'ל פשוט דעשה קן בסוד כדי שלא
ידעו אנשי סוכות שהוא עשה זאת ויכעס' עליו וכדמפרש בפסוק
בהדיא שלא עשה זאת מרצונו הטוב כי אם על ידי הלכדה וילכד כער
וגו' ודוק :

סי ט

פסוק וירא געל וגו' ויאמר אליו זבול וגו' כל דא' לכן בסוד שאם ישמעו נתי שארי אנשי שכס יאמרו דלא כן הוא ויהרגוהו קודם בוא אנשי המלך ודוק * וכן פסוק ויאמר אליו זבול וגו' כראה לי נמי על דרך זה ודוק :

סי יא

בפסוק ולא שמע וגו' אשר שלח אליו * כראה לי לכן שלח אליו ביחידית שלא לביישו באומרו המוצ טוב וגו' כידוע שחולקין כבוד למלך אפילו ראומות וק"ל :

בפסוק

ותאמר אליו אזבי פתיה את וגו' כל ליישב בדוחק והוא דא' לכן בסוד כדי שהעולם לא ידעו שנתרצה לזה ויהיה שכרה יותר ע"ד מתן בסתר ודוק :

יג בפ'

ותמהר האשה וגו' כל ליישב מלה הנ' ל' בהקדים מ"ש המפרשים דלא ספרה האשה לבעלה שהוא יחל להושיע ישראל פן יודע הדבר ויהרגוהו הפלשתיים ע"ש וא"כ הכא דקראה לבעלה שילך אל המלך והוא יחזור ויספר בודאי הכל ויראה כנ' ללכן אמרה כן אליו לבד ובסוד ודוק :

טז בס'פור

דלילה עם שמשון כתוב כמה פעמים מלה הנ' ל' וכולם לדעתי א"צ ישוב * דבאמת היתה עמו לבד וכמו שהפיד הכתוב בעצמו והאורב יושב לה בחדר וגו' ודוק : גם בס'מין' ז' בפסוק ויאמר לו מיכה מאין תבוא ויאמר אליו וגו' כל דא' צ"ס יישוב בדודאי דיבורם היה בסוד כמשה' בעצמו בימים ההם אין מלך וגו' משמע אם היה מלך לא היה רשאים לעשותו * וא"כ השתא דאפי' לא היה מלך עכ"פ בסוד היו עושים ובאם לא יועיל לא יזיק וק"ל :

סי יח

מלת אליו בפסוק ויאמרו אליו בני דן אל תשמעו וגו' פשיטא א"צ ישוב כדמפורש בפסוק מפני אנשים מרי כפשוטו ק"ל :

יט בפ'

ויאמר אליו אדוכו לא נסור וגו' י"ל לכן אמר כן בסוד כדי שלא ישמעו הככרים שמצוה אוחס ולא רצה להיו' אתם ויהרגוהו כי בודאי היתם ידם תקיפה שלא יוכלו ישראל עדיין לגרשם וק"ל : ויאמר אליו עוברים אנחנו וגו' כל דלכך א' לכן בסוד כדי שלא ישמעו אנשי העיר שבעם עליהם ע"ז וכנהוג שבעולם וכמ' ש' כבר לעיל סי' ח' בפסוק ויאמר אליו איש אפרים וגו' ע"ש ודוק :

בפסוק

כ בפ'

ויפלו בני ישראל וגו' עלו אליו כראה לי לכן כתיב אליו כלומר מכני שעלו אליו לבד ולא לפסל מיכה כעשו וכמ' ש' ד' ה' וישיחיתו וכו' ע"ש ודוק * והשתא אתי ספיר מה שיש לדקדק למה שמו

קורבים

ו א

במת יחיד

אורבים ציוס הג' אלא הם סוצרים דמלת אליו מורה שיעלו ציחידית ובסוד וק' ל :

בספר שמואל קפיטל ב

ויאמר

אליו האיש וגו' כ'ל לומר דלכן כתב רחמנא אליו להורות דכך היה לישאל אימה מפניהם אס לא בא אחד רק ב' • לא היו אמרו להם מיד ודוק :

בפסוק

ויבא איש אליהם אלעלי ויאמר אליו וגו' כ'ל ליישב ע'פ'מ' ש'רש' ד'איש אלקים היה אלקנה ע'ש • וא' כ'י'ל דלכן אמרו לו כן כן בסוד כדי שלא ידעו בני עלי שהוא אמר לו כן ויזערוהו לבנו שמואל ודוק :

ג ב'פ'

ושמואל טרם ידע אתה' וטרם יגלה אליו דבר ה' כ'ל דכתיב אליו להורות על לימוד שהביא רש' ד'ה' ויקרא ה' וכו' ע'ש' ודוק :

ה ב'פ'

ויאמרו אליו הנה אתה זקנת וגו' מלה הכ' לאין צריך ישוב בהיות שידוע וכוהג שבעולם אס העס רוצים להעביר שרה שמולק ולמלך עליהם מלך אחר עושים הכל בסוד גדול שלא ירגיש צומלך שמולק עתה וא' כ'ל לכן אמר לו הכא כמי לשמואל בסוד • ואף שהוא היה אביהם של

השופטים סמכו אל עצמם בצדקתו שלא יאמר להם מיד וק' ל :

י ב'פ'

ויאמר דוד שאול אליו וגו' כראה לי דאין צריך ישוב דכך דרכו של עולם דמי שיש לו סוד אס ישאלוהו על זה קרובו ציקש ממנו שיאמר לו אליו לבד • וכן י' למלות הגידה נא לי כמ' ש' כבר כמה פעמים ודוק :

יא ב'פ'

ויאמרו אליו זקני יבש וגו' כ'ל לומר דלכן א' ל' כן אליו לבדו בסוד כדי שלא ישמעו עם אשר אתם וימאנו בודה תמיה גדולה האיד ימתין עד שבא עוד אליהם עזרה מה שאינו בנוהג שבעולם וק' ל :

יד ב'פ'

ותיה המלחמה חזקה וגו' ויאספהו אליו • כ'ל לפשוטו דאין צריך ישוב ור'ל דשאול אסף גיבורי חיל בסוד כדי שלא ירגישו צו הפלגתים ככהג שבעולם בין מלכיות המתקטרים זה עם זה וק' ל :

טו ויאמר

אליו שמואל קרע ה' וגו' כ'ל דאמר לוכן בסוד של לבישו בפני זקני עמו ולא יחלקו לו כבוד אס ידעו זאת וק' ל :

בפסוק

ויאמר שמואל הגישו וגו' וילך אליו אגג וגו' כ'ל מפני כבוד המלכות לא היו מוליכין אותו בפומבי וכת' ש'רש' י' בחומש פ' בא על פסוק וירדו כל כל עבדיך וגו' ודוק :

מ'ו בפסוק

במת יחיד

ז
י

מז בפ

ויאמרו עבדי שאלו אליו וגו' כל על דרך הכ"ל ר"ל מפני כבוד המלכות
אמרו זאת שרוח רעה מכעתו בסוד ואליו לבד ביחידית ודוק :

יו בפ

בפסוק ויאמר אליו שאלו בן מי אתה וגו' כראיה לי מפני ששאלתו הלו לא
היה כפשוטו כי אם על דבר המלכות כמ"ש רש"י לפני זה ד"ה בן מי זה
וגו' וכ"כ האלשיך ע"ש . לא היה דולה לאמרו בפומבי וכמ"ש כבר
לעיל סי' ט"ו על פסוק ויאמר אליו שמואל קרע וגו' וק"ל :

יט בפ

וידבר והכתן בדוד טוב וגו' כ"ל ליישב מלה הכ"ל ע"ד שכתבתי זה
כמה פעמים ובפרט הכא דהיתה מעלה נוספת דהיה מלך ואביו מכ"ש
דהיה צריך לחלוק לו כבוד שלא להוכיחו בדרכיו ולכן ילא השדה לדבר

אחז לבד ביחידית על זה הדבר ודוק : והכו כמי פירוש המלה הכ"ל בסו"כ
בפסוק ויען יהונתן את שאלו אביו וגו' : והכו כמי פירוש מלה הכ"ל בסו"מ
כ"ש בפסוק ויאמרו עבדי אכיש וגו' דזהו כמי גנאי גדול לומר למלך בפומבי שהוא ראוי
להיות עבד לדוד : דזהו פירושו דמלך הארץ יכמ"ש רש"י ע"ש ודוק :

כב בפ

וילך דוד וגו' וירדו אליו וגם פסוק ויחקבנו אליו מלת הכ"ל
אין לריבין ישוב כלל בדוד אי ירדו וכתבנו אליו לבד ובסוד גדול
כדי שלא ירגיש שאלו מקומו ודוק :

בפסוק

ויאמר אליו שאלו למה קשרתם עלי וגו' ב"ל על שם שצדק וחקר כל אחד
ואחד לבד וביחידית ככוהב שבעולם וכמו שכתבתי כבר אלל בדקית
יוסף לאחיו ע"ש ודוק :

כג בפ

ויאמרו אכשי דוד אליו וגו' בפסוק ויאמר אליו אל תירא וגו' ובפסוק
ויאמרו אכשי דוד אליו וגו' בסו"מ כ"ד אין לריבין ליישב כמו שכתבתי
כבר סימן כ"ב וק"ל :

כה

בפסוק ועתה דעי וגו' מדבר אליו כראיה לי דהכי פירושו דהוא בן בליעל
כזה אפיו אם אני אומר אליו בסוד וביחידית מה שאני אומר אליך בפומבי
יקצוף עלי וק"ל :

כח

בפסוק ויאמר שאלו לעבדיו וגו' כראיה לי ליישב מלה הכ"ל ולומר דלכן
אמרו לו עבדיו כן בסוד דדילמא יהרג המלך אחר כך אותה אשה
ויכעסו בני משפחה על מי שמסרה ודוק :

בפסוק
בפסוק

ותאמר האשה אליו וגו' אין לריבין ישוב כדי שלא ירגיש בה המלך וק"ל :
ותנח האשה אל שאלו וגו' אין לריבין ישוב דאף דעתה ידעה ששאלו הוא
הא אעפ"כ כבר היה עמה ביחידית כמ"ש הפסוק הקודם וק"ל :

כס בפסוק

במות יהוד

כ"ט

בפסוק ויקרא אביש אל דוד ויאמר אליו וגו' כל דאף דהוא היה המלך
אפ"כ כל רצה שידעו שריו ויעזיבו שהוא אמר כן לדוד שהם סירבו בו
וק"ל :

ס"ל

בפ' ויתנו לו פלח וגו' ותשב רוחו אליו וגו' אין צריך ישו בדודאי אליו
לכד שב רוחו ק"ל :

בפסוק

ויאמר אליו דוד התורידני וגו' כמי אין צריך ישו בדוד אמר לו בסוד
כדי שיאמר לו ואל ירא שנתודע שהוא גילה הדבר וק"ל :

לא

בפסוק וישמעו אליו יושבי צבא וגו' כל ליישב מלה הכל ולומר דבא
להשמיענו אף שגם לקחו אח"כ גוויות כבין ג' כתחלת הליכתם לא היה
רק על שאלו לבד ודוק עיין באלשיך :

שמואל ב קפיטל א

בפסוק

ויאמר לו דוד אי וגו' כל ליישב מלת הכ"ל ולומר דלכך א"ל הכי אליו
לכד בסוד כדי שלא יעידו עליו כי פין ענה בו ששלח ידו במשיחה'
כמ' ש דוד באמת * וכמ"ש אלל אחיו סוף כשהיו נחשדים על

הנביע ע"ש דוק * גסי"ל דהכער כמי סלקא דעתיה שלא היה כיחא לדוד לומר
בפומבי שלא ישמעו כן הפלטים וישמחו כמ' ש דוד באמת וק"ל * וא"כ ממילא
מיושב פסוק שאחריו ויאמר אליו דוד וגו' וכן חיצות הגד לא לי כמ' ש כמה פעמים וק"ל
ועל דרך זה מיושב כמי מלה הכ"ל בפסוק ויפן אחריו וגו' ויאמר אליו עמלקי איכרי"ל
שהוא עמלק אמר כמי לדוד בסוד כדי שלא יתגוהו עליו כמ' ש באמת כדאיתא במדרש
ילקוט ע"ש דוק * ולפ"ז יש לומר דזהו פי' דקרי וכתיב דכאן ר"ל דקרי הוא ואומר
והולך וסובב אל שאול * רק כתיב הוא ויאמר דר"ל אל דוד אמר כן בסוד שהוא עמלקי
כ"ל * אבל משאול לא ירא דכבר היה גברא קטילא וק"ל * גם בפסוק ויאמר
אליו דוד איך וגו' ובפסוק ויאמר אליו דוד דמייך וגו' מלות הכ"ל שפיר מיושבים ור"ל דלא
סיה בדעת דוד לפרסם מיתת שאול שאל ישמחו בו הפלטים וככ"ל והטעם גלוי שהמית
הכער לא היה כ"א שאמר שעמלקי הוא * שהכריחו דוד לאמור פ"א בפומבי כמ' ש
מקודם ויאמר דוד אל הכער וגו' שלא כתוב בו מלה אליו וק"ל * וא"כ מיושב כמי מאי
בפי דוד בזה הא כבר אמר לו שעמלקי הוא * אלא דלעילא"ל בסוד וככ"ל והכא שאלנו
בפומבי וכ"ל דודוק :

ס"ב

ויאמר ה' אליו עלה וגו' כראיה ללכך א"ל כן בסוד כדי שימסחו אותו
מקודם ואחר כך ימלוך בשופי * מה שאין כן אסלא לא עדיין

כמשח • ואל תתמה היפלא מה' דבר זה אינו דלמעט צנס עדיף ודוק :

סי' ג בפסוק וילך אחה וגו' כ"ל ליישב ע"פ כוהב שבעולם אם אחד כוסע מחצירו וחצירו מלוהו איזה פרסאות אחרים אומרים להכוסע שיסע וילך בלי ידיעת חצירו שלא לעורר עוד פעם הבכיה • וא"כ ה"נ יש לומר דאצטר אמר לבעלה שילך באופן שהיא לא שמעה כדי שלא תבכה עוד פעם וק"ל :

סי' ו בפסוק ולא אבה דוד להסיר אליו וגו' כ"ל דהשמיענו במלת אליו דארון יעמוד במקום מיוחד לצד ודוק :

סי' ט בפסוק ולבית שאול עבד וגו' ויאמר המלך אליו וגו' כ"ל דכוונת דוד היה בהא דדיבר אתו ביחידית דאל"כ ירא שיסתיר מאתו בהחשבו פן ואל שאול המלך להרגו ויאמרו שהוא מסרוהו למלך ודוק :

פסוק ויקרא המלך אל יצא כער שאול ויאמר אליו וגו' כ"ל דאינו אלא כאדם שאומר כחזור לענין ראשון • ר"ל דהפסיק רק בהא דשלה המלך להביא מפיצושת • אבל באמת כבר במעמד הראשון אמר המלך אל יצא כל אשר היה לשאול ולכל ביתו וגו' • וא"כ מלת אליו שפיר מיושב דמעמד הראשון היה בסוד וככ"ל ודוק • ולפ"ז אתי כמי שפירמה שיש לדקדק דלעיל כתוב ויקראו לו אל דוד וגו' דמשמע אחרים קראוהו שיבוא לרוד והכא כתיב ויקרא המלך וגו' משמע דמלך בעצמו קראו • וא"ש • אלא ודאי הוא הדבר אשר דברנו דלעיל לא היה אלא המלך הוברח המלך לשלוח אחריו לקרותו משא"כ הכא דעמד אצלוק"ל :

סי' י בפסוק וירא יואב כי היתה אליו המלחמה וגו' י"ל דכוונתם היה רק להרוג אותו והוא שר לבא ככוהג וק"ל :

סי' יא בפסוק וישלח דוד מלאכים ויקחהו ותיצוא אליו וגו' א"ל ישוב כי צודאי צאה אליו לצד ובסוד • וכן נראה מפסוק בהדיא ששלח לאוריה שיבוא לשכבעם אשתו להסתיר עיבורה כידוע ודוק • ועי"ל דלכן כ"ר אליו ולא לו כדי שיהיו עולים מספר ראשי תיבות פנויה היא כמ"ש באלשיך ע"ש ודוק :

פסוק ויצא אוריה אליו וגו' כ"ל לכן ישב דוד כשבא אוריה אצלו לצד וביחידית כדי שבעדיו יסבדו שדבר סתר יש לו למלך • משא"כ אם היה עמרו ושמעו שה שדברו • ויהיה להם לתמיהמה זה ועל מה זה שלח המלך שיבוא אוריה • הא על ידי כתב כתי היה יכול לדרוש שלום יואב ושלום העם ושלום המלחמה • ירא דוד שע"ז יזה ירגישו האמת וכוונתו ודוק :

סי' יב בפסוק ראשון וישלח ה' את נתן אל דוד ויבא אליו וגו' פשוט הוא דמשום כבוד המלכות א"ל לכן אליו לצד ובסוד וכמ"ש כמה פעמים וק"ל :

בפסוק

במת יחיד

צפסוק ויבא הלך וגו' לאיש הבא אליו כ'ל ללכן כתב אליו להורות לנו דדיבר מאיש
הבא אליו לצד דהוא ראהו ואחרים לא ראוהו דהיינו ה"ה רוכמ"ש
רש"י ע"ש דרוק :

צפסוק ויהי ביום השביעי וגו' כ'ל ליישב מלות הכ' לומר דהכירקאמר בהיות
הילד'חי אמרנו אליו ר' לצבור וביחידית ואעפ"כ לא שמע לקולו וה"כ
ע"כ הצער הוא אמת ולא לפני בני אדם ולבו בלעמו ואיך כאמר אפילו אליו ביחידית
שהילד מת ועשה רעה דרוק :

צפסוק ויאמרו עבדיו אליו מה הדבר הזה וגו' כמי א"כ ישוב'וכמ"ש לעיל דהיינו
מפני כבוד המלכות לא רצו לו לומר לוכן דעשה לפי דעתם שלא כהוגן
צפומצי דרוק :

צפסוק ועתה מח וגו' אכי הולך אליו וגו' ר' ללמה אבכה האוכל להשיבו ועוד ע"י
מיתחואכי הולך אליו דוקא ר' לולא לגיבס רק עמו במחיצתו והוא
צודאי יהיה צ"ע באשר שלא חשא כלום וזה היה כוכות דבורים זה עם
זה כמ"ש האלשיך ע"ש דרוק :

צפסוק ויאמרו לו יהוה רב שכב וגו' ואמרת אליו וגו' כ'ל דר' לדיאמר
לו בקול כחת שאביו ישמע ואחר' לא ישמע שאביו יאמין ביותר שחלה
ולא כשאר צועד בחלדבר דרוק :

צפסוק ובאת אל המלך ודברת אליו כדבר וגו' כ'ל דר' ליואב שתאמר
למלך בסוד דמן ואולי יעמוד אלומי שמכירה ויתודע למלך שאינו רק
למשל דרוק :

צפסוק וישלח אבשלום וגו' לבוא אליו וגו' י'ל דראבשלום רצה שיבוא יואב אליו
לצד ובסוד כדי שלא ישמעו העם דהמלך צוה שלא יראה פכיו * וזה
לא רצה יואב לעשות * דדלמא יעלה על לב המלך דעושים קשר עליו
ומש"ה דיבר אתו בסוד וק"ל :

צפסוק ויקס יואב וגו' ויאמר אליו וגו' י'ל דיואב לא רצה שיתודע למלך דחזר ועשה
מעשה רע וחוזר ויעיור עליו כעסו לכן א"ל לכן אליו לצד בסוד דרוק :

צפסוק והשכים אבשלום וגו' ויקרא אבשלום אליו וגו' וכן פסוק ויאמר
אליו אבשלום וגו' א"כ ישוב כי צודאי עשה כן בסוד מפני מלך וק"ל :

צפסוק ויבוא חושי אל אבשלום וגו' ויאמר אבשלום אליו וגו' כ'ל לכן א"ל בסוד
כדי שלא יתבייש מליתן דעתו ולסתור עלת אחיתופלוק"ל :

צפסוק ובאנו אליו בלחת המקומות וגו' א"כ ישוב * דלדעתו יהיה ביחידית
בלחת הפחתים וכן י'ל דדעת אבשלום לא היה כי אם אדוד לצד ולא
אשכים

צפסוק
צפסוק
צפסוק
צפסוק
ס"י
יד
צפסוק
צפסוק
צפסוק
צפסוק

ארכאים אשר אחוכמ'ש לעיל צעצת אחיתופלע'ש דוק :
 צפסוק והוא הכה אתונו' וירד אליו בצנטונו' כ'לדא'ס ישוב דהשמיענו
 הכתוב חידוש הוא לצד ירד ואעפ"כ הכהווק'ל :

כג

מלכים א קפיטל א

בפסוק לכו ונא אל המלך דוד ואמרת אליו ונו' י'ל דאמר לה דתראה
 שתלך ותבוא אל המלך כשיהי' בלי אישג עמו דאישיג בודאיתיהי'
 כנגדה כמ'שחז'ל בסילתה ולא בחצרתה וק'ל :

ב

בפסוק ועתה שאלה אחת ונו' כ'ל ליישב מלה הכ' ללומר אחר שמעיה שישל
 שאלה אחת ממכה ולא רצה לגלותה בפומבי לותה להסיר מעליה כל העומדים
 אצלה ותאמר אליו לבד דבר וק'ל :

בפסוק

ויבוא צביהו אל אהל ה' ויאמר אליו ונו' א'ס ישוב דבודאילא היה שום אדם
 באהלה' כ'י אס יואב וספיר דבר אליו לבד - גם י'ל מפני שהמלך לא
 א'ל כן שאמר לו לא לכן א'ל כן ביחידית וכמ'ש באלשיך ע'ש דוק :

בפסוק

ו שלח המלך ויקרא לשמעיה ויאמר אליו ונו' י'ל דעשה כן ביחידית כדי שכל
 עולם יסברו שחטא חטא גדול דוק :

ג

בפסוק ויאמר אליו ה' יען ונו' א'ס ישוב דדיבר אתו בחלום ולא שמע שום
 אדם דוק :

בפסוק

ואקום בצקר להטיק ונו' ואחצונן אליו ונו' כ'ל דהביק אחר מפני שהיה
 מדתי שהתצונכתי אליו ר'ל אל בני לבד ולא אל בני של אחרים הכרת
 יפה וק'ל :

ה

בפסוק להטות לבצנו אליו ונו' כ'ל דר'ל דיטה הלב אליו לבד בלי מחשבות ע'א
 אתוכמ'ש כבר בחורה ע'ש דוק :

ט

וירא ה' אל שלמה שנית כאשר כראה אליו בצנעון ויאמרה' אליו ונו' א'ס
 ישוב כי בגנעון כראה אליו בחלום כמ'ש לעיל סימן ג' וכמו כן כראה אליו
 הכא שנית וא'ס ספיר דייק אליו וכמ'ש ג' כ'ל עיל דוק :

י

בפסוק ותבוא ירושלמה ונו' ותדבר אליו ונו' כ'ל ליישב ע'מה דאיתא שאלה
 מתנו שיבוא עליה כידוע וא'ס כ'דייק ספיר ותדבר אליו דכזה בודאיתא שאלה ממנו
 ביחידית צוטר דוק :

יא

בפסוק ויתאכפו ונו' הנראה אליו פעמים וזוה אליו ונו' א'ס ישוב דכבר
 כתבתי דככל פעם היה בחלום וק'ל :

כמח יחיד

יב

צפסוק וידבר אליו לאמר וגו' וכן פסוק וידברו אליו הילרים אשר וגו' נראה
 לידה שמיענו רבות אע"פ דכתיב המלך עם הזקנים עם כל אחד ואחד
 צפני עמנו • ואע"פ כ' כולם לענה אחת נתכונו • והיתה הסברה
 כותנת לשמוע להם יותר ממה שהיו כולם צמעמד אחת והסכימו לענה אחת דיש לומר
 דעסוקן שלא לחלוק על חבריהם • אפי"ה לא שמע להם והלך אחר עלת הכערים
 אע"פ שהיה צמעמד אחת ויש לומר כ"ל וא"כ שפיר מיושב מלת אליו הכתוב אל עלת
 זקנים מפני שהיה מדבר עם כל א' ואחד לבד וביחודית כ"ל וק"ל • וא"כ אתי כמי
 שפיר טעם הכתוב הבא דהוא וידבר בלי אע"פ שהיו רבים וכ"ל דלא היו מדבר צפ"א
 ליותר מאחד ודוק • ומלת אליו הכתוב אל עלת הכערים אתי כמי שפיר בלא זה
 די"ל דהם נתנו עצתם בהסתר מחמת יראה מהעם בהודע להם דהמלך השיב כן ע"פ
 דעתם ועלתם ודוק :

יג

צפסוק ויהי כשמוע המלך וגו' ולא יכול להשיבה אליו • וכן פסוק ויען
 המלך וגו' ותשוב יד המלך אליו והיה כבראשונה מלות הללו א"ל שוב דידן
 בודאי לא שב כי אם אליו לבד וא"כ ל' בודאי דוקא אליו וק"ל :

צפסוק וילך אחרי כו' ויאמר אליו האתה וגו' כ"ל דהשמיענו הכתוב בהאי
 דכתיב אליו דכתיב שקר לבד פגע בו ולכך טעה הכתיב אמת כמ"ש על
 שם הג"ה דר"ע ש"דוק :

צפסוק

צפסוק

ויאמר אליו לך אתי וגו' כ"ל דלכן אמר לו בן צסוד כדי שיותר יתראה
 לילך אחר ולא ירא שיכעוס המלך שלא רצה לאכול אחר ואכל אלל הכתיב
 שקר שלא יתודע לו ודוק :

יד

צפסוק ולקחת צידך וגו' ובאת אליו וגו' כ"ל פשוט מפני שאמר לה והשחית
 ואע"פ כ' ירא שאכשים אשר עומדים אתי יכירוה • ע"כ אמר לה שתלך
 אלכלו לבד והוא לא יכול לראות צטוב כי קמו עיניו משיבו • ובדאי לא
 יכירה השתא שהשחית כמי ודוק :

יז

פסוק ויהי דבר ה' אליו וגו' וכן ע"פ פסו' כזה א"ל ישוב דהא הקב"ה א"ל וכסתרת
 וא"כ בודאי אמר לו צסוד לחיזה מקום ילך וק"ל :

יח

צפסוק ויאמר אליהו חיה וגו' כי היום אראה אליו כ"ל דכוונתו היה דלא
 ירצה להסתרה כי אם אליו לבד ולא אל איזבל כמי וכמו שעשה באמת דלא
 הלך אל צימו משום איזבל כי אם אחאב בא אלכלו ודוק • וא"כ אתי
 שפיר פסוק ויהי כראות אחאב וגו' ויאמר אחאב אליו וגו' ור"ל א"כ באמת היה כמי
 ביחודית ובסוד ודוק •

צפסוק ויאמר אליהו לכל העם וגו' כ"ל דבאה מלה הק"ל להודיענו דקודם זה היו
 כל

כל ישראל פוסחים על שתי סעיפיו ורק הוא לצדו היה אחריה לצדו וא"כ שפיר
דייק השתא ויגשו כל העם אליו וק"ל :

צפסוק שלאחריו ויקח אליהו וגו' אשר הי' דבר ה' אליו לאמור א"כ ישב וכת' ש' שב'
וישלח דדיבור הלז הי' צסוד וביחידית וכת' ש' ויותר יעקב וגו' וק"ל :

יט

צפסוק ויצא שם אל המערה וגו' והנה דבר ה' אליו וגו' . וכן צפסוק ויהי
כשמוע אליהו וגו' וכן צפסוק ויאמר ה' אליו לך וגו' כול' א"כ ישב ור' לדבאמ'

היה כאן צסוד וביחידית במערה וכן י"ל דאמר הכי בצביל שלא היה כאשר
אחד מכביאי ה' כי אם הוא והנשארים הרגתם איובל כמו שכאמר לעיל ע"ש ודוק :

צפסוק

וילך משם וגו' ויעבר אליו אליו וישלך אדרתו אליו . כמי פשוט
הוא דמלות הכ"ל לא באו כי אם למעט אנשיו אשר היו חורשים אתו
באחד עשר צמדיסוק"ל :

כ

צפסוק ויאמרו אליו כל הזקנים וגו' י"ל דהשמיענו הכתוב דלא היו להם
לאמור זאת רק אליו לצד דהיינו לא אחד היה שהסכים עמו וק"ל . וא"כ

זכור מה שהשיב להדר לא אוכל ור"ל אעשה אם היה בידי אבל לא עכשיו שלא
הוא בידי לצד לא אוכל וא"כ אתי כמי שפיר צפסוק וישלח אליו בן הדר וגו' ר' לפן

יתראה כשיהיה לצד בלי יועזיו וא"כ לא זוכלו לאזור ומי יבוא אחר המלך וק"ל :

צפסוק

ועבדי מלך ארם אמרו אליו וגו' וכן ויאמרו אליו עבדיו וגו' א"כ ישב
דבאמת ישב בהסתר ובהכנע כמ"ש חדר בחד דוק"ל :

צפסוק

והאנשים ינחשו וגו' ויאל אליו בן הדר וגו' ויאמר אליו הערס וגו' י"ל
דעשה בן צסוד כדי שלא יעבדוהו ישראל וק"ל :

צפסוק

ויהי עבדיך וגו' ויאמר אליו וגו' וכן צפסוק ויאמר אליו וגו' כה אמר ה' י"ל
דלכן בא אליו צסוד שירא פן יכירוהו ודוק :

כא

צפסוק ויצא אחאב אל ביתו וגו' י"ל דלכן דבר נבות כה אליו לצד צסוד
כדי שלא יפרשו דבריו בענין אחר שהיה באמת כוונתו ויעידו עליו שמרד

במלכות ועיין באלשיך היכי היה באמת כוונתו והאיך היה מפרשו אחאב שבצביל
זה הלך מאתו סר וזעף וק"ל :

צפסוק

ותבא אליו איובל אשתו ותדבר אליו וגו' וכן צפסוק ותאמר אליו איובל וגו'
א"כ ישב כמ"ש בהדיא דלא הי' רשאים שום אדם לבוא אללו כמ"ש ויבא

פניו וגו' וא"כ דברה היא לצדה אליו וכן ודוק :
ודברת אליו לאמור וגו' ודברת אליו וגו' י"ל דא"ל הקב"ה ויאמר הכי אל
המלך צסוד מפני כבוד המלכות וכמ"ש כבר כמה פעמים ודוק :

כב

צפסוק והמלאך אשר הלך וגו' דבר אליו וגו' א"כ ישב שבדאי דבר כולו
צסוד

במת יחיד

צפסוק שלא ישמע המלך שגילה לא מה שא"ל שארי הנביאים ודוק :
 ויצא אל המלך ויאמר אליו וגו' ויאמר אליו עלה וגו' וכן פסוק
 שלאחריו ויאמר אליו המלך וגו' י"ל דהמלך דבר אתו צפסוק שלא יתבייש
 באם יאמר לו דברי כבושים * וגם יהושפט יתחרט לילך עמו בהשמעו שביצא עליו
 דעה וכן מיכיהו * כ"ז שלא אמר האמת א"ל צפסוק כדי שלא יתבזה אח"כ באם
 ישמעו ההיפוך * אבל לאחר שאמר לו האמת אמר לו צפסוק ודוק :
צפסוק ויצא הרוח וגו' ויאמר ה' אליו במה * י"ל דצא למעט דאליו לבד שאל
 הכי ולא אל האחרים דזה אומר בכה וזה אומר בכה * ועיין מ"ש האלשיך
 הטעם באמת למה לא שאל כן לאחרים וק"ל :

מלכים ב קפיטל א

כתיב כמה פעמים אליו וכ"ל דכל המלות הכ"ל הכתובים ושייכים אל המלך א"ס
 ישוב * דפירוש מפני כבוד המלכות וכמ"ש כמה פעמים ודוק *
 ומלות הכ"ל הכתובים אצל שרי חמשים י"ל דשר לבד הלך לאליהו לבל
 ירגיש שיש אתו עוד חמשים איש ורזים להרגו שכך היה כוונתו כמ"ש האלשיך *
 חזו שהשיבו אליהו אם איש אלקים אני גם אני ידעתי שיש אהך עוד כ' איש ותרד אש
 וגו' ודוק * ושר החמשים השלישי י"ל דלכן הלך לבד אצלו שלא יתבזה בעיני חמישין
 בהשמעם התחנכו והכנעו לאליהו ויסברו שעומס ידו עשה כל זאת ותיקר כפשו
 בעיניהם ודוק :

ב צפסוק ויצאו בני הנביאים וגו' וגם צפסוק ויגשו בני הנביאים וגו' כ"ל דמלת
 הכ"ל א"ל ישוב דהא אמר להם החשו * ועיין טעמו באלשיך * וא"כ גם
 הם בודאי א"ל ביחידית רק הוא לא רצה לשמעו אעפ"כ וק"ל :
צפסוק ויאמרו אליו הנה כא וגו' עיין באלשיך פירוש פסוק זה : וא"כ י"ל דא"ל
 כן אליו לבד צפסוק כדי שלא ישמעו אחרים שאינם מבינים דעתם * ויפרשו
 דבריהם בע"א ח"ו ודוק :

צפסוק וישבו אליו וגו' כ"ל דהפסוק רוצה להודיענו בזה שאחר שראו כ' איש שכינים
 דברי אלישע ולא דברי בני עירם לא השיבום יותר לשזב להם רק אליו
 אל אלישע לבד ולא להם שבו ודבקו את עצמם לאלישע ודוק * וזהו כמי פירוש של
 ויקחו אליו הכתוב אחר זה ור"ל אף שבני עירם היו ג' כנביאים לא השיבום כנגד אלישע
 והלכו אליו ודוק וק"ל :

ג צפסוק ויאמר יהושפט וגו' וירדו אליו וגו' כ"ל דפירושו הוא כמ"ש המפרשים
 לקמן

לקמן סי' ה' ויצא כעמן בסוסו וגו' דר' לדבא ביחידית מפני גאותו שלא יתפרסם הדבר
 שזריך להכניע את עצמו להכניא ע"ש • וא"כ ה"כ י"ל כן דירדו אליו בסוד מטעם
 ה"ל • ולכן בעם הכניא ואמר לך אל כניאי אביך וגו' רק ביאתו דיהושפט א"ל
 עליו כלי הכיסוס • ראה דהוא לא חייב בזה ירידה בסוד ולכן אמר לולי פני וגו' וק"ל :
 בפסוק ויאמר מדוע את הולכת אליו היום וגו' צסי' ח' כ"ל ליישבע' פמה שמעתי
 מהגאון מהור"ר אברהם ברודא זל"ה והוא דלמדנו דחייב להקביל פני
 רבו דרגל מפני שאמר רק חדש ושבת ולה לא אמר כמי י"ט א"ו דברגל חייב להקביל
 ולא היה ראוי להליך לו אלא כשהוא לבדו בלי תלמידיו עמו ודוק • וא"כ היינו דייק
 ואמר הכא מדוע את הולכת אליו היום הא אינו היום לבד כי לא חדש ולא שבת היום
 וק"ל :

בפסוק ויקרא אל גחזי וגו' ותבא אליו וגו' כ"ל ע"פ מ"ש המפרשים שניכר טוב שכלה
 בהא דלא כתבהלה אל צנה לקחתו מיד בבואה אלא ותבא ותפול על
 רגליו ותשתחו ארצה מקודם ואח"כ תשא את צנה וכו' ע"ש • וא"כ שפיר דייק ותבוא
 אליו ור"ף דבאה בהשתחויה מקודם כמו דהיתה באה אליו לבד שלא לקבל מידו צנה
 וק"ל

ה בפסוק וישלח אליו אלישע וגו' וכן בסוף וישועבדו וידברו אליו וגו' א"ל ישוע
 כמ"ש כבר דהלך אליו בסוד וק"ל :
 בפסוק והוא בא וגו' ויאמר אליו וגו' וכן בפסוק שלא חריו ויאמר אליו לא לבי וגו' כ"ל
 דלכן א"ל ביחידית כדי שלא יחשוד העומדים אצלו שגילה לו כן וכמ"ש כמי
 האלשיך פירוש לא לבי ע"ש ודוק :

ו בפסוק וישכס משרת וגו' ויאמר בערו אליו וגו' כ"ל דם"ל דהיפוך מהיפוך היה
 בראשון לא ראה כלום ויאמר אליו לבד • ואח"כ כתפקחו עיניו וראה בהר מלא
 סוסים ורכב אש וגו' ודוק

בפסוק וירדו אליו וגו' כ"ל דר"ל אף גם שהקיפוח לעיר כולה • ירידתן לא היה רק
 אליו לבד ודוק :

בפסוק ויהי מלך ישראל וגו' ואשה זעקה אליו וגו' כ"ל דאשה דברה אליו לבד בסוד
 ובלחש ולכן לבתחלה ס"ד דמלך שבתה על מזווכות אצל אח"כ הרגיש בהא
 דאמרה אליו דוקא דל"ד א"ד דבר מגונה שאינה רואה לגלות צפני כל ולכן
 שאל לה מה לך וגו' ודוק :

בפסוק ואלישע יושב בביתו וגו' במרס יבוא המלאך אליו וגו' וכן פסוק עורכו מדבר
 וגו' והנה המלאך יורד אליו וגו' כ"ל פשוט דבא למעט הזקנים היושבים
 אצלו ור"ל דלא בא כי אם להרוג אלישע ולא א' מן הזקנים ודוק • וזהו כמי פ"י מלא

במת יהוד

אליו צמי' ו' צפסוק והמלך הפקידונו' ברדת המלך אליו ודוק :
צפסוק ויאמר אליו אלישע וגו' כ' לדר' להיתה צמה שאמר כן אליו צסוד כדי
שלא ידעו ישראל - ועל דרך די ללרה בשעתה וכמ' שמרע' ה גבי אהיה
אהיה ע' ש' ודוק :

ח

ויעבר יורס וגו' הסביב אליו וגו' כ' לדר' לרלב העס כבר הלך ולא הכו ארוס
רק הוא לבדו הכה - וזה שדייק הכתוב אליו דוקא וזה כמי שכתוב ויכה
בלשון יחיד אבל העס כמו איש לא הליו ודוק :

צפסוק

צפסוק וישא פניו וגו' וישקיפו אליו וגו' כ' לדר' לאף דהיו עבדים ותשם צפוך
ראשה שתשא חן צעירי הוא - היתה שכתה גדולה כל כך דאפילו צעירי
עבדים לא כשאה חן ולא ראו פניה כ' א' אליו לבד וז' ש' וישקיפו אליו ולא לה ודוק
צפסוק ויהי כבוד הספר וגו' וישלחו אליו וגו' כ' לומר לכן שלחום אליו לבד
צסוד כדי שלא יתגלה טרס צא להם סייעתא מיהוא ויהרגום אוהבי וקרובי
אחאב ודוק :

ט

י

ויאמר אליו היש וגו' ויעלהו אליו אל המרכב' כ' לדר' ל' דיהוא כבר נהג עצמו
כמלך ולכן בוש מלדבר כן בפומבי היש את וגו' וכן יצב לבד במרכבה כבוהג
צמלך שאין מכבודו שכל אדם ישב אללו וז' ש' ויעלהו אליו ודוק :

צפסוק

צפסוק ובשנה השביעית וגו' ויצא אותם אליו וגו' מלה הכ' לא' ישוב
דבדאי עשה כן צסוד גדול כדי שלא יתודע לעתליהו ודוק :
צפסוק ויחליהוא וגו' וישמע אליו וגו' כ' לדר' ל' דוקא אליו לבד שפע
דהיינו ע' י' בכו צא התשועה כמ' ש לקמן ודוק :

יא

יב

ואלישע חלה וגו' וירד אליו וגו' וצפסוק ויאמר לו וגו' ויקח אליו וגו' כ' לדר' ל'
דהכניע את עצמו כ' כשהלך אליו לבד ועשה הכל בעצמו אף שהוא מלך וק' ל'
צפסוק וישמע אליו מלך אשור וגו' כ' לפשוט דר' לדשמע אליו צסוד ולכן
ויעל מלך אשור אל דמשק ויתפשה ודוק :

צפסוק

יג

יד

צפסוק ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו וגו' א' י' שוב דבדאי אמרו כן צסוד
כדי שלא ישמעו אנשי מלך אשור שכל פחדם עליהם וק' ל' :
צפסוק ראשון כ' ל' דהשמיענו הכתוב דביחידית צא ואמר דאל' כ' מה הועיל
הקצ' ה' בהא דמיהר להודיעו רפואתו צטרס ילא הצרה צעיר שנקנסה עליו
מיתה כמ' שרש' ד' הלא ילא וכו' ע' שהא כבר שמעו האכסים אשר עמדו
אלו ודוק :

צפסוק

יז

ויהי ישיעיהו וגו' מלה הכ' ל' א' י' שוב דבדאי הוא שמע' לחוד כדי שלא יודע
למלך קודם צואו אללו ודוק :

צפסוק

צפסוק

במת יחיד

ויבא ישעיהו וגו' כ"ל דמפני כבוד מלכות א"ל כן בסוד וכמ"ש כבר כמה פעמים וק"ל • וכן בס' כ"ב בפסוק ואל מלך יהודא וגו' וק"ל :
 בפסוק ראשון וגם בפסוק מה הציון וגו' כ"ל דהשמיענו בזה דלא היה בכל הדור אחד דעסק לבשר הבמות וע"ז • כי אס המלך לצדו ודוק :

ישעיה קפיטל ב

זכור המלכות ר' לפקח ור' צ'ן דקרא להם בלשון גנאי זנבות אודים ודוק • וזה כמי הפי' דמלה הכ"ל בפ' והיה ביום ההוא וגו' בס' י"א ע"ש וק"ל :

בפסוק והיתה ארמת יהודא וגו' כ"ל דר"ל כל אשר יזכיר שהיתה המפלה אליו לבד ולא אל יהודא וכמ"ש רש"י יפחד מפניו וגו' וק"ל :

בפסוק ויבא אליו אליקים וגו' א"ל ישוב • דסופו שאמרו לרבשקה שידבר ארמית שלא יבינו כל העם מוכיח על תחלתו שיבא אליו בסו' בשביל כן וק"ל :
 בפסוק ויאמרו אליו כה אמר וגו' כבר כתבתי במלכים ב' סי' י"ט ע"ש וק"ל :

בפסוק ראשון כבר כתבתי במלכים ב' סי' כ"ע ע"ש ודוק • וכן בפסוק ויבא ישעיהו וגו' ודוק :

ושאריתו לאל עשה וגו' ויתפלל אליו וגו' כ"ל דר"ל דמתפלל אל שארית לבד ובאמת חזיון ששרף טוב היה כזה ואין לו להיתרון מעלה או מדה יותר ממכו וק"ל :

בפסוק ישאחו על כהן וגו' אף יעקב אליו וגו' כ"ל דר"ל אף שפונה מחשבחו רק אליו לבד ואין עמו אל אחר אעפ"כ לא יענה שפי' מוכח שהבן המה ולא כנורס לזרכו שפונה לעמו בעת שוועס אליו דייקא וזכ"ל ודוק וכן בס' מ"ט בפסוק ועתה אמר ה' וגו' לשונב יעקב אליו וגו' כמי ה"פ ודוק :

בירמיה קפיטל א

בפסוק אשר היה דברה' אליו וגו' כ"ל דרעה לרמו על הדל כנזאת ישעיהו

במת יחיד

ישעיהו ונבואת ירמיה וכו' ש אברבנאל בהקדמתו לנביאים בצניחה שלישית דהיינו
לישעיהו בזה הנבואה בעת הקיצו והיותו אלל כל אדם * אבל לירמיה לא בזה אלא
בחלוס והיותו לבד וז"ש אשר היה דבר ה' אליו לבד וביחידית וק"ל :

ט

בפסוק מי האיש החכם וגו' כ"ל ליישב מלה הב' לפשוט והוא דהכי קאמר מי
האיש וגו' ר"ל אני לא ידעתי והו' וטאלתי אס כאן הוא נביא אשר דבר פי ה' אליו
לבד וביחידית אשר לא ידעתי ממנו וק"ל :

כ

בפסוק ויהי מנוחתו וגו' ויאמר אליו וגו' כ"ל מפני שהיה נגיד ושר חלק לו
כבוד וא"ל כן בסוד לבד וביחידית כמ"ש כבר כמה פעמים וק"ל :

כא

בפסוק ראשון כ"ל ליישב מלה הב' ל' דשלח אליו לבד כדי שלא ירגישו האויבי'
שמתירא מפניהם וגם אפשר לומר ששלח אליו בסוד מפני המון עש שהיו
שוכאים את ירמיה שניבא עליהם רק רע כידוע וק"ל :

לד

בפסוק כה אמר ה' וגו' ואמרת אליו וגו' כ"ל דאס היה אומר לו כן בפומבי
לא היה חידוש כ"כ אס כשנתקיים נבואתו ש"ל ששמענו ירמי' כתבא זה
גאמס לב ירמיהו החזיקו את לבס לתופשו * משא"כ אס לא שמעו מיד וק"ל * גם
אפשר לומר מפני כבוד המלכות א"ל כן בסוד וביחידית וכמ"ש כבר כמה פעמי'
וק"ל :

לז

בפסוק ויקרא ירמיה וגו' את כל דברי ה' אשר דבר אליו וגו' כבר מיושב
ועומד ע"פ מ"ש דיש ספר ירמיה ע"ש ודוק :

צפסוק

ויאמרו אליו שבא וגו' פשוט הוא דעשו כן בסוד כדי שלא יודע להמלך
קודם בואם וכדמשמע בענין ע"ש ודוק :

לו

בפסוק ויאמר ירמיה שקר ולא שמע אליו וגו' כ"ל דר' לעלמ' שרש"י ד' ה' בן
שלמיה בן חכניה וכו' ע"ש * ור"ל אליו לבד דוקא לא שמע משא"כ אס
היה איש אחר שמע וק"ל :

לח

בפסוק וישלח המלך דרקהו וגו' כ"ל ליישב מלה הב' ל' ולומר דפשוט הוא
דהוכרח לעשות כן בסוד מפני דורו שהיו רשעים וכמו שמוכח בהענין עיין
ודוק :

מ

בפסוק ויקח רב עבדים לירמיהו ויאמר אליו וגו' כ"ל מפני שמיכנו הי' לכחמו
כמ"ש רש"י לכן הוליאווה ויקחהו מהעם ויאמר אליו ביחידית כן כידוע אס
היה אומר לו כן דברים רכים בפני גולים בודאיהו בוכים ולועקים על צרתם וימאן
ירמיהו להתחכם וק"ל :

מב

בפ' אס טוב ואס רע כ"ל דר' לשולחי' אוחו אליו לבד ואין להס שום מחשב'
חוץ וע"ז אללו וק"ל * והן גמי' דפסו' ויאמר אליהם כה אמר ה' וגו' וק"ל

צפסוק

מה

בפסוק כה תאמר אליו וגו' כל דר' ל אליו דוק' דהוא ראוי לכבואה כה תאמר
דהיינו שהעיבוכ הוא מלד הישראל וכמ' ש רש' י' אבל לאחר שהיה ציקש כזה
היה מן הראוי לומר לו דהוא עזמו אינו ראוי לכבואה * משא' כ' ברוך ראוי הי' לכבוא'
וכמ' ש' אברבנאל באריכות ע' ש' ודוק :

נא

בפסוק ופקדתי על כל בצבל וגו' ולא יבהרו אליו וגו' אפשר י' למשום שעתה
חזין שחזר בצבל לישבו ועובדים בה ע' א' * ואפשר שהוא מרוך המוזכר בסי'
ג' בפ' הוביש| כל חית מרוך וגו' והכא לא אמר רק צל * וזהו שאמר אליו ר' ל למעט
מרוך * שאליו יחזור ויבואו אחר הימים וכמו בפתים הללו וק' ל :

יהוקאל הפיטל ט

בפסוק

ויאמר ה' אליו עבור וגו' כל פשוט לומר דמשום שלא יקטרג המדח
הדין אמר לו בצמוד וכמו שעה אעפ' כ שקטרג כשכתוודע לו וכמ' ש
רש' י' לקמן ד' ו ממקדשי וגו' ע' ש' וק' ל :

יז

בפסוק ויזמחו ויהי וגו' לפכות דליותיו אליו וגו' וכן פסוק אמר בא וגו' ויבא
אותם אליו וגו' כל דפשו' הוא וא' י' שוב דר' ל דר' נון כנוד כר' הי' שיעמוד
תחתיו לצד ולא יחזרו אחר עזר משאר מלכים וכמ' ש' באמת כשביקש סיוע
ממלך חזרים וק' ל :

יט

בפסוק וישמעו אליו גוים וגו' כל דמלת אליו דהכא א' י' שוב דעשון בסוד
וברמאות שיפול בשחתם אשר כרו לו וק' ל :

לא

בפסוק ארזים לא עממהו וגו' כל עץ בנן אלק' לא דמה אליו כל ליישב
ור' ל דאליו לצד לא היה דמיון בעץ הגן משא' כ' לאי' אילנות שבכל עולם
היה דמיון בנן וא' כ' שפיר מוכח דחשוב הי' משא' כ' אי' היה כתוב לו דמשמע דגם אילנו'
אחרים היו דאין להם דמיון בנן לא היה מוכח כ' דחשוב היה וק' ל * רק זה אינו
אלא אי' אמרינן דפי' דגן אלקים אינו כפי רש' י' דקאי אכל עולם * אלא כשאר מפרשים
ע' ש' משא' כ' לפירש' י' עדיין לא כריך מלת אליו להכ' ל ודוק :

לב

בפסוק בן אדם שא וגו' ואמרת אליו וגו' כל פשוט דמשום כבוד המלכו' א' ל
הקב"ה השיאמר מפתו אליו בצמוד ולא יתבייש מפני העומדים אצלו וכמ' ש'
כבר כמה פעמים וק' ל :

תהלים ד

בפסוק ודעו כי הפלה וגו' כל דמלה הכ' לא' י' שוב דכבר
כתבתי כמה פעמי' דפירושו אסקור' אליו לצד בלי מחשבו'

זרות אמו * ישמע ה' יתפלתו דוקא * אבל אם לא יק' לא וע' ד' שאמר ישעיהו לא אוכל
און ועזרה וגו' ע' ש' ודוק :

במת יחיד

וכן כוונת פ' וצשועו אליו שמע בסי' כ' נוכי' ל' דדייק אליו בסי' זה לסתור דעת
 האומרי' ומפרישי' סי' זה שישיב' מהניגים בעולם וכמ' ש' בם' עמק השוק"ל
לב בפסוק על זאת יתפלל כל חסיד וגו' אליו לה יגיעו ר' ל' שיתפלל שלא יבואו
 אומות כשטף מים רבים כשהוא לבדו ואין איש אתו שיעזור לו * כי זהו
 מכה כפולה שהם רבים והוא יחיד וק"ל :

לו בפסוק כי החליק אליו וגו' כ"ל דר"ל למעט הדריק שאינו מחליקו כי יודע שאינו
 מועיל וכמ' ש' במס' סוכה בירוש' אס כובש אדם ילרוג' פ' שוב אינו יכו' לו וק"ל :
נא בפסוק בצא אליו רגל' הכביא וגו' כבר ישתתו בשמאל ב' סי' י"א וק"ל :

סז בפסו' אליו פי קראתי וגו' מלה הכ' לא"י ישוב כי כבר מושבת היא צמה שכתבתי
 כבר כמה פעמים דפירושו הוא דאליו לבד קראתי ואין עמו אל כבר ומחשבה
 זרה ודוק :

במשרי כו בפסוק כורה שחת וגו' כ"ל ליישב מלה הכ' לדר"ל דאליו לבד
 דהיינו אל הנגלל דוקא חשוב ולא אל אחר אף שהיה לוג' כ'
 חלק בו כמו בלעס ובלק חשוב דוקא אל בלעס כמ' ש' רש"י כאן ע' ש' ודוק :

איוב א בפסוק ויאמ' ה' אל השמן וגו' רק אליו אל תשלח וגו' י"ל דבא למעט
 בכיו' * ור"ל אס לא אמר הקב"ה רק כל אשר לו בידך ה' אדלא קאי
 רק אכנסיו ולא אבכיו לכן אמר אליו להורות דאינו ממעט רק איוב ע"מ וק"ל :

ב בפסוק וישבו אתו לארץ וגו' ואין דובר אליו וגו' ר"ל אבל עם אשתו דברו
 וכנהוג שבפעולס שמצקרים שואלים לאשתו על חוליו ודוק :

ז בפסוק מה אכוש וגו' כ"ל דה"ק שכראה כמו שישים לבו אליו לבדו ומה אכוש כי
 תפקדו בין המלאכים * ומכ"ש שישים אליו לבד לבדו וק"ל :

ט בפסוק חכם לב וגו' וכן בפסוק הן יחתוף וגו' בודאי מלה הכ' לא"י ישוב דה"ק
 דאליו לבד אין מי יאמר לו מה תעשה וכן מי הקשה אליו לבד וישלם * אבל
 לאלקים אחרים לית לן בזה ודוק :

יא בפסוק אס אחה וגו' בודאי א"י ישוב כי כבר כתבתי כמה פעמים דר"ל
 דאליו לבד יהיה במחוכו בלי מחשבה זרה וק"ל :

טז בפסוק ירוץ אליו וגו' כ"ל פירושו שכל מחשבותיו של הרשע דוקא ללחוס עם
 ה' * ב"ה ואף אס כלחוס עם כל בני אדם אינו שוה לו כל זמן שאינו לוחס
 עם הקב"ה בעצמו * וזהו שדייק ירוץ אליו וגו' וק"ל :

נא בפסוק אלוה יפנו וגו' כ"ל ליישב מלה הכ' לדר"ק * לא מיבעיא שאין
 הדיון שישלם רעתו לבדו ולו כלל לא * אלא אדרבא מן הראוי הוא
 שישלם רעתו אליו לבד ולבכיו כלל וכלל לא ודוק :

לג

בפסוק מדוע אליו רביה וגו' ר"ל כי אם עמדי ריב ריבך ואעקב אצל הוא אינו כן כי כל דבריו לא יענה ודוק :

לד

בפסוק אם ישים אליו וגו' כ"ל דה"ק אף אם הקב"ה ישים לבו אל אדם א' לבד להשמירו • כמו שאמרת אתה איוצ ויאסוף רוחו ונשמתו אליו בלי ע"ת פמלא שלו מי יאמר לו מה תעשה • וא"כ למה יבוא אהו בעלילה וק"ל : בפסוק הכצטחצו כירב כמו וגו' כ"ל ליישב מלה הכ"ל בדוחק ולומר שר"ל שאליו לבד לא יכול לצטחצו שיעשה מלאכתו • אצל בצירוף שור יכול לעשות וק"ל :

לט

בסימן

האחרון בפסוק ויבאו אליו כל וגו' כ"ל ליישב מלה הכ"ל בהקדים לדקדק לה הפסיק הענין לכתוב ויבאו וגו' קודם פ' ויה' בדרך וגו' דפ' זה הוא דבוק ופי' לפסוק שלפני פניו צמ"ש ויוסף ה' כל אשר לא יבוא למשכה • אלא בא כמחרץ והומר שלא הקשה לך הא' הין הברכה שורה על דבר ריק אלא כשישם דבר בטעם אלישע ושוכמית • וא"כ האיד שורה באין באיוצ שהיה ערום ועריה כידוע לכן הפסיק ענין לומר באמת ויבאו אליו ר"ל כשבאו אללו לא מלאו כ"ל אגופו וחסר מכל ולא ראו אללו מה שראוי שתשרה ברבה עליו לכך נהנו לו איש קשיטה אחת וגו' לשרות עליו הברכה וכן היה במ' שוה' ברך וגו' ודוק כי כיון הוא לכל מבין :

דניאל ה

בפסוק ויבוא עד האיל וגו' וירץ אליו וגו' ויתמרמר אליו וגו' מלת הכ"ל קשה להולמו מפני שסתום החזון • רק לפי שמפרשו לקמן בצריאל שקאי על אלכסנדרוס מוקדון שהרג לדריוש בן אסתר • כ"ל פירושו דה"ק שכל מגמתו הי' דוקא אליו ר"ל להרוג המלך בפלמו וכמו שעשה באמת וככ"ל י ולא סגי ליה בהרג את עמו ככהוג במלחמת בזמניו הללו ודוק • וכן פי' מלה הכ"ל בצסימן י"א צפ' ויעשה הבא אליו וגו' וק"ל :

עזרא

בפסוק ובהת פלל עזרא וגו' נקצלו אליו וגו' יתכן לומר שהשמינו שאל היה אחד רק עזרא שעשה כזאת • וזהו מ"ש נקצלו אליו לבד ולא היה אחר עמו וק"ל :

נחמיה ב

בפסוק ואגרת אל אסף וגו' אשר אבוא אליו וגו' ע"ש צרשי' ובראצ"ע • ול"כ דה"ק למלך שיתן לו אגרת אל אסף כדי שיתן לו כל צורכו לשערי הבירה אשר לבית ולחומת עיר וגם לבית עצמו • אף אם יבוא אליו לבד בלי שליח ממלך עמו שדבריו ככים ואמיתים להעיד • דהיינו ע"י אגרת בכתב וחומת של מלך • משא"כ אם ילך בלי אגרתו צריך להיות לו ציר שאין בו דאגה שישקר לאמר דבר מה בשם המלך שאינו כן שילך עמו להעיד עליו שדבריו כן הוא וככ"ל וק"ל : בפסוק ואשלחה אליו לאמר וגו' כ"ל דלכן שלח אליו בסוד כדי שלא יתודת למלך

הקול

א ט

במת יחיד

הקולאף שהוא שקר • דסכנלט כיוון לזה בהא דשלח אגרת פתוחה שיתודע • גם

י' לדעשה כן פן ירעה להחזיק ידו ובוש עצמו מחזיריו לעשות כן בפומבי ודוק :
הושע א בפסוק ויאמר ה' אליו קרא שמו זרעאל וגו' כ' למשום כבוד

מלכות שלי רבבם אמר לוכן בסוד וכמ"ש כבר כמה פעמים
והכבואה זו כוגע רק בהמלכות משא"כ שארי הכבואות וק"ל :

יא בפסוק בחבלי אדם וגו' ואמ' אליו וגו' פירושו פשוט הוא דאליו הוא פס
ישראל בנו בכורו עשה כן ולא לשאר עמים וכמ"ש למטה בענין ולא אבוא

בעיר וגו' וק"ל :
יד בפסוק קחו עמכם דברים וגו' אמרו אליו וגו' ג' כ' פירושו פשוט והוא דר"ל

שאליו לבדו יהיה מחשבתם בלי אל כבר עמו וכמ"ש כמילמטה מזה ולא
כאמר עוד וגו' ודוק :

יונה א בפסוק ויקרב אליו וכו' ובפסוק ויראו האנשים וגו' ובפסוק
ויאמרו אליו מה וגו' י' לדעשו כן בסוד כדי שלא ירגישו האחר'

שהם מסופקים באמונתם כוהג שבועלם וכמ"ש באמת שנתגירו והיו כאן
מפצעים אותות כמ"ש רש"י באיזה מקומות ודוק :

בפסוק ויאמרו אליו הגידה לנו וגו' י' לדעשו כן פן לא ירעה יאמר ולהתודע
בפומבי וכוהג שבועלם ודוק :

ב בפסוק ואף כי היין וגו' פשוט הוא דר"ל דאוסף וקובץ אליו
לצר כל הגוים ולא יכול לראות שגם שאר מלכים יכבשו

איזה עמים וק"ל :
ב בפסוק ויאמר אליו רוצו וגו' י' לאפשר דלכן אמר בסוד
ובלחש כדי שלא ישמע מי שיש לו דעה כפסדת ויאמר

סאיכא כיחוס וכמלך חלילה בהקב"ה שתחלה אמר למוד ואח"כ פרזות ודוק :
בפסוק ויען ויאמר וגו' כ' דא"ל כן בסוד כדי שלא ישמע השטן ויקטרנו :

ג בפסוק ואינן שנית וגו' וגם בפסוק שלפניו בודאי א"ל ליישב שכן דרך העולם
אם שואלים לאחד על דבר כמזם שואל לו בסוד דאף אם יגלה אותלו

אין רצונו שיתודע לכ"פ ודוק :
ס' ו בפסוק ואמרת אליו לאמר הו' אן אני ז' למעם אלא אי אמרינן

דמעם כמזם אתו השי"ת למה מן הראוי לומר דוקא בסוד וק"ל :
ס' יג צפ"ה כי יכבא וגו' כ' לדר"ל דלא מיבעיא אם ידבר שקר בפומבי אלא

אם רק ידבר אתם ביחידית ג' כי הרגוהו ולא יחמלו ויכסו עליו וק"ל :
בפסוק ואמר אליו וגו' פירושו ג' כ' הוא כן דהיינו אם אפי' ישאלו ביחידית שלא

לרץ לדאוג מפני עומדים עליו שיכחישוהו יאמר אשר הכית צית מאהבי
וק"ל :

מלאכי ב

בפסוק הכני גוער וגו' וכשא אתכם אליו פירושו העון שעשיתם
בזהמות חגיכם יש אתכם אליו ר"ל אל הבזיון הזה דוקא

וזריתי פרש חגיכם על פניכם והוא מדה כנגד מדה וכן הוא במכלל יופיוק"ל :

דברי הימים א יא בפסוק והוא הכה את איש מלרי וגו' כבר

מיושב בשמואל ב' כ"ג ע"ש שחוק"ל :

יב בפסוק ואלה מספרי כ"ל דר"ל אליו דוקא כדלון השי"ף לפי ראות פני אדם

א' משאר אחיו ראוי יותר למלוכה ממנו וכמו שחשב כמי שמואל כידוע ודוק :

יד בפסוק ולא הסיר וגו' מיושב כבר בשמואל ב' ס"ו ע"ש שוק"ל :

יט וירא יואב וגו' ככבר מיושב בשמואל ב' ס"ו ע"ש שוק"ל :

כט

בפסוק וישב שלמה וגו' וישמעו אליו כל ישראל ר"ל אף שכל השרים אשר

היו איתו בעצה לא הסכימו עמו וישמעו כל ישראל אליו לבד מרוב חכמתו

אשר ראובווק"ל :

דהבסי ב פ וידברו אליו וגו' ג' ככבר מיושב במלכים א' ס"ו

י"ב ע"ש שהארכת דוק ותשכח :

יח

בפסוק ויבא אל המלך וגו' ובפסוק ויאמר אליו וגו' ובפסוק וילא הרוח וגו'

כבר מיושבים במלכים א' ס"ו כ"ב ע"ש ודוק • וכן בסת"מ כ"א בפסוק

ויפצר יורם וגו' מיושב שם בסת"מ ח' וק"ל :

כה

כתובים כמה פעמים מלות אליו וכולם ככתבו או מפני כבוד ישראל או כבוד

המלך וכמו שכתבתי כבר כמה פעמים ע"ש ודוק : וכן בס"ו כ"ו בפסוק

ויסן אליו וגו' הוא כמי מפני כבוד היוםלך עיהזוק"ל :

ל

בפסוק כי בשוככם וגו' אס תשובו אליו כבר משבצת ש כבר כמה פעמים

שרל בלי אל כבר עמו ומחשבת הוץ פוסלוק"ל :

ס"לא

בפסוק ויאמר אליו עזריה וגו' ר"ל מפני כבוד המלך שלא ידע זה

שארדבה בשביל כן שלקחו התרומות והמעשרות כתבדכו הערימות

וק"ל :

לב

בפסוק ראשון ר"ל דכל כוונתו היה על עיר מלוכה ירושלים וכמו שנראה

מפסוק שאחריווק"ל :

בפסוק ויתן שרי וגו' ר"ל כדי שלא יודע לסנכרזשכמם לב הפסוק"ל •

בפסוק ויתפלל אליו וגו' ר"ל כמ"ש לעיל בסת"מ למ"ד וק"ל

בפסוק ויתר דבריו וגו' ר"ל מפני יראה מהעם וק"ל :
סי' לד בפ' ואל מלך וגו' ר"ל מפני כבוד המלך וק"ל :
סי' לה בפסוק וישלח אליו וגו' • ר"ל שלא ימס לב העם וק"ל :
ברות סי' ב' בפסוק ותפול על פניה וגו' ותאמר אליו להורות מדת לביעות
 שבה שלא הרימה קולה אלא דיברה כ"כ בלחש עד שלא אסר
 מהעומדים אצלו שמע אלא בועז לבדו ודוק :
באיכה יעיב בפסוק קומי רוני וגו' שאי אליו ר"ל אליו לבדו בלי
 מחשבת זר עמו וכמו שכתבתי כבר כמה פעמים ודוק :
במגילת אסתר סי' ב' בפסוק והקרוב אליו וגו' ור"ל שלא היו
 קרובים לשום דבר בעתה אלא אליו היו קרובים
 לבד ושמעו שידעי עיתים לא השיבו לכן השיבו הם דהם לא היו יודעי עיתים וכמש"ה
 באריכות בפסוק יוסף לקח לר"א אשכנזי על מגילת אסתר **בבב** :
בפסוק ויהי באמרם אליו יוס ויוס וגו' ר"ל פן לא ראה המן אותו שלא השתחוה לו
 וידע על דם ע"כ אמרו לו בלחש **בבב** :
בפסוק ויאמרו כערי המלך אליו וגו' ר"ל הם הבינו אמת כוונת המלך ששאל מי
 בחצר שיעשה הגדולה למדרכי • ולכן השיבו למלך בלחש שהמן בחצר
 כדי שלא יבעוס המן עליהם אח"כ באומרו שהם גרמו לו כל זאת **בבב** :
בפסוק והמלך קם בחמתו וגו' כי כלתה אליו וגו' ר"ל למה ביקש מהמלכה על כפשו
 לכן אמר כי ראה כי כלתה אליו ואל כפשו לבד הרעה ואין תחיר לכפשו
 וק"ל :

סליק בסוד

לוח הטעות מספר שמון הקיק

דף	עמוד	שורה	טעות	תיקון	דף	עמוד	שורה	טעות	תיקון
כה	א	יא	דגזול	דגזול	לח	ב	ז	עורר	עורר
	ב	יב	יאוט	יאוש		ג	ח	טעס בשביל	טעס הוא זה בשביל
	ג	יג	שיורי	שיורי		ד	ט	זכותא	זכותא
	ד	יד	תירוך	תירוך	ב	ה	י	מילת תתן	מילת תתן
כה	א	כז	המ"ג	המ"ב	ב	ו	י	הרא"ב	הרא"ב
כו	א	ח	קני	קני	א	ז	י	שכתוב לעיל	שכתוב לעיל
	ב	ז	דעכיה	דעתייה	א	ח	י	יכחלי	יכחלי
	ג	יח	גבי'	דביה	א	ט	י	את כא	את כא
כט	ב	ד	וכ'	וכו'		י	י	לזרס	לזרס
ל	ב	יז	מג זירה	מג זירה	א	יא	י	תפתי	תפתי
לא	א	כא	וא ציגדור	וא ציגדור	ב	יב	י	לומר	לומר
	ב	כב	פה יתמה	פה יתמה	א	יג	י	פוד	פוד
	ג	ה	מן	מן	א	יד	י	אחממיס	אחממיס
לב	ב	י	קאמרמר	קאמרמר	א	יז	י	אחממיס	אחממיס
	ג	כב	הכירוש	הפירוש	א	יח	י	אחממיס	אחממיס
לג	א	יט	ראינו	ראיתו	א	יט	י	אחממיס	אחממיס
	ב	ג	פירשו	פירשו	א	כ	י	אחממיס	אחממיס
	ג	טז	ממיתין	ממיתין	א	כא	י	אחממיס	אחממיס
	ד	כב	ריפ	ריפ	א	כב	י	אחממיס	אחממיס
לד	א	טז	ופמו	וכמו	א	כג	י	אחממיס	אחממיס
	ב	ז	ולקמן	לקמן	א	כד	י	אחממיס	אחממיס
לה	ב	לא	במינה	במיני	א	כה	י	אחממיס	אחממיס
	ג	לב	כבי'	דכי'	א	כו	י	אחממיס	אחממיס

השמטה מספר במת יהוד

השמטה בשמואל ב' סימן יג
 בפסוק ותגש אליו לאכול וגו' מלת הכ' לא"ס ישוב דבאמת
 הגישה אליו לבד וביחידית כמ' שלה מקודם הו'יאובל אי"ש
 מעלי וגו' דרוק :
 בפסוק ויאמרו הידוע הדע וגו' מלה הכ' לא"ס ישוב כי
 בודאי בסוד א' לכן כד'שלא יודע לישמעאל בן כחביהו
 וק"ל :

PASCALIAE PASCALIAE PASCALIAE

PASCALIAE PASCALIAE PASCALIAE
 PASCALIAE PASCALIAE PASCALIAE
 PASCALIAE PASCALIAE PASCALIAE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

PASCALIAE PASCALIAE PASCALIAE
 PASCALIAE PASCALIAE PASCALIAE
 PASCALIAE PASCALIAE PASCALIAE

B

856.

